

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

208

2004

10
G. H. M. —

R. W. J. —

ԿԵՆՃԼԵՐԷ
Հ Է Տ Ի Յ Է

ԹԻՄՕԹԻ ԹԻԹԳՕՄ
ՎԷ ՍԱԻՐ ՄԷՇԱՀԻՐԻՆ ԱՍԱՐԸՆՏԱՆ
ԹԷՐՃԷՄԷ ՕԼՈՒՆՄԱՌԷ ՏԵՐ

ՄԻԻԹԷՐՃԻՄ ՎԷ ՃԱՄԻԻ
Ս. Գ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Ի Ս Ք Ս Ն Պ Օ Լ
Մ Ա Ք Պ Ա Ա Ն Ի Ց. Մ Ա Տ Ք Ե Ա Ս Ե Ա Ն

1894

208-4. A

153 62

Մ Ո Ւ Գ Ա Տ Տ Է Մ Է

Իբրև պու սեճա Ալլահըն ավն ու ինայեթիյէ «ԿԵՆՃԼԷՐԷ ՀԷՏԻՅԷ» նամը ալքընսա հէր սընըճ խալ-գըն իսքիճասէսինէ էլվէրիւի, Եանի քէհգիպ ի ա-սապ ու ախազը ումուսիյէյէ մէսար օլա պիլէնէֆ պիր ֆիքապ ԳԷՐԻՆԷ մուվաճճագ օլքըլմը էրպապը միւքալաայա մէսէրէր է ազիմէ, իլէ քէպօիր էսէրիւֆ: Իւպու ֆիքապ պիր գրսմը Մ. Ամէրիգա մէտանիր ի միւէլիճիյնիճէն Թիւօթի Թիքգօմ նամ գաքըն «ԿԷՆՃԼԷՐԷ ՄԷՔՐՈՎԵԼԱՐ» (*) նամ էսէրիճին քէրնէմէ-սինէն, նըսընսան զիյասէսի սախի, սաիր զէվաքը սիրուսէսիմաքըն ասարը պէրկիւզիսէլէրիճէն քէր-նէմէ Եա նէմ էսիլէրէֆ մէյսանէ կէքիրիլմիւ պիր էսէր-սիր: Միւնէրիճաքը՝ պիր իւէ սօլու սուրէքսէ պաւլամազ վէ նէվիյէք ի պէտէրիյէյէ սախիլ օլմազ իչիւն պիր ասէմին ԳԷ կիպի էվսաճ ու իւ-

معرف عمومیہ نظارت جبلہ سنک رخصتہامہ سبلہ طبع اولمشدر

(45-097-64)
31906-64

(*) Իւպու էսէր իրմէնիճէյէ քէրնէմէ էսիլմիւ, վէ իֆիճնի-սէճա քապ ու ԳԷՐ օլուսմազ շէրէճիճէն սախի նախ օլմուէ սիր:

սախս իլէ մուքթաքն օլմասը իգրիգա էտէնէյինէ, քէնսխսի Իչլուն ցէ գէման վէ ցէ վէնհիլէ պիր գէվնէ ինքիխասպ էտէնէյինէ, ցէգաքէք վէ քէրպիյէյէ միւքէալիգ ցէ կիպի ուսուլ վէ գախտէլէրէ ռիայէք էքմէսի վէ ցէ Եօլսա էսվաս կիյմէսի ինաս էտէնէյինէ, ցէ կիպի սասք վէ ախլագը մուզիրէտէն ինքիրագ էքմէսի վանիպ իսիյինէ, ահվալը պէտէրիլէնին միւքիլաքը միւքէասիտէ վէ միւլաքէլիՖէսինէ ցէ վէնհիլէ սասք ու քէհամմիլ էտէնէյինէ, վէ աղիլէրէ ցէ վէնհիլէ դալիպ կէլէնէյինէ, մալ վէ սէրվէքին հիւսն Եախոս սու ի իսքիմալընա, ցէտէն իպարէք օլքողընա, ցէ Եօլսա իսքիհասալը նաիգ պուլունքողընա, ցէ շէյլէրին մալ վէ սէրվէքտէն էՖգալ օլքողընա, մուվաՖՅագիյէքին ցէտէն իպարէք օլքողընա, վէ ցէ վէնհիլէ կէրչէտէն պէտէր վէ միւքէրէմ աւէմէր սըրասընա կէչիլէ պիլէնէյինէ, վագըն ցէ վէնհիլէ էն Յախտէլի սուրէքտէ գուլանըլա պիլէնէյինէ, վէ աղը սու ի իսքիմալսան ցէ կիպի էլիմ ցէքինէլէր չըգանաղընա, սըհնէք ու աՅիյէքէ, Եէմէք վէ ռիյագէք ի պէտէնիյէյէ, քահպիլ իլմէ, քիքալարա վէ աղիլէրին սուրէք ի ինքիխասալընա, սոսլարա վէ ինքիխասալընա ահպապա, միւնասէպաք վէ վէգաիՖ ի պէտէրիյէյէ, ինին մագուլիէք վէ լիւզուլընա, ճէնասալընա, Հագգըն վարըղընա, պագա ի բուհա Եախոս ախրէքէ վէ քէսիրէ սաիր էն մէտուր գաքլարընա առա ու էՖտարընը միւպէյէին մալիւմաքը էսասիյէտէն վէ միւքալաք վէ

միւլախագաքը նախմանէտէն իպարէք սիր : Իւպու նալիպ ի մէրագ մաստէլէրէ սաիր պու գասար մահիրանէ, վէ շիյվէ ի էտէպէ մուվաՅըգ սուրէքտէ գալմէ ալընմըց պիր քիքասալը գարիունը քիքամըմըգա քագսիմ էքմէք իչլուն խուսուսի պիր մէտն ու սէնայա լիւզում Եօգ սըր սանըրըգ : Գարիյունը քիքամըմըգ էնհիլէրի իւպու էսէրին գասր ու գըյմէքին հագգըլէ քագսիր էտէնէլէրինէ շիւպիէմիգ Եօգ սըր : Պիգ աղնագ շու գասարընը տէրիգ քի գանըմըգնա շիմսիյէ գասար էրմէնի իլ հուրուՅ վէ թիւրէի իլ իպարէ պէտէր պիր էսէր հիչ մէվուըն մէվըն ի ինքիտար օլմամըց սըր : Լիսանընըն սաստիլի վէ շիյվէ շիրին էսասք օլ գասար նագիպիլի սիր քի, աղը օգուլանլար օսանն հիսս էքմէտիքտէն պաւգա շէվգ ու շէքարէքլէրի սալիպ պիր գաք սահա արքանագ սըր : Աղըն միւքալաասընսան իսքիՖաստէ էքմէմէք վէ պիր ցէտաքը բուհպէրվէրանէ իչինէ գալմամագ միւմքին տէյիլ սիր : Մալիւմ սիր քի էլլամ լաՅգ իլէ մանասան իպարէք օլուպ, լաՅգ էլլամըն սուրէքի, մանա իստէ մաստէ ի ապիյէսի սիր : Մանա սէս, լաՅգ իստէ էլման վէ աղնէք սիր : Էլման վէ նաղմաք պիլմէյէն կիւզէլ սէսի պիր ատէմ, ցէ գասար պաղըրսա չաղըրսա, սէսինի քիմսէյէ ինկիլէքսիրէմէգ : Ամա Յէնն ի մուսիգիտէ մա հիր պիր քիմսէ՝ սէսի կիւզէլ օլմասա պիլէ, ուսուլինասալընըն վէ քէրէննիւմաքընըն քէսիրաքը իլէ օգուսըղը պէտէրի ինկէմէյէ հէր էտի մէն-

պուր էհեր : Պագըլար՝ Մանալար եօլ իւզէրինսէ սաչըլընը բաշարա միւշապին սիր, անը մէսէնի վէ պէսէվիսէնն հէր էէս ալա պիլիր : Ասըլ հիւնէր օ մանալարա սէլալէր էսէնէք էլճազը ինքիխասապսա վէ անլէրի հիւսն ի բէրքիպ վէ բէրքիպ էլլէմէֆսէ սիր, սէմիւլէր : Մանա կիւզէլ օլուպ սա էլճազ եագըռըզսըզ օլուր իսէ, վէ եախօս լաճզ իլէ մանա եէֆսիկէրէ միւնքէնասիպ վէ միւրէլալիմ օլմամագսանն նաշի էլճազըն բէրքիպ ու բէրքիպինսէ խալէլ պուլունըր իսէ, պիր կիւզէլ ֆիմսէ բապիաքընն նէճրէր էսէնէլի չիրֆին պիր գըլաճէքէ կիրմիւր կիպի օլուր : Պու սէպէպսէնն իշպու էսէրին լիսանընըն սասէլիյինն նէ սէրէննէ սիգգաք օլունմըն իսէ, անըն ուսուլ վէ գավսիս ի լիսան ը բիւրֆիլէյէ մուքապագաքըննա վէ անսէ գուլանըլան էլճազ վէ բապիաքընն հիւսն ի ինքիխասապըննա սալսի ալնի սէրէննէսէ սիգգաք օլունմըն սր :

Պինաէն ալէյի, էպէվէյնսէն էվլասա, իխվանսան իխվանա, խանէսէն քալէպէյէ, պիր հէսիյէ էսիլէնէլի զէման, պու ֆիքապընն էն միւնասիպ նէսիյէլի օլմագ իւզրէ ինսասընը քավսիյէ էսէրիմ : Կէրէֆ մէֆթէպլէրիմիգսէ կէրէֆ ալէլ ումուս աիլէլէր միյանընսա օգունմալա դայէր էլվէրիւլի սիր : Շու պիր գաչ սաքըրլըզ իճասէնին պու սիւրլիւ արգընն հիւրաք էրմէլէ նէգաֆէք սաիրէսիսէնն չըզմայօրըմ զանն էսէրիմ . չիւն ֆի պու շէրէճ՝ ֆիքապընն միւլէլիճիլէրիննէ միւննասըր սր : Պուրասա պէնիմ իճա էք-

է
սիյիմ խքսմէք՝ օլսա օլսա, պաղ վէ պաղչէլէրի կէզիպ օլաշարագ գալպէ էն զիյասէ Ֆէրան վէրէն չիչէլէրի, խամ վէ կէչկին օլմամագ իւզրէ սիմալա էն զիյասէ լէզզէքալսու օլան վէ վիւնուսէ նաճի պուլունան մէյվէլէրի քօփլայարագ ուճանըզ պիր էմէֆ իւնրէքիլէ ալէմէ սաղըքմըն օլմագսան իպարէք գալըյօր :

ԿԵՆՃԼԵՐԻ Է ՀԵՏԻՅԷ

Ա.

ՊԻՐ ԻՇԷ ՏՕՂՐՈՒ ՍՈՒՐԷՔՏԷ ՊԱՇԼԱՄԱՆՆՆ ԷՀԷՄՍԻՅԷՔԻ

Աժժիհիլէր պիհուսէ էմէլ վէ աղուլար
իլէ քէնի սէսք գալլուլար, ազլ ու զէ-
ֆէա սանապր իսէ հիմէք քարիզիհի
պուլուլար: **ՊԵՐՆՍ**

ՊԵՆՃԷ պիր կէնճին էօյրէնէճէյի իլք պէօյիւք
տէրս տանա քէնախիսինն հիչ պիր շէյ պիլմէտիյի
խուսուսը արը: Իչպու տէրսի նէ գատար էրքէն վէ
քիսաիլ սուրէթտէ էօյրէնիստէ, քէնախիսինն սէֆաի
խաթըր վէ մամուրիյէթ վէ սաատէթ ի հալի իչիւն
օլ գատար էյի օլուր: Խանէ իչինտէ նազ ու նի-
մէթլէ պէօյիւմիւչ վէ էպէվէյնի իլէ պիրատէր վէ
հէմչիրէլէրինին նիւվաղիչ ու իլթիֆաթլարընա վէ
մէտճ ու սէնալարընա ալըչմըչ օլան պիր կէնճ իս-
թիտատ վէ գապիլիյէթ ճիհէթիլլէ սաիբ հէր քէսին
քէնախիսինն նէ վէճնլէ միւսավի օլտըղընըն հիքմէ-
թինի անլալամաղ: Թաշրատա տօղուպ պէօյիւմիւչ

օլան պիր քիմսէ շէնրտէ էօմր կէչլրմէք իսթէտիյի
 հալտէ քէնտիսինն էհէմմիյէթսիպլիյիննի հիսս էթմէյէ
 պաշլար : Շունա պունա գուրուլուպ տա հէր քէսէ
 կիւլիւնճ օլունճա, ագիլ վէ թէրպիյէլի ղէվաթտան
 միւրէքքէպ պիր ճէմիյէթ իչինէ կիրիպ տէ գօնուշա-
 ճադ պիրմատտէ պուլամայարագ նութգը թութուլըն-
 ճա , ալէնի պիր մահալտէ պիր նութգ իրատ էթմէք
 իւղրէ այաղագալգըպ տա տիլի տօլաշարագ նութգընը
 եարը պուշուգ պլագմաղա մէճպուր օլունճա , եա-
 խօտ պիր փաքիղէ ի մահվարէյէ արգը խուլուս է-
 տիպ տէ անըն թարաֆընտան էքչի նիւզ կէօրիւնճէ
 սայքի մէյուս վէ մէֆթուր պիր հալտէ տիւշիւնիւպ
 թաշընմաղա պաշլար : Իշպու հալ օլ քիմսէնին թա-
 բիս ի հայաթընըն պուշրանլը պիր տէվրի տիր : Պու
 վէճնլէ տիւշիւնիւպ թաշընմատընըն նէթիճէսի անըն
 դատէրինի թաեին էտէճէք տիր : Էկէր օ քէնտիսի-
 նին պիր շէյ պիլմէտիյինի , վէ լա շէյ մէսապէսինտէ
 օլտըղընը վէ էթրաֆընտա պուլունան ագիլ վէ էտիպ
 քիմսէլէրին եանընտա քէնտիսինն ագլ ու վիճուտը ա-
 տէթա պիր սըֆըր մագամընտա գալաղընը, վէ հէր նէ
 օլմագ վէ գաղանմագ իսթէրսէ, քէնտի սայ ու դայ-
 բէթի սայէսինտէ էլէ կէչլրմէսի լաղըմ կէլտիյիննի
 թէտիւմ ու իթիրաֆ էտէր իտէ , օլ կէնճին ատէմ օլ-
 մասընա փէք չօգ իւմիտ վար տըր : Պէր աքս էկէր
 քիպր ու դուրուրընտան վաղ կէչմէյիպ տէ քէնտի-
 նին նէֆտիէրէսթլիք խասլէթինէ եափըշա գալըր ի-
 սէ, եախօտ մէվանի վէ միւշքիլաթտան նաշի իս-

լանը անվալը գըմընտա պիր կէճնէ սայ ու դայ-
 բէթտէ պուլունմայաճագ օլուր իսէ, էօլիւ պիր քիմ-
 սէտէն Ֆէրգի օլմաղ : Էօմրիւն մուսապաղա մէյուս-
 նընտա տահա մահիր վէ ճէսուր քիմսէլէրին այագ-
 լարը ալթընտա գալաճագ օլան քիմսէյէ տիւնեա-
 նըն պիր ֆախտէսի եօգ տըր : Պիր կէնճ մալիւմաթը
 միւքթէսէպէսինն տահա հիչ մէսապէսինտէ օլտըղը-
 նը, վէ քէնտիսինն ճէմիյէթ ի պէշէրիյէ արասընտա
 փէք աղ տէյերի պուլունտըղընը քեամիլէն անլար
 իսէ , օ դէման ինսանլարըն քէնտիսի հագընտա հիչ
 դայտ ու էնտիշէ էթմէտիքլէրինն, վէ հիչ քիմսէնին
 Ֆէվզ էլ ատէ հիւրմէթ վէ թիայէթինէ մանղար օլմա-
 տըղընըն , վէ իգպալ ու սաստէթինն պլնասընը
 քէնտի էլիյէ գուրմասը լաղըմ կէլտիյինն Ֆէրգի-
 նէ վարըր : Օլ կէնճ պիր թալսիյէնամէ սայէսինտէ
 պիր ղիյաֆէթէ եախօտ թաամա տավէթ օլունապի-
 լիւր , եախօտ սլաշընա կիւղէլ պիր շասղա գօմուշ
 եախօտ պօյնունա եագըշըղը պիր պօյուն պաղը
 պաղլամըշ իսէ , պէլքի շաֆլու անա քիլիտտէ միւ-
 թէպէր պիր հէր կէօսթէրիպ , թապաղա պօլ պօլ
 ագչէ պրագաճաղընը մէմուլ էտէր : Էկէր դարիպ ի-
 սէ , հէր քէսին քէնտի իչիլի մէշղուլ օլուպ , հիչ
 քիմսէնին քէնտիսինն իլթիֆաթ էթմէտիյիննի կէօ-
 բիւր , վէ կէրչէքտէն շայանը տիգգաթ օլմատըղճա ,
 տիգգաթ ճէլպ էտէմէյէճէլիննի , հէյէթ ի իճթիւմ-
 իյէ իչինտէ պիր մէվիյէթ վէ լիյաղաթը հաիգ օլ-
 տըղընը պիլ ֆիլի իսպաթ էթմէտիքճէ հէր քէսին

նազարը իթիպարընը ճէլպ էտէմէյէճէյինի տախի անլար, Հիչ պիր թավսիյէնամէ քէնտիսինէ ինսանլարըն թէվէճճիւհ Վէ իթիպարընը ճէլպ էտէմէզ, վէ էթմէմէլի տիր: Ինսանըն ազլ ու իթիտատընտան զիյատէ հասէպ ու նէտէպինէ պագան պագը տալ- գավուգ քիմսէլէրտէն սարֆը նազար էտիտիլի հալ- տէ, հիչ պիր խըսըմըգ, ազրապալըգ տախի անլէրի պնւ շէրէֆէ շայէսթէ գըլամագ:

Հէյէթ ի իճթիմաիյէ ուսուլ ու ատապը իգթիգա- սընճա պիր կէնճին կալընըզ միւթէպէր պիր քիմ- սէ սայըմասը քեաֆի օլմայըպ, միւթէպէր պիր քիմսէ սայըմաղա էնլիյէթ վէ լիյագաթընը ֆիլիէն իսպաթ էթմէսի տախի լաղըմէտէն տիր: Հէյէթ ի իճթիմաիյէսին պու իուսուսը թալէպ էթմէյէ հազ- գը վար տըր: զիրա քէնտի քէնտիլէրինի պիր շէյ զանն էտիպ տէ վիւճուտարը իքի վարա տէյմէյէն քիմսէլէրտէն տէֆաթլէ ալտանմըջ օլտըզընտան, պու իուսուստա հէր քէսէ քէօրքէօրընա իթիմատ իլէ իքթիֆա էտէմէզ: Ինսանլար պիր ատմին իսասէթէն հանկի իշ կա սանաթ իլէ մէշղուլ օլ- տըզընա պագմազ. անըն միւթէպէր պիր ատէմ սը- ֆէթլիլէ թանըլմասը քեաֆի տիր: Օ գէման ճէ- միյէթ ի ինսանիյէ քէնտիսինն կէնի ազասը հու- զուրընտա պաշ էյիպ անա կէր վէրիւր: Պիր կէնճ թանըրըմ քի իւշ այտա պիր նէշր օլուճան մէշհուր պիր մէճմուտա պիր պէնտ նէշր էտէրէք քէնտիսի իչիւն նամ ու շան գագանմըջ տըր: Պիլտիլիմէ կէօրէ:

մէշքիւր պէնտի հիչ քիմսէ օղուճասը իտէ տէ, ա- նըն էօլլէսի պիր պէնտ եաղմըջ օլմասը, վէ պէնտին ուզուն օլարագ պու կիպի մէշհուր պիր մէճմուտա նէշր էտիլմիշ պուլուճմասը քէնտիսինն իչինի բասթ կէթիլտի: Վէ լաքին հէր քէս մէշհուր մէճմուլար իչիւն պէնտ եաղամազ, վէ իւմիտ էտէրիմ քի, հէր քէս օղուճագ իչիւն հէմ վարա հէմ վագթ հէմ տէ զինս սարֆ էթտիլիմիզ զագէթալարա պէնտլէր եազ- մագա չըզըմայաճագ տըր: Լաքին կէրչէքտէն ա- տէմ օլան հէր քէս պիր իշ էտէպիլիւր, վէ պիր իշի օլմայը տըր: Մէսէլա, պիր գասընըն կիյտիլի իփէք գուճաշըն թէլլէրինի իշլէմէք պիր իշ օլտըզը կիպի, գատընը պօղուլմագտան գուրթարմագ վէ կիրակի մէքթէպինտէ տէրս վէրմէք տախի պիր իշ տիր:

Պիր քիմսէ հէր հագիգի ինսանըն արղուքէշ պու- լուճասըրը նամ ու իթիպարէ նաիլ օլմագտան էվվէլ ճէմիյէթ ի պէշէրիյէյէ քէնտի հիւսնի ըիզասըլլէ ֆաիլ պիր ուսուր եախօս մուֆիտ պիր ազա հա- յինտէ կիրմէլի տիր, վէ զանըմճա էն միւճատիպ մէսլէք տէ պու տըր: Պաշգալարըն խայրխահը- ղընա կիւվէնէրէք անլէրին սըրթընտան կէյնիմէք իւմիտիյէ ճէմիյէթ ի ինսանիյէյէ կիրէն պիր քիմսէ, ինսանլարըն բիայէթ վէ հիւրմէթինէ լայըգ տէյլ պիր: Սաիլլէրինտէն մուավէնէթ պէքլէմէք, պիր պաշգասընա կիւվէնիմէք, վէ սաիլլէրին սայ ու գայրէթ վէ մէհարէթինին սէմէրէլէրինէ նաիլ օլմա- ղը արղուլէմէք նամէրտ վէ ալչագ քիմսէլէրէ մախ-

սուս խասսիյէթլէր տիր : Փէք չօդ կէնճլէր վար տըր քի, պիր եէրատէն իմտատ պէքլէմէքտէ, վէ արգուլա- սորզարը իգպալ վէ մուվաֆֆագիյէթէ պու վէճնլէ նախ օլմագ իւմիտինտէ պուլուռնմագտա տըրլար : Պիր թագըմ կէնճլէր տախի ըուհանիլէր սիւքինէ տախիլ օլարագ պիր շիրքէթի տինիյէ եախօտ խայր- խահանէնին ըահաթ էքմէյինի եէմէք իւմիտինտէ տիրլէր : Պէնճէ տիւնեատա էն քէրի՛ն մէնդարէ- լէրտէն պիրի թուրփ կիպի սաղլամ, միւթէնա- սիպ իւլ էնտամ վէ կիւզէլ սիմալը վէ ագալլի 50—60 օդգա դատար սէրթ քէմիք վէ էթտէն միւ- թէշէքքիլ գավի պիր վիճուտա մալիք օլմալարը իլէ պէրապէր, էլլէրինի ճէպլէրինէ գօմուշ օլարագ մէսլէք ի հայաթլարընա մուվաֆֆագիյէթլէ պաշ- լամագ իւղրէ պիր քիմսէնին քէնտիլէրէ իշ պուլ- մատընա, եախօտ պիր հօլ իլէ եարտըմ էթմէսինէ պէքլէյէն կէնճլէր տիր : Վագաա էօյլէ հալ ու քէյ- ֆիյէթլէր վար տըր քի, էն միւսթապիլ քիմսէ պիլէ եարտըմ գապուլ էտէ պիլիւր, եախօտ իքի շէրրին էհվէնի մագամընտա, հաթթս եարտըմ տախի իս- թէյէ պիլիւր : Վէ լաքին քէնտի նէֆսինէ եարտըմ էտէ պիլէն պիր քիմսէնին ամալ ու էֆքեարընըն լճրասը իչիւն սաիրլէրին եարտըմընա կիւլէնմէսի ճիպիլլէթիւնտէ հէր նամուսքեար ատէմին նագար ը նէֆրէթլէ պագաճաղը պիր ալչաղլըգ պուլուռնոր- ղընա գաթի պիր պիւրհան տըր : Ձիքրիմ եանըշ անալալըմատըն . պիր կէնճին ֆէվգ էլ ատէ հէսասս-

լըղընտան հաշի քէնտի շէրէֆ վէ նամուսընա տօ- գուռուր միւլահագաարըլէ տօթլարընըն հիւան ի խըտմէթ վէ մուավէնէթլէրինի ըէտա, եախօտ սաիր պիր քիմսէնին միննէթի ալթընտա դալմամագ իչիւն մէյուսանէ թէտպիրլէր իթթիխազ էթմէսինի թաս- վիպ վէ թավսիյէ էթմէմ : Պէնիմ շայան ը թագպի՛ն կէօրտիւլլւմ շէյ՝ պիր կէնճին սաիր քիմսէտէն ասը- մը քէսիմի օլմասընա արգու վէ հէվէս էթմէսի, վէ քէնտի սայ ու դայրէթիլլէ նախ օլապիլէճէ- յի մուվաֆֆագիյէթլէրտէն տօլայը սաիր պիր քիմ- սէնին միննէթի ալթընտա դալմագա ըաղի օլմա- սը տըր : Թալիմ ու թէրպիյէյէ վէ խայրաթ ու հա- սանաթա մախսուս շիրքէթլէր իլէ միւլէստէսաթըն գօլայ պիր կէչիմ պուլմագ իչիւն, պիր եէր արաշ- տըրան պիր թագըմ թէնպէլ էրքէք վէ գատըն- լարա մուավէնէթտէ պուլուռնմագլէ խայրտան իտէ դարարը մուճիպ օլտըզլարը տէֆաթլէ խաթըմա կէլմիշ տիր : Սաիր պիր ատէմտէն քէմալը խա- հիլլէ եարտըմ թալէպ վէ գապուլ էտէն քիմսէ տախիմա քէնտի նէֆսինի վէլի ի նիմէթիւնէ սաթ- մագտա տըր : Սղըլը վէ խայրխահ պիր դաթըն հէսասս վէ նամուսքետը սըֆէթիլլէ թանրտըղը պիր քէմսէնին ինթիյաճաթը գարուրիյէսինի թախֆիֆ էթմէսինէ պիր շէյ տէնիլէմէզ իտէ տէ, շէրէֆ վէ հայսիյէթի դաթիյէսինտէն պիլէ պիլէ վէ հիւան ի բիդասըլլէ վագ կէչէն կէնճ՝ նամէրտ օլուպ, եար- տըմա նա լայըգ վէ եարտըմտան իսթիֆատէյէ դայր ի

մուգ թէտիր տիր, Արիճէնապ վէ համիւնէ թլի պիր կէնճ՝ մուսավէնէ թի անճազ ֆէվզ էլ ատէ զարուրէթ իչինտէ գալտըզը զէման վէ ֆազըը հալինին զարուրի պիր նէթ իճէտի մագամընտա գապուլ էտէր : Պու սէպէպու-տէն պիր կէնճ հէնուզ քէնտինին պիր շէյ պիլմէտի-ջինէ, հիչ քիմսէնին քէնտիտի իչիւն վաղիֆէ էտին-մէտիչինէ, արգուլատըզը շէվէրի քէնտի ազ ու ի-դանը վէ սայ ու զայրէթի իլէ էլէ կէչիրմէտի իճապ էթտիչինէ, վէ քէնտի թէայիւլչիւնիւ չըգարմագ վէ-տիլէ վէ վասթթալարընա մալի.ք պուլոււնտըզճա, հայ-սիյէթի զաթ իյէտինի մուխաթ արայայ գոյմագսըզըն վէ երւզիւնիւն սուլունու տէօքմէքսիլլին հախոտ նա-մուսընա խալէլ կէթիրմէքսիլլին սաիրլէրտէն կարտըմ գապուլ էտէմէյէճէյինէ գանաաթ հասըլ էթտիչի հալտէ, — պիր կէնճ իչպու էսասի հագիգաթլարըն քիւնհիւնէ վազըֆ օլտըզը հալտէ, մէսլէք ի հայա-թընա տօղրու սուրէթտէ պաշլամըշ ասոտ օլունա պիլլիր : Պիր կէնճ՝ էթրաֆընտա պուլունան ֆէթլին, զէքի վէ իլմ ու թէրպիյէլերի կէրինտէ օլան քիմ-սէլէրլին տէրէճէտինէ մանգա քէնտի սայ ու զայրէ-թի սայէսինտէ երւքսէլէպիլլիպ, անլէրէ ազրան վէ էմուալ օլա պիլէճէյինէ վազըֆ օլունճա, օ զէման օլ կէնճ ֆիլիյաթ մէյտանընա կիրմէյէ հազըրլանմըշ օլուր :

Իգպալ վէ մուվաֆֆագիյէթէ նաիլ օլմագ իչիւն էօյրէնիլէճէք իքինճի տէրս սասլր ու սէպաթ վէ միւտապլէմէթ էթմէք, ինթիխապ օլունան իչլին մուգ-

թաղիյաթընա քիամիլէն վէ ճիտտէն հազըրլանմագ, վէ հէր նէվ քեարլը թէչէպպիւտաթ վէ մուամէլա-թըն ատի վէ հիգամի վէսիլէ վէ վասթթալարընը խօր թուլմամագ տըր : Պէլքի պու շէյ հայաթըն էն միււքիլ տէրպլէրինտէն պիրի տիր : Յիքր ի ինսանի պիթ թապ պիր իշտէն չաիուգ պիր սէմէրէ կէօրմէք իսթէր : Պիւլուզ չաղընըն չաֆազը սէօքիւպ տէ կէնճ քիմսէ անըն շէօլէլէրիլէ գուվլէտէն ֆիլիլէ չըգարշ խայալարընըն սիվրի թէփէլէրինի, ֆէվզ էլ ատէ արղու վէ էմէլլէրինին եալտըզլանմըշ գուպ-պէլէրինի, վէ զէվզ ու սէֆալարըն ալ զըրմըզըլա-րա պօյանմըշ զիրվէլէրինի կէօրտիւքտէն սօնրա ա-չաղըյա պազըպ տա մէղքիւր սէֆապտիւշ մէնդլլ վէ մէվզիլէրէ եէթիշմէք իչիւն սաիրլէրին կէշմէշ ի-տիքլէրի օլ տար, էյրի պիւլլիր, տօլամպաճըլ, թօզ վէ տիւմանլէր վէ տիքէն ու խաշաքլար իլէ տօլու-թարիզի կէօրիւնճէ, եէս ու ֆիւթուր կէթլիրի . պի-նաէն ալէյի իգպալ վէ մուվաֆֆագիյէթէ տանաալա հօլլար վէ տանա միւսախտ վասթթալար իլէ նաիլ օլմագ իսթէր : Թէփէնին տիպինտէն պաշլազըպ տա եալաշ կալաշ հօզարը չըգմտը ամէլի անա փէք օսանճը վէ պախ ի ֆիւթուր պիր մէսլէք կիպի կէօ-րիւնիւր իշթէ պիւնլէրէ կէնճլէրին սէֆլինէ ի հա-յաթլարը թամմ պու հօղթատա գաղաղտէ օլմուշ վէ օլմագտա պուլունմըշ տըր :

Էօյլէ իտէ թա իսթթիտատէն խաթըրտա թուլմագ էյի տիր քի, ումուրը թիւճճարիյէ վէ թէչէպպիւ-

սաթը սախրէնին նիզամի վէ մէշու թարիզինսէ
 գուհուր էտէն միւշքիւթը սապը ու սէպաթլէ պէր
 թարաֆ էթմէք կալընը մուվաֆֆադիյէթի մաթլու-
 պէնիզ իչիւն տէյիլ, անճագ մուվաֆֆադիյէթինիզին
 լայըզընէ զէվզինի չըգարմանըզ, վէ էլէ կէչիրաթի-
 յինիզ շէյէրի մուհաֆազա էտէ պիւմէնիզ զըմնընտա
 ֆիքրինիզին թալիմ ու թէրպիյէսի իչիւն տախի լա-
 զըմէտէն տիր : Հէր զէման ու մէքեանտա ատէ-
 մին քէնտի ալընըն թէրի վէ չալընըզ չապալամա-
 սըյէ իսթիհուալ էթմէմիշ, օլտըզը իզպալ վէ մու-
 վաֆֆադիյէթ, կախօտ րէֆան ու սաստէթ քէն-
 տիսի իչիւն պիր լանէթ տիր : Ճէնապը Հագզըն
 գազա ու գատէրի իզթիզասընճա մուվաֆֆադիյէթէ
 նախ օլմագ ուզրուհան պէզլ օլուհան սայ ու զայ-
 րէթ մէշքիւր մուվաֆֆադիյէթի մուհաֆազա էթ-
 մէյէ կախօտ զէվզինի չըգարմայա հազըրըզ կա-
 խօտ թալիմ օլաճագ տըր : Պու սէպէպտէն կիւնտէն
 կիւնէ, այտան այա վէ սէնէտէն սէնէյէ իշ կէօր-
 մէնիզ, վէ իշ կէօրմէքլէ սընհէթ ու աֆիյէթ, սէ-
 պաթ վէ մէթանէթ, վէ մալիւմաթ վէ մէլէքէ
 քէսպ էթմէնիզ իզթիզա ի հալաէն տիր, թա քի
 քէմալը սապը ու միւտալմէթլէ էլէ կէչիրմէյէ
 չալընըզ չապալատըզընըզ մուվաֆֆադիյէթէ նախ
 օլտըզընըզտա անը պիւթիւն էօմիւնիւզտէ սէֆա-
 սընը սիւրմէք իւզրէ էլտէն չըգարմամայա հազըր
 օլտընըզ :

Իչպու մէրտանէ վէ սապուրանէ սայ ու զայ-

րէթինիզ սայէսինսէ վիւճուտճէ, ֆիքրճէ վէ ախ-
 լագճա քէսպ էտէճէինիզ գուլվէթ վէ քէմալիյէթ
 մուվաֆֆադիյէթլէրինիզին էն մուազըզ վէ զըյ-
 մէթտարը օլաճագ տըր : Օ սայէտէ կէրչէքտէն ատէմ
 սըրասընտա կէչէրէք նէֆսինիզի զապթ վէ անա ի-
 թիմատ էթմէյէ այըշաճագսընըզ : Պու սայէտէ նա-
 մուս վէ հայսիյէթէ մալիք օլաճագընըզտան պաշգա,
 րէֆիզլէրինիզ իլէ ամմէնին ըիայէթ վէ հիւրմէթինի
 տախի գազանաճագսընըզ :

Սագընընըզ հա, ալտանըզ տա պու կօլտան ապա
 սախիմայասընըզ : Պիր թագըմ կէնճէրին պօրսատա
 օյնամագլէ կախօտ սախր կէճնէ խիզ ու իթալարտա
 պուլուհանագլէ պէօլիք պէօլիք սէրվէթլէրէ նախ
 օլմուշ իտիքլէրինէ տախր պիր չօզ մասալար իչի-
 տէճէքսինիզ : Պու կիպլիքէ հասէտ էթմէքտէն իսէ
 թէրահիւմ էտինիզ, զիրա անլէրին էօյէ գօլայըզլէ
 էլէ կէչիրմիշ օլազըլարը սէրվէթլէրինի զայպ էտէ-
 ճէքլէրի սայքի մուհազգագ տըր : Միւսթագպէլինիզէ
 ալագատար օլան իչլէրտէ ապա աճէլէ էթմէյինիզ :
 Սլէլ աճէլէ մուհիմմ գարարլար վէրմէքտէն սագը-
 նընըզ : Մէսէլա պիր զըզը սէվիպ անընլէ թէգէվվիւճ
 էթմէք մի իսթէյօրսընըզ, Մատուուզէլ Մաթիւ-
 տայա պէքլէմէք լազըմ օլտըզընը անլատընըզ, վէ
 էկէր Մատուուզէլ Մաթիւտա սիզին զանն էթտիլ-
 նիզ կիպի կէրչէքտէն էլի պիր զըզ իսէ, Վագթըն
 թայսինինի իրաաէթլինիզէ հէվալէ էտէրիմ, տէյէճէք
 գատար ազլ ու տիրայէթէ մալիք օլաճագ տըր : Սգ-

տէմճէ գալի թէմէլ պրագմագորզըն էյի պիր պինա
 ինչա էտէմէգոինիզ . պինաէն ալէյի քէմալը սասալը ու
 միւտալէմէթլէ վէ լայրգըլէ էօյրէնմէմիշ օլտըղը-
 նըզ պիր իշէ էլ վուրմանըղըն վէ հէնուզ պիր նամ
 ու իթիպար դազանմամըշ , ետիսօտ ազալլի ինթի-
 խապ էթմիշ օլտըղընըզ իշտէ մէլէքէ քէսպ էթմէ-
 միշ օլտըղընըզ հալտէ , էվլէնմէյէ չըզըշմանըղըն նէ-
 թիճէսի սուչարզ Մաթիլտայը վէ տիւնուայա կէթի-
 րէճէյի օլ նուր տամլատը մասուճըղազլարը սէֆա-
 լէթ վէ փէրիշանիլէթէ տիւչար էթմէքտէն պաշգա
 պիր շէյ օլմայաճագ տըր : էկէր օթուզ զաղլարընըզ-
 տա քէնտի պաշընըզա թէայիւշիւնիւզիւ բահաթճա
 չըգարա պիլէճէք պիր սանաթ սահիպի օլմուշ իտէ-
 նիզ , ետիսօտ ֆէնի ետ թիւճճարի պիր իշ պա-
 շընտա պուլունմագտա իտէնիզ , զաթէն ինտանլարըն
 գըսմ ը ազամընտան գիյատէ պախթիյար օլմուշ ի-
 տիլինիզի դիքը էտէրէք Ալլահա չօզ շիւքիւլէր
 էթմէլիսինիզ :

Պու պապտէ միւնտէրիճ սէօղլէրի սիզէ սէօլէ-
 մէքլէ սիզի շայանը իթիմատ կէնճլէր մագամընա
 դաիմ էթմէք մէրամընտա պուլունմատըմ : Պէյ օղ-
 լու մաղազալարընտա կէօրիւլէն եէնի մօտա նիւ-
 մունէլէրինին Պէյ օղլու սօղազլարընտա կէօրիւլէն
 քլմանէլէրէ փէք օ գատար միւշապէճէթլէրի կօզ տըր :
 Մագսէտիմ կէչիրմէնիզի արդուլատըղըմ էօմրիւ թա-
 րիֆ ետիսօտ թէֆսիլէ գալըշմայարագ ֆիքլէրի-
 նիզէ բուհիլէրլէր ուսուլ վէ մէպտէլէր եէրլէշտիր-

մէք վէ սիզէ շէվզ ու զայրէթ վէրմէքտէն իպարէթ
 տիր : Ֆիլ հաղիդա ինտիմտէ տիւնուտա սաիր հէր
 շէյտէն գիյատէ մէքրուհ վէ մուհագգար պիր շէյ
 վար իտէ , օ տա կէնճլէրի պիր շէքլ ու պիլիմէ գօ-
 մագ իչլու գալըպ վէ նիւմունէլէր ետիմագ տըր :
 Պէնճէ շախտընըզա մախսուս օլան սըֆէթ վէ խաս-
 սիյէթլէրի մուհաֆագա իլէ պէրապէր սըրատը տիւշ-
 տիւքճէ անլէրի իճլա էթմէնիզ սօյուշըզ սօլու-
 նըզըն թէմիլլէնմիշ օլմասը , ալրատը նէֆասնիլէ վէ
 հէվա ու հէվէսինիզին էյիճէ գապթ ու իտարէ օլու-
 նարագ ազ ու իզանընըղըն հիւքմիւ թահթընտա
 պուլունմասը , մէրտանէ սըֆէթ վէ խաստիլէթլէ-
 րինիզին թէվսի , թէրֆի վէ թասֆիլէ օլունմասը
 զայէթլէ մաթլուպ վէ միւլթէգէմ տիր : Սիզին հէվի
 տիյանէթփէրվէրլիլինիզի պիլ մուհաֆագա Ալլահ վէ
 ինտանլար իլէ օլան ալագա վէ միւնտսէպէթլէրինի-
 ղէ զայէթլէ տիզգաթ ու ինթիմամ էտինիզ : Նամուս
 վէ իթիպարընըզ , շէֆգաթ ու մուհապէթլինիզի
 իպգա վէ մուհաֆագա էտինիզ : Իշպու հէվի սըֆէթ
 ու խաստիլէթլէրինիզի իզնար էթմէնիզլէ պէրապէր
 սասպուրանէ սայ ու զայրէթլէ ալըմըշ օլան գալի
 վէ շէվիք էլլէրինիզի հաղիզի մուլաֆագալիլէթէ
 նաիլ գըլաճագ օլ գալանիլնէ ճան ու կէօնիւլտէն
 թապի վէ միւթի օլմանըզ էվա վէ էնսէպտիր :

Բ

ԳԱՏՆԵԼԱՐ ԻԼԷ ԻԻԼՑԵՔ ՈՒ ԻԻՆՍԻՑԵՔ

ՁԷՎՃԷ ԻՆԹԻՆՍՊԵ

Է՛յ գաւրն, սե՛վիմի գաւրն, ճե՛նապր Հազգ սե՛նի երբէյին զաիլէ վէ էնսիւելէրինի քասիլ վէ քախժիժ էքմէք իւզբէ եարաքմբ սքր : Պիզ սե՛նսիզ դայրի նաքրզ հայկանլարրզ : Սանս պե՛նզեմէք իչիւն մէլէքլէր պիլէ էնսիլէրինէ չէէէ սիւզէն վէրիրլէր :

ՕԹՈՒՒՅ

Կէնճլէրէ խիթապէն հազըլան քիթապարտան էքսէրխանտէ գատընլար իլէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթին իսլան վէ թէնզիպ ի ախլազա մէտար օլմասընա տաիր պիր չօզ շէյլէր զիքր օլունմըշ տըր : Սայալփիէրէսթ կէնճլէր պու նէվ էսէրլէրի օգուճագտան զէվզեապ օլուպ, անլէրտէ էրքէն էվլէնմէնին մուհասսէնաթ վէ ֆէվախտինտէն պանս օլունտըղընը կէօրէրէք զայէթ մէմնուն վէ խօշնուտ գալըրլար : Է՛յ ի ըրզ վէ թէրպիյէլի գատընլարըն թէնզիպ վէ իսլան ը ախլազա մէտար օլան թէսիրլէրինի ապա ինքեար էթմէզ իսէմ տէ, ինսանըն պիլա թէֆրիզ հէր նէվ գատընլէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթ էթմէքլէ, տանս էյի, հախօտ տանս զիյատէ իֆֆէթփէրվէր օլանճաղընս ապա ինանմամ : Փարզ էտէլիմ քի պիր

քիմսէ մէրտիւ մխարլար արասընս տիւլուպ տէ էթլի օլմատըղընտան նաչի օլ ինսան եէյէնլէրին իշթիհասընը աչմասըն, վէ անլէր թարաֆընտան եէնիլմէյէրէք ճէմիյէթլէրինէ գապուլ, վէ փէք օ գատար թալիմ ու թէրպիյէ կէօրմէմիշ օլան եէրլի պիր միւթէպլէրին խըտմէթ ի քիթապէթինէ թաեին օլունտուն : Քէզալիք ֆարզ էտէլիմ քի, պիր միւտտէթ սօնրա մէրգում քէնտիաինին տախի վանչիլէնմէքտէ օլտըղընը կէօրէրէք, օ հալտէն գուրթուլմազա միւէսսիր պիր չարէ արամազա պաշլասըն : Պու սըրատա գարայա չըգմասընս վասըթա իթթիխազ էթմիշ օլտըղը սանտալ փարչասը իւզէրինտէ պիր քաշ քիթապ պուլունմագտա իտիյի իաթրընս կէլիր : Սանտալ փարչասընըն եանընս սէյիրտիր, վէ քէմայը մէսէրլէթլէ ունուտըլմըշ քիթապարըն իչինտէ կէնճլէրէ խիթապէն հազըլմըշ պիր էսէր պուլուր : Սապրսըղըզլէ մէզքիւր քիթապը աչըպ՝ անտէ միւլէլլիֆի լիթապըն « Տին ի Մէսիֆիտէն սօնրա գատընլար իլէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթ էթմէք գատար սաիր հիչ պիր շէյ կէնճլէրին թէնզիպ ի ատապ ու ախլազարընս մէտար օլամազ, » եօլու իտարէ ի քէլամ էթմիշ օլտըղընը պուլտըղընտան, օ եէրին գատընլարը իլէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթ էթմէյէ, վէ միւլանէտէ ի ախտար վէ իսթիմա ը կիւֆթարլարը իլէ մանզուզ վէ միւթէլէզզիզ օլմազա պաշլար : Վէ լաքին կիթկիտէ անլար քի անլէր սուլըն էն էսասի իսթիմալաթընս ալընմամըշ օլուպ տիւնեատա ֆիլ աիչի տա-

լազլարըն վիճուտընտան պլլէ պի խապէր պիր հալտէ պոճլունմազտա տըրլար: Իմաի պու քիմսէ թէհզիպ ի ախլազ վէ քէմալիյէթին մաթլուպ վէ միւլթէղէմ օլան սէրէճէսինէ թարիխ ի Միլատըն հաճիկ սէնէսինստէ եթիչէ պիլէճէք աիր:

Պէլքի պու միսալըն մանա վէ էհէմմիյէթինի անլամազ սընըզ. թէհզիպ ի ախլազ ու ատապընըզա խատիմ օլան գատընլարլէ սէյիլ, անճազ նաղարը իլթիֆաթընըզա դայր ի լայըզ գատընլար իլէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթատէ պուլունտըղընըզ զէման, իչպու ալչազ թազըմտան օլան գատընլարըն, ալէլ խուսուս էկէր կէնճ իսէլէր, սիլէ օլ մէրաիւմ խար կիւղէլ գատընլարտան լէ զիյատէ խայրը ասգուճմազ: Էկէր անլէրն իչնատէ ազը սէլիմ, թէճըիպէքնար, կիւղէլ, շէն, միւշֆիզ վէ աղ չօզ միւթէալլիմէ ալթմըչըզ պիր գատըն պուլուր իսէնիզ, անըն ազըրըղընճա ալթուճը նէ գատար սէվեր իսէնիզ, անը օլ գատար մուազղէզ թուլըլ իւղէրինէ թիթրէյինիզ, վէ լաքին կէնճ գատընլարտան ինթիրազ էսինիզ. անլէրտէն միւնասէպէթսիզ վէ մանասըզ սէօղլէրտէն պաշգա պիր շէյ իշիտէճէյինիզ ումմայընըզ: Սնլէրտէն միւսթէֆիտ օլմազ շէօյլէ տուրսըն, հաթթա տիւնեատան վէ քէնստի նէֆսինիզտէն պլլէ իքրաս էտէճէքսինիզ: Ստէմ անճազ սաիմա քէնտիսէնտէն ալի օլան զաթլար իլէ ալազա վէ միւնասիպէթտէ պուլունմազլէթէհզիպ վէ թէրպիյէ ի ատապ ու ախլազ-

31906-69 (45054) 69-9615

ճա պալաթէր պիր մէրթէպէյէ վասըլ օլապիլիր պինսէն ալէյհ ատէմին իւլֆէթ ու իւնսիյէթ էթաիլի գատընլար անճազ քէնտիսինտէն եիւքսէք օլտըղը զէման քէնտիսինին թէհզիպ ի ախլազընա մէտար օլա պիլիլլէր: Հիչ շիւպհէ եօզ քի իֆֆէթ ու իսմէթ ճիհէթիլլէ գատընլար ալէլ ումուճ էրքէքլէրէ ֆաիզ իսէլէր տէ, իֆֆէթ ու իսմէթ անլէրտէ ալէլ աղլէպ մէնֆի վէ դայրի իսթիլաթ պիր ունսուր օլուպ, էսասիվէ միւսպէթ պիր ֆազիլէթին գուվլէթ վէ թէսիրինէ մալէք տէյիլ տիր:

Պինսէն ալէյհ զէվզ ու թապիաթընըզն եիւքսէլմէսինէ, ախլազ ու ատապընըզն հիւսնի մուհաֆազաընա, վէ գուվլէյի ֆիքրիյէնիզին թէղալիւա վէ թէրազըղընա մէտար օլաճազ պիր գատըն արաշտըրազընըզ զէման թալիմ ու թէրպիյէ վէ իֆֆէթ ու իսմէթ ճիհէթիլլէ սիզաէն եիւքսէք օլան պիր գատըն իլէ իւլֆէթ վէ իւնսիյէթտէ պուլունմազա չալըչընըզ: Էլպէթթէ պիլ մէճպուրիյէ իսթիլաթ էտէճէյինիզ, վէ մատուճընըզտա պուլունման գատընլար իլէ գապա վէ թահգիրամիզ սուրէթտէ վաընմանըզ թալսիյէ էթմէմ. պիւաքս պու գատընլարա գարչը պորճու օլտըղընըզ պիր վազիֆէ վար սըր քի, օ տախ իլէրի վարմազ իշիւն անլէրի թէչվիզ վէ թէրղիպ, վէ էկէր միւմքին իսէ անլէրէ եէնի եէնի էֆքնար ու միւթալաթ իչնազ էթմէթ վէ գատընլար իլէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթտէ պու-

լուսնմազլէ նէ ֆախտէլէր կէօրմէք իսթէյօր իտիյոէ-
նիդ, անլէրէ օլ ֆախտէլէրի վէրմէք տիր :

Տախմա ազլի վէ մանէվի ֆազլիլէթլէր ճիհէթիլէ
սիզէ ֆախօ օլան գատընլարլէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթ-
տէ պուլուսնմազ գարարընտա սապիթ գատէմ օլու-
նըզ : Հէլէ թալիմ ու թէրպիյէ ճիհէթիլէ սիզին
խալլըճա մատուընըզտա պուլուսնան պիր գատըն ի-
լէ էվլէնմէյի իսթր ու իսայալընըզտան պիլէ կէչիր-
մէյինիդ : Սիզէ սիզի իլէրիյէ սէվզ, սայ ու զայրէթէ
թէչլիդ, հազգանիյէթ վէ իսթիզամէթ թարիզինէ
իրչաա, գուսուրլարընըզը իրատ, վէլ հասըլ սի-
զի ատէմ էտէճէք պիր զէվճէ լազըմ աըր : Պէօյլէսի
պիր զէվճէ պուլմագտան սալա գաթ ի իւմիտ էթ-
մէյինիդ : Պիր կիւն ֆէվզ էլ ատէ ֆէթանէթ, տի-
րայէթ վէ զէրաֆէթ սահիպի օլան պիր գաթ, դա-
յէթլէ սահիպի ճէմալ վէ քէմալ օլան պիր զըզա
էվլէնմէք թէքլիֆինէ ճիւրաթ էթոն, զըզըն քէն-
տիսինի ըէտտ էտէճէյինէ տաիր իսալֆ պէյան է-
տէն պիր կէնճէ ճէվապէն, «Լաքին, տօսթում, օլ
զըզտան չօզ կիւզէլ ՚՞վէ չօզ զիյատէ օգումըչ զըզ-
լար սէնտէն չօզ չիրքին վէ տահա առի ատէմլէր
իլէ էվլէնմիչլէր տիր,» եօլլու պէյանը էֆքեար էյ-
լէմիչ տիր : էյ կէնճլէր, պու խուսուստան իսթի-
ֆատէ էտէպլիլիրսինիդ : Եկէր միւսթագիմ վէ նա-
մուսքեար իտէնիդ, Եկէր ախալազը համիտէ սահիպի
իտէնիդ, Եկէր ճէսուր վէ չալըզան իտէնիդ, Եկէր
ճիւզի նէզաքէթ վէ զէրաֆէթ վէ քեաֆի տէրէ-

ճէտէ ազլ ու իղանա վէ կէրչէքտէն աչգ ու մու-
հապպէթէ մալիք իտէնիդ, սայքի հէր իսթէտիյինիդ
զըզ իլէ էվլէնէ պիլիւսինիդ : Ճէսարէթլէնմէք ի-
իչիւն չու սէօղիւ, եանի «Խաթր ու իսայալըմտան
կէչիրտիյիմտէն տահա չօզ էյի զըզլար պէնտէն չօզ
էանա քիմսէլէրի սէվիպ անլէրլէ էվլէնմիչլէր տիր,»
սէօղլէնիւ իսթրընըզտա սազալընըզ :

Պագէն գատընլար էրքէքլէրտէն չօզ իտրաք ու
իղանա մալիք օլապլիլէրլէր : Գըզ՝ չօճուզըզտան
էրքէք չօճուզըն նախ օլտըզը սուհուլէթ վէ ֆուր-
սաթլարա նախ օլտա, էրքէք չօճուզ կիրսի պիր
եաչընտա նէ գատար քեամիլ պիր ատէմ օլուր իտէ,
զըզ չօճուզ ըն սէքիդ եաչընտա տահա քեամիլ պիր
գատըն օլուր : Վէ լաքին էվլէնտիքտէն սօնրա, ալէլ
ումաւմ գատըն թէրազգըյաթ ը ֆիքրիյէտէն տուր օ-
լուր : Մագսէտիմ գատընըն էօյլէ պիր հալտէ պու-
լուսնմասընըն լիւզումընը եախօտ միւնասէպէթինի
կէօսթ էրմէք օլմայրպ, անճագ ումումըն թահթը
թաստիզինտէ օլան պիր հազիզաթը պէյանտան ի-
պարէթ տիր : Գատըն իսանէսի իսալզընըն զալլէ վէ
էնտիչլէլինէ զարգ օլուր : Եվլէնտիքտէն սօնրա ըն
տան եիրսի սէնէյէ գատար օլան միւստէթ ի հայաթը-
նը քէնտիսին էն ալի, սէֆապախչ վէ պախսի իֆ-
թիխար մէմուրիյէթի օլան էվլատ պէօյլուտիւպ պէս-
լէմէք իչինէ սարֆ էտէր : Պու շէյ գատընըն վազ-
թընը թէլէֆ էտիպ էքսէրիյա անը թէրպիյէ ի ֆիք-
րիյէտէն մահրում զըլար :

Միևտանէթի մեզ քիւրտէսէ իսէ էր քէք սըշարըտա իշթիղալ էաիպ հէր կիւն քէնտիսինտէն տահա ֆէհիմ վէ ֆէթին քիմսէլէր իլէ իւնտիյէթ վէ իիթիւլաթտա պուլուճուր : Մէրգուճ պէօյիւլիւպ քէմալէ էրէր , վէ 10 սէնէ սօնրա կէրչէքտէն եհնի պիր ատէմ օլուր : Իմտի էկէր պու քիմսէ ահմազլըգ էտիպ տէ մտհզա տիլպէր վէ միւթէնասիպ իւլ էնտամ եախօտ էլա կէօղլիւ վէ ճազիպ թապիւաթլը եախօտ գէնկին օլմատընտան նաշի պիր զըզ իլէ էվէնիրտէ, պիր վազթ սօնրա գէվճէսինի խայլըճա կէչմիշ օլաճազ , վէ անըն քէնտիսինէ նիտպէթէն ատէթա չօճուգտան պիր ֆարզը օլմատըղընը կէօրէճէք տիր : Պէնճէ տիւնեատա պիր վազթ սօնրա պիրի պիրլէրինէ պիւս պիւթիւն ուշղուճարզ կէլէճէք գէվճէն մէնզարէսինտէն տահա էսէֆէնկիզ օլան փէք աղ մէնզարէլէր վար սըր : Պինապէրին հէնկեամ ը իզտիվաճտա գէվճէ գէվճինտէն էտնա օլմազտան իսէ, ազլ ու ախլազճա տահա զիյատէ թէրազզը էթմիշ հալտէ պուլուճումալը տըր քի , վազթ միւրուրիյլէ քէնտի գէվճինէ էշ ու ազրան վէ հայաթը տիւնեատէ անա մուալին օլա պիլսին :

Չաննըմճա հէր պիր կէնճին գալպինտէ էվլէնմէք այրղուճը վար տըր : Պիր կէնճ էվլէնմէյէ արղուճը օլմատըղը , վէ էվլէնմէյէճէյի իտտիասընտա պուլուճուր իսէ, տաիմա անըն շու իքի չէյլէրաէն պիրինի , եանի եա եալան սէօյլէմէքտէ օլուպ էվլէնմէյէ դայէթ այրղուքէշ պուլուճար-

ղընը , վէ եախօտ պէտ նամ գատընլարլէ իւլ ֆէթ ու իւնտիյէթ էթմէսիյլէ ախլազընըն պօղուճուշ օլաղղընը իսթինթաճ էտէրիմ : Ձիքր էթտիլիմ իշպու գաիտէ ի ումուճիւյէ պինտէ իւշ իսթիւնա պիլէ պուլամազ սընըզ : Ճիտտի սուրէթտէ էվլէնմէմէք ֆիքրինտէ օլաղընը իթիրաֆ էտէն պիր կէնճ եա վահշի եա տա ազրուրզ պիր քիմսէ իտիյինի իզրար էթմիշ օլուր :

Լաքին հէր ճիւնէթլէ միւքէմմէլ վէ միւնասիպ պիր գարը նամըլ էլէ կէչիլիլէպիլիւր : Պիլիլիմ քի տտէմլէր ազլ ու զէքեա ճիւնէթիլլէ քէնտիլէրէ ֆաիզ օլան գէվճէլէր ալմազտան չէքինիրլէր : Լաքին անլէր հէր կէօնէ էվաաֆ ը մաթլուպէյի հաիլէ վէ հազիգաթէն ֆէթինէ օլան խանըմլարըն ումուճէն մահճուպ վէ միւթէվազը օլտըղլարընը , վէ քէնտիլէրին էվաաֆ ը հասէնէ վէ գապիլիյաթ ը ալիլէլէրինտէն աօլայը փէք օ գատար մազրուրէ վէ միւֆթէթիրէ օլմատըղլարընը պաթէճիւպէ կէօրէճէքլէր տիր : Պուսընըֆտան օլան գատընլարըն նաղարընտա էրքէքլէրին էն զիյատէ իմրէնիլիպ պէյէնիլէճէք սըֆէթ վէ խասսիլէթի գատընլար հազընտաքի իխայէթքեարանէ մուամէլլէրի տիր : Մաղրուր վէ միւթէքէպալիլլէրէ եախօտ չըզ վէ հօիփա միղաճլարա մախսուս օլան տալլալուզլըգ վէ եալթազլըգ տէյիլ , անճազ գարաֆէթ վէ նէզաքէթ տիր : Պիր ատէմ հարէքէթ ի մէրտանէ վէ թաւլըր էտիպանէսիլլէ քէնտիսինէ ֆայիզ օլան օն գատընըն թէվէճ-

ճիւղն վէ մուհասպետներն քէնտիսինէ ճէլպ էտէպլը-
տիլի հալտէ, տիկէր պիրի վարապ Էլպիսէսի եւ-
լսօտ քէնտիսինէ սիւս վէ չէքէ տիւզէն վէրմէսիլլէ
անճազ պիր գատընըն կէճուլիւնիւ չէլէ պիլլըր Պիր կէնճ
պիր գըզ իւէ հայսիյէթ ի զաթիյէսինէ եազըշըր վէ ճէ-
սուրանէ պիր սուրէթտէ մուսամէլէ էտէր իսէ, զաթէն
տալասընը եարը գաղանմըշ տէմէք տիր: Իչին մա-
պաղի գըսմը թարաֆէյնին հալ ու քէյֆիյէթլէրինին
իճապաթընա թէրք օլուհա պիլլըր: Պինաէն ալէյճ
գատընլարտան հիչ գօրգուպ, չէքինմէյնիլ, Կէր-
չէքտէն մէյրն վէ էֆքեար ու հիսսիյաթ ը ալլիյէ ի-
լէ մութթասըֆ օլտըղընը իսպաթ էտէ պիլլէն քիմ-
սէ իչիւն գատընլար տիւնեատա էն զարարսըզ վէ
էն խօշ մախլուգլար տըր: Էկէր իշպու հազիգաթը
պա թէճրիպէ անլայաճազ գատար մէյրտ տէյիլ ի-
սէնիլ, էտիպէ վէ ալիճէնապ պիր գըղըննազարըն-
տա էն մուազղէզ վէ գըյմէթտար օլան շէյաէն մահ-
րում սընըզ տէմէք տիր քի, պու հալտէ սատէ պիր
սուրէթտէ գալպինիլի ճէլպ ու թէսիլր էթմէյէ
չալըշան ատի պիր գըզ իւէ իքթիֆա էթմէյէ մէճ-
պուր օլտըրընըզ:

Վէ լաքին հէր նէ տէ օլսա, ասլա աճէլէ էթմէ-
յինիլ: Պիր ան էվվէլ էվլէնմէք իչիւն իշթիյազ
չէքմէյնիլ: Օ շէյ սիզճէ մուճիպ ի շէրէֆ տէյիլ
տիր: Խուսուսա եիրմի պիր եաշընա կիրմէզտէն
էվվէլ աշգ ու մուհասպետ խուսուսընտա վուգու
պուլան մուվաֆիաղիյէթսիլլիյէ տիւշար օլմանը-

ղըն, եախօտ իւմիտինիլլին պօշա չըզմասընըն սի-
գէ կէրչէքտէն պիր զարար վէրէ պիլէճէյնիլ զանն
էթմէյնիլ: Սսըլ հազիգաթ չու սըր քի, պիր կէնճ
25 եաշընա կիրմէզտէն էվվէլ ճէլ ի միւրէքքէպ
իչինտէ եաշամադտա տըր, եանի տահա քէնտի իս-
թէտիյնիլ քէնտիտի տէ պիլմէմէքտէ տիր: Էօյլէ ի-
սէ աճէլէ էթմէյնիլ: Նէ գատար զիյատէ ճիտտի
ատէմ օլուր, վէ գատընլար իլէ իւլֆէթ ու իւնպիյէ-
թիլիլտէ նէ գատար զիյատէ ասար ը մէրտանէ
կէօթթէրիլ իսէնիլ, օ գատար էյի պիր գարը ալա
պիլլըր սինիլ, Նիսա թաֆիէսինին կէրչէքտէն սա-
հիպէ ի էտէպ վէ քէմալ ազատընտան պիրլինէ մա-
լիք օլուպ, անըն աշգ ու մուհասպետներն մազնար
պուլուհմազ, գաֆասընտա եալընըզ իքի էֆքեարը
օլուպ տա անլէր հազըրնտա սէօյլէյէճէք հիչ եէնիլ
պիր շէյ պուլամայան հիւսնա պիր գատընըն օ-
գուզ եիւզ օտգանն օտգուզ սէնէ հուզուրըլլէ մահ-
ղուզ վէ միւթէլէզղիլ օլմադտան էվլա տըր:

Իղալիվաճաա Էքսէրիա «ղէնկի» մի տիր, նէ՞ գա-
անար աղըրըզ վէրիյօր, ճէհէզի նէ՞ թուլթար» սիւ-
ալլէրի գուլազարա չարփար: մատտի վէ մանէվի
անվալ վէ էվսաֆ, պախուսուսա տիլազ հէման հիչ
Էհէմմիյէթէ ալընմայօր: Սէրվէթ ֆէնա պիր շէյ տէ-
յիլ իսէ տէ, պիր ատէմին զէնկին պիր գըզ իւէ իզ-
տիվաճը թէէմին ի սատտէթ էտէր ֆիքը ու զէնա-
պընտա պուլընմասը պէօյիւք խաթա տըր: Սասա
տէթ սէրվէթտէն իպարէթ տէյիլ տիր: վազաա

— Ահ, զէնկինն օլայրարմ նէ՛ մէսուտ վէ պախթի-
 օյար օլաճաղ ըտըմ —, ճիւղմէլէրի գուլազլարա չար-
 փայօրնատա, պոճնու խաթըրտանն չըգարմամալը
 տըր քի, սաստէթ եալընըզ սէրվէթլէ հուսուէ
 կէլմէզ, զիրա զէվճ զէվճէսիննն ճէհէզի, սէր-
 վէթի, միւքի վէ հիւանիւ իլէ տէյիլ, շախտըննն նէ-
 զաքէթի, իֆֆէթի, իլմ վէ մարիֆէթի, էտէպ վէ
 թէրպլիյէսի, խտարէ վէ գաննաթը, սայ վէ հիւր-
 մէթի սայէսիննաէ մէսուտ վէ պախթիօյար օլուր :
 Ջէնկինն պիր զըզ էքսէրիա սիւպէնմէք աստէթլէրինի
 վէ մէսարիֆի սաիրէյի տէ պէրապէր կէթիլիւր քի պու-
 հալ զէվճիսինն պատի ի ֆէլաքէթ վէ խարապլիյէթի օ-
 լուր : Շախր Շաթօպրիյանն « Հիւանն ու մէլանաթտանն
 միւթէհասսիս օլմայանն, ֆազիլէթի թազտիր էտէմէզ »
 տէմիշ տիր : Լաքին հիյնի ինթիխապտա հիւանն ու
 ճէմալտէն պաշգա հիշ պիր շէյի նազար ը տիզգաթ
 վէ էհէմիլիյէթէ ալմամազ տա ֆազիլէթ օլմասա
 կէրէք տիր : Ղայէթ հիւաննա պիր գատըն իլէ հիյնի
 իզտիվաճատ հասըլ օլանն մէլնուռնիյէթ վէ մէսէրրէթ
 չօզ կէհիքմէքսիզինն նէֆրէթ վէ պիւրուտէթէ վէ
 պիր հալ ը պի գայտանէյէ թանվիլ էյլէյէ պիլիւր :
 Հիւանն ու մէլանաթլէ միւթթազ նէ՛ գատար շէհրէ
 վէ սիմալար վար տըր քի, թէրագըր ի սինն ու սալ իլէ
 օ հիւանն ու ճէմալ մանվ օլմազ, իսթիյարըզ պէօյլէ
 օլանն կիւղէլ սիմալարը մահրուճ ը ճէմալ էթմէտիք-
 տէն պաշգա, տանա լաթիֆ վէ ալա տա էտէպլիւր
 էօյլէ իտէ թէքրար էտէրիմ. էվլէնմէյէ աճէլէ

էթմէյինիզ : Էլիէվմ գարըյա ինթիյաճընըզ կօզ տըր,
 վէ եարընն նէ շէյիտ պիր գատընա միւլթաճ օլա-
 ճազընըզա տախր ասլա պիր շէյ պիլմէզսինիլ, է-
 կէր գատընն գրամը իլէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթ էթ-
 մէքլէ տիւղէլիպ տանա էյի աստէմէր սըրասըննա
 կէշախիյինիզի կէօրիւր իտէնիզ, գատընլարլէ պու-
 մագոէտլէ սըզ սըզ իւլֆէթ ու իւնսիյէթտէ պու-
 լուռնա պիլիւրսինիզ. ֆազաթ ֆարզը պիր մագսէ-
 տէ պինաէն անլէրլէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթ էթմէ-
 յինիզ : Սիզ վազթընըզ պոճնտանն տանա էյի սու-
 ըթթտէ կէշիլիւր պիլիւրսինիզ : Էյի վէ ըրզ ու նամուս
 սահիպի աստէմէր իլէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթէ չալըչ-
 նըզ : Սիզին էրպապ ը նամուս էրքէքլէր իլէ կէօ-
 ըրիւլմէյէ ֆազըլէ գատընլար իլէ կէօրիւլմէքտէն
 տանա ղիյատէ ֆուրսաթընըզ վար տըր, վէ չօզ տէ-
 ֆա նամուսքեար աստէմէրլէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթ
 էթմէքլէ սիզէ էհլ ի ըրզ գատընլար իլէ իւլֆէթ ու
 իւնսիյէթէ կօլ աչըլըր :

Էկէր կէնճլէրէ պու նէվ նասիհաթ վէրմէք գա-
 տընլարա հազգսըլըզ էթմէք տիր տէյիւ իթիւրազ
 օլուճուր իտէ, ճէվապէն թարաֆէյնտէն պիրինէ զէր-
 քէ գատար հազգսըլըզ էթմէք նիյէթինտէ օլմա-
 տըղըմը պէյանն էտէրիմ : Պիր կէնճին հազիգաթէն
 ֆազըլէ վէ էտիպէ օլանն պիր գատընն գատար ու
 գըյմէթինի լայըզը վէճնլէ թագտիր էտէ պիլմէսի
 օլ կէնճին էն ալա մէզիյէթլէրինտէն պիրի տիր : Է-
 յի պիր գարը էլէ կէշիլմէք զէվզ ու արզուսուռնա

մալիք օլանս պիր կէնճ էօյլէ սրֆէթ ու խասսիյէթ
 լէր կէօսթէրիր քի, քէնտիսինին Ֆաղլլէ վէ ազի-
 լէ պիր գըղըն հիււմէթ վէ ըիայէթինէ շայէսթէ օլ-
 տըղընը խսպաթ էտէր : Օ կիպի պիր կէնճին տէ-
 բունինտէ էյի պիր շէյ վար տըր : էօյլէ պիր կէնճ
 նէ գատար տա թալլամսիզ թէրպիյէսիզ օլտա, ա-
 տապ ու աթվարընէ գատար եագըըգըգտա պու-
 լունտա, օ միսիլլիւ Ֆաղլլէ պիր գատընա լայըգ-
 օլմագ իչիւն ազալի պաղը խուսուտարտա նէշվ ու-
 նէմա պուլուպ քէմալէ էրէր : Քէնտիսինէ Ֆաիզ պիր
 գօճա արայան գըղը սալաթսիպ էթմէմ, գիրա պի-
 լիրիմ քի, պու կիպի պիր գըզ քէնտիսինին քինէ Ֆաիզ
 պիր Ֆիւքը իլէ իսթիլաթտա պուլունամագտան իսթի-
 Ֆատէ վէ իսթիֆաղէ էթմէնին հօլընը պիլլրսէ ր
 քէնտիսի իչիւն էօյլէ պիր զէվճէ մալիք օլմագ ա-
 տէթա պիր խաղինէյէ մալիք օլմագ տէմէք տիր :
 Պու ճիւմլէ իլէ պերապէր, պիր կէնճին ազըլճա
 քէնտիսինին փէք չօգ մատունընտա պուլունան պիր
 գըզ իլէ թէղէվվիււճ էթմէքլէ պաշընա պէլա կէ-
 թիրմէքտէ խտիյինէ տաիր օլանս Ֆիքրիմի տաիր սա-
 լա տէյիշմէմ, գիրա պու հալտէ օ քէնտիսինին էն գի-
 յատէ իսլան վէ թէհիլպի ի սլաղընա մէտար օլա-
 ճագ թէսիրլէրին պիրնտէն մահրոււմ գալըր : Պի-
 նաէն ալէյն հէր պիր կէնճին քէնտի ընֆիդէսինին
 ինթիխապը էնատընտա եիւքսէք պիր հէտէֆ ի
 մագսէտի օլմասը, վէ հիւսն ի էտէպ ու իրֆանս
 ճիհէթիլլէ քէնտիսինտէն եիւքսէք պիրնի սրամա-

սը հալ ու մալանաթ իճապընտան տըր : Իշպու-
 մէպէքին իթթիխաղը իչիւն դաթէն էսպապը քեա-
 Ֆիյէ սէրտ ու սէյանս էտիլմիշ տիր, հիչ շիւպնէմ
 հօգ տըր քի, կէնճլէր իշպու իսթար ու նասիհաթ-
 լարը ազլ ու հիքմէթէ մուվաֆըգ պուլաճագլար
 տըր :
 Նաղար ը տիգգաթա ալընաճագ մուհիմմ պիր խու-
 սուս տանա վար տըր : Գալպինտէ տիյանէթվիէրլէ-
 րանէ հիստիյաթ պուլունմայանս հիչ պիր գատըն պիր
 կէնճէ ընֆիդէ օլմաղա միւնասիպ տէյիլ տիր : Կիւ-
 զէլ, խօշ մէշըէպ, շէն, ազըլը, իսթիտատը, դէն-
 կին վէ օգուսուշ պիր գարը ալա պիլլր խէնսիդտէ, է-
 կէր օլ գարընըն քէնտիսի հագըընտա վէ սիզին հագ-
 զընըգտաքի մուհասպէթիթտէն տանա ալի պիր
 մուհասպէթի կօզ իսէ, տէմէք քի էվսաֆը մաթլու-
 պէնին քեաֆֆէսինի Նաիզէ տէյիլ տիր : էօյ-
 լէ պիր գարը սիզի սալա ամալ ու էֆքեսար ը ալիյէ
 իլէ մութթասըֆ զըլամագ, էվլատարընըըը սալա
 լայըգը վէճնլէ թալիմ ու թէրպիյէ, վէ իտպար ու
 Ֆէլաքէթ զէմանլարընտա սիզի թէսլիյէ վէ թէշվիգ,
 վէ ումուրը կէվմիյէսիզին սըգլէթ ու սըգընթընտան
 նէշէթ էտէն թիթիզլէք վէ ճան սըգընթընըգա սապը
 իլէ թէնամիւլ էտէմէզ, Վէլ հասըլ սարսըլմագ սէ-
 պաթլէ զիպ ու զիյնէթ վէ զէվզ ու էյլէնճէ իզվա-
 լարընա զալըլմայաճաղընա տաիր պէ օյլէսի պիր
 գարըյա էմիլիյէթ էտէմէզսինիզ :
 Պունտանս սաշգա, տինտար պիր գատընըն տուա-

սը պերէքեաթընա , վէ Ալլահըն հըֆղ ու հի-
մայէսինէ վէ գատընլարա մախսուս պիր հիսսի-
յաթ ը նազիքէ ի շիւքրանիյէյէ մագհար խոյինի պի-
լէն պիր քիմսէնին ֆէնա պիր քիմսէ օլմասը ին-
թիմալտան փէք պախտ տիր : Աֆիֆէ վէ տին-
տար պիր գատընըն մուգատտէս գալպինտէն հէր
կիւն նէպան էտէն պիր տուա՝ պիւթիւն կիւն սէր-
վէթ եախօտ շան ու շէօհրէթ արգասընա տիւ-
շէն պիր զէվճ իշիւն ալթուն քէլամլարտան մա-
մուլ պիր զէնճիր տիր քի , քէնտիսինին իսմինի հէր
կիւն իսալիզինին իսմինէ բապթ էտէր : Օլ զէվճ մէզ-
քիւր զէնճիրի սէնէսէ 365 տէֆա գըրըպ սէնէլէր-
ճէ պու հալտէ տէվամ էտէ պիլլիւ իսէ սէ , ին-
թիմալէն պիր կիւն գըրըմըշ օլան հալգալարը
թօիլայարագ իսալիզիյէ պիր բապըթէ փէյտա էթ-
մէք իւզրէ անլէրի պիրպիրլէրինէ պլթիշտիրմէյէ
չալըշաճագ տըր :

Գ.

ԱՆԱԼԱԳ ՎԷ ԷՍՎԱՊ

Էսվապըն գուսրէթ ի մալիյէնէ կե-
րէ օլսուն .

Կէտքէրիւ իշիւն եախօս էազրեմազ
տուրէթէ փարւօզ էլպիսէ կիյմէ .

Էստէրիյա պիր քիմսէնին ճասը պիր
տէսմ օլսըրը էլպիսէսինսէն պլլիւ օ-
լուր :

ՀԷՅՐԱՅԻՐ

Կէնճլէր սիւք ի հայաթլարընըն թա իպթիտասըն-
տան էտէպ վէ նէզաքէթին գատր ու զըյմէթինէ
տաիր պիր ֆիքը փէյտա էթսէլէր , ազիւանէ հարէ-
քէթ էթմիշ օլուրլար : Պագը քիմսէլէր՝ առապ վէ
նէզաքէթ զիլլէթ տէրէճէսինտէ թէվազու վէ թէ-
նէզզիւ կէօթէրմէքտէն իպարէթ տիր տէյիւ զանն
էտէրլէր : Պէօյլէլէր՝ առապ վէ նէզաքէթ տիր զան-
նըլլէ քէնտի նէֆալէրինի ունուտուպ հայսիյէթ ի
ղաթիյէլէրի խիւաֆընտա հարաքէթտէ պուլու-
նուրլար քի , անլէր առէթա պուտալա վէ մէճ-
նուն քիմսէլէր միսիլլիւ շէֆգաթ ու թէրահիւմէ
չայան տըրլար :

Վէ լաքին ըիյաքեարլըզ վէ միւտահանէ էթմէք ,
վէ խուրուս չագմագ , վէ մահգա գարըսընտաքինէ
հարանմաղա չալըշմագ էտէպ վէ նէզաքէթէ մու-

զայիր տիր : Սըտգ ու խուլուս՝ մուվաֆֆադայէթ ի հագրգիյէ իչիւն, ալել խուսուս զէվզի չըգարըւս-
 ճագ պիր մուվաֆֆադայէթ իչիւն խթիգամէթ եախօտ
 չալըչղանլըգ վէ եա վիճուտը հէր հալսէ գարուրի
 օլան սաիր խըպէթ վէ խասսիյէթլէր գատար էլզէմ
 տիր : Միւրիւնիւս աչընմասընը մէն իլէ իլչէմէսի-
 նի թէսիլ էտէն եաղ օլմասա , հէր մաքինա սիւ-
 րիւնմէտէն պօզուուսլ խարապ օլուր : Նէգաքէթ
 վէ թէրպիյէ եախօտ ինսանիյէթփէրվէրլէք վէ եա-
 խօտ լութֆքիւարանէ մուամէլէ — եախօտ ախլադ
 ու ատապ ը հասէնէ տախի — ճէմիյէթ ի պէչէրիյէ
 մաքինասընը պօզոււմագտան մուհաֆաղա էտէն եաղ
 աըր : Պաղըլար էճնիւնտէ թէվաղու էթմէյէ , պաչ-
 գալարընա եօլ վէրմէյէ , պու եա շու սըֆէթ վէ
 խասսիյէթ ի շախսիյէյի պիւմէգտէն կէլմէյէ , հիտ-
 աէթլէնտիյիմիդ գէման հալիմ վէ սէլիմ թարգտա
 իտարէ ի քէլամէթմէյէ , սաիրլէր իլէ գաթ ը ալազա
 էթմէմէք , եախօտ անլէր իլէ զըտտիյէթէ տիւշմէմէք
 իչիւն պիր չօգ շէյլէրին իճրատընա մէճպուրըզ , թա-
 պիր ի ախէրլէ , մէնֆաաթփէրէսթ վէ քէնտի չըգարը-
 նա պագան քիմսէլէր կիպի օլմայըպ մէրամ ու
 մագսէտլէրիմիդ ինսանիյէթ ի հագրգիյէ իլէ մէգճ
 էթմէրիյիլ , Շիւպնէ եօգ քի պիր չօգ կէնճլէր , քէն-
 տի րէֆանիյէթ վէ սատաէթլէրի , նամ ու իթիպար-
 լարը , սէրվէթ ու շանլարը վէ նաֆիլիյէթլէրի քէն-
 տիլէրին հիւնի ատապ ու ախլազընտան սաըլը օլ-
 աըղընը եէք նազարտա կէօրիւսլ անլասալար հայ-
 րէթաէ գալըլար :

Պիր թագըմ կէնճլէր թանըրըմ քի , քէնտի վէ-
 զաիֆի մէմուրէլէրինի իֆա էթտիքլէրի էանատէ
 էկէր անլէրի նօգթատը նօգթասընա իֆա էտէրլէր
 իսէ , քէնտիլէրտէն մէմուլ վէ մունթագըր օլան ի-
 շի իճրա էթմիշ իտիքլէրի զանն ը վանիսինտէ պու-
 լուճուրլար : Սնլէրին սիմասընտա ալա պիր թէ-
 պէսսիւմ էսէրի կէօրիւմէտիլի կիպի , աղըզլարըն-
 տան հիւնն ի մուաշէրէթէ տէլալէթ էտէն թաթլը
 պիր սէօզ չըգտըը տախի իչիտիլմէզ . անլէրին քէն-
 տի վաղիֆէլէրինի իֆա էթմէլէրինին թարընտան ,
 ինսանլար իլէ իխթիլաթաա պուլուճուրըլարը ալա
 զանն օլուճամազ , Հէր քէս պու կիպի կէնճլէրտէն
 նէֆրէթ էտիւպ անլէրլէ իխթիլաթ էթմէքտէն շէ-
 քինիր : էկէր պիր քիմսէնին անլէրլէ կէօրէճէք պիր
 իշի օլուր իսէ , օ իչինի պիր ան էվվէլ պիթիրմէյի,
 վէ անլէրին հուղուրընտան չըգըպ պիր թարաֆա
 կիթմէյի արգուլար , էօմրիւն պահը ը մուհիթինտէ
 սէյր ու սէֆէր էթմէյէ չըգըչըպ տա եօլուճուճ իւ-
 ղէրինտէ տուրան կէմիյի եախօտ սաղ թարաֆըն-
 տան կէչէն վախօրը , եախօտ կէչէճէյի եէրտէ պա-
 լըգ արաշտըրան պալըգճը սանտալընը կէօրմէգտէն
 կէլէն , եախօտ էճնիւնէ չըգան ատալար իլէ գայա-
 լարը պիր շէյ եէրինէ զօմայան կէմիճի , հէմ քէն-
 տի քէնտիսինի հէմ տէ կէմիսինի գազայա ուղրա-
 տըր քի , հագրգաթէն ուղրամազա տախի սէգա աըր :
 Զիլլէթքիւարանէ մուամէլէ շայան ը թահգիր իսէ
 տէ , հագրգի վէ եէք թարզ նէգաքէթ հէր կէնճէ

մուծիւց ի շան ու շէրէֆ տիրւ Ձիքը եթտիցիմիդնէ-
 գաքէթ՝ մուխալէսէթ վէ հիւան ի մուամէլէ էսէր-
 լէրի իլէ սօլու , տաիմի ֆագաթ օսանճ վէրմէղ վէ
 հէր սընըֆտան օլան ատէմլէրէ միւսաւաթ իւզրէ
 կէօսթէրիլիր պիր նէղաքէթ օլմալը տըր : Ձէնկիւնէ
 գէնկիւն օլտըղը սէպէպտէն հատտէն աշըրը բիայէթ
 կէօսթէրիւ պէ պիր ֆագիրէ ֆագիր օլտըղը սէպէպ-
 տէն գապա սուրէթտէ մուամէլէ էտէն կէնճ շայա-
 նը թանգիր տիր : Պիր քիմսէնին քէնտի հայսիյէթի
 դաթիյէսինի մուհաֆաղա իլէ պէրապէր սաիլլէրին
 հուգուգ վէ հիսսիյաթլարընա բիայէթ էթմէքլէ
 կէօսթէրտիլի մուամէլէ ի նաղիքեանէ զըպթէ օլու-
 նաճազ , շայանը թանսին վէ պաիս ի սէրվէթ վէ
 մամուրիյէթ պիր սըֆէթ ու խասսիյէթ տիր :

Ինսանլարըն մուհապպէթ ի գալպիյէլէրինի, սուլէ
 ու սալանլարընը , էլհասըլ ճէմիյէթ ի պէշէրի-
 յէնին սուրէթ ի մուսթազամէտէ վայէտարը սաա-
 տէթ օլա պիլմէսինի քեաֆիլ օլան շէյլէրին պաշը-
 ճասը էտէպ վէ թէրպիյէ տիր : Հէր քիմ պաշգա-
 լարըն գատր ու հայսիյէթիինի թանըր , գըլմէթ վէ
 մէղիյէթիինի թագտիր , վէ նամուս ու իթիպարընը
 վիգայէ էյլէր , խաթրընը կէօղէտիր իսէ , հէր քէս
 անա իպրազը մուհապպէթ էյլէտիլի կիպի , հէր քիմ
 պէօյլէ շէյլէրի գայտ ու վաղիֆէ էթմէղ վէ եախօտ
 պուսնլարըն մուղայիրինի իճրա էտէր իսէ , հէր քէս
 տէ անա առաւլէթ վէ նէֆրէթ էտէր : Տը ճօնսըն
 տէյօր քի , « Պիր քիմսէնին էտէպ վէ նէղաքէթէ

մուղայիր պիր ամէլտէ պուլուսնմաղա հագգը օլմա-
 տըղը կիպի , թէրպիյէսիւ պիր սէօղ սէօյլէմէյէ տա-
 խի հագգը կօգ տըր . պիր քիմսէյի եէրէ չարիմա-
 զա նէ գատար հագգը կօգ իսէ , գապա վէ խաթըր-
 շիքէնանէ պիր շէյ սէօյլէմէյէ տախի անտէն զիյա-
 տէ հագգ ու սէլանիյէթի կօգ տըր : » Ատապը հա-
 սէնէ իլէ մէլուֆ վէ մութթասըֆ օլան ատէմ , մու-
 խաթիլի հէր քիմ օլուրսա , քէմալը ատապ իւզրէ
 ճէվապ վէրիր , միւթէքէպպիր վէ քիւսթաիս ատէմ-
 լէր իսէ մատուսլարընտա պուլուսնպնլարըն սէօյլէ-
 րինէ տիգգաթ էթմէղլէր , ճէվապ վէրմէղլէր , եա-
 խօտ թանգիրամիւզ պիր թարղ իլէ ճէվապ վէրէրէք
 անլէրին գալպլէրինի գըրարլար . հալ պու քի ճիւղի
 պիր թէվազու վէ թէնէղըիւլ իլէ մուամէլէ էթմիշ
 օլսալար իտի , անլէրին սամիմի մուհապպէթլէրինի
 ճէլպ էթմիշ օլուրլար իտի , զիրա չօգ տէֆա պիր
 կիւզէլ սէօղ , պիր ֆաիտէլի նասիհաթ , պիր թէր-
 պիյէլի վէ թաթը պագըշ , խօշլանաճազ պիր հալ ,
 պիր թէպէսսիւմ պիլէ ինսանլարըն գալպլէրինի
 ճէլպ էտէր :

Ալլապը հասէնէ էն ալա մէզար թաշը տըր : Սիզի
 սէվէնլէր վէ մուամլէնէթիինիղէ նաիլ օլանլար , լա-
 թէնսէնի շիքէթլէրինին սարարըպ սօլտըղարը զէման-
 տա տախի սիզի ուսութմայաճազլար տըր : Իսմլէրինի-
 զի մէրմէլլէրիւզէրինտէ տէյիլ գալպլէրիւզէրինտէ
 գագընըգ : Ալլապը հասանէ սէօղ վէ միւլանաղալար-
 տան , պիղարաաղնէ , սուլհճուլանէ վէթէվէճճիւլ քեա-

բանէ մուսամէլէրտէն , մուհասպէթ , շէֆգաթ վէ մէրհամէթ էսէրլէրինտէն , սաիրլէրին խայր ու մէն-
ֆաաթը իչիւն ճանսիփէրանէ վէ ֆէտաքեարանէ սայ
ու զայրէթլէրտէն , հէվա ու հէվէսլէրէ գարչը ուղրա-
չըպ էլէմ վէ քէտէրլէրէ մէրտանէ սասլր ու թէհամ-
միւլլէրտէն իսպարէթ տիր : Իչթէ պու սըֆէթ վէ խաս-
սիյէթլէր , պիր րէսմին եէքտիկէրի իլէ իմթիզաճ
էտէն կէճոնկէճոն լէվու ու րէնքլէրի , վէ եախսու իթ-
թիհատ վէ իմթիզաճ պիրլէ ահէնք հուսուլէ կէթի-
րէն մուսիղի մագամ վէ նազմէլէրի միսիլլիւ ախ-
լազ ր հասէնէյի թէչքիլ էտէրլէր :

Պիր սանսթքեար ր մահիրին էլինտէն չըգմըջ օ-
լան պիր ճէվհէրին փարլագըղընը , կիւզէլլիյինի
սէյր էյլէ . օ գատար մուխթէլիֆ սուրէթտէ շէօլէ-
լէնիր քի , ինիքեսա էթտիքճէ նուրընը ալտըը
քէվքէպլէրտէն տահա զիյատէ փարլագ կէօրիւնիւր-
եէրտէն եէնի չըգտըղը վագթ իսէ անճագ պիր իքի
տէֆա նագարըմըղը ճէլպ էտէ պիլիր : Ինսանըն
գալպինին սաֆիլէթի վէ բուհընըն լէթաֆէթի տախի
պուհըն կիպի աթվար ր հասէնէ իլէ ճիլալանմըջ օլ-
մատըգճա , էն կիւզէլ խասսիյէթլէրի պիլէ կիզլի
գալըպ , անտէն նէ սահիպի վէ նէ տէ պաչգասը
միւսթէֆիտ օլամագ : Էլհասըլ տտէմին սըֆէթ ի ին-
սանիյէսինի իքմալ էտէն շէյ անճագ ատապ վէ
աթվար ր հասէնէսի տիր :

Էտէպ վէ նէգաքէթտէն պահա էթտիյիմիզ սըրատա
թապիաթըյլէ պիր գաչ սէօզ տէ էսվապ ու էնտամ :

եանի ինսանըն խարիճի կէօսթէրիչի հագընտա
սէօյլէմէմիզ իճապ էտէր : Պէն էսվապա էհէմմիյէթ
վէրէնլէրտէն իմ , իթիգատըմճա հէր սինն ու սալ-
տան օլան ատէմլէր , եանի կէնճլէր վէ իխթիյար-
լար իխթիլաթ էթտիքլէրի քիմաէլէրէ միւմքին մէր-
թէպէ խօշ կէօրիւնմէյէ չալըչմալը սըրլար : Սնլէր
էսքի փիւսքիւ , եագըըգսըզ վէ փիւս էսվապլարը
իլէ աչինալարընըն կէօլլէրինէ նախօշ կէօրիւնմէ-
մէլի տիրլէր : Գոհնտուրալարընը պօյամայը , թըր-
նագլարընը քէսմէյի քէնսիլէրէ վագիֆէ ի զիմմէթ
ատա էթմէլի տիրլէր : Նագալարը իլէ գօլչագլարը-
նը , կէօմլէքլէրինի հէր հաֆթա իճապընա կէօրէ
պիր իքի տէֆա թէպտիլ էթմէլի տիրլէր , վէ պիր
մանի օլմատըղը հալտէ , կէօմլէյին գօլլարը իլէ ուճ-
լարընըն տախի տըչարըտան կէօրիւնմէմէսինէ տիգ-
գաթ էթմէլի տիրլէր : Ինսանլար էսվապընըգտան
սիղին նէ իչ իլէ մէչըուլ պուլուհտըղընըղը անլա-
մասընլար : Էսվապ սէնաթընը իչիւն տէյիլ , սի-
ղին քէնտի շախսընը իչիւն տիր : Էկէր քեսֆի տէ-
րէճէ պիր շէյ պիլիր իսէնիզ , սէնաթընը իչիւն
տէյիլ , անճագ քէնտի շախսընը իչիւն էլպիսէ կի-
յէր սինիզ . գէմանըն մօտասընը սիղին գէվզ ու թա-
պիաթընըղա ույտըրընը . սիզ մօտայա էսիր օլ-
մագտան իսէ մօտա սիղէ էսիր օլսուհն : Իֆրաթ
տէրէճէտէն օլան մօտայա կէօրէ ասլա էսվապ կիյ-
մէյինիզ : Էսվապընըգտա գէմանէ մօտասընը ան-
լատըղընըղ , վէ լաքին էսպապ ր մուգնիէյէ մէպնի

անըն մուգըթաղիյաթ ը միւֆրիթէսինէ կէօրէ հարե-
քէթ էթմէտիյինիզի սաիրլէրէ կէօսթէրէճէք պիր
չէյ պուլունսուն : Էսվապընըզ վասըթասըլէ սաիր-
լէր իւղէրինէ պրագա պիլէճէյինիզ էն ալա թէսիր
ասլա խուսուսի պիր թէսիր պրագամամայա չալըչմագ
տըր : Էսվապընըզն գուամաչը իլէ պիչիմինի սիզին
չախսընըզա էօյլէ պիր թարգտա ուչտըրընըզ քի ,
ատէմլէր սիզինլէ կէօրիւշտիւքտէն սօնրա , նազարը
տիգգաթլարընը ճէլպ էտէճէք խուսուսի պիր սէ-
պէպլէրի օլմատըղընտան նաչի , նէ չէչիտ էսվապ
կիյմիշ իտիյինիզի տէյիլ , անճագ հաղըըզը վէ կիւղէլ
կէօրիւնտիւլիւնիւղիւ տէրխաթըր էտէպիլսինլէր :

Պէլքի հաղըըզը վէ թէմիզ էլպիսէ կիյմէյէ նա-
սիհաթ վէրմէք եէնի պիր մէսարիֆ գափուսը աչ-
մագ տըր , վէ պինաէն ալէյն մուխաթարալը տըր
տէյիւ իթիրագ օլունսուն : Լաքին պու կիւնքի
կիւնտէ հէր քէս էլպիսէ իչիւն պիհուտէ իսրա-
ֆաթտա պուլունմագտա տըր . միւսրիֆանէ էլ-
պիսէ կիյմէք իսէ էյի վէ հաղըըզը էլպիսէ կիյ-
մէքտէն խայըճա պախա իտիյի ճիհէթլէ , զանըմ-
ճա էյի վէ հաղըըզը էսվապ կիյմէյէ տաիր վէրի-
լէն նասիհաթ իւղէրինէ կէնճլէրին տահա զիյատէ
իսրաֆաթտա պուլունաճագլարընա պիր զօրգու եօգ
տըր : Կէրչի թաֆսիլաթա կիրիչմէք իսթէմէզ իսէմ
տէ , շու գատարընը տէմէք միւնասիպ տիր քի , պա-
զը քիմսէլէր սէնէտէ օն լիրա սարֆ էտէրէք , սէ-
նէտէ երրմի լիրա սարֆ էտէնլէրտէն տահա էյի վէ

հաղըըզը էսվապ կիյէրլէր , վէ պու տա պաղը սէ-
պէպլէրէ պինաէն տիր քի , անլէրի իզահ էթմէք
ֆախտէտէն խալի օլմագ սանըրմ : — Էսվապընըն
սաիր գըսմլարընա պիր միգեսա հալինտէ հէր ատէմին
էլպիսէսինտէ կէօղէթտիլի մէրքէզի պիրնօղթա , խու-
սուսի պիր մատտէ վար տըր : Էսվապըն իչպու մէր-
քէզի նօղթասը հէր ատէմտէ պիր օլմագ իսէ տէ ,
տախմա պէլտէն եօգարըտա օլուր : Պօյուն պաղը ,
եէլէք , ֆէս եա շափգա , կէօմլէյին հազասը , գօլ-
լուգ — պուլունարտան պիրի զիքր օլունան մէրքէզի
նօղթա օլապիլըր : Եհաղըըզը էսվապըն իչպու մէր-
քէզիսին պօյուն հախօտ կէօքսիւն էթրաֆընտա
պուլունմասը տահա գօլայ վէ միւնասիպ տիր « Կիւ-
ղէլ պիր պօյուն պաղը , միւքէմմէլ պիր հազա էօյ-
լէ շէյլէր տիր քի , անլէրի հաղըըզը վէ զարիֆ
էլպիսէնին էն մուհիմմ էճգասը մագամընտա հէր
քէս էլէ կէչիրէ պիլիլըր : Էօյլէ իսէ էսվապըն մէր-
քէզի պու օլմալը տըր : Եէլէք պու մէրքէզէ , հա-
նի պօյուն պաղը իլէ հաղայա ուչտուրըմալը իսէ
տէ , սատէ օլմալը վէ էսվապըն հէր գըսմը եէք-
տիկէրիլէ քեսմիլէն իսթիզաճ էտէրէք կէօղէ խօշ
կէօրիւնմէլի տիր : Կէրիտէ կէօղէ չարիար եէրլէր
պաչ իլէ այագլար դալըր : Պունլար տախի ֆէս վէ
գունսուրալար իլէ միւքէմմէլէն մուհաֆաղա օ-
լունմալը իսէլէր տէ , սաիրլէրին նազարը տիգգա-
թընը ճէլպ տէյիլ , անճագ իզնա էտէճէք սուրէթ-
տէ մուհաֆաղա օլունմալը տըր : Էսվապըն հէլէթ ի

մէճմուռաւ մէրքէղին հիւսն ի գէրաֆէթինէ , մէսէ-
լա պոյուն պաղը վէ եագայա ուշղուն կէլմէլի տիր
էսվապըն էնվաընը թէտղիզ վէ միւթալաա իլէ մէշ-
ղու օլանլարա բանա մալիւմ տիր քի , պոյուն պա-
ղը , եագա կէօմլէք վէ եէլէյէ թախսիս օլունան
սէնէվի իքի լիրա ատէմէ պիւթիւն իւսթ պաշա
սարֆ օլունան սէնէվի օն լիրատան ղիյատէ եա-
գըըզ վէրիլէր : էն սատէ վէ էն ուճուզ լիպաս-
լար կիւղէլ պիր պոյուն պաղընա , եախօտ սաիր եա-
գըըզը պիր մէրքէզէ ուշարագ , զարիֆ պիր հէ-
յէթէ կիրէրլէր , վէ էլպիսէյի կիյէն քիմսէյէ ըէվ-
նագ վէ շաշաապախշ օլուրլար քի , անլէր իչիւն
ասլա-փարայա լիւղում օլմայրպ , անճագ պիր աղ
ազլ , պիր ազ տիգգաթ վէ պու պէնտիմի օգոււմագ
մուգթաղի տիր :

Պէլքի պաղը քիմսէլէր պու թաֆսիլաթա կիւլէր-
լէր իսէ տէ , պու տէտիքլէրիմին պիւրհան վէ տէ-
լիւէրիսի հէր կիւն էթրաֆլարընաա կէօրէ պիւր-
լէր : Հէր մէմլէքէթ վէ միլլէթտէն օլան ատէմլէր
կէչիպ տէօնմէքտէ տիրլէր : Պիր քիմսէ , էն ալա
չուխա էլպիսէ վէ էն պահալը պիր փալթօ կիւլէր ի-
սէ տէ , պայաղը պիր քիմսէ կիպի կէօրիւնիւր . լա-
քին տիկէր պիր քիմսէ , էսվապընըն կէօղէ չարփար
պիր նօգթասընտա հիւսն ի ղէվզ ու թապիւաթ կէօս-
թէրէն պիր էսէր իլէ , անըն մէսարիֆինին եարըսը
իլէ պիրինճի տէրէճէտէն պիր էֆէնտի օլուր . Փար-
լագ վէ պէհալը էսվապ կիյմէք պօղրուսը ազըլ

ղաաֆընա տէլալէթ էտէր : էյի կիյիպ գուշանա-
նըն սըրըր քեամիլէն անլաշըլտըղը հալտէ , էլպի-
սէնին պէհալըղընտան տօլայը արթըզ շէքվա ի-
տիւմէյէճէք տիր : Հէր կէնճին զարիֆ վէ եագըըզ-
ը էլպիսէյէ տաիր մուայէն պիր ֆիքըրի օլուն ,
վէ իշպու ֆիքըրիսի թէհղիպ էյլէսին : էկէր իչինի
կիւճիւնիւ պիլիր պիր քիմսէ իսէ , էվվէլքի մէսա-
րիֆինին նըսֆըյլէ էվվէլքիստէն չօզ ղիյատէ եա-
գըըզը սուրէթտէ էլպիսէ կիյմէյէ մուգթաթտիր օլ-
տըղընը կէօրէճէք տիր :

Դ

ՏԵՆԱ ԽՈՒՅԼԱՐ

Տերունի փաֆիսէ նուրս նաիլ օլան
ֆիստ գարանըգսա օթուրսա պիլէ
ղիյայա մագնէր օլա պիլիր : Լաֆին
տերունլէրի մուրսար Քիֆր իլէ սօլու
օլան ֆիստլէր էօյլէն ղիյասընսա պի-
լէ գարանըգսա կէգէրլէր :

ՄԻԼԹԸՆ

Խուշ վէ ատէթլէր էտիւմէք ինսանս պիւս պիւ-
թիւն թապիի պիր շէյ տիր . պինսէն ալէյ , ֆէնա
խուշ վէ ատէթլէրտէն ինթիբաղ օլունաաղըը հալտէ ,
կիւղէլ խուշ վէ ատէթլէր քէնտիլիքլէրինտէն հու-

սուրէ կէլրուէր : Պու պէնտլէրի դալէմէ ալմադա պաշլատըրմ զէման իլմ ի իլանիյէ մախսուս մէսէ-
 լէլէրտէն պահս էթմէյէ հիշ նիլէթիմ հոգ իտի իտէ
 տէ , տինտար օլանլարա շու դատարընը իխթարա
 ճէսարէթ էտէրիմ քի , էկէր Ֆէսատը ախլազը
 միւսքիթ սուրէթտէ խապթ էտէն պիր շէյ վար ի-
 սէ , օ տա կէնճլէրին Ֆէնա խուշ վէ ատէթլէ-
 րէ քէմալը միւսարասթլա միւսթէլա օլմալա-
 րը տըր : Պէն Ֆէսատը ախլազը օն էաշնտա պիր
 չօճուզըն իչտիյի մէքրուէ գօգուլը պիր օթուէն ի-
 չինտէ կէօրիւրիւմ : Չօճուզլար իլէ կէնճլէրին քէն-
 տիլէրին սէֆալէթինի մուճիպ օլաճագ , վիւճուտ-
 լէրինին սըճէթ ու աֆիլէթինի պօղաճագ , քէնտի-
 լէրի ազրան վէ էմսալլարը նազարընտա մէնֆուր
 վէ քէրի՛ գըլաճագ , վէ նամուս ու իթիպարլարընը
 իզալէ էտէճէք պիր շէյէ ալըշմազ իչիւն նէ՛ գա-
 տար դահմէթ վէ մէշաղգաթլարա գաթլանտըզլարընը
 կէօրէրէք ինսան շաշա դալըր :

Ձէմաննէմիլդտէ մօտա հիւքմիւնէ կիրմիշ Ֆէնա
 ատէթլէրտէն պիրի տէ թիւթիւն իսթիմալը տըր :
 Իշթէ պիր իլաճ քի , անը պիր կէնճ սուրէթ ի մուճ-
 թաղամէտէ գուլլանմայա պաշլամագտան էվլէլ
 իսթիմալինէ ալըշմաղա մէճպուր տըր : Թիւթիւննէ-
 պաթիլ պիր զէհր ի գաթիլտէն պաշգա պիր շէյ օլ-
 մալըպ ալըշմամըշ պիր հայվան անը կէսէ , պաշը
 տէօնէր , կէօղիւ գարարըր , իւզէրինէ պաշընլըզ
 կէլր վէ Ֆէնա սուրէթտէ խասթալանըր : վէ լաքին

կէնճլէր թիւթիւնիւ , անա ալըշնճայա , վէ հաթթա
 էսիր օլուճնճայա գատար գուլլանմագտա տէվլամ
 էտէլէր : Սիկարալարընը թիւթտիւրիւպ թէլլէն-
 տիրէրէք սօգաղարտա կէզիպ թօղարլար , եախօտ
 նէֆէսլէրի սիկարա իչմէյէնլէրին պուրուճարընը
 տիւչիւրէճէք տէրէճէտէ քէրի՛ գօգտըր հալտէ
 ճէմիյէթլէրէ տախիլ օլուրլար : Սալեարլարընը փի-
 յատէ հօլլարը իւզէրինէ , մաղաղալարըն իչինէ ,
 քէրի՛ գօգուլար եուվասընա տէօնէն թիւքիւրտան-
 լար իչինէ , դաֆիլ գատընլարըն պէյաղ էսվասլլա-
 րընը լէքէտար էթմէք իւզրէ տէմիր հօլու արապա-
 լարընը դարանլըզ քէօշլէրինէ , գրասթիւանէ եա-
 խօտ քիլիսէլէրտէ , տիվարլար իւզէրինէ , վէ քէն-
 տիլէրէ էտիլէն իհանէթտէն տօլալը դաղապ վէ հիտ-
 տէթլէ ճըզըլտայան սօպալարըն իչինէ թիւքիւրիւր-
 լէր : Պու վէճնէ իտարէլի քէլլամ էթմէքլէ պէլքի
 էմրի վաղըալէրէ տաիր միւպալաղատա պուլուճ-
 մագտա իսէմ տէ , իչպու մէսէլէյէ տաիր եազտըրըմ
 սըրատա հիսս էթտիլմիմնէֆրէթ վէ հիտտէթիմի միւ-
 պալաղա էթմէյօրըմ սանըրըմ :

Իմտի , կէնճ տօսթլարըմ , թիւթիւն իչմէք ատէթի
 իւզէրինէ պիր աղ ճիտտի սուրէթտէ տիւչիւնիւնիւզ :
 Չօճուզըզ զէմանընա մախսուս թաթըր նէֆէսինի-
 զի վէ ինճու կիպի տիչլէրինիզի խաթրա կէթիւրինիզ :
 Եաղըզ տէյրլ մի սիզլէրէ քի , նէֆէսինիզի քէրի՛
 գօգուլու պիր հալայա վէ տիչլէրինիզի տախիլ չիւ-
 րիւմիւշ եախօտ գըրըմըշ օլտըզլարը հալտէ կէրլէ-

ընտանս պիրէր պիրէր տիւշէն սարարմը չիվիւրէ
 թանվիլ էտէսինիզ : Թիւթիւն իչմէք ատէթինին
 արիզ ու ամիզ վասֆ ու թարիֆինէ կիրիշլիէճէք
 օլսա , զաննըմճա իչպու թարիֆ իչիւն Թիւրքճէտէ
 մուրտար , քէրիւ վէ մէնֆուր մանալը էն ֆէնա
 սըֆէթլէր քեաֆի օլմաղլար , վէ քէէննէհու օ եօլ-
 տա գուլլանըլտըղլարը սէպէպտէն արթըզ իսթիմալ-
 տան սաղիթ օլուրլար : Պու ճիւմլէ իլէ պէրապէր
 աճաիպ տիր քի , հալա օլ մէքրուհ ատէթի էտինմէք
 իսթէրսինիզ , վէ էտինտիքտէն սօնրա մէղքիւր ատէ-
 թին իճրասընա տէվամ էտէրսինիզ : Միւպթէլալա-
 րընըն քէնտիլէրինէ ար ու խէճալէթ սայտըղլարը
 պիր ատէթէ ալըշմաղա կէնճլէրին օլ դատար արզու-
 քէշ օլտըղլարընը կէօրէրէք ինսան շաշա գալըր :
 Զաննըմճա տիւնեատա պիր կէնճէ թիւթիւն իչմէյէ
 նասիհաթ վէրէճէք ղէ թիրեաղի պիլէ պուլունմազ :
 Էօմրիւնտէ թիւթիւն իչմէք ատէթինէ էսիր օլմուշ
 օլմասընտան սօլալը պէյանը թէէսսիւֆ էթմէյէն
 ճիչ պիր թիրեաղի կէօրմէմիշ իմ վէ լաքին կէրչի
 թիւթիւն իչմէք ատէմին միտէսինի պուլանտըրըյօր ,
 պաչընը սօլանտըրըյօր , եալաշ եալաշ ֆագաթ մու-
 հագագ սուրէթտէ վիւճուտընը դէրլէյօր , վէ եաչա-
 րընը ալմըշ օլանլարտա եիւրէք վէ պօղազ իլլէթ-
 լէրի պիլէ հասըլ էտիյօր , պու ճիւմլէ իլէ պէրապէր
 հէր սէնէ պինլէրճէ քիմսէլէր իչպու քէրիւ վէ ֆէ-
 նա ատէթին պօյուճտըրըլը ալթընա կիրմէյէ բաղի
 օլույօրլար : Եաթազ օտալարը իլէ տիւքքեանլարը

արթըզ նէֆէս ալընամայաճազ պիր հալէ կէլինճէյէ ,
 նէֆէպէրի լէշ եէյէն նափաք հայվանլարըն նէֆէսի
 գատար մէնֆուր օլուճնայա , վէ իւսթլէրի պաչարը
 լաղըմճընըն էսվապը կիպի փիս վէ քէրիւ գօգուճ-
 ճայա գատար անլէր սիկարալարընը թէլլէնտիրմէքտէ
 տէվամ էտէրլէր Պաղը քիմսէլէր տալի էնֆիյէ գուլ-
 լանըրլար : Ճէնապը շագղըն էն նատիր չիչէքլէր
 իլէ պէպէնմէսինի միւրատ պուլուրմըշ օլտըղը օլ
 նաղիք հասսէյի թահրիք էթմէք իչիւն մէղքիւր ա-
 թէշին օթ իլէ պուրուճլարընըն տէլիքլէրինի սօլտու-
 րըրլար : Հէփ պու ֆէնա ատէթլէր իսպիլին միւ-
 րատընա մուխալիֆ օլուպ , թապիաթը սօւ ի իսթի-
 մալ , հասսէլէրի իֆաստ էտէրլէր , խասթալըզ թօ-
 խուճլարը էքմէքլէ սըհէթ ու աֆիյէթի իխլալ , վէ
 միւնասէպաթը հայաթիյէ իլէ ինսանլարըն գուլվէ ի
 շամմէլէրինի թահրի էտէրլէր :

Պու ֆէնա ատէթին մազարաթընտան պու գա-
 տարճըզ պահս էթմէք քեաֆի տիր : Էկէր սիղի թիւ-
 թիւն իչմէքտէն վազ կէչիլի պիլլէն հէր պիր մուգնի
 տէլի վէ սէպէպլէրի իրատ էթմէյէ ճան ու կէճիւլ-
 տէն արզուքէշ օլմասա իտիմ , պուրատա սէօղիւմէ
 իսթամ վէրիլ իտիմ : Թիւթիւն իչմէք մասըաֆը մու-
 ճիպ օլտըղընտան , ատի պիր քեաթիպ՝ եալսօտ
 ատի պիր քեաթիպտէն դիյատտէ կէլիլի օլմայան պիր
 քիմսէ սիկարա իչմէք մասըաֆընա տայանամազ : Հա-
 վանա ճինսինտէն հէր պիրի 60 փարալըզ սիկարատան
 կիւնտէ ագալի իւշ սիկարա իչմէք իչիւն սէնէտէ էն

աղընտան 15 լիրա սարֆը իզթիզա էտէր : Ատի սի-
 կարա տահա ուճուզ տըր . լաքին թիւթիւն իչմէյէ
 ալըշմըշ պիր քիմսէ, ալէլ խուսուս ազ վէ կէճ մազար-
 րաթ կէօրմէք իւմիտիլէ էյի նէվլէրինտէն գուլլան-
 մազ իսթէրսէ, վազթ ու հալին իճապընա կէօրէ կիւն-
 տէ 2 — 3 — 4 դուրուշլըզ թիւթիւն իչէր քի , պու-
 տաթի սէնէտէ 7 լիրատան 13 լիրայա գատար պիր
 մէսարիֆ տէմէք տիր , Հայտէ այտա հարըմ լիրա
 տէյէլիմ : Այլըղը 300 դուրուշտան 600 դուրուշա գա-
 տար օլան ատի պիր քեաթիպ պէօյլէ գաիտ պիր մէ-
 սարիֆէ թէհամմիւլ էտէ պիլի՞ր մի : Շիւպհէ եօզ քի
 թէհամմիւլ էտէմէզ , Պինաէն ալէյհ պու խուսուս
 քէնտիսինին ատապ ու ախլազընըն , պօզուզըղընա
 տէլալէթ էտէր :

Պէն նէ՞ իմ , նէ՞ իչիւն խալզ օլունմըշըմ , վէ նէ՞
 մազէտ ու մէրամա խըտմէթ էտիօյրըմ սիւալընը
 հիչ խաթրընըղտան կէչիրմի՞ շմիսինիզ , Ֆէվզ էլ ատէ
 հիքմէթ վէ մէհարէթլէ հաթիլմըշ օլան օլ ճէսէտինիզ
 մէլաիքէյէ բէֆազաթ վէ Ալլահն էսրարընա քէսպի
 վուգուֆ էթմէք , վէ Ալլահ իլէ օլմազ իւզրէ իլէլ
 էպէտ հաշայաճագ օլան ճանընըղըն հէյքէլի տիր ,
 էօյլէսի պիր բուհուն հէյքէլի օլան ճէսէտ թապութ
 իւլ անտ տըր . վէ պու կիպի միւքէլլէֆ պիր պինա-
 նըն էօն թարաֆընտաքի պէօյիւք գաիուշը տիւն-
 հատա պուլունա պիլէն էն մէքրուհ օթլար իլէ տօլ-
 տուրան , հախօտ անըն իչինէ հալաշ հալաշ եա-
 նան պիր ֆիթիլ գօյան , հախօտ պինանըն պաճա-

լարընը ֆէնա գօզուլար իլէ տօլտուրան ատէմէ նէ՞
 տէրսինիզ , Իչպու մուամէլէ շօլ էվ սահիպինին մէս-
 լէքինէ պէնդէր քի , խանէսինի օլ գատար տիւման
 իլէ տօլտուրուր , հախօտ օլ գատար թահգիրամիզ
 մուամէլէլէրտէ պուլունուր քի , քիրաճը խանէտէն
 չըգմազա մէճպուր օլուր : Պու կիպի պիր մէսլէքտէն
 ութանմալը սընըզ , Փաք պիր աղըզ , թաթլը պիր
 նէֆէս , լէքէսիզ վէ սաղլամ տիչլէր , վէ թէմիզ էլ-
 պիսէ , աճէպա պուշար տիգգաթլէ սաղլանմազա
 լայըզ օլան խաղինէլէր տէլիլէ՞ր մի տիր : էօյլէ իսէ
 թիւթիւնտէն պիւս պիւթիւն վազ կէչիպ , անը ար-
 թըզ խաթրընըզա պիլէ կէթիրմէյինիզ : Ատէմ, հանի
 թէրսիլէլի վէ դարիֆ ատէմ օլընըզ , վէ պէօյլէ ճէ-
 սարէթլէ խարէի քէլամ էթմէմտէն տօլայը պանա
 միւթէչէքքիր պուլունընըզ :

Թիւթիւն իչմէքտէն պաչգա ֆէնա խուշ վէ ա-
 տէթլէր , էզճիւմլէ իչրէթ իպթիլասը տախի վար
 տըր : Պազը կէնճլէր իպթիտա սէրիսօշ օլմայըպ ,
 անճագ արատա սըրատա խաֆիֆ իչքիլէր գուլա-
 նըրլար . աղար աղար անլէրտէ էօյլէ պիր գէվզ ու
 թապիաթ հասըլ օլուր քի , վազթ միւրուրըլէ տէֆ
 ու իզալէսի սայքի միւմքինսիզ պիր հալէ կէլիւր :
 Ազ վէ բատա պիր բազը վէ շարապ իչմէքտէ
 մուխաթարա հօզ տըր զանն էտէրսինիզ , լաքին ազ
 տա իչսէնիզ , չօզ տա իչսէնիզ մուխաթարատան
 սալիմ օլմատըղընըզ պա թէճրիպէ էօյրէնիւրսինիզ :
 Իչպու մուխաթարայը սիզէ իլիթար էտէն տօսթ-

լարընըզա կիւճէնիրսէնիզ , տահա պէօյիւք պիր հա-
մագաթտա պուլունմըջ օլուրսընըզ : Իշրէթէ ազար
ազար ալըշտըզլարը զէման քէնտի նէֆալէրինի մու-
խաթարատան սալիմ ատտ էտէն քիմսէլէրտէն երևզ-
լէրճէսի հէր կիւն մէզարըն տիպինէ էնմէքտէ տիր :
Վէ լաքին պունլար դաթէն տէֆաթլէ սէօյլէնմիշ
սէօզլէր տիր : Իշրէթէ ալըշան , եախօտ քէնտի նէֆ-
սինի ալըշմագ մուխաթարասընա տիւշար էտէն նէվ-
ճիվան եախօտ կէնճ ալէլ ումում օլ դատար ազըլ-
սըզ վէ սէֆիհ տիր քի , անը գուրթարմաղա չալըշ-
մագ էմէյինէ տէյմէզ :

Սէօյիւպ սայմագ , քիւֆր վէ լանէթլէր էթմէք վէ
մուրտար սէօզլէր գուլանմագ դապա ատէթինի պու-
րատա զիքը էթմէյէ պիլէ լուզում կէօրմէմ , զիրա
թէրպիլէլի վէ նամուքեարանէ հիսսիյաթ վէ նազիք
զէվզ ու թապիլաթ սահիպի պուլունան պիր կէնճին
օլ դապին ատէթէ ալըշա պիլմէսի մուհալ գապի-
լինտէն պիր շէյ տիր : Իշպու մէսէլէտէն սարֆընա-
զարլա կէնճլիյէ մախսուս էն մուխրիպ վէ մուհիլիք
վէ քէրիհ պիր ատէթին պահսընա կէլրիմ :

Է՛յ կէնճլէր , սիզ քի գատընլարըն հուզուընտա
օլ գատար իֆֆէթլի , նէզաքէթլի վէ սէվիմի սի-
նիզ , սիզ քի իֆֆէթլի վէ Ֆաղիլէթլի գըզլարըն
պուլունտըզը աիլէլէրէ տավէթ օլունուրսընըզ , սիզ
քի քիլիսէյէ կիտիպ , շայան ը իմթիսալ կէնճլէր
կիպի կէօրիւնիւրսիւնիւզ , սիզ քի ինթիմալէն նէ
թիւթիւն իչէրսիւնիզ , նէ էնֆիլէ չէքէրսիւնիզ , նէ

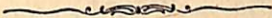
սէօյիւպ սայարսընըզ , նէ իշրէթ գուլանըրսընըզ ,
սիզ պու մէզմում ատէթլէրտէն օն դաթ պէտթէր
օլան պիր ատէթէ միւպիթէլա սընըզ քի , սիլի խա-
րիճտէն կիւզէլ կէօրիւնիւպ տէ տախիլի էօյիւ քէ-
միլէլէրի վէ հէր կէճնէ մէքուհաթ իլէ տօլու պա-
տանալը մէզարլարա տէճուտէրիւր : Սիզ աշգ ու սէվ-
տայա տաիր մէքուհ մատտէլէր տիւշիւնիւպ թա-
շընմագ ատէթլինէ միւպիթէլա սընըզ քի , իշպու ա-
տէթ հայաթ մէնպալարընըզը պիլէ զէնրլէր : Ֆիքը
ու գիհիսիլի պէօյլէ մէքուհ մատտէլէր իլէ իշ-
զալ էթմէք ատէթի սիլի դայր ի մէշրու զէվզ ու
սէֆալարա եա սէվզ էտէ պիլիւր եա էտմէհ : Հէր
իքի թագտիրտէ տախի սիլին ստապ ու աիլագը-
նըզը պէնէմէհալ իզրար էտէր : Տախմա քէրիհ մատ-
տէլէր հագգընտա տիւշիւնիւպ թաշընան վէ արգա-
տաշարը իլէ հուզուզաթ ը շէնվանիլէյէ տաիր դօ-
նուշան պիր կէնճ զաթէն զէնրլէնմիշ տիր : Անըն
տախիլի զաթէն չիւրիւմէյէ պաշլամըջ օլուպ , ար-
թըզ շայան ը իթիմատ պիր քիմսէ տէյիլ տիր : Կէնճ-
լիլէրինտէ աշգ ու սէվտա վէ հուզուզաթ ը շէնվա-
նիլէ արգատընա տիւշմէլէրինտէն նաշի պու կիւնքի
կիւնտէ երևզլէրճէ վէ պինլէրճէ քիմսէլէր զիւլէթ
վէ սէֆալէթէ կիրիֆթար օլմուշար տըր : Պու վէճլէ
էսիր ի աշգ ու սէվտա օլմուշ օլան պիր կէնճէ հէփ
գատընլար իֆֆէթսիզ վէ սէհիլ իւլ իղֆալ կիպի
կէօրիւնիւրլէր , վէ պիր կէնճ վալիտէ վէ հէմշրէ
ալագա վէ միւնաստէպէթլէրի սէպէպիլլէ մուգատ-

տէս օլան դատըն ճինսի հազգընտաքի հիւրմէթ վէ
 րիայէթինի դայ էտինճէ , զաթէն խարապիլյէթ վէ
 հէլաք վարթապընըն դայփազ սահիլինէ եէթիչմիչ
 տէմէք տիր : Անըն ըրզ ու նամուսա մախսուս հիս-
 սիյաթը մահվ ու զաիլ օլուր , վէ ախլազ ու էտէպի
 արթըզ սայքի խպլան օլունմազ պիր հալէ կէլիր :
 Պէնճէ գարը հազգընտաքի հիւրմէթ ու րիայէթինի ,
 էմնիլյէթ ու իթիմատընը դայ վէ սէլպ էթմիչ օլան
 պիր քիմսէ Ալլահա օլան իմանընը տախի դայ էթմիչ
 տիր :

Պու կիպի ֆէնա պիր առէթտէն մասուն դալմա-
 նըն եէկեանէ չարէսի անտէն գաչընմազ , անը տէֆ
 ու րէֆ էթմէք , անը մահվ ու իզպլէ էտինճէյէ
 դատար անընլէ օղրաչմազ տըր : Թիւթիւն իչմէք
 վիւճուտէ նէ տէրէճէ մուղիրը վէ միւհիլք իսէ , քէ-
 րին միւլահազալար տախի այնի տէրէճէտէ ճանը
 իֆսատ վէ թէսմիմ (դէհիրլէմէք) էտէն մանէվի պիր
 իլաճ օլուպ , բունըն էօղլունէ կէչէր վէ անէնկինի
 պօզուպ անը խարապ էտէր : Պիր քիմսէ քէնտի
 վիւճուտընը , ագալի անը դէհրլի գապու պաղա-
 լար , ագրէպլէր , քերթէնքէլէլէր վէ հէրնէվ սիւր-
 թիւնէլէրին մէվա ու մէքեանը էթմէյէճէք տէրէ-
 ճէտէ կէօղէթմէլի տիր : Տէմէք քի , պիւթիւն մէ-
 սէլէ շու տըր , շէօյլէ քի պիր կէնճ տիւնեատա ին-
 սան կիպի եաշայա պիլմէսի իչիւն հէր կէճնէ սուի
 նիլյէթ վէ էֆքեարտան խալի , թէնճէ վէ ճանճա
 թէմիզ վէ իֆֆէթլի օլմալը տըր : Նէ ազգընտա թիւ-

թիւն , նէ միտէսինտէ բազը , նէ պուրունընտա էն-
 ֆիլյէ , նէ լիսանընտա քիւֆը , նէ տէ գալպինտէ , էկէր
 զահրէ չըգարըլալար , իֆֆէթլի գատընլարըն հու-
 դուրընտան թահգիրամիզ սուրէթտէ թարտ ու թէպ-
 իտ էտիլմէսինէ պախի օլաճազ էֆքեար ու հիսսիյաթ
 պուրունմամալը տըր : Ինսանլարըն եէյէճէքլէրինին
 նէվինին թէպէտաիւլիլէ թապիաթլարընըն թէճէտ-
 աիւտ էտէճէյինէ իթիգատ էտէն զաթլար թանըրմ-
 էկէր անլէր քէնտի ուսուլարը իւզէրինէ նէզաֆէթ ի
 (թէմիզլէք) քեամիլչէնին լիւզումընը տախի իլավէ
 էտէլլէրսէ քէնտիլէրինէ մուխալէֆէթ էթմէմէյէ բա-
 զի օլուրըմ :

Ե

ՏԱԳԻՐԼԻՅԻՆ ՄՈՒՀԱՍՍԷՆԱԹ ՎԷ ՖԷՎԱՅԻՏԻ . —
 ԱԷՆԱԱԹԸՆ ԽՇՏԷԹ ՎԷ ԹԷՍԻՐԻ .

Խօսլանսրդմրդ մեղուլիլէք աղըր
 վէ էլեմիմիգի սեժ էտէր :
 ՇԼՑԳՍՓԻՐ

Էկէր տիւնեատա պիր կէնճին սախի հէր շէյտէն
 դիյատէ մէմոււն վէ միւթէչէքքիր օլաճազը պիր հալ
 վար իսէ , օտա քէնտիսինի միւճատէլէ ի հայաթա
 դայէթ նամիւսախտ հալտէ պաշլամաղա մէճպուր է-

տէն ֆազր ու զարուրէթ տիր : Յազր ու զարուրէթ
ինասանն հաիզ պուլունտըը իսթիտատ վէ գապլիւ-
յէթլէրինի մէյտանա չըգարան մէհէնք թաչը տըր :
Յազրիւք իւզէրինէ չալընան զալէպէ պիր կէնճին
տարիւլֆիւնունտա պախա ի շէրէֆ միւքեաֆաթլար
գազանարագ իքմալը թանսիլ էթմէսինէ պէնզէր : Օ
կիպի պիր դայէպէ օլ կէնճին լլյազաթ ու մէղիյէ-
թինի իսպաթ էտէր, զիրա միւքէլէֆ օլտըը վազիֆէ-
թի քէմալը սատագաթլէ իֆա էթմիշ օլտըղընըն կիւզէլ
պիր տէյլի տիր : Իչպու իմթիհանա տայանամայան
կէնճ հիչ պիր շէյէ եարամազ տէմէք տիր : Էօյլէսի
պիր կէնճ օլսա օլսա, անճագ ատի պիր բէնճպէր
եախօտ պիր տիլէնճի օլսպլիլի : Յազր ու զարու-
րէթ երիւքիւ ալթընտա թագեիզ օլունարագ գուվ-
վէ ի իրատիյէսի մէթանէթ վէ սէլապէթ քէսպ էթմէ-
յէն, ֆազրիլիյէ մախսուս հէր պիր միւշքիլաթ սէ-
պէպլիյէ ճէսարէթի արթմայան կէնճ՝ միւճատէլէ ի
հայաթտան չէքիլիպ տէ երիւզինիւ էօրթէճէք պիր
քէօչէ պուլսա, տահա էյի էտէր : Յազրիւք էկէր
պէր ատէմին խարապընը մուճիպ օլուր իսէ, տիկէր
թարաֆտան պէր ատէմի տէ իհես էտէր, զիրա գա-
թէն վիւճուտլէրի իքի փարա տէյմէզ պիր թազըմ
քիմսէլէրի խարապ էթտիյի հալտէ, տիկէր թարաֆ-
տան սերվէթին խարապլիյէթէ տիւչար էտէճէյի պին-
լէրճէ քիմսէլէրի խէլաս էտէր : Էկէր պու պէնտի-
մի օգույան պէր կէնճ գէնկին օլմագ պէտպախթը-
ղընա միւպթէլա իսէ, սօղրուսը անը աճըրըմ :

Էյ կէնճ, վէ գէնկին տօսթում, սիղի աճըրըմ,
զիրա մուխաթարատա սընըզ : Սիզ չալըչմագ վէ թէ-
րագըը էթմէք իչիւն ֆազրիւք իֆիզիլիլին մաիլք օլաը-
ղը օլ պէօլիւք էթէլիլիգտէն մահրուս սընըզ : Էկէր ազ-
լընըզ էքսիք իսէ, քէնտինիղի անլէրտէն իւսթիւն
սայմայա վիք մէյեալ օլուրսընըզ, վէ իչպու միւլանա-
գաթընըզ թէրագըընըզ մանի վէ սիզէ մուղիլը օլուր
Քէսէնիզ փարա իլէ տօլու, դարնընըզ թօզ վէ սըրթը-
նըզ ֆանէլա վէ չուխա էսվապ իլէ ըսընմըչ օտըղը
սէպէպտէն մանէն վէ մատտէթէն բէխալէթէ տիւչար
օլուր սընըզ, վէ հայաթըն մուսապագա մէյտանընտա
պիր կիւն էթրաֆընըզտա պուլունուպաա խօր թութ-
մագտա օլտըղընըզ օլ ֆազրիւք չօճուզարըն ախանըզ
սիղի կէչմիշ օլտըղլարընը կէօրիւրսիւնիւզ : Էվլատ-
լարըմ, էկէր ֆազրիւք իսէնիզ, Սլլանա համտ էտիպ ճէ-
տարէթլէնիլիզ, զիրա Սլլանըն միւլատը ատէմ օլմա-
նըզ իչիւն սիզէ ֆուրսաթ վէրմէքտիր : Էկէր չօզ փա-
րանըզ օլսա իտի, փէք ինթիմալ քի ախազընըզ պօ-
զուլուպ պիր շէյէ եարամազ օլուր իտինիզ : Իւլուս ու
մէարիֆտէն մահրուս մը դալմըչսընըզ, թանսիլիլիլի
եարը պուչուզ պրագմագա մը մէճպուր օլմուչսընըզ :
Խաթըրընըզտա թութուրըզ քի թէրպլիյէ ի ֆիքրիյէ
եալընըզ գաֆանըզըն իչինէ պիր չօզ շէյլէր թօփլա-
մագտան իպարէթ տէյլիլիլի : Նէ Եաֆա պէնիւնիւշ-
միւսթագալէտէ սիղիւս պախթ ու թալիլիլիլի թանին
էտէճէք մէսէլէ իչթէ պու տըր : Իչինիղի էյի
պիրիւրմիսինիզ. ատէմլէրին անվալ ու թապլաթընա

վէ անկէր իլէ խօշ կէլլնմէնին եօլունա վաղը՞ֆ մը
 սընըզ : Ձիքըրինիզ էֆալը աղլլլէնիզէ գուվլէթ վէ
 սուհուլէթ վէրէն օլ մէլէքէ վէ միւմարէսէյի քէսպ
 էթմը՛ն մի տիր : էկէր, էվլէթ, տէյիւ ճէվապ վէ-
 բիրսէնիզ, օլթագտիրտէ, Ֆիքըրի մալիւմաթ իլէ տօ-
 լու օլտըը հալտէ անկէրին ումուր ու մէսալիհի
 տիւննէվլիյէտէ սուրէթի թաթպիզ ու իսթիմա-
 վինի պիւմէյէն վէ մալիւմաթը մէզքիւրէնին թահսիլի
 իլէ միւճատէլէ ի հայաթա հազըրլանմամը օլան օլ
 տարիւլֆինուն մէզուընստան չօգ զիյատէ քէամիլ
 առէմ վէ պէ՛ գաթ զիյատէ թալիմիլ թէրպիլլէլի սի-
 նիզ : Միւթէմէտտին ալէմսէ օթուզ եաչընտան ա-
 շաղը, վէ էրկէն օլան փէքազ առէմէլը վարտըր քի,
 զէնկին տիրէր : Պանգալարըն իզհարը իֆլաս էթ-
 մէլէրինտէն ալընան էն պէօյիւք հիսսէլէրտէն պիլի
 շու տըր քի, մալիւմաթը ֆիլիլլէ թահսիլ իթմիշ օ-
 լան նիչէ կէնճլէր չափուք զէնկին օլմազ իզվասըն-
 տան գուրթուլուպ մուլթէլիֆ իշ վէ սէնաթլարտա
 ֆաիտէլի օլուլլար :

Պիր հըրֆէթ եա սէնաթ ինթիլսապը մէսէլէսինէ
 կէլլնտիքտէ պու շէյ անճագ սէնին պիլէճէյին պիր
 իշտիր : օ խուսուստա պիր սէօզ սէօյլէմէք նէ պէնիմ
 նէ տէ տօսթլարընտան պիրինին վաղիֆէսի տէյիլ
 տիր : էկէր պիր հըրֆէթ եա սէնաթ եախօտ թի-
 ճարէթէ ախ պիր իշ ինթիլսապ վէ անա միւպաշէրէթ
 էտէճէք օլուր իսէնիզ, սիզին օլ իշէ միւնասիպ վէ
 միւսթախտ օլմատըղընըզ քէամիլէն գանմատըզճա

անը թէրք էթմէյինիզ : Հէր թարաֆտան սիզէ պիր
 չօգ կիւղէլ նասիհաթլէր վէրիլէճէքտիր . լաքին շու-
 րասընը իսթրընըզտա թութուն քի տիկէր պիր
 քիմսէնին նասիհաթընա իթթիպաէն, սիզի աճ պրա-
 գաճագ պիր իշէ պաշլալաճագ օլուր իսէնիզ, սիզէ
 նասիհաթ վէրէն օլ քիմսէ քէնաթիսին սիզէ ազէ՛
 եախօտ էքմէք վէլմէյէ պօրճու առտ էթմէյէճէքտիր :
 Սիզին տիւննատա՛քէնտի պաշընըղըն չարէսինէ պապ-
 մանըզ լազըմ օլտըղընտան, իսթէտիլինիզ իշէ կիրէ
 պիլիլրիսէնիզ տէ, սիզի միւթէպէր զըլաճագ շէյ իշ
 եախօտ սէնաթընըղըն նէվլի օլմատըղը խուսուսընը
 տաիմա իսթրընըզտա թութմանըզ իճապ էտէր : Իշ-
 պու խուսուս իսթրըմա պիր մէսէլէ կէթիլիյօր քի
 անա տաիր օլան Ֆիքըրիմի պէյանա միւսարաաթ
 էտէրիմ :

Մագսէտիմ պուճտան էվլէլքի պէնտլէրիմին
 պիրինտէ «Ենասնլար, սիզին նէ իշ իլէ մէշուլ
 պուլունտըղընըզ էսվապընըզտան անլամատընլար,
 էսվապ սէնաթընըզ իչիւնտէյիլ, սիզին քէնտի շախ-
 սընըզ իչիւն տիր : Սէնաթընըզ իչիւն տէյիլ, ան-
 ճագ քէնտի շախսընըզ իչիւն էլպիսէ կիլիյօրսընըզ»
 եօլու իտարէի քէլամ էթմէքտէն միւրատըմնէ օլ-
 տըղընը իզան էթմէքտէն իպարէթ տիր : Իշպու պէն-
 տին մապաղի զըմընը պու մուհիմմ մէսէլէնին ի-
 զանընա հասր էտէճէյիմ : էվլէլա շուրասընը պէյան
 էտէյիմքի ումումէն ճարի օլան իթիգատա նազա-
 րէն, ինսան քէնտի իչինէ վէ հալ ու մէվգիլինէ կէօրէ
 էսվապ կիլմէլի իմիշ :

Ինսանիյէթի վէ հըրֆէթ ու սէնաթ պիրիպիրլէրին-
 տէն պիւսպիւթիւն Ֆարզը շէյլէր օլուպ քեւա շքի , իշ-
 պու պէնալէրի օդույան հէր կէնճ մէդքըւր ֆէրզին սէ-
 պէպ ու հիքմէթինի էյիճէ անլասա : Ալլան ինսանլար
 խալպէտէր , վէ ինսանլար տէմիրճիլէր , թէրզիլէր
 ճիֆթճիլէր , սէնաթ քեարլար , վալի վէ մութասար-
 րըֆլար , հաքիմլէր վէ սաիրէ իճաս ու ինտաս էտէր
 լէր : Մուխթէլիֆ ատէմլէրին խրտմէթ վէ մէմուրի-
 յէթլէրի չօդ կախօտ ազ էհէմմիյէթլի , վէ ալի կախօտ
 ատինէ վտէն օլապիլիբի իսէտէ , ինսանիյէթ մէմուրիյէ-
 թտէն տանա ալի պիր սէրպէթտիր Իշ կախօտ մէշղու-
 լիյէթ հայաթըն մագսէտ վէ նիշանկեանը տէյիլ տիր ,
 անճագ իւղէրիմիղէ խասթալըգ կախօտ իլսթիյարլըգ
 կէլլպտէ ճանըմըը թէնիմիղտէն այրընճայա , վէ պիղ
 պիր իմթիհանլսանէ օլան իշպու տիւնկատան ախրէթէ
 կէօշ էտինճէյէ գատար էլլէրիմիղտէ մէտարը թէայ-
 եիւշիւմիւղիւ գազանմամըգա մախսուս պիր վասը-
 թա տըր : Ինսան պիր սէնաթընէ տէրէճէ քեամիլէն
 էօյրէնմիշ օլտա , անըն իճրասընտա նէ գատար տիղ-
 գաթլը պուլունաս , երինտէ անճագ պիր տէրէճէյէ
 գատար անա պաղլանմալը տըր : Պիր միսալ իլէ ,
 պէլքի ֆիքրիմի տանա էյի իղան էտէպիլիբիմ ,
 շէօյլէ քի կանկանա տուրմուշ օլան իքի աթտան
 պիրի ալըրտան տանա եհնի չըգմըշ վիւճուտընըն
 հիշ պիր եերինին գըլարը տէօքիւմիմիշ , պաշընը
 կօգարը թութմըշ վէ եէլէսինի բիւղկեարա վէրմիշ
 տիր , տիկէրի իսէ սըրթընտաքի սէմէրին ալթընտա

իւշ սէնէ հէր կիւն շալըտըրըմըշ օլտըղընտան ան-
 ճագ պիր տէրի պիր քէմիք գալմըշ , վէ տէրիսի
 տախի եեր եեր կարա վէ պէրէլէր իլէ գապիւանմըշ
 հալտէ պուլունմագտա տըր : էյեր կախօտ սէմէր պիր
 աթը էրիտիպ չիւրիւթտիյի միսիլլու , սէնաթ կախօտ
 մէմուրիյէթ տախի պիր ատէմի , էրիտիպ չիւրիւտէ
 պիլիբի Սօգագտա ըասթ կէլտիլիմիղ հէր պիր ինսանըն
 թէն վէ ճանը իւղէրինտէ պիր «մարգա» կէօրմէք միւմ-
 քինտիր : Մէնաթ պաղը քիմսէլէրին կագասընտան
 թութուպ սիլքէրէք անլէրին տէրունինտէքի ինսա-
 նիյէթի պիւսպիւթիւն տէֆ ու իղալէ էյլէմիշ տիր ,
 սաիրլէրին թապիաթլարընը օլ գատար պօզմուշ տըր
 քի պին սէնէ ըսլատըլըպ տա , գուրըմագ իչիւն
 կիւնէշէ գօնուլսալար երինէ տօղրուլուպ տիւղէլէ-
 ճէքլէրի կօգ տըր :

Իշթէ պու վէճճիլէ ինսան քէնտի սէնաթ կախօտ
 մէմուրիյէթինէ անճագ պիր տէրէճէյէ գատար պաղ-
 լանըպ անըն քէնտիսինի գապթ էթմէսինէ , կախօտ
 քէնտիսինէ բէնկ ու սուրէթ վէրմէսինէ կախօտ քէն-
 տիսինի էղիպ միւղմանիլ էթմէսինէ մէյտան վէրմէ-
 մէլիտիր : Ինսան քէնտիսին պիւթիւն նաղարը տիղ-
 գաթընը սանաթ կախօտ մէմուրիյէթէ հասը էթմէյիպ ,
 անա ինսանիյէթինին թէրագըրընա պիր վասըթա
 նաղարըյէ պագմալըտըր : Նաշամանըն պէօյիւք մագ-
 սէտի ինսանիյէթի հագիղիյէյէ վասըլ օլմագ , ճանըն
 հէփ գուտրէթլէրինի կանի՝ քիսպի կախօտ ֆըթրի
 օլան հէփ ալի վէ բուհանի սըֆէթ ու խանսիյէթլէրինի

Թէհդիպ ու Թէրպիյէ էթմէքտիր : Սէնաթ ինսանըն մատուըննտա օլուպ օրատա , եանի մատուըննտա գալմալըտըր : Իչպու Ֆիքը խաթրընըդտա օլարագ— վէ պու Ֆիքըրն սօղրու օլուուղընա միւթմէին օլապիւ լիր սինիղ — պիր տէֆա էթրաֆընըդա պագսանըդ , սայքի հէր ատէմին իչպու Ֆիքը խիլաֆընտա հարէքէթ էթտիյնի կէօրիւրսիւնիւզ : Պիր թագըմ հէքիմէր թանըրըդ քի անլէրին միւքթէսէպաթը աղիյէլէրինին քէնտիլէրին իլաձ վէ իլլէթլէրէ տաիր օլան մալիւ մաթլարը միւսթէննա օլարագ , հիչ պիր տէյէրի եօզտըր : Պիր չօգ տավա վէքիլէրի թանըրըդ քի քէնտի միւթալաա խանէլէրինտէն տըչարը չըգմայըպ եաղը խանէ կէօղլէրի վէ էվլագ , մուհարրէրաթ վէ միւթէնէվլի քիթապ քիւմէլէրի արասընտա եաչարլար , վէ պիւթիւն ազ ու Ֆիքըլէրի միւպահասաթ վէ ումուրը գանուընիյէ իլէ մէշղուլ օլտըղը սէպէպտէն պաչգա մատտէլէրէ տաիր հիչ տիւշիւնիւպ թաչըն մաղար : Սնլէր ինսան օլմայըպ եալընըդ տավա վէքիլէրի տիրլէր : Չօգ տէֆա պէշ պին նուֆուսը էհալիսի օլան պիր չէհրտէ պէշ նէֆէր քեամիլ ինսան պուլամայըդ : Էվլէնիպ չօլուգ չօձուգ սահիպի օլտըղարը սէպէպտէն ինսան աստ օլուհանլար , ալլէլուումուեա ինսան վարչալարը տըրլար , եատա անձագ մաքինալար տըր :

Մէշղուր Ամէրիգալը Էլիհու Պըրրիթ տէրուընի ատէմինի օլ տէրէձէ Թէհդիպ ու Թէրպիյէ էթտի քի քէնտի սէնաթը վէ տէմիրձի տիւքքեանը ար-

Թըգ քէնտիսի իլէ իմթիդաձ էթմէտիլէր : Տահա մէշղուր պիր Ամէրիգալը եանի Բենիամին Չրանդլին միւրէթթիպլիքտէն իլէրի կէլմէ ալա պիր մաթպաաձը խաի իսէտէ , օ քէնտի սէնաթընը թէայեիւնիւ չըգարմաղա պիր վասըթա մագամընտա գուլլանըր խաի : Չիքը ու ինսանիյէթինին թէրագըըը քէնտիսինձէ տահա գիյաձէ մաթլուպ միւլթէգէմ օլտըղընտան ազըպէթ նաիլի միւրատ օլտու : Մաթպաաձըրըգ քէնտիսինձէ ապա հայաթըն ղայէսի տէյիլ խաի : Էկէր էօյլէ օլաա խաի , էլեէվմ անըն հիքմէթամիլ քէլամլարընտան մահրում գալըր խաիք , վէ էլէքթրիգա իլէ պիրինձի տէֆա օլարագ միւլաղաթ էտէն ուչուրթմայը սաիր պիր քիմսէ եափըպ ուչուրտըր խաի , վէ քէնտի վաթանընըն մուհաֆագա ի հուգուգ վէ իսթիգլալը ուղրուհա շանը սուրէթտէ իձրա էթտիյի իչի քէնտիսի գատար մուգթէտիր օլմայան սաիր քիմսէլէր իձրա էտէրլէր խաի : Սիղին ձէփինիղին տախի ալիմ տէմիրձիլէր , եախօտ ֆէլսէֆիյաթ եա սիյասիյաթա աչինա ղաթլար օլմանըդ իձապ էթմէղ իսէտէ , սէնաթ քեար եախօտ մէմուր օլմաղտան էվլէլ ատէմ օլմանըդ վէ հէր կիւնքի մէշղուլիյէթինիգտէն եիւքսէք վէ մէշղուլիյէթինիղլին խարիձինտէ պիր մէվլի թուլթմանըդ մուգթագի տիր :

2

ՄԱԼ ՎԷ ՆԱԳՏԸՆ ՀԻՒՍՆ , ԵԱԽՕՏ ՍՈՒԻ ԻՍՔԱՄԱԼԸ

Սագրն մալի բանգիր էքմէյեաին ,
զիրա մալ աեւմիննն ցէ ախլագսա
օլտուղընը կէտսքէրիր :

ՍԵՐ ՊՈՒՂԱԸՐ ԼԻԹՔՐԸ

Փարա գագանմագ , արթըրմագ , սարֆ էթմէք
ֆիրառէթ վէ հիքմէթէ միւթէվագգըֆ օլտըղընտան
խօր թու-թուլմամալը տըր : Կէրչի մալ ինսան էօմրիւ-
նիւն էն պէօյիւք զայէսի սայըլմամալը իսէտէ , բէֆա-
հիյեէթ վէ իսթիրանաթ ը պէտէնիյեյէ վէ մամուրիյեթ
ու սաստէթէ պիր վաարթա վէ մէտար օլտըղընտան
խօր թգւթուլաճագ պօշ պիր շէյ տախի տէյիլ տիր :
Խնասնիյէթֆէրվէրլիք , իսթիգամէթ , ստալէթ վէ
ֆէտաքեարլըգ , թէսարրուֆ վէ թէտպիր կիպի ֆա-
զիւէթլէրլին իճրասը մալին հիւսնի իսթիմալինէ
մէնութ օլտըղը կիպի , թամաքեարլըգ , տօլանտը-
րըճըլըգ , հագգըրըգ վէ էմալի ախլագը մէգմուճէ
տախի մալին սու ի իսթիմալինտէն նէշէթ էթմէք-
տէ տիր :

Տիւնեատա հէր առէմին մէշրու վաարթալար
իլէ բէֆահ վէ սաստէթ իսթիհալինէ չապալա-
մաող ճախղ տիր , զիրա մատտի բահաթ վէ բէֆահի-
յէթէ նախ օլմագլէ առէմ քէնտիսինին մանէվի ա-

վալընըն իսլահընա , վէ աիլէճէ օլան վաղիֆէլէրի-
նին հիւսնի իֆասընա մուգթէտիր օլուր : Բէսուլ ,
« Պիր քիմսէ էհլի պէյթիինի դայըրմագսա , միւմին
օլմայանտան պէտթէր տիր , » տէյիւ պուշուրմը տըր :
Շուրասը տախի քէօշէ ի իսթըրտան չըգարըլմամա-
լը տըր քի , ինսան իսլահը հալ ու շանը իչիւն մալիք
օլտըղը վէսիլէ վէ վաարթալարտան նէ տէրէճէ իսթի-
ֆատէ էտէր իսէ , նաս ինտինտէքի իթիպարը տա-
խի օ գատար արթար : Մուվաֆֆագիյէթէ նախիւ-
յէթ կօլունտա պէզլի իգթիլգա էտէն սայ ու զայ-
րէթ պիլէ հատտը դաթիինտէ պիր թալիմ ու թէր-
պիլէ տիր , զիրա պու սայէտէ ինսանըն նամուս վէ
հայսիյէթի դաթիյէ տուշղուսը ինպիսաթա կէլիր , վէ
ազլի գուվվէթ վէ դապիլիյէթլէրի գուվվէթլէնիպ
արթար , վէ սապը ու սէպաթ , վէ ճէհո ու միւ-
տապլէմէթ վէ մուվաֆֆագիյէթէ մէտար օլան էմ-
սալի սըֆէթ վէ խասսիյէթլէրի մէյտանա չըգար :
Աիւտէպպիր վէ ինթիյաթլը քիմսէ հասպէլ իգթի-
ղա տիւշիւնճէլի տախի օլուր , զիրա կալընըղ հալը
հաղըրընը տիւշիւնմէյիպ միւսթագպէլինի տախի
նաղարը իթիպարա ալըր , վէ անըն իչիւն թէտա-
րիքեաթ կէօրիւր : Ճօն Սթէրլինկ փէք հագգլը օ-
լարագ տէյօր քի , « Խնքեարը նէֆս էօյրէտէն էն
ֆէնա թալիմ ու թէրպիլէ , ինքեարընէֆստէն պաշ-
գա հէր շէյի էօյրէտէն էն ալա թալիմ ու թէրպիլ-
յէտէն էվա տըր : Շէճաաթ գուվվաի պէտէնիյէ ա-
րասընտա նէ գատար չօգ էնէմիյէթի հախ իսէ :

ինքեարը նէֆս տախի ախլագի դոււվլէթլէր արա-
սընտա ախի տէրէճէ պէօյլւք էնէմմիյէթի հաիզ
տիր : Ինքեարընէֆս սէօզիւնտէն միւրատըմըղ չիմ-
տիքի զէվլգ ու մահդուղիյէթի ըէֆահ, վէ սաատէթի
միւրթագպլէյէն հախլ օլմազ ուղըրնա ֆէտա էթմէ-
յի անլաթմազ տըր : »

Մէշագըլաթլը խըտմէթլէր իճրասըլլէ մէշղոււ
օլան քիմսէլէրին պիթթապի դազանտըզլարը ազ-
չէյի փէք զըլմէթլի թուրթաճագլարը մէմուլ խտ տէ,
հայֆաքի անլէրտէն էքսէրիսի, օպուրլըզ վէ պէք-
րիլիք պէշաըլլա հէփի դազանճլարընը իսրաֆ էտէ-
րէք ֆէվլգ էլատէ ֆազը ու դարուրէթէ տիւչար օ-
լուրլար : Էլէէվմ պիր չօզ քիմսէլէր վար տըր քի,
բահաթ վէ միւրթագլ սուրէթտէ կէչինէպիլմէք ի-
չին քեաֆի տէրէճէ էսպապ վէ վէսաիլէ մալիք ի-
սէլէրտէ, միւսրիֆ վէ թէտպիրսիզ օլտըզլարը ճի-
հէթլէ պիր մուզայազա եա քէսատլըզ վուզուընտա
դայէթ սէֆիլ վէ փէրիչան օլուրլար : Գուստուրա-
ճը ֆէյլէսօֆ Սամուէլ Տրիւ տէմիշ տիր քի, « Ին-
թիյաթ վէ պասիըէթ, էմրի թասարրուֆա ըիայէթ,
վէ հիւսնիւ թէտպիր ֆէնա հալ ու վազըթլարընէն
ալա միւրիհլէրի տիրլէր : Անլէր հէր խանէտէ փէք
ազ եէր իշղալ էտէրլէր խտ տէ, էօմրիւն տէրտ ու
միհնէթլէրիսին տէֆ ու իզպէսի վէ ֆէնալըզլարըն
խալահը իչիւն փարլամէնթօտա դապուլ օլուրնան հէփ
զանուն լախիալարընտան տահա միւֆիտ վէ միւլէս-
սիր տիրլէր : Հէր քէս քէնտի նէֆսինին իսլահընա

չալըշմատըզճա իսլահաթ իճրասը միւմքինսիզ տիր .
պու իսէ պէնի պէշէրին մէյլ ու մէշրէպլինէ տապան
տապանա զըտտ տըր, զիրա հէր քէս քէնտի նէֆ-
սինին իսլահընտան զիյատէ սաիրլէրինին իսլահընա
չալըշմազա մէյնալ տըր : Էլինէ կէչէն հէփ փարա-
յը իսրաֆ էտէն քիմսէ, ազըպէթ մուխաննէթէ
միւրթաճ վէ զիլլէթ ու հազարէթէ տիւչար օլուր,
զիրա միւսրիֆին խտարէ գափուսը աչըզ տըր : Սչըզ
գափուտան հէր քէս իչէրի կիրէպիլտիյի կիպի, ֆա-
զիրլիք տախի կիրէպիլլիր : Յագաթ խտարէլի ատէ-
մին գափուսու գափալը օլաճաղընտան, ֆագիրլիք
էօյլէ ատէմին գափուսընա վարսա պիլէ իչէրի կի-
րէմէզ : Մր. Պօլտէն տէմիշ տիր քի, « Տիւնեատա
ինսանլար իքի սընըֆա, եանի մուզթասիտ (իտա-
րէլի) վէ միւսրիֆ սընըֆլարընա միւնգասիմ տիր :
Պէօյլւք խանէլէր, վասի ֆապրիզալար, ճէսիմ քէօի-
րիւ վէ սէֆինէլէր վէ ինսանլարըն մամուրիյէթ վէ
մէսուտիյէթլէրինէ մէտար օլան սաիր պէօյլւք է-
սէրլէր, խտարէ վէ թէսարրուֆ գափտէսինէ ըիա-
յէթ էտէնլէր թարաֆընտան եափըմըշլար տըր .
սէրվէթ ու սամանլարընը իսրաֆ էտէն քիմսէլէր
խտ անլէրէ էսիր օլմուշլար տըր վէ պէօյլէ օլմալարը
տախի գանուըն թապիաթ վէ ահքեամը իլահիյէ իզ-
թիզասընտան տըր : Ինսանլարըն իսրաֆ, թէնպլէ-
լիք վէ սայըսըզլըզլէ թէրագզը վէ թէգատտիւմ է-
տէճէքլէրի վատ ու խտախարնտա պուլուրնան քիմ-
սէ եալանճըլըզ էթմիշ օլուր :

Մր. Պրայթ տախի պոռնա սքէնդեր պիր իֆատէ-
 տէ պուլունմըջ տըր : Մուռմախլէյ՛ տէյօր քի «Ինսան
 րէֆան վէ սաատէթի հալտէ պուլունտըղը գէման
 սէրվէթինի հիւանիւ մուհաֆաղա , Փաղը ու դարու-
 րէթտէ պուլունտըղը վազթտա իսէ թէրֆիհի հալ
 էտէպիլմէսի իչիւն չալըզգանղը , իտարեճիլիք , ըի-
 յաղէթ , իսթիգամէթ վէ էմաալը սըֆէթ ու խասսի-
 յէթլէրէ մալիք օլմալը տըր : Իչթէ հաղիլի թէրաղ-
 գընըն հէկհանէ թարիգի պու տըր : Ինսանլարըն
 քէնտի սայ ու դայրէթլէրի սայէպինտէ կէչինմէլէրի
 թագտիրի իլանի իգթիզասընտան իսէտէ , զանասթ-
 սըզ ճահիլ , միւսրիֆ վէ սաիրլէրէ միւհթամ Օլմա-
 լարը նէֆասանի հէվա ու հէվէպէրինէ թապի պու-
 լունմալարընտան հէչէթ էթմէքտէ տիր : » Միւսթագ-
 պէլիմիգի նաղարը միւթալատան կէչիրտէք իւչ
 շէյ , եանի իշսիղլիք , խասթալըզ վէ էօլիւմ իչիւն
 թէտարիք կէօրմէմիգին մուզթագի օլտըղընը կէօ-
 ըրիւրիւզ : Ինսան իշսիղլիք վէ խասթալըզտան գուր-
 թուլմանըն չարէսինի պուլապիլիլ իսէտէ , էօլիւմ
 տէն գուրթուլմանըն չարէսինի պուլամազ : Պրնտէն
 ալէյ՛ ազիլ ատէմ էօյլէ պիր սուրէթտէ հաշամալը
 վէ իչլէրինի էօյլէ սըրասընա գօմալը քի , մէգքիւր
 իւչ հալլէրին վուգուընտա հէմ քէնտիսինին , հէմտէ
 կէչինմէլէրի վէ րէֆան ու սաատէթլէրի քէնտիսինէ
 պաղը պուլունան էվլատ ու այալընըն մուղայագա
 վէ էլէպէրի միւմքին մէրթէպէ թախֆիֆ յլունսունս
 Պու սէպէպտէն հազգանիլէթլէ մալ վէ սէրվէթ

քէսպ իլէ անը հիւանի իսթիմալ էթմէք զայէթիւ-
 զայէ էհէմմիլլէթի հայիլ տիր : Հազգանիլլէթլէ գա-
 զանըլմըջ մալ վէ սէրվէթ , Փէվգէլատէ չալըզգան-
 լըղա վէ եօրուլմազ դայրէթէ , վէ հէվա ու հէվէպէրին
 գապթ օլունտըղընա տէլալէթ էթտիլի կիպի , մալ
 վէ սէրվէթին հիւանի իսթիմալի տախի ինթիյաթ ,
 պասիրէթ վէ քէսրի նէֆա ալամէթի տիր : Մալ վէ
 սէրվէթ՝ մէէքիւլաթ վէ մէլպուսաթճա վէ սաիր լէ-
 վաղիմի պէյթիլէճէ ինթիյաճաթընըն տէֆ ու թէս-
 վիլլէսինէ մէտար օլտըզտան պաշգա , իղզէթի նէֆա
 վէ իսթիղլալըմըղըն էսասը տըր : Փապաթ ալէտտէ-
 վամ ֆաղը ու դարուրէթ չուգուրու քէնարընտա
 կէգմէքտէ օլան քիմսէ ատէթա պիր էսիր տիր : Իչ
 սահիպլէրինին հէֆ շարթլարընը գապուլ վէ պիր
 տէրէճէյէ գատար անլէրէ միւտարա էթմէյէ մէճ-
 պուր տըր , դիրա օ հալինտէ պաշգա եօլտա մուս-
 մէլէյէ ճէսարէթ էտէմէզ : Մուղայագալը վազըթ-
 լարտա տիլէնմէյէ մէճպուր օլուր քի , տօղրուսը
 պիր ատէմին աճընտան էօլմէսի մուխաննէթէ միւհ-
 թամ օլմասընտան էվլա տըր : Քէսասուրըզ գուհուր
 էթսէ տէ իշսիլ գալսա , էլինտէ եօլ խարճըղը պու-
 լունմամասընտան նաշի իշ արամազ իւղրէ սաիր
 պիր մահալէ կիտէմէյիպ պուլունտըղը հէրէ ատէ-
 թա պիր սիւլիւք կիպի հափըշա գալըր : Պիր քիմսէ
 մուխաննէթէ միւհթամ օլմազ իսթէմէզ իսէ , գաի-
 տէ ի թէսարրուֆա ըիայէթ էթմէլի տիր : Իտարէլի
 օլմազ իչիւն պիր ատէմին ֆէվգ էլատէ ազլ ու իգ-

Թիտարա մալիք օլմասը իճապ էթմէզ : Հէր քէս ի-
տարէլի օլսպիլիբ : Թէսարրուֆ պիր առէմին քէն-
տիսինէ եա ախէրէ լիւզուսու հագիգիսի օլան շէյ-
տէն մատասընա պիր ազչէ սարֆ էթմէմէք տիր :
Էֆէնտիմիդին «Ճաղա գալան փարչալարը թօիլա-
յընըզ : պիր շէյ դայ օլմասըն» էմրի ճէլիլ տախի
թէսարրուֆ վէ իտարէնին լիւզումընը իսպաթ էթ-
մէ՞զ մի : Քրիստոս քէնտիսին հէր շէյէ գատիր իտի-
յինի ալէմէ իսպաթ էթտիլի պիր սըբատա պիլէ, քիւ-
չիւք շէյէրէ տիգգաթ ու իթինա էթմէնին լիւզու-
մընը էօյրէթտի :

Իտարէ միւսթագպէլտէ արզուլատըղմըզ նիմէթ
վէ սաատէթլէրէ նախ օլմագ իսաթըր իչիւն շիմտի-
քի դէվզ ու սէֆալարտան վազ կէչմէմիդի իճապ
էտէր : Իշպու գախտէ ի թասարրուֆա բիայէթ էթ-
մէքլէ հէվա ու հէվէսլէրիմիդի դապթ վէ ազ ու
հիքմէթէ կէօրէ հարէքէթ իթմիշ օլուրըզ : Իտարէ
իմաքտան , եանի իսախիլիքտէն պիւսպիւթիւն
ֆարզը պիր շէյ տիր , զիրա պիր քիմսէ անճագ ի-
տարէ սայէսինտէ ճէօմէրտ օլսպիլիբ : Իտարէլի
քիմսէ ազչէյէ թափմայըպ , անը մուֆիտ պիր խըտ-
մէթքեար մագամընտա գուլլանըր : Տին Սուլիֆթ
«Պիզ ազչէյի գալպլէրիմիդտէ տէյիլ , պաշարըմըզ-
տա թաշըմալըըզ» տէմիշ տիր : Իտարէ պասիրէթին
զըզը , իթիտալ վէ ըիյագէթին հէմշիբէսի , ախլագ
ու ատապըն մուհաֆըզը , ախլէնին ըէֆահ վէ սաա-
տէթի , հէյէթ ի իճթիմալիչէնին մամուրիյէթի տիր :

Հէրքէս այաղընը եօրղանընա կէօրէ ուզաթմալը
տըր : Իշպու թէսարրուֆ գախտէսի սըտգ ու իսթիգա-
մէթին էսասը տըր : Ձիրա էկէր պիր առէմ մօղըուլըզ-
լէ քէնտի տախիբէ ի իզթիտարը տախիլինտէ եաշամաղա
չալըշմաղսա , իրթիքեապ վէ զիլլէթլէ սաիրլէրին
սըրթընտան կէչինմէյէ մէճպուր օլուր : Քէնտիլէրին
շախսի խարճ վէ մէսարիֆլէրի խուսուսընտա գայտ-
սըզ վէ վաղիֆէսիզ պուլուճուպ տա սաիրլէրին
հուզուր ու ըահաթընը հիշ նագարը իթիպարա ալ-
մայարագ եալընըզ քէնտի դէվզ ու սէֆալարընա
պագանլար՝ ալէլ ումում իշ իշտէն կէչտիքտէն սօն-
րա փարանըն ալթուճ օլտըղընըն ֆարզընա վարըր-
լար , ամմա օ զէման արթըզ կէչմիշէ էսէֆ ֆախտէ
էթմէզ : Լօրտ Պագօնըն իտտիսարնճա , պիր առէմ
փարա արթըրմագ իչին ֆագլա ազչէ գագանմագ
մագսէտիյլէ իրթիքեապաթ տա պուլուճամագտան իսէ ,
պիր ազ քէնտիսինի սըգարագ քէնտի գագանճընըն
պիր գըսմընը սագլամաղլէ փարա արթըրմասը պին
գաթ էվլա տըր : Չօզ քիմսէլէր նաֆիլէ եէրտէ վէ
ֆէնա եօլտա սարֆ էթտիքլէրի ազչէլէրի սագլա-
մըշ օլսալար իտի , քէնտիլէրին սէրվէթ ու սաման-
լարընըն պինասընը գուրմուշ օլուրլար իտի :

Միւսրիֆլէր ասըլ քէնտի նէֆալէրինին տիւշ-
մէնլէրի տիրլէր : Քէնտի նէֆալէրինէ սատըզ օլմա-
յան քիմսէլէր սաիրլէրին քէնտիլէրէ տօսթուգ
կէօսթէրմէլէրինի նա՞ըլ մէմուլ էտէպիլիլլէր : Ի-
տարէլի քիմսէլէրին ճէպլէրինտէ սաիրլէրինէ եար-

տըմ էթմէք իշին տախմա հազըր աղչելէրի պուլու-
նուր իսէ տէ , միւսրիֆիլէրին ֆուգարափէրվէրլէք վէ
ինսանիյէթտէ պուլունմաղա ասլա ֆուրսաթլարը
օլամազ :

Պալատէ պէյան էթտիլիմիլ իւզրէ , հէր ա-
տէմ ալաղընը եօրզանընա կէօրէ ուզաթմալը տըր ,
եանի վարիտաթ վէ մէսարիֆաթընը հիսապ էտէ-
րէք , մէսարիֆինի իրատընա ույտուրմալը տըր :
«Մասրաֆը ույտուրա կէօր իրատէ , թա քի ղամ-
տան օլասըն աղատէ :» Միւսրիֆ քիմսէ իսթէր
իսթէմէզ պօրճ խարճ էթմէյէ պաշլար , վէ պիր
տէֆա պօրճա պաթտըգտան սօնրա արթըզ ա-
նըն իշիւն օ հալտէն գուրթուլուշ եօզ տըր : Մէտ-
եուն քիմսէ քէնտի նամ ու շանընը , շէօհրէթ ու ի-
թիպարընը տախի իւսթէ վէրիւր : Պիր դարպը մէսէլ
ֆէհվասընճա , «պօշ քէսէ տօղրու տուրամազ :» Պօրճ-
լու քիմսէ տօղրու տուրըզ տա հէր քէսին եիւզիւ-
նէ պագմաղա ճէսարէթ էտէմէզ : Պօրճլու հագի-
գաթփիւրվէր օլամազ , զիրա վէրէճէյինի վազթընտա
թէտիյէ էթմէմէսինտէն տօլալը եալանլար ույտըր-
մաղա , պէհանէլէր պուլմաղա մէճպուր տըր : Տօզ-
թօր ճօնաըն պու պապտէ աթիտէքի վէճհլէ պէյան ը
էֆքեար էյլէմիշ տիր . «Պօրճ սալթ ղայր ի ճայիզ պիր
մուամէլէտէն իպարէթ տիր զանն էթմէյինիզ . պօրճըն
կիթկիտէ այնի համագաթ վէ պէլա օլտըղընը անլարպը-
նըզ : Յագր ու ղարուրէթ օլ գատար էյլիլքէրին իճ-
րասընա մանի օլուր , ինսանը օ դատար պէլա վէ մու-

սիպէթլէրէ տիւշար էտէր քի , պօրճտան հէր հալտէ
իճթինապ էթմէմիլ լաղըմէտէն տիր : Իմաի սիզին
իւք սիգգաթ էտէճէյինիզ շէյ՝ քիմէանէյէ պօրճլու
օլմամաղա չաղըմազ տըր : Յագիր օլմամաղա չաղը-
շընըզ , անտէն պիւթիւն գուվվէթինիզլէ գաշընըզ ,
վիրա ֆագիր քիմսէ լահաթ վէ սասատէթ եիւզիւ
կէօրէմէտիլի կիպի , պիր կէօնէ ֆագիլէթ իճրասըն-
տա տախի պուլունմամազ : Քէնտիսի ֆագիր վէ միւհ-
թաճ օլան քիմսէ սախիլէրէ նէ՞ վէճհլէ եարտըմ էտէ
պիլիւր :» Հէք քէս քէնտի ումուր ու մէսալիհինէ միւ-
տագըգանէ պիր նագարլէ պագմալը , վէ վարիտա-
թը իլէ մէսարիֆաթընը պիր տէֆթէրէ գայտ էթ-
մէլի տիր . զիրա ինսանըն քէնտի վարիտաթընա վա-
զըֆ օլուպ վարիտաթընտան աղ մէսարիֆաթտա
պուլունմասը աղ ու հիքմէթ իգթիզասընտան տըր .
պունա մուվաֆֆագ օլմագ իշիւն իսէ պիր գայտ
տէֆթէրի թութուլմալը տըր :

Պիր թագըմ քիմսէլէր նիւմայիշփիւրվէրլէք վէ
շանիլէրէսթիլյէ միւպթէլա օլտըղարընտան , հէվ գա-
զանճլարընը կիլիփիպ գուշանմագ , թագըպ թագըշ-
տըրմազ եօլունտա սարֆ էտէրլէր . սիւս վէ թէղեինա-
թը քիպարըզ ալամէթի ատտ էթտիքլէրինտէն , էվ-
լասալարընը քիպարգատէլէր կիպի կիլինտիրիպ գու-
շանտըրըրլար , վէ պու վէճհլէ անլէրին մաղրուր վէ
միւթէքէպպիր քիմսէլէր օլմալարընա սէպէպիլյէթ
վէրիլէր : Սնլէր կէնճ չաղարընտա մօտանըն , իյշ ու
իշրէթին , զէվզ ու էյլէնճէլէրին լէզգէթինէ տա-

տանտրզլարնտան, ախազ ու ստապլարը պօղու-
լըր : Զէնկին օլմատրզլարը հալտէ՝ զէնկինլէրի թագ-
լիտէ գալըըըըըը, վէ չօզ տէֆա իչպու մուամէլէլէ-
րի սէպէսլիլէ ըրզ ու նամուսլարընը տախի իւսթէ
վէրիլէր : Ֆուգարանըն զէնկինի թագլիտէ չապա-
լամասը պուտալալըըն սօն տէրէճէսի տիր : Պու
հալ էօքիւզ իլէ պիր օլմազ իւզրէ շիչմէք հէվէ-
սինէ տիւչէն գուրպաղընըն մուամէլէսինէ պէն-
զէր :

Պիզ լիյագաթ վէ մէզիլէթիմիզ սայէսինտէ տէլիւ-
անճազ քէնտիմիզէ չէքէտիւզէն վէրմէքլէ միւթէ-
պէր վէ միւքէրէմ օլմազ իսթէրիզ : Աճէպա Ալլա-
հըն միւնասիպ սայարազ պիզի գօմուչ օլտըըը հալ
ու մէվզի օ գատար ութանըլաճաչ պիր շէ՛յ մի տիր
քի մօտա ալէմինէ կիրէրէք պիզիմ կիպի պիր թա-
գըմ պուտալալարըն — մօտա մէրադըըը ըրզզ պէլլէ-
րինին — քէչֆինի եթիլիւմէք իսթէրիզ : Ալայիլ ու նիւ-
մայիլէ մէլլ ու հէվէսիմիզ եալընըզ պու կիպի ֆէ-
նալըզլարը վէ պու գատար մազարթաթլարը մու-
ճիպ օլսա իտի, պէլքի իթիզար էտէ պիլիւր իտիք :
Հայֆա քի իչպու մէլլ ու արգոււմըզ, հըրս ու հէ-
վէսիմիզ եիւզիւնտէն ախլէլէրիմիզին վէ պիլ վասրթա
ճէմիլլէթի պէչէրիլլէնին սաստէթի հալը էսասընտան
սարսըըզ մանվ ու նապուտ օլուջօր : Պէօլլէ գա-
հիրի փարաղըըզար իլէ սախլլէրին կէօլլէրինի գա-
մաշտըըմազ հըրս ու հէվէսի եիւզիւնտէն նէ՛ գա-
տար իսրաֆաթ, նէ՛ գատար իֆլասաթ, նէ՛ գատար

մէչադգաթ վէ սէֆալէթլէր իլէրի կէմէքտէ օլտը-
ընը թարիֆէ պիլէ հաճէթ հօզ տըր :

Հաթթա պիր ըրզատ պիլէ, գաղանճընը հիւանի
իսթիմալ իլէ լիւզուճըըզ ուֆազ թէֆէք մէսարիֆաթ-
տան իճթինապ էթմէքլէ պինիսպէ զէնկին պիր
ատէմ օլա պիլիւր : Պիր մէթալիք փէք ճիւզի պիր
չէ՛յ կիպի կէօրիւնիւր իտէ տէ, պինկէրճէ ախլէլէրին
րէֆան վէ սաստէթլէրի մէթալիքլէրին հիւանի իս-
թիմալ վէ թասարրուֆընա պաղը տըր : Էկէր պիր
քիմսէ սայ ու դայրէթիւնին սէմէրէսի օլան մէթա-
լիքլէրին քէնտի էլինտէն չըզմասընա միւնաստտէ է-
տէը իտէ, սօն սօնուտա քէնտի էօմիլիւնիւն ստէ-
թա պիր հայվան էօմիլիւ օլտըըընըն ֆարզընա վա-
րաճաչ տըր : Ալէ լաքին էկէր օլ քիմսէ գաղանճընը
պիլհուտէ եէրէ սարֆ էթմէչիպ անըն պիր գըսմընը
պիր էմնիլլէթ սանտըընա, պիր գըսմընը պիր պան-
դայա, պիր գըսմընը սիկուլթա սանտըըընա գօյա-
ճաչ օլուր իտէ, ուֆազ թէֆէք շէլլէրէ էնէմիլլէթ
վէրմիլին, ախլէսինին րէֆանիլլէթ վէ սաստէթիւնին
արթմասընա, վէ քէնտիւնին միւսթապէլէ տաիր օ-
լան խաֆիլ ու էնտիլլէրիւնին տէֆ ու իզալէսի-
նէ վէ սէլամէթի ֆիքըրինէ մէտար օլտըըընը ազ
վազըթտան անլայարազ մէմուտն վէ մէսրուր օ-
լուր :

«Քուար էտէն ար էթմէզ,» դարպը մէսէլի ֆէն-
վասընճա, պիր կէնճ կէրէք շիֆթճիլիք, կէրէք տէ-
միրճիլիք, կէրէք ճուլալըզ, կէրէք տէպթիկան-

տարըզ հախօտ սաիր հէր հանկի սէնաթըն իճրա-
սընտա պուլունմաղէ հիչ պիր զէման շայէսթէ ի
թահգիր օլամազ : Յուլըր տէյօր քի . « Մէշուս պիր իչ
հա սէնաթլարը օլանլար տէյիլ՝ օլմայանլար ութան-
սընլար : » Յագիր վէ իթիպարսըզ ի քէն քէնաի սայ ու
ղայրէթ ի սայէսինտէ ալի մէմնէտ ու մէմուրիյէթլէրէ
կէչմիշ օլանլար ութանաճազ եէրոտէ , Ֆէվքէլատէ
միւշքիլթա զալիպ կէլմիշ օլմալարընտան տօլայը
իֆթիխար էթսէլէր սէղա տըր : Միւթթէհիտէ ի Սմէ-
րիդա բէյաի ճիւմնուրլարընտան պիրինէ « Սէնին
պլամէթի ֆարիդան նէ՞ տիր » տէյիւ սօրուլունճա ,
միւշարիլէյն կէնճլիյինտէ օտուն հարըճըր իտիյինի
խաթընա կէթիրէրէք , « Պիր չիֆթ կէօմլէք դօրու , »
տէյիւ ճէվապ վէրմիշ տիր : Յրանտա տօզթօրլարըն-
տան պիրի Նիսմոս եպիսկոպոսը Յլալիյէյէ հագիր
իւլ ասըլ , վէ վազթըլէ մօմճու օլարընը իխթար
էթմէսի իւղէրինէ , միւմաիլէյն « Էկէր սէն պէնիմ
տօղմը օլարըլմ հալտէ տօղմուշ օլտա իտին , էօմ-
րիւնիւն սօնուճա զատար մօմճու գալըր իտին , » տէ-
յիւ ճէվապ վէրմիշ տիր :

Պիր ատէմին քէնտիսինին վէ էվլատ ու այա-
լընըն իխթիյարըզ զէմանընտա հուզուր վէ բահա-
թա նաիլ օլմասը իչիւն սէրվէթ վէ մալ ճէմ էթմէ-
սինէ գարըզ պիր շէյ աէնիլէմէզ իտէ տէ , հալընըզ
զէնկին օլմազ խաթըր իչիւն սէրվէթ ճէմ էթմէք
ղայէթ շայանը թագպիճ պիր մուամէլէ տիր :
Խասիպիք զայէթ իւլ զայէ ֆէնա պիր խույ տըր :

պու հալտէ , ազչէ ինսանա էյի պիր խըտմէթ քեար
օլաճազ եէրտէ ֆէնա պիր էֆէնաի օլուր : Սան-
աըզլարըմըզտա հապա օլունան ալթուն վէ կիւմիւշ-
լէրին հիչ պիր տէյէրի կօզ տըր : Սնլէրի չըզարըպ
տա հիւմնի իսթիմալ էտէճէք օլուր իտէք , անճազ
օ վազըթ ֆախտէլէրի կէօրիւլիւր : Պէօլլէ սանաը-
տա սազլանան փարալար թօիրազը սէմիրթմէք ի-
չիւն պիր եէրէ թօիրանըլան կիւպրէյէ միւշայիճ
տիր քի , անճազ թօիրազա հայըլտըր զէման ֆաի-
տէսի զահիր օլուր : Մպիլ քիմնէ խասիպիք ատէթ ի
մէքրուհէսինէ միւպթէլա օլմազտան զայէթ սազըն-
մալը տըր : Եօգտա կէնճլիքտէ իտարէ ստա օլունան
չէյ կիթկիտէ իխթիյարըզտա խասիպիյէ թէհալ-
վիւլ էտէր , վէ իտարէճիլիք ինսանըն իւղէրինէ պիր
Ֆարզ իքէն , հատաը թէճալուզ էտինճէ մէզմուճ
պիր խույ օլուր :

Մալ տէյիլ , անճազ մալփէրէսթիլիք ճիւմլէ
քէօթիւ շէյլէրին ասըր օլուպ պասիրէթ կէօղիւնիւ
քէօրլէտիր , Ֆիքրի իզլալ վէ ախազը իֆատա էտէր :
Տիւնետա պազը շէյլէր վար տըր քի սէրվէթտէն
էվլա տըր : Սաթըն ալընան հէփ շէյլէրտէ փարա-
նըն զըյմէթ ու էնէմիլիյէթի տէրքեար իտէտէ , պա-
զը շէյլէր վարտըր քի սաթըն ալընամազլար : Մու-
հապպէթ , տօսթիուզ , ալիճէնապըզ , իսթիտատ վէ
գասիլիլէթլէր սաթըն ալընամազլար : Պիտաէն ալէյն ,
փարանըն զըյմէթիյի հատաէն աշըրը պէօլիւթմէ-
մէլիլիզ : Ինիլիգաթիլ , մալ վէ սէրվէթտէն էվլա ուր :

Էկէր պիր ատէմ սըտգ ու իսթիգամէթինի ֆէտա է-
տէրէք սէրվէթ գազանըյոր իսէ , սէրվէթ քէնտիսի-
նէ փէք պէնալըյա մալ օլմագտա տըր : Պու մագուլէ
քիմսէլէր այթուն վէ ճէվահիրի ճըն ճըգ պօնճուգ-
լար իլէ տէյիշմիշ օլան Ս.մէրիգա վահշիլէրինէ պէն-
զէրլէր : Անլէ սէրվէթիսէն էվլա րըր : Զէնկին օլմագ
հըրս ու հէվէսինէ տիւշմիւշ օլան պիր քիմսէ տիլէ
մահգուգիլէթ վէ սաատէթլէրինէ , նիմէթ ու պէրէ-
քէթլէրինէ միւշթէրէք օլմագա վագթը հօգ իսէ ,
մուհապպէթ վէ շէֆգաթտան նէշէթ էտէն զէվգ ու
սէֆալարտան պի խապէր իսէ , փէք ալտանմագտա
տըր : Միւքէլլէֆ խանէ , ճաֆճաֆլը մէֆրուշաթ
տիլէ շէֆգաթ ու մուհապպէթինէ ապա պիր պէտէլ
օլամաղլար : Թէհշէպ է արէ ու արլաթ մալ վէ սէր-
վէթտէն էվլա տըր : Էկէր պիր քիմսէ ուլուճ ու ֆիւ-
նունտան , էտէպիյաթտան , ազլ ու ախաղը թէն-
զիպ վէ թէրֆի էտէն հէր շէյտէն մահրուճ օլարագ
ճահիլ վէ վահշի պիր հապտէ պէօյիւմէքտէ իսէ , ճէմ
էտէճէյի սէրվէթին քէնտիսի իչիւն պիր փարալըգ
տէյերի հօգ տըր : Ինսանէյէն սէրվէթիսէն էվլա րըր :
Սչէմտէ նիչէ ատէմլէր վար տըր քի , միւհթաճլարա
մուալլէնէթ , մահգուն վէ միւքէտտէր գալպլէրի
թէսիլէյ , վէ ֆագիլէթ էսէրլէրինի միւքնաֆաթա
մագճար էտէճէք եէրտէ , ճէմի սէրվէթ իչիւն գու-
լագլարընը ֆուգարանըն աճ ու էնիլէրինէ , ֆէրուտ
ու ֆիղանլարընա գարշը գափարլար , վէ պու վէճնլէ
ինսանիլէթտէն չըգարլար :

Յիլհագիգա տիւննէվի մուվաֆֆաղըլէթ , մալ վէ
սէրվէթին չօղըղը իլէ էօյիւլէրէք կէօղ գամաշտը-
րաճապ տէրէճէտէ փարլագ կէօրիւնիւր վէ աղ չօգ
հէր քէս անա իմրէնիլը : Տիւննատա սէրվէթ վէ ա-
զամէթ կիպի փարլագ շէյ հօգ տըր : Ինսան օ սայէ-
տէ պաշգալարընա ֆաիգ կէօրիւնիւր , էմսալ ու
ազրանը արասընտա միւմթագ օլուր , վէ հէր քէս-
տէն հիւրմէթ վէ ըիայէթ պուլուր : Վագաա ին-
սանլար էնվա ի սէպէպ վէ վէսիլէլէր իլէ զէնկին օլա
պիլիլլէր իսէ տէ , ազլ ու ախաղճա թէնզիպ օլուն
մալարը վէ օ փարլագլըղլարա քէսպի լիյագաթ էթ-
միշ օլմալարը տախի շարթ տըր : Ալթուն կիւմիւշ-
տէն պաշգա պիր շէյէ իթիպար էթմէյէնլէր ֆէվգէ-
լատէ սէրվէթ եըղա պիլիլլէր իսէ տէ , ազլ ու ախ-
լագճա զայէթ ֆագիլ հալտէ գալապիլիլլէր , զիրա
սէրվէթ ու սաման ինսանըն լիյագաթ ու մէզիլէթի
հաիգ օլտըղընը կէօթէրմէզ : Գանտիլ պէօճէյինին
զիյասը քէնտիսին քէրիճ շէքլինի մէյտանա չըգար-
տըղը կիպի , ալթունըն շաշաա վէ փարըլթըսը տախի
էքսէրիյա սահիպ վէ մալիլինին լիյագաթսըղըղընը
խապթ էտէր : Ազըլըղ պիր զէնկին ազամէթի
իչինտէ եիւքսէք պիր մէվգիտէ տուրան ատէմէ
պէնղէր քի , ալչաղլարտա տուրանլար քէնտիսինին
կէօղիւնէ ուֆագ կէօրիւնիւրլէր իսէտէ , քէնտիսի
տէ հէրքէսէ ուֆագ կէօրիւնիւր : Հատար զաթինտէ
միւսթաճագը մէզէլլէթ օլան պիր ատէմնէ գատար
եիւքսէք պիր հալ ու մէվգիտէ պուլունսա , օ դա-

տար զիյատէ թէզլիւ վէ թէնզիւ միւսախ օլուր :
 Պիր առէմին քէնաի ազրան ու էմալը արա-
 սընտա միւսթէրէմ վէ միւթէպէր թութուլմասը ի-
 չլուն մալ ճէմ էտիպ սէրվէթ սահիպի օլմաղա չալըչ-
 մասը շէրան վէ ազլէն մէմնու տէյիլ իսէտէ , էկէր
 օլ քիմսէ հատո ը զաթինատ լյագաթ վէ մէզիյէթի
 հաիզ տէյիլ իսէ , հիւրմէթ վէ ըիայէթէ մաղհար օ-
 լամազ : Ձէնկին քիմսէ մալը Գարունա մալիք պու-
 լունտա տա ախլազը համիտէ սահիպի օլմասա , ֆա-
 գիր քիմսէ անտէն էլի տիր : Ագիլ վէ սախրէրէ
 ֆախտէսի տօգունան ֆագիր՝ հէր լէվազիմաթը միւ-
 քէմմէլ վէ իշի սըրսը վէ ուլոուն օլան ախլազսըզ
 զէնկինտէն էվլա վէ էֆզալ տըր : Պու տիւնէատա
 հայաթ ը ինսանիյէնին սաըլ զայէսի՝ մէրոանէ
 ախլազ ու էվսաֆ սահիպի օլմագ վէ պէտէնիմիդէ ,
 ազլըմըզա , ախլազըմըզա , վիճաանըմըզա մախսուս
 գուլլէթ վէ խասսիյէթլէրիմիդի թէնզիւ ու թէրպիյէ
 էթմէք տիր : Իշթէ հայաթը ինսանիյէտէն սաըլ
 մագսէտ պու օլուպ , սախր շէյլէրէ ինսանը պու
 մագսէտինէ հաիլ զըլաճագ մէտար վէ վասըթալար
 նագալըլա պազըլմալը տըր : Պու սէպէպտէն էն
 մուվաֆֆագ սատմ հէր նէվ զէվզ ու սէֆալարա ,
 սէրվէթ ու ազամէթէ վէ շան ու շէօհրէթէ հաիլ օ-
 լան տէյիլ , անճագ հէր նէվ քէմալաթ ը ինսանիյէյի
 քէսպ էթմիշ օլարագ տիւնետատ էն չօգ ումուրը
 նաֆիա իճրասընտա պուլունտան վէ վէզայիֆի ին-
 սանիյէսինի հագգըլէ իյֆա էտէն քիմսէ տիր : Վէլ

հատըլ ստէմ անճագ քէնտիսինին հէր նէվ իրթիտար
 վէ իսթիտատարընը , վէսիլէ վէ ֆուրտաթլարընը
 էն ալա սուրէթտէ գուլլանմագլէ մուվաֆֆագիյէ-
 թին պալա տէրէճէսինէ վասըլ օլուր : Սէրվէթին
 պիր նիմէթ օլտըղընը ինքետար էտէմէզ իսէք տէ ,
 տիրայէթ , համիյէթ վէ զայրէթ , էտէպ ու էրքետն
 տախի սէրվէթէ զաթ զաթ ֆաիզ օլան նիմէթ-
 լէր տիր : Պագը քիմսէլէր փարա զազանարագ զէն-
 կին օլմագ սայէսինտէ ճէմիյէթ ի ինսանիյէյէ տախիլ
 օլապիլիլէր իսէտէ , ազլի վէ ախլազի ֆազլիլէթլէ-
 ըի վէ հէր նէվ քէմալաթը ինսանիյէյի հաիզ օլմա-
 սըզճա ամմէնին ըիայէթ վէ հիւրմէթինէ մաղհար օլ-
 մալարը մուհալ տըր : Էլէէվմ ճէմիյէթ ի պէնէրիյէ ի-
 չլնտէ մալը Գարուն սահիպի նիչէ նիչէ ստէմէր
 վար տըր քի պիր փարալըզ իթիպարլարը Եօզ տըր :
 Հիչ քիմսէ անլէրէ ինթիրամ վէ իլթիֆաթ կէօս-
 թէրմէզ , հէր քէս անլէրի ալթուն թօրպալարը ստա
 ու իթիպար էտէր : Սնլէրին Եէկետանէ գուլլէթի
 փարա չէքմէճէլէրինտէ տիր : Վէ լաքին հատո ը զաթ-
 լարընտա պէօյիւք վէ լիյագաթլը զաթլար , Եանի կէր-
 չէքտէն մուֆիա վէ մուվաֆֆագ զաթլար , հէր հալտէ
 զէնկին քիմսէլէր օլմայրպ , միւսթագիմ վէ էնլի ըրդ ,
 ազլի վէ ախլազի ֆէզալի վէ քէմալաթը հաիզ քիմ-
 սէլէր տիր : Պէօյէ քիմսէլէր «Սէրվէթ ու սամանա
 նախ օլմագ իչիւն համուրը , ֆազլիլէթի փայմալ , վէ
 շան ու ազամէթ պինասընը ֆազլիլէթ խարտալա-
 րընըն իւզէրինէ գուրմագ լազըմ կէլէճէք իսէ , քէ-

մալը մէնսունիյէթլէ անտէն վազ կէչէրիզ» տէրէր :
 Հաթթա փէք ազ տիւնեա մալինէ մալիք պուլու-
 նըպ տա ախազ ու էվսաֆընը թէհդիպ ու թէրպիյէ ,
 վէսիլէ վէ ֆուրսաթլարընը հիւանի խթիմալ էթմիշ,
 վէ էլինտէն կէլտիյի գատար պէնի պէչէրին խայր
 ու մէնֆաաթը ուղըննա չալըշմըշ ֆազիր քիմսէ պի-
 լէ , ալթուն վէ արազիտէն պաշգա պիր կէօնէ սէր-
 վէթէ մալիք օլմայան ղէնկիւնէր իւղէրինէ պիլա
 հասէտ պազա պիրի :

Էհէմմիյէթճէ հայաթտան պին մէրթէպէ տուն օ-
 լան տիւնեա մալի իչիւն էօլմէք , տօղրուսը պէօ-
 յիւք պիր տիվանէլիք տիր : Լաքին էքսէր քիմսէ-
 լէր պէօյլէ փարա ճանը , մալ տիվանէսի տիրէր :
 Պու մագուլէ քիմսէլէրին էսէֆէնկիլ հալլէրի վէ մալ-
 փէրէսթիլիք ուղըննա ֆէտաի ճան էթմէլէրի պիրթա-
 գըմ մայմունըրըն տուղաղա թ ու թ ուլմալարը զարիպ
 հիքեայէսի իլէ փէքալա սուրէթտէ իլգահ օլունապի-
 լիր . շէօյլէ քի , ալճըլար պօղաղը ուղուն , վէ իչի-
 նէ անճագ պիր մայմուն փէնչէսի կիրէճէք գատար
 տար օլան պիր տէսթիյէ պիր մըգտար մըսըր պուղ-
 տայր դօտըգասան սօնրա , անը կէթիլիպ մայմունըն
 պուլունտըղը աղաճըն ալթըննա գօրլար : Մայմուն
 պունը կէօրիւնճէ , աղաճտան էնէր վէ փէնչէսիսի
 տէսթիլին տար պօղաղըննա սօգուպ իչինտէքլինտէն
 պիր ալուճ ալըր : Հալպու քի , եումրուղընը կէրի
 չէքիպ չըգարամաղ , վէ էօլէճէլինի տէ պիլսէ ազ
 էսիպ տէ ալուճունտաքինի պօշալթմաղ քի փէն-

չէսինի կէրի չէքէպիլսին : Փէնչէսինի չըգարամաղ
 չալըլըպ չապալար իսէ տէնաֆիլէ . շաշըն պիլմէզ
 քի խթէտիյի անտէ դուրթուլմաղ քէնստի էլինտէ
 տիր : Իչթէ պու վէճնլէ ալճըլար կէլիպ անը թու-
 թարլար : Իշպու գըստէտէն պէօյիւք հիսսէ ալընա
 պիրի :

Թամաքեսար ատէմ քէնտի խաղինէլէրի իչինտէ
 կինէ ֆազր ու գարուրէթ իչինտէ տիր : Լաքին ա-
 ղիլ վէ դանաաթքեսար օլան ատէմ ֆազր ու ֆազա
 իչինտէ տախի ղէնկին տիր : « Ասըլ սէրվէթ վէ սաա-
 տէթ՝ աղա դանաաթ էթմէք տիր : Հիչ պիր շէյէ ին-
 թիյաճը օլմայան ատէմ մէսուտ օլմայըպ , իլլա մէ-
 սուտ օլ ատէմ տիր քի չօզ շէյլէրէ ինթիյաճը օլաը-
 զը հալտէ տախի բէֆահը հալ վէ բահաթը պալ իլէ
 եաշայա պիրիր : » Սէրվէթ վէ ազամէթին հագիգի ին-
 սանիյէթ վէ սաատէթլէ պիր կէօնա ալազա վէ միւ-
 նաստէպէթի եօզ տըր : Ճագիր քիմսէ սըտօղ տէրուն
 իլէ վէ հեր կիւնքի էօմբիւ իլէ քէնտիսինին կէր-
 չէքտէն ատէմ օլաըղընը կէօթէրէ պիրիր : Օ էնլի
 ըրզ , հագիգաթփէրվէր , միւսթագիմ իւլ աթվար , նէ-
 զաքէթլի , միւթէտիլ , ճէսուր , հասիյէթ ի զաթիյէ
 սահիպի օլուպ , քէնտի սայ ու ղայրէթիլլէ կէչինմէյէ
 չալըլըր , եանի՝ հագիգի պիր ինսան օլապիրիր : Ղանի
 պիր բունա մալիք օլան ֆազիր՝ ֆազիր բունա մա-
 լիք օլան ղէնկինէ հեր ճիհէթլէ ֆաիգ տիր : Էվվէլ-
 քիտի « հիչ պիր շէյլ օլմայըպ տա հեր շէյէ մալիք օ-
 լան կիպի » , հալպու քի տիկէրի հեր շէյէ մալիք օ-

յուսպ տա հիշ պիր շէյի օլմայան կիրպի տիր : Փագիր հէր շէյի իւմիտ էտիպ հիշ պիր շէյտէն գօրգմատըը հաբտէ, զէնկին հիշ պիր շէյէ իւմիտ էթմէյիպ հէր շէյտէն գօրգար : Անճագ բուհճա ֆագիր օլանլար կէրչէքտէն ֆագիր տիրլէր : Հէր շէյինի գայ էթմիշ օլմասըլա պէրապէր ճէսարէթ վէ նէշաթընը, շէվգ ու իւմիտինի, ֆագիրլէթ վէ հայտիյէթինի մուհաֆա- գա էթմէքտէ պուլուռնան քիմսէ, եինէ զէնկին սայը- լըր : Կիւեա պիւթիւն տիւնեա պէօյլէ պիր քիմսէ- նին էօհտէ ի էմանէթինէ ինչլէ օլուհմըշ տըր : Անըն բուհուռ տիւնեանըն զաիլէ վէ էնտիշէլէրինէ զալիպ կէլ- տիյինտէն, օ պաշընը կօգարը թուլթըպ սէֆա ի խա- թըրլէ էօմր կէշիրէպիլիր : Պուհտան պաշգա զէնկին ի- լէ ֆագիր արասընտա էօյլէ զանն օլուհտըը գատար պէօյիւք պիր ֆէրգ կօգ տըր : Վագաա տարաթ վէ սէպտէպէ, կէօսթէրիշ վէ էֆքեարճա խայը ֆարգ վար իսէտէ, զէվգ ու մահգուգիյէթ ճիհէթիլլէ անլէ- րին արասընտաքի ֆէրգ փէք ճիւղի տիր : Անլէր սէմա իլէ զէմինին, հավա իլէ սուլուհ զէվգինի պիրլիքտէ չըգարըրլար : Աճըգ, սուսուգըուգ, ֆագիրին եէյէ- ճէք իլէճէյինի, զէնկին քիմսէնին սուֆրասընը տօնատան նէֆիս թաամլարըն հէվի նէվլէրի գատար թաթըր վէ լէգզէթլի գըլար : Վէ ֆագիրին սայ ու զայրէթլէ չալըշըպ չմպալամասը, զէնկինին բահաթ վէ սէֆասընտան սըհէթէ տահա նաֆի վէ պին գաթ խօշ վէ լէգզէթլի տիր :

Է

Ի Տ Ա Ր Է Ի Զ Է Մ Ա Ն

«Վագր նագս սր»
 «Հէր կիւն՝ գրաա պիւէր էօմր ճիւխ-
 վիւսէտ իր»

Ինկիլիզլէր «Վագթ նագա տըր» տէմիշլէր, կա- նի վագթա պէօյիւք պիր գըյմէթ վէրմիշլէր տիր : Հալպուք քի վագթըն էն պէօյիւք գըյմէթի, հայաթը- մըզըն կէչմէսի, կանի սօղրուտան սօղրույա հայա- թըմըզ օլտըր իշիւն տիր : Վագթըմըզա գատա էտիպ էօլտիւրմէք՝ քէնտի հայաթըմըզա գատա էտիպ էօլ- տիւրմէք տէմէք տէյիլ՝ մի տիր : Պու ճիւմլէ իլէ պէրապէր հայաթլարընա զայէթ սըգը սարըմըշ օ- լան միլեօնլարճա քիմսէլէր, աղիզ վագթլարընըն զայաթը հագըրնտա հիշ տիւշիւնիւպ թաշընմազլար : Ինսանլար քէնտի նամ ու իթիպարլարընը, մալ վէ սէրլլէթլէրինի, պէօյիւք գաթլար թարաֆընտան քէնտիլէրէ վէրիւմիշ օլան հէտիյէլէրի իտարէ վէ տիգգաթլէ գուլանըրլար իսէտէ, թէլաֆի ի մաֆա- թը միւմքինտիզ օլան վագթլարընը գայ վէ թէլէֆ էտէրլէր : Հայաթընըը սէվէ՞րմիսինիզ, էօյլէ իսէ վագթը թէլէֆ էթմէյինիզ, զիրա վագթ հայաթը- նըզ տէմէք տիր : Վագթ պիւգէ վէրիւմիշ տիր քի էպէտիյէթին գատր ու գըյմէթինի պիլլէլիմ՝ ֆագաթ

վազթը սուր ի խթիմալ էտէճէք օլուր իսէք, անըն դալաթընտան տօլայը ֆերեստ ու ֆիրդան էթմէք իչիւն էպէտիլէթ պիլէ քեաֆի օյմայաճագ տըր : Միլթըն տէյօր քի «Սաաթլար դանատըր գուչլար կիպի ուչուպ վազթըն Մուճիտիսին կանընա կիտէրլէր, վէ վազթը նէ վէճնլէ գուլլանտըրըմըգա տաիր Անա մալիւմաթ վէրիլլէր : Պիղիմ հէփ բէճա վէ միւննէթլէրիմիղ պիր սաաթը պիլէ եօլունտան ալըգօյամալ : Սուր ի խթիմալ էթտիլիմիղ հէփ տաղիգալար տէֆթէր ի ամալըմըգա գայտ օլունուրլար : Իչպուր խուսուսուն հաղիգաթընա ինանսա իտիք, հիչ շիւպնէ եօգ քի սաաթ վէ տաղիգալարըմըգը ձէնապը Հազգըն կանընա տահա էյի խապէրլէր իլէ կէօնտէրիպ, անլէրի պօշ պօշունա, եախօտ մուխաթալար խապէրլէր իլէ կիթմէյէ պրադմալ իտիք : Սաաթ վէ տաղիգալարըմըգըն հալընըգ ամալը խայրիլէմիլլին խապէրլէրինի տէյիլ, անճագ անլէրին սէմէրէլէրինի տախի պիրլիքտէ կէօթիւրիւպ ձէնապըր էգէլիլէթփէնահըն ճէլիլ թախթը էօնիւնտէ իլէլ էպէտ լէհիմիղտէ շէնատէթ էթմէլէրի նէ միւպարէք շէյ տիր :» Քէնտի խթիտատ վէ գապիլիլէթլէրլինի, վէսիլէ վէ Փուրսաթլարընը էն ալա սուրէթտէ գուլլանմաղա չալըչան կէնճլէր, վազթլարընը պօշա կէչիւմէյիպ անը քէնտիլէրին իլմ ու մալիւմաթլարընըն թէգեիտինէ, վէ ատապ ու ախազլարընընըն թէհղիպլինէ պիր վասըթա մաղամընտա գուլլանըրլար : Հալը հազըրտա վէ միւսթագպէտէ պուրու-

նաճաղըմըգ հալ վազթըմըղըն սուրէթ ի խթիմալլինէ մէնութ տըր : Հէփիմիղ տախի էյամը էօմրիւմիւրիւն գըսալըղընտան իշթիքեա էտէր իսէքտէ, հիւնս ի սուրէթտէ խթիմալ էտէպիլէճէյիմիղտէն չօգ զիյատէ վազթա մալիք իղ : Պիղ էօմրլէրիմիլլի եա հիչ պիր իչ կէօրմէյէրէք, եա պօշ, եանի սատէտտէն խարիճ իչ կէօրմէլլէ, եա տա պիւս պիւսթիւն վազիֆէմիլլին խարիճինտէ իչ թութմաղլէ կէչիւմէքտէյիլ : Ալէտտէվամ էյամը էօմրիւմիւրիւն ալըղընտան իշթիքեա էթմէքտէ իսէքտէ, տախիմա եաչայաճաղըգ կիպի հարէքէթ էթմէքտէյիլ : «Էպնաի պէշէրին էօմր ի գապիլինէ նազարէն, վազթ փէք գըսա վէ փէք չափուք կէչէր իսէ տէ, նիչէ ատէմլէրէ վազթ փէք ուզուն կէօրիւնիւր, փէք կիրան կէլիլ : Վազթլարընը նասըլ կէչիւմէքտէն քէնտիլլէրինէ օսանճ կէլիլ : Պիրաղ էլլէնէլլիմ վազթ կէչիւրէլիմ, տէրլէր, հալպու քի քէնտիլլէրի վազթը տէյիլ, վազթ քէնտիլլէրինի կէչիւմէքտէ օլաղընը անլամաղլար : Պագ, շու պիր թաղըմ իշիիլ կիւճպիւր ատէմլէրէ պագ . կերէք էրքէք կերէք գատըն ուզուն ուզատիլէ խանէլլէրինտէ եան կէլիպ օթուրտըգտան վէ եա եաթտըգտան սօնրա, գալըպ ալինէնին էօնիւնէ կէչէրէք սաաթլարճա քէնտիլլէրինէ չէքէ տիւրէն վէրիլլէր, պատէհու եա պիր թէֆէրիւճկեահա (սիլիր եէրի), եա պիր թէմաչա խանէյէ վէ եախօտ պիրինէ վիզիթա վէրմէյէ կիտէրլէր, վէ

եա թավլը, տամա, քեաղըտ վէ սախրէ կիպի տիւր-
լիւ տիւրլիւ օյուն վէ էյլէնճէլէրլէ աղիզ վազթ-
լարընը կէշիբրլէր . իշ ու իշրէթէ վէ զէվզ ու սէ-
ֆահաթա տալարլար . շէհվաթ վէ հուզուզաթ ընէֆ-
սանիյէլէրինի իճրա էտէրլէր . իճրասը իլէ միւլքէլ-
լէֆ օլտըզլարը ինսանիյէթ վազիֆէլէրինի իսէ պիւս-
պիւթիւն ունուտըրլար, վէ անլէրի իճրա էթմէմէ-
լէրինտէն տօլայը տիւնեա վէ ախրէթտէ խալզ վէ
Խալիզ նէզտինտէ մէսուլ օլաճաղլարընը հիշ խաթր
ու խայալարընտան պիլէ կէշիբրմէզլէր :

Վազթըն հիւսնի իսթիմալը, եանի անը էն ա-
լա վէ էն ֆախտէլի սուրէթտէ գուլլանապիլմէք
իշիւն տախմա խաթրըմըզտա թուլթուպ կէօզէտէ-
ճէլիմիզ պիր գաշ խուսուպար պուլունըպ, պուն-
լար տախի 1. Իրարէ է զէման, 2. Նիլաճ ու ինիլաճ,
3. Մոհաֆալա է զէման, եանի հէր իշի թամմ վազ-
թընտա կէօրմէք, վէ 4. Սէրաթի ը հարէէթ տիր :

1. Հէֆիմիզ տախի իտարէ քէլիմէսինին մանա-
սընը պիլիբրիզ : Իտարէ ի վազթ ու զէման վազթըն
հիւսնի իսթիմալը տէմէք տիր : Տազիգալարը, սա-
աթլարը վէ կիւնլէրի հիւսնի իսթիմալ էթտիյիմիզ
թազտիրտէ, սէնէլէրիմիզ ֆախտէլի սուրէթտէ կէշէր-
լէր : Հէր կէնճին խալի վազթը, էօմրիւնիւն ալթուն
թօզու տըր : Գուլլամճու վէ ճէվահիրճիլէր տիւք-
քեանլարընըն տապանընա տիւշէն ալթուն զէրրէ-
լէրինի թօփլամազ իշիւն պիր չօզ թէտպիրլէր գուլ-
լանըրլար, վէ հէր սէնէ պու եիւզտէն եիւզլէրճէ

լիրալար թէսարրուֆ էտէրլէր : Այնի վէճնլէ պիզ
տախի վազթըմըզը հիւսնի իտարէ էտիպ, անըն ալ-
թուն զէրրէլէրինի թօփլամալը, վէ հիշ պիր տագի-
զասընը ֆէվթ էթմէմէլիյիզ : Պէօյլէ հարէքէթ էյ-
լէտիյիմիզ թազտիրտէ ազլ ու ախլազճա խայըլ թէ-
րազգըյաթա նախ օլուրըզ : Բիվայէթէ նազարէն,
էվրօփանըն ուլու քիլիսէլէրինտէն պիրինին ինշա-
սը էսնասընտա, միմար պօյալը փէնճէրէ ճամլարը-
նը ետրլէրինէ կէշիբր իքէն պիր փէնճէրէլիք ճամ
էքսիլտի : Միմարը միւմաիլէյիշ շաշըմըշ գալմըշ օ-
լարազ նէ եափաճաղընը տիւշիւնիւպ թաշընմազ-
տա իքէն, փէնճէրէ ճամլարընըն եախըմըշ պու-
լունտըզը ֆապրիգանըն ամէլէսինտէն պիրի մէյտա-
նա չըզըպ, «Տիկէր փէնճէրէլէրին ինշապ էսնա-
սընտա լիւզումարզ տէլիւ պիր թարաֆա աթըլան
ճամ փարչալարընտան պէն պիր փէնճէրէ եափապի-
լիրիմ,» տէտիքտէն սօնրա, ճամ փարչալարընը թօփ-
լատը, վէ բիվայէթէ նազարէն, անլէրտէն սախր փէն-
ճէրէլէրին ճիւմիլէսինէ ֆաիզ օլան պիր փէնճէրէ
եափըպ մէյտանա կէթիրտի : Պիայնիհի պիր չօզ
քիմաէլէր մէշղուլիյէթլէրինտէն չարթըրապիլտիք-
լէրի խալի վազթլարընը հիւսնի իտարէ վէ իսթի-
մալ էթմէքտէն զայէթլէ միւսթէֆիտ օլմուշլար
տըր : Օրթա տէրէճէ ազլ ու իսթիտատա մա-
լիք օլան պիր ատէմ՝ պիր իւմ թահսիլի իշիւն հէր
կիւն պիր սաաթլըզ վազթ սարֆ էթսէ, օն սէնէ
կէշմէզտէն օլ իլմի միւլքէմմէլ սուրէթտէ թահսիլ է-

տէպիլիր: Իմտի մատտի եախօտ մանէվի պիր սէ-
մէրէյէ տէսթրէս օլմագսրզըն , մէսէլա էօյրէնիլմէ-
յէ լայըզ պիր մա իւմաթ քէսպ , եախօտ կիւզէլ պիր
մէպտէ եա խուլզըմըզը թէհզիպ , վէ եա կիւզէլ
պիր ախպազ : աստէթիմիզի թագվիյէ , էթմէքսիզին
պիր սաաթ պիւլէ վազթ կէչիրմէմիզ ճաիզ տէյիլ
տիր : Արապ շաիրլէրինտէն պիրի «Իսթիֆատէսիզ ,
եախօտ եհնի պիր մալիւմաթ քէսպ էթմէքսիզին
կէչիրախիմ կիւնլէրի էյամը էօմիւմտէն սպյամամ ,»
տէմիշ տիր : Նիչէ նիչէ մէշուր միւէլլիֆլէր խալի
վազթլարընտան իսթիֆատէ էթմէլէրի իլէ , կիւզէլ
վէ գըյմէթտար էսէրլէր թահրիւր վէ նէշրինէ մու-
վաֆֆազ օլմուշար տըր : Լօնտրատա պէօյիւք պիր
զազէթա միւէլլիֆի օլան Մր. Արնօլա , «Ասիա նու-
րը» նամ էսէրինի թաթիլ վազթլարընտա գալէմէ
ալարագ քէսպ ի շէօնրէթ էթմիշ տիր : Մասօն Կուտ,
Լօնտրա սօգազլարընտա արապա իլէ պիր խասթա-
նըն եանընտան տիկէրինէ կիթտիյի էսնատէ Լաֆ-
րէշէ» նամ էսէրինի թէրճէմէ էյլէմիշ տիր : Տօզթ.
Տարվին տախի ճէմի ի էսէրլէրինի պու վէճնլէ գա-
լէմէ պլմը տըր : Տր. Ջըրնէյ մուսիզի ֆէհնիինի թա-
լիմ էթմէք իւզըն աթա պիւնէրէք շախիրալէրինին
խանէլէրինէ կիտէր իքէն , Ֆրանսըզճա վէ Իթալ-
եանճա թահիլ էթմիշ տիր : Վազթը հիւան ի իտարէ
վէ իսթիմալ էտիպ , պիր չօգ քիմսէլէրին պիր շէյ
եհրինէ գօմատըզլարը ֆազլա վազթլարը պօշ եհրէ
կէչիրմէմէքլէ նէ գատար պէօյիւք իլլէր կէօրիւլէ-

պիւտիլինի իսպաթ ու իրաէ էթմէք իւզըն պալա-
տէքիւէրէ պէնզէր սաիր պիր չօգ միսալէր կէթի-
րիլէպիլիր : Սաաթլար կէչմէքտէ վէ հիսապըմըզա
մահուպէն տէֆթէրի ամալըմըզա գայտ էտիլմէք-
տէ տիր : Վազթ գըյմէթլի վէ եէկեանէ սէրմայէմիզ
օլուպ պիր տէֆա կէչինճէ ասլա կէրի տէօնմէզ :
Մաղիտէքի իսրաֆաթ սէպէպիլլէ գայ վէ թէլէֆ
օլմուշ օլան մալ վէ սէրվէթ միւսթապպէլտէ իճրա
օլուհաճագ թէսարրուֆ վէ սայ ու զայրէթ սայէ-
սինտէ էլէ կէչիրլէ պիլիր . գայ օլան մալիւմաթ
միւթալաա , վէ պօզուլմուշ սըհէթ ու աֆիյէթ
տիզգաթ ու ինթիմամ վէ մուպէճէ իլէ իատէ օլու-
նապիլիր իսէտէ , կէչմիշ օլան վազթըն իատէսի
միւմքինտիզ տիր : Քիմ պու կիւնքի կիւնիւն ֆէվթ
օլան տագիզալարընը եարընքի կիւնիւն տագիզալա-
րը իլէ թազմին էտէպիլէճէյի խտտապընտա պու-
լուհապիլիր : Պինտէն ալէհի «Ինսան նազա ու մա-
լինի նասըյ հիւան ի իտարէ վէ մուհաֆազայա պօրճ-
լու , վէ պուշլարըն սարֆ ու իսթիմալինտէ նէ մէր-
թէպէ թէսարրուֆ վէ թէգայիլու լազըմ իսէ , ի-
տարէ ի զէման խուսուսընտա պէլքի տահա զիյատէ
թէգայիլու վէ թէսարրուֆ լազըմ տըր :» Տիւնեատա
վազթտան զիյատէ սէվկիւլիւ վէ գըյմէթլի հիշ պիր
շէյ եօզ տըր : Սաիր հէֆ նիմէթլէրին գըյմէթ ու է-
հէմիյէթի վազթա մէնութ տըր : Տօսթլարըն , քի-
թապլարըն , սըհէթ ու աֆիյէթին , սէյեահաթ վէ
ախլէնին պախշ էթտիքլէրի զէվզ ու լէզլէթլէր ,

էկէր անլէրտէն միւսթէֆիտ վէ միւթէլէզզիզ օլաճազ վազթըմըզ կօզ իսէ, նէյէ՞ եարարլար: Պու սէպէպտէն վազթը սուի իսթիմալ էտէն միւսթիֆլէրին՝ սաիր նէր նէվ սու ի իսթիմալաթ վէ իսրաֆաթ իչիւն մէսուլ թութուլանլարտան զիյատէ մէսուլ թութուլմալարը իզթիզա էտէր:

2. Վազթըն հիւան ի իսթիմալինին իքինճի շարթը Նէլաճ — Էնէլաճ տըր: Ինկիլիզ շաիրլէրինտէն Փօփ «Սէմանըն պիրլինճի գանուըն նիզամ ու ինթիզամ տըր» տէմիշ տիր: Բօպէրթ Սաւլթնէյ «Նիզամ ու ինթիզամ՝ ազըն սընճէթի, վիւճուտըն աֆիյէթի, շէնրին սէլամէթի, մէմէքէթին ասայիշ ու էմնիյէթի տիր» տէյօր: Տիկէր պիր զաթ, «Հէփ ազըլը մախուզաթըն, եանի ինսանլարըն գանուըն նիզամ ու ինթիզամ տըր» տէյօր: Հիւան ի ինթիզամտան մազսէտ, նէր շէյէ պիր եէր թաեին էաիպ անը տախմա օրաեա գօմազ, նէր շէյի եէրինտէ գուլանմազ, նէր իշի թամմ վէ միւքէմմէլ սուրէթտէ կէօրմէք տիր: Հէր պիր նէսնէ թամմ մահալընտա օլմալը, վէ գուլանըլմատըզը վազթ տախմա օլ մահալտէ հըֆիզ օլուանալը տըր: Պիր թազըմ ալաթ վէ էտէվաթը գարմազաըըըզ հալտէ պիր սանտըզ եախօտ պիր գապ իչինէ աթմազ՝ ոթալարը քէնտիրլէրին միւնասիպ մէվզիինտէ օլմայարազ չալմազ գատար ֆէնա տըր: Պու ֆէնա ատէթէ միւսլթէլա օլան քիմսէյէ պիր պուրզու եա գալէմ եա պիր շէքիճ լազըմ կէլսէ, անլէրի եա սանտըզտա, եա էօլ-

պէտէ, եա տա սաիր պիր մահալտէ արաշտըրմազա պաշլար: Պազէն արանըլան ալէթ՝ պէլքի քէսքին, եախօտ քէօր եա գըրըզ օլարազ պուլուուուր, վէ անը պուլուուսայա գատար արատըզը նէվտէն պիր գաշ ալէթլէր սաթուն ալմազա քիֆայէթ էտէճէք գատար վազթ ֆէվթ էտէր: Պիր շէյէ մախսուս պիր մահալ թաեինինի, վէ նէր շէյի օլ մահալտէ պուլուուստըրմալը քէնտինէ գանուն իթթիխազ էլլէ: Պիր ալէթի գուլանտըզտան սօնրա մուսայեէն մահալլինէ գօմազ, գապիլքի պիր տագիգա զիյատէ վազթ ալըր իտէ տէ, անը թէքրար գուլանմազ իսթէտիյինտէ, պուեսա պէտէլ օն տագիգա գազանըրսըն: Ինսան իշինին ինթիզամ իւզրտէ իճրատընը ատէթ էտէր իսէ, գայէթլէ միւսթէրին վէ մէսուտ օլուր: Հիւան ի ինթիզամ սայէսինտէ տահա չօզ իշ վէ օ տա պախի ի մէմուսնիյէթ սուրէթտէ կէօրիւքիւր: Բիշարա Սէսիլ տէմիշ տիր քի, «Նիզամ ու ինթիզամ էշեա վէ վըրթըլարը սանտըզլար իշինէ եէրլէշտիլամէքտէ պիլէ պէլի օլուր: Մահիր պիր ստէմ պիր սանտըզա մահիր օլմայան պիր քիմսէնին գօյապէլէճէյի էշեանըն իքի միսլինի եէրլէշտիրէ պիլիւր: Պիր քիմսէ մուսթազամ սուրէթտէ պազլանմըշ էշեատան, պաղլանմալը վէ գարմազաըըզ օլան էշեանըն իքի միսլինի թաշըլապիլիւր: Չօզ իշ կէօրմէնին էն գըսա եօլու պիր վազթտա անճազ պիր իշ կէօրմէք տիր:» Պիր քիմսէ իշպուգանուեսա կէօրէ հարէքէթ էթմէքլէ, սաիր պիր ստէ-

մին պիր հաֆթատա կէօրէպիլէճէյի պիր իշի պիր կիւնտէ կէօրէպիլիւր : Իշպու գանուսնն խիլաֆրնտա հարէքէթտէն իտէ թամմ աքսի նէթիճէ հասլլ օլուր : «Մէսէլա , իշ զըմնընտա իւշ ատէմ իլէ գօնուշաճադսն , իքի մէքթուպ եազաճադսն , հրտասլարընը թէսվիյէ էտէճէքսին վէ պաղչէնտէ չալըշաճադսն : Էկէր պիր վազթտա եալընըգ պիր իշ կէօրմէյի քէնտինէ տիւսթուրը ամէլ իթթիխապ էթմէմիշ իտէն , պիր մէքթուպ եազմալա պաշլարսն , Ֆազաթ անը եարը պուշուգ պրադարադ օլ իւշ ատէմ իլէ գօնուշամալա կիտէրսին . պիր պէհանէ իլէ օլ իշի տախի եարը պուշուգ պրադըպ պաղչէտէ չալըշամալա կիտէրսին : Պու վէճհլէ աքշամ օլուր : սէն պիր չօգ իշլէրէ պաշլամըշ , լաքին հիշ պիրինի պիթիրմէմիշ օլուրսն : Էրթէսի կիւն եարը պուշուգ գալմըշ իշլէրինի կէօրմէյէ վազթ պուլամայարադ գահմէթ չէքէրսին : Ինթիմալ քի իւղէրինէ պիր պէղկինլիք կէլիւր , զիրա պիր կիւն էվլէլ եարը պուշուգ պրադըմըշ պիր իշէ պիր կիւն սօնրա եէնիտէն պաշլամադ ինսանա տախիմ օսանձ վէրիւր , հալ պու քի մունթազամ սուրէթտէ իշ կէօրմէք դատար տիւնեստա ինսանա սէֆա վէ ֆէրահ սրախշ էտէն հիշ պիր շէյ հօգ տըր :» Պիր վազթտա պիր իշ կէօրմէքլէ , օլ իշ տահա չաիուք , տահա էյի վէ տահա գօլայ կէօրիւլիւր : Էկէր գուվլէթ ու իգթիտարլարը-

մըզը պիր չօգ մատտէլէրին թահսիլինէ սարֆ ու իսթիմալ էտէր իտէք , պիզպարուրէ անլէր զաիֆլէհիւրէր , կէճ թէրազը էտէրիզ վէ պիլա սէմէրէ չալըշըպ չապալամալա ալըշըրըգ : Լօրտ Սէն Լէճարտ մուվաֆֆադքեթիւնին էսրարընը պեր վէճհ ի աթի իզահ էթմիշ տիր . «Իմի հուգուգ էօյրէնմէյէ պաշլատըղըմ գէման , հէր էօյրէնտիլիմ շէյտէ քէսպ ի մէլէքէ վէ բիւսուլի էթմէյէ , վէ պաշլատըղըմ իշի պիթիրմէզտէն էվլէլ ասլա եէնի պիր իշէ պաշլամամալա գարար վէրտիմ : Բէֆիղէրիմտէն նիշլէրի պէնիմ պիր հաֆթատա օգուտըղըմ պիր կիւնտէ օգուլըպ պիթիրիւրէր իտի : Լաքին սէնէսին նիհայէթիտտէ պէն էօյրէնմիշ օլտըղըմ շէյլէրին հէֆիտինի քեամիլէն իսթրմտա սազլամըշ օլուր իտիմ , հալ պու քի անլէրին գըսմը ազամը էօյրէնտիլէրինի պիւսպիւթիւն ունութմուշ օլուրլար իտի :» Ամէրիգանըն իլմի իլահի իւլէմասընտան Ալպէրթ Պարնգ պէօյլէք պիր քիլիսէնին չօպանը օլուպ զայէթ չօգ մէշղուլիյէթի պուլունտըղը հալտէ , նիզամ ու ինթիզամ գաիտէսինէ բիայէթի սայէսինտէ պիր թազըմ զայէթ միւթէպէր թէֆսիր քիթասալարը եազմըշ տըր : Միւմաիլէյ հէր կիւնիւն սաաթլարընը մուայէէն իշլէրէ թախիս էթմէքլէ ազլա վէլէն կէթիրէճէք տէրէճէտէ չօգ իշ կէօրմիւշ տիր : Վազթ կիւղէլ թէրթիպ ու թանդիմ օլունտըղը հալտէ , հէր իշ էյի վէ միւքէմմէլ սուրէթտէ կէօրիւլիւր :

3. Վազթըն գատըր ու զըլմէթիւնի պիւմէնին պիր

չարթը տախտի անը հիւսն է մահաֆաղա էրմեյէ շաւըշ-
 մաք արը : Վագթըն հիւսն ի մուհաֆաղասը սէօղիւն-
 տէն մագսէա , քէնտիմիղճէ եախտա սախրլէր իլէ
 գարարաշաղըմըլ օլտըղըմը իշի թամմ տագըգասը
 տագըգասընա իճրա էթմէյի անլաթմագ տըր : Էկէր
 մուայէն վագթտա պիր իշ կէօրմէյէ գարար վէրիր
 իսէն , անը թամմ վագթը մուայէնինտէ կէօրմէք հէֆի-
 սինտէն էվլա տըր : Պըգսթըն նամ մէշնուր գաթ օլ-
 լունա եաղտըղը պիր մէքթուպտա տէյօր քի , « Հէր
 իշինի թամմ վագթընտա իճրա էլէ : Իշպու սէօղտէն
 միւրատըմ եալընըղ նութգլարտա թամմ վագթընտա
 հագըր պուլունմանը իմա էթմէք տէյել տիր , իլլա
 ֆախտէլի քիմսէլէրին մութթասըֆ պուլունտըղը , վէ
 վագթըն հիւսնի մուհաֆաղասընա մէաար օլան սը-
 ֆէթ վէ խաստիյէթլէրի անլաթմագ տըր : Վագթըն
 հիւսնի մուհաֆաղասընըն հէր շէյէ , եանի տօսթլար
 իլէ կէօրիւշիւպ գօնուշմաղա , պօրճլարըն թամմ վագ-
 թընտա թէախյէսինէ , քիլիսէյէ վագթընտա եէթիշ-
 մէյէ , իտարէխանէմիղէ վագթընտա կիտիւպ կէլմէմի-
 զէ , էթախյիմիղ վատարըն վագթընտա իֆասընա ,
 վագթընտա եաթըպ գալգամաըղա տախի շիւմուլը վար
 տըր : » Սախր հիշ պիր շէյ ինտանլարըն էմիլյէթ վէ
 իթիմատընը իշպու սըֆէթ գատար պիղէ ճէլպ էտէ-
 մէզ : Սըֆէթ ի մէգքիւրէտէն մահրուսիլյէթիմիղ իսէ
 սախրլէրին հագըղըղտաքի էմիլյէթ վէ իթիմատա-
 րընը սէլպ էտէր : Հէր քիմ հէր շէյի , եանի հէֆի-
 շինի կիւճիւսիւ թամմ վագթընտա թութարա , իշ-

պու մուհամէլէսի իլէ հէմ քէնտիսինին հէմ տէ սա-
 իրլէրին վագթընա ըիայէթի օլտըղընը կէօսթէրիր :
 Ինմալճը քիմսէ իսէ ճէմիլյէթ ի պէշէրիյէյէ պիրճան
 տէօրիւսիւ տիր , գիրա հէմ քէնտիսինին հէմ տէ
 սախրլէրին վագթընը պօշ եէրէ թէլէֆ էտէր : Օ հէր
 շէյի ինթիզամսըղըղա տիւշար , վէ սախրլէրին հու-
 ղուր վէ բահաթլարընը իխլալ էտէր : Իշլէրի
 կիւճլէրի օլան քիմսէլէր , իլլէրինի անլէրլէ կէօր-
 մէքտէն իսէ , քէնտի պաշլարընա կէօրմէյի միւրէճ-
 ճահ սայարլար : Ճէն . Վաշընկիթընըն սըրր քեաթի-
 պի իշինէ կէճ պաշլամատընըն սէպէպի սասթը-
 նըն կէրի գալմասը իտիլինի պէյան էթմէսի իւղէ-
 րինէ , ճէնէրալը միւշարիլէյ « Էօյլէ իսէ , եա սէն
 պաշգա պիր սասթ ալմալըսըն , եա տա պէն սէնին
 եէրինէ պաշգա պիր քեաթիւպ թութմալըլըմ , » տէ-
 միշ տիր : Հէր իշի վագթընտա կէօրմէք խուսու-
 սընտա ինմալճը պուլունան քիմսէլէր սասպաշլարը
 եաթադտան կէճ գալգարլար , կէճէլէրի եաթաղա
 կէճ վարըրլար , թաաալարընը կէճ եէլլէր , տիւք-
 քեանա վէ քիլիսէյէ տախիմա կէճ կիտէրլէր ,
 սէօղ վէրաթլէրի եէրէ ասըլ վագթընտա վարմաղ-
 լար , մէքթուպլարընը փօսթախանէյէ հէման չան-
 թա գափանտըղտան սօնրա եէթիշտիրլիլէր , վա-
 փօր իսքէլէտէն աշըլըր աշըլմաղ իսքէլէյէ եէ-
 թիլիլէր . գաթար եօլա չըգսըղտան սօնրա տէմիր
 եօլու մէլգըրֆինէ կէլիլլէր , վատարընըն իֆասընը
 վէ պօրճլարընըն էտասընը քեաթիլէն թէրք էթմէզ-

լէր իսէ տէ , տախմա թէխիբ էտէրլէր . վէլ հասըլ հէփ իշլէրի գարըշըզ վէ ինթիզամըզ օլուր : Պա թէճրիպէ իսպաթ օլուհմըշ տըր քի , վագըթլարընը հիւան ի մուհաֆագա էթմէյէնլէր մուվաֆֆագըյէթ- սիզլէյէ տիւչար օլուպ հէր քէսին նազարընտան տիւչարլէր , պինասէն ալէյհ ֆէլէյին գահր ու զուլմըն տան տէմ վուրարագ մըրըտանըպ տուրուրլար :

Վագթըն հիւան ի իոթիմալինին տիկէր պիր շտր- թը տախի սէրաթ տըր : Ինսանըն վագթըն գատր ու գըյմէթինի պիլէրէք , չափուք իշ կէօրմէսի , էրինիպ օյալանմաղա , իհմալ վէ թէխիբէ տապան տապանա գըտտ տըր : Տէմիր եօլու վէ վափօր , թէլէկրաֆ վէ թէլէֆօն տէվրի օլան զէմանէմիզտէ իշպու ֆագի- լէթ իշիւն տահա շէտիտ ինթիյաճ վար տըր : Վագթ պիզէ տէյիլ , պիզ վագթա ույմալըյզ : Լաթինճէ պիր զարպը մէսէլ ֆէհվասընճա , «Չափուք վէրէն իքի տէֆա վէրիբ :» Քէզալիք այնի գաիտէյէ կէօրէ , «Չափուք իշլէյէն իքի գաթ իշ կէօրիւր ,» տէսիլէ պիլիբ : Հիշ շիւպհէ եօգ քի պիր իշին իճրասընտա նա- զարը իթիպարա ալընաճազ իլք խուսուս իշին միւ- քէմմէլ սուրէթտէ կէօրիւլմէսի իսէ տէ , պու շէյ չափուք վէ սըրալը իշ կէօրմէյէ պիր մանի տէյիլ տիր : Սասըր ու ինթիյաթ իքի կիւզէլ իսասիյէթ- լէր իսէ տէ , ինսանլար անլէրի սու ի իսթիմալ էթ- մէքլէ պիր չօգ զարար ու զիյանլարա տիւչար օլ- մուչար տըր : Չօգ քիմսէլէր պիրտէն պիրէ սույա աթըլաճազ եէրտէ , սուլըն քէնարընտա տուրըպ

թիրիլ թիրիլ աթրէմէյի միւրէճճահ սայըյօրլար : Սիտնէյ Սմիթհ տէյօր քի , «Պու տիւհետտա լայըզ- լը պիր իշ կէօրէ պիլմէք իշիւն , սօզուգ վէ մու- իսաթարա հագգընտա տիւչիւնիւպ թաշընարագ ֆիւ- թուր կէթիւրմէմէլիյիլ , անճագ օլ իշին իշինէ աթըլըպ էլիմիզտէն կէլտիյի գատար անըն իճրասընա չալըշ- մալըյզ : Սլէտտէվամ , հիտապ քիթապ էտէրէք վագթ կէլիւրմէք , տախմա կիւզէլ ֆուրսաթլարա պէքլէմէք օլմազ . Պէօյէ ֆուրսաթլարըն տիւչմէսինէ պէքլէմէք , անճագ թուֆանտան էվլէլ հէր քէսին հալընա էլվէրէ- պիլիբ իտի , զիւրա օ գէման պիր ատէմ նէշրինի թաս- միմէթտիյի պիր էսէրի հագգընտա տօսթլարըյէ 150 սէնէ իսթիշարէտէ պուլուհնտըգտան , կէօրիւշիւպ գօնուշտըգտան սօնրա տախի , էսէրինին մուվաֆ- ֆագըյէթպիէզլի օլմասընը կէօրմէք իշիւն ալթը եէ- տի ասը տահա հաշայա պիլիբ իտի : Ֆագաթ զէ- մանէմիզտէ պիր աստէմ պու վէճնլէ պէքլէյէճէք , շիւպհէ վէ թէրէտաիւտ էտէճէք , պիրատէրի վէ ամ- ճասը վէ ամճագատէսի վէ տօսթլարը իլէ իսթիշարէ վէ միւզաքէրէտէ պուլուհնաճազ օլսա , պիր կիւն քէն- տի սինսինին 65 է վարմըշ օլտըզը ճիհէթլէ արթըզ անլէրին իիսթար ու նասիհաթլարընա կէօրէ ամէլ ու հարէքէթ էտէճէք վագթը գալմամըշ օլտըզընը կէօ- րէճէք տիր :» «Քէմալը սիւրաթլէ կէչէն վագթտան իսթիֆատէ էթմէք , քէմալը սիւրաթլէ ագան սու- յըն էօնիւնտէն քիւթիւք գափմաղա պէնդէր :» Սիւ- րաթտան մագսէտ վագթը էն ալա վէ էն իտա-

բէլի սուրբթատ գուլանարայ ֆուրսաթտան իս-
թիֆատէ էթմէք տիր: «Օյալանմազլըգ վէ ինմալ-
ճըլըգ՝ վազթըն խըրսըզը տըր:» Պիզ ատէմլէրին
«Պէօյլէ, եախօտ շէօյլէ օլաճաղըզ, պուեա շու իշի
թութաճաղըզ, ֆիլան իշի իճրա էթմէք նիյէթին-
տէյիզ,» տէտիքլէրինի իշիտէճէք օլուր իտէք, ան-
լէրին ախլադլարընտա պիր գուսուր վէ նօգսան պու-
լունտըղընա շիւպնէսիզ օլալըմ: Պիր շէյի իճ-
րա էթմէնին էն ալա եօլու անըն իճրասընտան
տէմ վուրմազ տէյիլ, անճագ անը իճրա վէ օ տա
տէր հալ իճրա էթմէք տիր: Հէր տազիզա պիր ալ-
թուն գափու տըր քի ինսան անտէն իշէրի կիրէրէք
այրատըղը շէյի էլէ կէթիրէ պիլիր: Փազաթ տազի-
գալար կէչիպ, ալթուն գափուլար գափանըլար վէ
պիզ ինմալըմըզ վէ օյալանմամըզ սէպէպիյէ վէսիլէ
վէ ֆուրսաթլարը գաչըրըրըզ:

Ը

Ս Ը Շ Շ Է Ք Ո Ւ Ա Ֆ Ի Յ Ե Ք

Խալզ իշիցէ միքէպէր պիր ցեաճէ
եօգ սէվլէք կիպի,
Օլմայա սէվլէք ճիհացէ պիր ցեճէս
սրճնէք կիպի:

Գ Ա Ն Ո Ւ Ն Ի
Ս Ո Ւ Թ Ա Ն Ս Ո Ւ Լ Ե Յ Մ Ա Ն

Հըֆըզը սըճէթ, բէսի հիքմէթ վէ այնի հայաթ
օլտըղընտան, գալախտինէ բիայէթ՝ հէր շախսա ֆէ-
րիզէ ի զիմմէթ տիր: Սլլահա իթաաթ վէ իպատէթ,
վէ իմրարը հայաթ իշիւն սազ ու զայրէթ՝ հէփ սըճ-
հէթ ի վիւճուտա մէնուլթ, վէ ալէյ ումուլմ վէզաիֆ ի
ինսանիյէնին հիւան ի իճրատը՝ աֆիյէթ ի պէտէնէ
մէրպուլթ տըր: Բէֆահ՝ը հալ վէ սաատէթ ի իսթիզպալ
հէփ սըճհէթլէ գաիւմ վէ անընլէ տաիւմ տիր: Սիմճնի-
տիս պուստան ասըլարճա էվվէլ տէմիշ տիր քի, «էօ-
լիւմլիւ ինսան իշիւն սըճհէթ ու աֆիյէթ էն ալա շէյ
տիր, սանիյէն հիւան ու ճէմալ, սալիսէն սըտզ ու
իսթիզամէթլէ գազանըլմըզ մալ վէ սէրվէթ, բապի-
էն կէնճիքտէ տօսթլար իլէ զէվզ ու սէֆա սիւր-
մէք:» Էկէր պիր քիմսէնին սըճհէթ ու աֆիյէթի
եէրինտէ տէյիլ իտէ, օլ քիմսէ հայաթտան պիր լէզ-
ղէթ ալամայըպ էզվազը հիստիյէ վէ ֆիքրիյէտէն

մանրում գալըր: Հայաթ պիլա սըհնէթ պիր պար ք կի-
 րան օլտըլը հալտէ, սըհնէթ իլէ այնի սիւրուր ու
 սաատէթ տիր: Սըհնէթ ու աֆիյէթ զէվզ ու սէֆա-
 ւարըմըլըն այէթի, հայաթըմըլըն թէրպիյէ վէ սալ-
 սաաը տըր: Էյ խասթա տօսթոււմ, վարսըն մանիր
 աչճըլարըն էն լէզիզ թասալար հալըրլասընլար, ֆա-
 գիր քիմսէ գըթըլըզ գէմանընսա կախօտ սէյեան իս-
 սիզ չէօլտէ աճըգտան էօլմէյէ նէ դատար պէօ-
 յիւք թէհիլքէ իյինտէ պուլոււնույօր իսէ, սէնին տա-
 խի օլ միւլիւքնանէ սօֆրա էօնիւնտէ աճընտան էօ-
 լէճէյինէ օլ դատար պէօյիւք թէհիլքէ վար տըր: Էն
 կոււմչազ կաթադտա կաթման պիլէ, սաղսըզ վիւ-
 ճուտըն, սաղլամ պիր քիմսէնին սէրթ գայա իւզէ-
 րինտէ պիլէ պուլտըլը րահաթ վէ սաատէթի սա-
 ւա պուլամազ: Էկէր պաչընտա աղըր վէ էլէ-
 մին տիքէն թաճը պուլոււնմագտա իսէ, ճէվահիր
 իլէ միւզէյէնէն թաճտան նէ՞ զէվզ տույապիլլըրօն:
 Սըհնէթ օլ ուսթատ սէնաթ քիար տըր քի, սէնին
 սարարմըլ կանաղարընը կիւլ կիպի ալ գըրմըզըլա-
 րա պօյայապիլլըր, իչինէ կէչմիշ կիւզիւնիւ սէմիզլէ-
 տիր, չուգուրլանմըլ կէօլլէրինի կիւքսէլտիպ անլէրէ
 թաղէ ֆէր վէրէպիլլըր: Հիչ պիր պօյա, հիչ պիր
 այէթ սէնին իչիւն պու շէյլէրի իճրա էատէմէզ, էվ-
 վէթ, սըհնէթ ու աֆիյէթ օլմագսըլըն, հիւսն ու
 ճէմալ չիշէքլէրի սարարըզ սօլարլար, կէնճիյէ
 մախսուս տէմիր կիպի օլան աղալար սաման չէօ-
 վիւնէ տէօնէրլէր, էն լէզիզ թասալար թաշ կիպի

օլուրլար, միւքէլլէֆ գօնագլար վէ զիգըյմէթ մէֆ-
 րուշաթ չէօլէ թէհալլիւլ էտէրլէր. նազիք օլան
 սէրթիւշիւր, կիւլ տիքէնէ, զիյա՞ գուլմէթէ, նաղմէ՞
 ֆէրեատ ու ֆիզանա, ույգու՞ խայալա, հայաթ աղապա
 միւպէտտէլ օլուր:

Սըհնէթ ու աֆիյէթ հիւսն ու ճէմալ շարնը աղաճը
 ուր: Սըհնէթ կիւզէլլիյին պիր թէթիւմմէսի,
 պիր թէքմիլէսի տիր: Հազիզի կիւզէլլիյի, եա-
 նի սըհնէթի հայիզ օլմայանլար, հազիզաթէն պէտ-
 պախթ տըրլար: Եիւզիւն փարլապըլը, կէօլլէրին
 կիւզէլլիյի, ազանըն թէնասիւպիւ, եիւզտէ պու-
 րուշըզըզլարըն, գըրթըլըզլարըն պուլոււնմամաը,
 սըհնէթտէ օլան պիր պիւննէյէ տէլալէթ էտէն ալա-
 մէթլէրտէն տիր:

Քէզալիք սըհնէթ ու աֆիյէթ սէնասթնա վէ
 Թիճարէթնէ էլլէրիփուտ շալլէ Գալսթօթիլլէ օլմագ
 էլլէն ուրի տիր շարն ուր: Պիր ատէմին սըհ-
 նէթ ու աֆիյէթի նէ տէրէճէ պօզուզ օլուր իսէ,
 անըն սէնասթնա, թիճարէթնէ իլլէրի տախի օ գա-
 տար պօզուզ վէ էսասըզ օլուր: Պիր ատէմին աղըր
 վէ սիւրէքի իլլէրէ տայանապիլլմէսի, անըն քէմալը
 սըհնէթ ու աֆիյէթ իւզրէ օլմասընա պաղըր տըր:
 Հաթթա Փրօֆ. Հըքսլէյ կիպի մէշհուր պիր զաթ
 պիլէ «Պէօյիւք զաթլարըն մուվաֆֆադիյէթլէրի
 ազ ու զէքեալարընտան նէշէթ էթմիշ օլտըրը գա-
 տար սըհնէթ ու աֆիյէթ ի պէտէնիյէլլէրինտէն տա-
 խի իլլէրի կէլմիշ տիր,» տէմիշ տիր: Պիր ատէմ
 միւքէմմէլ սըհնէթ ու աֆիյէթն մալիք իսէ, տիլէ-

տիյի հալտէ հէր սէնաթ ու մէսլէքտէ մուվաֆֆազ
 օլապիլիբ : Պիր տավա վէքիլինէ եախօտ պիր սիյա-
 սէթչինասա էյի թէհդիպ ու թէրպիյէ օլոււմըչ պիր
 ֆիքր նէ գատար լազըմ իսէ , քէմալ ք սըհնէթ ու ա-
 ֆիլէթ իւզրէ օլան պիր վիւճուտ տախի այնի տէրէ-
 ճէ մուգթազի տիր : Կէտտօնըն պէյանընճա , « Պիր
 քիմսէ վիւճուտճա սըհնէթ ու աֆիլէթին տէրէճէի
 պալաաընա եթիշտիյի հալտէ , իշկիւզարըզ վէ գուվ-
 վէ ի մանէվիլէսին գիրվէսինէ եթիշտիշ օլուր : »

Սըհնէթ շէվէ — Զէշալը Ժաճիպ օլաբ : Սգը սէ-
 վիմ պիր վիւճուտ ք սալիմտէ տիր : Ինասնըն գիհնի
 վիւճուտընըն էչքեալ վէ հէյաթը իւզէրինտէ թէսի-
 բաթը հաիզ օլտըզը կիպի , վիւճուտը տախի գիհնի
 իւզէրինտէ իճրա ի թէսիր էտէր : Սըհնէթ հիւսն ի
 խոււզ ու թապիաթը իտամէ էթտիյի միսիլիւ , մէ-
 բազ վէ զաիֆլիք տախի ախազ ու էվսաֆը թէպտիլ
 էտէր : Ստի պիր միտէ ֆէսատը վէ պաշ ազըրըսը պի-
 լէ ինասնը թիթիզ գըլապիլիբ : Խասթա եախօտ զա-
 իֆ պիր քիմսէ թիթիզլի վէ գուվվէ ի հաքիմէսի-
 նին ֆըգատանը սէպէպիլյէ մուհասէպէթսիզ սէօզէր
 սէօյէր , եափըլամայաճազ շէյլէր իսթէր , վէ թէքլիֆ
 էտէր : Արզուլարընըն քեաֆֆէսինէ խըմմէթ էտիլ-
 սէ , իլէթիսին շիտտէթլէնմէսին մուճիպ օլուր :
 Օլամազ , ճէվապը վէրիլսէ , իզհարը հիտտէթ էտէր :
 Քէնտի սըհնէթ ու աֆիլէթինէ ֆէվգէլատէ տիգգաթ
 ու ինթիմամ էտէն պիր քիմսէյէ պիր տէֆա օլ
 վէճնլէ հարէքէթ էթմէսինին սէպէպի սօրուլուճա ,

մէրզոււմ ճէվապէն տէմիշ տիր քի , « Սըհնէթ ու աֆի-
 լէթիսի մուհաֆազա էթմէք սայէսինտէ վիւճուտը-
 մը խաֆիֆ հիսս էտէյօրում . եաթաղըմա կիրինճէ
 թաթը վէ տէրին ույգու շէքիյօրում . գօրգուճ
 բիւյա վէ խալալար պանա տէհնէթ վէրմէյօրար .
 իշթիհա իլէ թաամ եէյօրում վէ եէտիլիմ թաամլարը
 հազմ էտէյօրում . իշլէրիմի տանա գիյատէ սուհու-
 լէթլէ վէ ճիտտի սուրէթտէ կէօրիւյօրում , պիր կէօ-
 նէ շաշգընըզ վէ բահաթսըզըզ տույմայօրում վէ գօ-
 նու գօնշուլարում իլէ խօշ վէ սուլն ու սէլամէթլէ
 կէյնիյօրում . վէլհասըլ հէր ճիհէթլէ մէսրուր վէ մէ-
 սուտ սուրէթտէ էօմր կէշիրլիյօրում : » Թօմաս Գար-
 լալ էտինպուրկ տարիւլ ֆիւնուճը թալէպէսինէ խի-
 թապէն իրատ էթտիյի նութգտա շու աթիտէքի միւ-
 էսաիր սէօզլէրի սէօյէմիշ տիր , « Էլգըստէ , սիզէ վէ-
 բէճէք պիր նասիհաթում վար տըր քի զայէթիւլայյէ
 մուհիմմ տիր : Շուրասընը էյի պիլմէլի վէ նազարը
 իթիպարա ալմալըսընը քի սըհնէթ ու աֆիլէթ տէ-
 նիլէն շէյ ալէտտէվամ պազըլուպ կէօզէտիլմէք իս-
 թէր , սիզ անը ճէմի ի զէմինի նիմէթլէրին էն ալա-
 սը ատա ու իթիպար էթմէլիսինիզ : Տիւնեատա նա-
 իլ օլապիլէճէյինիզ հիշ պիր նիմէթ եօզ տըր քի
 սըհնէթ ու աֆիլէթէ մուտտիլ վէ միւսապի օլապիլ-
 սին . սըհնէթ ու աֆիլէթէ նիսպէթէն միլիօնլարճա
 վրալար հիշ մէսապէսինտէ տիր : » Սըհնէթ ու աֆի-
 յէթ սէրվէթ վէ սաստէթ մէնպաը տըր : Նիչէ քիմ-
 սէլէր փարալարը օլմայարազ զէնկին տիրէր : Պիհն

լէրճէ ատէմլէր ճէպլէրինտէ պէշ փարալարը օլմա-
տըզը, վէ պինլէրճէսի տախի հաթթաճէպլէրի պիլէ
օլմատըզը հալտէ, զէնկին տիրլէր: Պիր քիմսէ տօ-
ղուշընտան էյի վէ սալիմ պիր վիւճուտէ, սաղլամ
պիր միտէյէ, էյի պիր գալպէ, չէվի.ք վէ գալի էլ
վէ այագլարա վէ էփէյիճէ (մալիւմաթլը) պիր գա-
ֆայա մալի.ք իսէ, օլ քիմսէ զէնկին պիր տտէժտիր:
Սաղլամ քէմի.քլէր ալթոււտան, սէրթ աղալէլէր
կիւմիւշտէն, վէ էթրաֆա աթէշ գըզըլճըմլարը սա-
չըպ հէր պիր իշէ եէնի պիր շէվգ ու շէթարէթ պախշ
էտէն սինիրլէք՝ խանէլէր իլէ արազիտէն էվլատըր:
Պուււնն իչիււն սըհհէթ իլէ օյնամադ՝ զայէթ պէօիւ.ք
պիր խաթա վէ շայանը ճէգա տըր: Ֆէնալըգլարըմըզ
եալընըզ պիղէ միււնհատըր գալմազ. էվլատ ու էն-
սաղըմըզ տախի գապահաթըմըզըն ճէգապընը չէքէր-
լէր: Սէֆահէթ վէ իյշ ու իշրէթլէ զէհրլէնէն քիմ-
սէ աջնի զէհրի պիւթիււն էվլատ ու էնսալընա տախի
նազլ էտէր:

Սըհհէթիմիզ զանն օլոււտըզը տէրէճէտէն զի-
յատէ եէտի իխթիյարըմըզտա տըր: Պաղը քիմսէլէր
տօղուշտան խասթամիզաճ իսէլէրտէ, էքսէր իլլէթ-
լէրին էօնիւ ալընապլիպ անլէր հիւ.քմ ու իրատէմիզ
թահթընտա պուլուււնան սէպէպլէրտէն նէշէթ էթմէ.ք-
տէ տիրլէր: Ֆադաթ քէնտիսինի էսպապը էմրազըն
թահթը թէսիրինտէ պրագան վէ հիչ պիր թէտպիր ի
սըհհիտէ պուլուււնայան խասթայը նէ պէրրադ սու,
նէ սաֆի հավա, նէ համիյէ վէ փէրհիզ, նէ գուվլէթ

վէրիճի իլաճլար սաղալտամաղլար: Սըհհէթ ու աֆի-
յէթին մոււնհաֆազաւընա մէտար օլան խուսոււլար-
տան պաշլըճալարը պուււտան սօնրաքի պապտէ պահս
օլուււնաճաղընտան, պիզ անճազ մուգիրրի սըհհէթ
օլան պիր խուսուււն զի.քրի իլէ պու պապախիթամ
վէրիլիզ: Իշպու խուսուււ շէհվէթփէրէսթլի.ք տիր:
Վագաա պուււտան էվլէլէթ պապլարըն պիրինտէ
պուււտան պիր նէպզէ պահս օլուււմըշ իսէ տէ, սըհ-
հէթ ու աֆիյէթլէ զայէթլէ ալագատար օլտըզընտան
անտէն պիր ազաճըզ տահա պահս օլուււմազ միււնա-
սիպ կէօրիււտիւ: Մր. Պիչըր իշպու մէսէլէտէն
պահս էթտիյի սըրատա պէր վէճհի աթի իտարէ ի
քէլամ էլլէմիշ տիր, «Սազ ու իզանա վէ դաւախի ի
սըհհիյէյէ մոււվաֆըզ տիւշէն քէյֆ ու ճիււնպիւշլէրէ
մագամը իթիրագտա պիր շէյ տէնիլէմէզ իսէ տէ,
կէնճլի.քլէրինտէ, իխթիյարըզլարընա մախսոււ օ-
լան գուվլէթ, տինճլի.ք վէ փա.քըզը իզպլէ էտէճէ.ք
հարէքէթ վէ մէսլէ.քտէ պուլուււնան քիմսէլէրտէն
իքրահ էտէրիւմ, կէնճլի.քտէ գաւախի ի թապիիյէյի
թէճաւոււզ էտէն հէր քէս քէնտի իխթիյարըզ չա-
ղընա մախսոււ օլան խաղինէլէրի փէշին ալըպ գուլ-
լանմագտա տըր: Օ քէնտի իխթիյարըզընն մէտա-
ըը թէայիւշիւ օլան թաամը ախագսըզճա եաշայա-
րագ պօշ եէրէ թէլէֆ էթմէ.քտէ տիր: կէնճլի.քտէ
հուգոււզաթը շէհվանիյէ իճրասընտա իֆրաթա վար-
մազ, իխթիյարըզտա իզհարը իֆլաս տէմէ.ք տիր:
Կէրէք բէֆիզլէրլէ կէրէք եալընըզ հալտէ հայաթ

վէ սաղլըղը իզալէ էտիպ վիւճուաը ալիլ գըլան կէնճլիք շէնվէթլէրի իխթիյարլըգ իւզէրինէ չիֆթէլի վէ հիյէլի հիւճուալար տըր : Քեա՛շքի կէնճլէր պու շէյէրին քէնտի սիմալարընտա նէ՛ գատար վազի հ սուրէթտէ եազըլաճազը միւլահազասը իլէ քէնտի վիւճուալէրինի մուրտարլամազտան ինթիրազ էթսէլէր : » Տիւնքի կիւն սըհէթ ու աֆիյէթլէրի պէր քէմալ օլան նիչէ կէնճլէր շէնվէթփէրէսթլիքլէրինտէն նաշի էլէէվմ էրիմիշ չիւրիւմիւշ օլարագ էօլիւմ փէնչէսինտէ պուլուճնամազտա տըրլար : Պու շէնվէթ ի նէֆասանիյէսին տիւնեսայը տօլտուրմը օլտըղը պուճնա թէլէֆաթ վէ վէֆիյաթը քի՛մ թարիֆ էտէպիլիբ : Պու սու ի հալըն մէնզարէի հիւզն ալուաը իչինտէ նիչէ նիչէ շէտիտ իլլէթ վէ աղըրլար կէօրիւիւբ : Պէրիտէ գավի իւլ պիւնսէ պիբ ատէմին ազ վազթ գարֆընտա դաաֆա տիւչար օլտըղընը , էօթէտէ կէնճլէրտէն պիբինին պիբ իխթիյար հալի քէսպ էթտիյինի , սաիր պիբ մահալտէ պիբ մէվթ կէօրիւբսին : օ մէվթ քի քէնտի գուրպանընը կեան աղըր աղըր գափմազա կէլիբ , կեան տա պիբ ալիլէնին սէվկիւլիւ իւմիալէրինի չօճուզըգ վէ կէնճլիք չաղարընտա գափըպ կէօթիւբմէք իւզըն քէմալ ք սիւրաթլէ գօշար : Էօլիւմ քէնտիլէրինի հէվա ու հէվէսի նէֆասանիյէլէրինէ թէսլիմ էթմիշ օլան կէնճլէրի պէօյիւք շէնրլէրտէն վէ հիսապսըզ գարիյէլէրտէն ալըպ քէնտինէ գուրպան էթմէքտէ տիր , Նիչէ խանէլէրտէ եօրղուն վէ գաիֆ վալիտէլէր քէնտիլէ-

րին էրիմիշ չիւրիւմիւշ օլան կէնճ էվլատարընը գայըրմազտա տըրլար : Պու կէնճլէր աճէպա նի՛չիւն էրիմիշ չիւրիւմիւշ տիրլէր : Քէնտիլէրինի շէնվաթ ք նէֆասանիյէլէրինէ թէսլիմ էթտիքլէրի իչիւն : Վէրէմ , ֆիրէնկ իլլէթի , միտէ ֆէսատը վէ սաիր խասթալըպար , հէլաք էտիճի մէլէքլէր միսլիլիւ , հալատա տօլաշըպ կիզլիտէ ութանաճազ հալ ու հարէքէթտէ պուլուճնմը օլան հիսապսըզ կէնճլէրի պիլա մէրհամէթ վուրուպ թէլէֆ էթմէքտէ տիր : Քէնտի շէնվաթ ք նէֆասանիյէսինէ էսիր օլան պիբ կէնճ գուլվէթիլի վէ ինասանլըղընը սայքի դայպ էթմիշ , հայաթը քէնտինէ աղըր պիբ եիւք օլմուշ , վէ քէնտիսի մէզարա եազըն վարմը տըր : Է՛յ կէնճ , էկէր ազլըն վար իսէ , աշգ ու սէվտանըն գալպինէ իլգա էլէտիյի իլք գըղըճըմլարընը հէման սէօնտիւբմէյէ չալըշ : Աշգ աթէշէ պէնղէր . սնընլէ օյնամազա կէլմէղ . ալէվլէնտիքտէն սօնրա սէօնտիւբմէյէ չալըշմազտան իսէ , ալէվլէնմէսինէ մէյտան վէրիլմէմէք էվլա տըր : Թէքմիլ խանէ թուլթուշտըգտան սօնրա եանկընը պաստըրմազ կիւճ տիր : Իպթիտա խթէքլէ զէնիբ եուտուպ սօնրա հէքիմէ միւրաճաաթ էթմէք տիվանէլիք տիր : Պու էճիլտէն մուհաֆազա ի սըհէթ իչիւն հէփսինտէն զլյատէ շէնվաթ ք նէֆասանիյէտէն սազընմազ լաղըմ տըր : Կէնճլէրնափաք թէսալվուրլարը քէնտիլէրտէն տէֆ ու թէպիտէ չալըմալը տըրլար : « Կէնճլիք շէնվէթլէրինտէն գաշ »

Թ

Ե Է Մ Է Ք Վ Է Բ Ի Յ Ա Ձ Է Թ Ի Պ Է Տ Է Ն Ի Յ Է

Ինքսան զԷմիգիմ. Էն կիւզել չիչէյի,
բուհր խէ, սէմանրն եէքկիմ մէյ-
վէսի սիր:

ՄԱՍԱՄ ՊԱՐՊՈՒՏ

Կէնճլէրէ մախսուս վէ խիթապէն էսէրլէր
գալէմէ ալան մուհարրիր վէ միւհէլիֆլէր, եէմէյէ
բիյազէթ վէ թէրպլէյէ պէտէնիյէյէ տաիր պիր չօգ
սէօզլէր սէօյլէմիչլէր տիր: Ղարիպ տիր քի իչպու
մուհիմմ մէսէլէլէրէ տաիր էն ազ մալիւմաթը օլան-
լար, ալէլ ումոււմ էն չօգ թափսիլաթա կիրիչմէքտէ
տիրլէր: Պու միսիլիւ միւհէլիֆլէր կէնճլէրէ էսէֆ-
էնիկզ վէ մուզիրր իսթար ու նասիհաթլար էտէրէք
պիր չօգ զէվալըլարըն պէրպատ վէ փէրիչան օլմա-
լարընա սէպէպլիյէթ վէրմէքլէ փէք պէօյիւք խա-
թատա պուլոււնմուչլար տրր: Տօղրուսընը տէյէրէք,
սէպզէլի թաամ եէմէյի, թախթա գարնօլալար իչին-
տէ եաթմայը, ազ ույգու ույոււմայը, սապահլայըն
էրքէն գալզըպ կէզինմէյի, էթլի վէ եաղը թաամ-
լար էքլինտէն սազընմայը թաւսիյէ վէ նասիհաթ
էտէն գօրգազ, էօլիւ հէյէթլի վէ կէվչէք միւսլիսլէր-
տէն իքրահ էտէրիմ: Պէնճէ անլէրի թահգիր էթմէ-
մէք գապիլ տէյիլ տիր. էկէր տիւնեատա էն զիյա-

տէ ըրիգգաթէնիկզ պիր մախսուս վար իտէ, օ տա պու
միսիլիւ միւհէլիֆլէրին մահուա սըհիյէ նասի-
հաթլարընա կէօրէ հարէքէթ էթմէսի սէպէպի իլէ
խարապ վէ պէրպատ օլմուչ օլան կէնճ տիր: Տէրէ-
ճէ ի քիֆայէտէ թաամ եէմէմէքտէն նաչի գուվ-
վէթ վէ թազաթտան տիւչմիււ, վէ էրիյիպ չիւրիւ-
յէրէք աստէթա չէօիէ տէօնմիււ օլան զէվալը կէնճ-
լէրի կէօրմէք զայէթ էսէֆէնիկզ պիր մէնզարէ տիր:
Իմտի պու մէսէլէլի ազ ը սէլիմէ մուվաֆըզ
թարգտա նազարը թէտգիգտէն կէչիւրէլիմ: էկէր ալա
ճինստէն պիր պուզաղըմ օլուր տա անըն պէօյիւ-
իւպ քէմալէ էրմէսինի վէ գուվվէթլի պիր էօքիւզ
օլմասընը իսթէրսէմ, անա օթտան պաչգա շէյլէր
տախի ետիրիւրիմ: Ույգուսընը էյիճէ ալմատան անը
չիֆլէթ դօշուպ էօյէնտէրէ իլէ սէրսէմ էթմէմ, վէ հէ-
նուպ եէմինի եէյիպ պիթիրմէմիչ օլտըլը հալտէ,
անա պօյոււնարըրգ ալթընտա Օն միլ եօլ եիւրիւթմէմ:
Կէճէ վազթը անըն ֆէնա պիր եէրտէ եաթմամասը-
նա տիգգաթ էտէրիմ: Փէք ալա պիլիւրիմ քի անա
պօլ վէ ալա նէվտէն եէմ, տէրէճէ ի մաթիւուպէտէ
ույոււյա պիլէճէյի թէմիզ վէ բահաթ պիր եէր վէր-
մէզսէմ, սաղլամ, գուվվէթլի, ճիւսսէլի, պէսլի վէ
սէմիզ պիր պուզաղը օլմայաճաղ տըր: Ասըլ սօղ-
րուսընա պազըլըրսա, պէսլէյիճի վէ պօլ թաամ ին-
սանըն քէմալը սըհիէթ ու աֆիյէթտէ գալմասընա,
վէ վիւճուտընըն պէօյիւյիւպ քէմալէ էրմէսինէ պիր
չարթը մութլազ օլտըգտան պաչգա, ճանընըն թէ-

բազմը վէ նէշվ ու նէմասը իչիւն տախի պիր մէ-
տարը ազիւմ տիր : Հէր կիւնքի միւճատէլէի ումու-
միւյէ ի թէայտիւշիւն էն ալա սուրէթտէ իճրասը ի-
չիւն միւճքին մէրթէպէ պէսլէյիճի թաամլար եմէ-
յի՛ հէր ազը սէլիւ սահիպի քէնտինէ տիւսթուրը
ամէլ իթթիխազ էթմէլի տիր :

Պէլքի պազը քիմսէլէր՝ «Խնսանըն հայլանիյէ-
թինի չօգ քէմալէ էրտիրմէք էյի պիր շէյ տէյիլտիր ,»
տէյիւ իթիրազ էտէրլէր : Պէն պիր աքս «Էյի շէյ տիր»
տէրիւմ : Պիր ատէմ քէնտի հայլանի գըսմընը , եանի
վիճուտընը նէ տէրէճէ քէմալիյէթէ էրտիրլը իտէ ,
քէնտիսի իչիւն օ գատար էյի ծուր : Վիւճուտ
բուճուճ բէֆիղի , մէսքէնի , խըտմէթճիսի տիր : Է-
կէր վիւճուտըն հէփ ազա վէ ալէթլէրի քէմալը
տէրէճէտէ նէվլ ու նէմա պուլմամըլ օլուրլար իտէ ,
տէրուճինտէ սաքին օլան բուճը հիւնի մուհաֆաղա
էտէմէյէճէյի կիպի , անա քէմալը ճիտտ ու ճէնտ
վէ շէվզ ու զայրէթլէ խըտմէթ տախի էտէմէյէճէյի
տէրքեար տըր : Էկէր պէսլէյիճի թաամլար սիղին
գուվվէ ի շէնվանիյէնիղի արթըրջօրլար իտէ , վարսըն-
լար արթըրսըլար , զիրա գուվվէ ի շէնվանիյէնիղիլէ
պէրապէր սաիր գուվվէթլէրինիղի տախի արթըրաճազ
տըր : Հէփ ազա վէ ալաթ ը պէտէնիյէնիղլէ քէաֆ-
ֆէ ի իսթիտատ վէ գապիլիյէթլէրինիղ միւթէսա-
վիյէն վէ միւթէնասիպէն նէշվ ու նէմա պուլուպ
քէմալէ էրէրլէր իտէ , հըրս ու հէվէսլէրինիղլին գուվ-
վէթլէնմէլէրինտէ նէ՞ մազարրաթ վէ մուխաթարա

վար տըր : Գուվվէ ի շէնվանիյէ , եանի հըրս ու հէ-
վէսլէրինիղ օլմասա իտի , սիզ նէ՞ օլուր իտինիզ :
Հըրս ու հէվէսլէր հայաթըն մուհարրիք գուվվէթ-
լէրի տիրլէր : Հըրս ու հէվէսլէրտէն մահրում օլան
քիմսէ , տիւնետատ ազլ ու իղանտան մահրում օլան
ատէմ գատար Ֆախտէսիզ տիր : Օ կիպի պիր քիմսէ
հաթթա իհրազը ֆազիլէթէ պիլէ զայրի միւզթէտիր օ-
լուպ մասուճիյէթլէ իքթիֆա էթմէյէ մէճպուր տըր :
Էկէր ճէնապ ը Հազգ ինսանա հըրս ու հէվէսլէր վէ
սաիր գուվվէթլէր ինսան պուլուրմուշ իտէ , անլէրին
թապիի սուրէթտէ վէ քէամիլէն նէշվ ու նէմա պուլ-
մալարը միւրատըլլէ ինսան պուլուրմըլ տըր : Հըրս
ու հէվէսլէրի քէամիլէն նէշվ ու նէմա պուլմըլ , քէ-
մալէ էրմիշ քիմսէ էն ալա վէ միւքէմմէլ ինսան
նիւմուճնէսի տիր : Իշպու մուհարրիք գուվվէթլէր-
տէն մահրում օլան քիմսէ իտէ քիւրէյի օլմայան պիր
սանտալ իլէ էնկինէ աշըլան պիր կէմիճիյէ պէնդէր :
Ճէսէտին շայան ը թանգիր պիր շէյ օլտըղընա , վէ
պէօյիւյիւպ քէմալէ էրմէսի բուճըն էն ալա վէ միւ-
քէմմէլ սուրէթտէ նէշվ ու նէմա վէ թէրազըսընա
մանի վէ էնկէլ օլտըղընա տաիր ճարի օլան ֆիքը՝
քիւլիլէն եանըլ վէ ֆասիտ պիր ֆիքը տիր : Մու-
ճիտի հէր քիմ վէ հէր նէ զէման զուճուր էթմիշ օ-
լուր իտէ օլտուն , մէզքիւր ֆիքը հատար զաթինտէ
եանըլ վէ պի էսապ տըր : Պօզուզ վէ ֆասիտ հըրս
ու հէվէսլէր գօրգուճ շէյլէր իտէլէր տէ , միւնասիպ
հալ ու մէվգիլէրինտէ պուլուճտըղարը հալտէ , Ալ-

լանն խալզ ու իճատ պուլուրմը օլտըը սաիր շէյ-
լէր միսիւիւ զայէթլէ էյի տիրէր :

Իւսիտ էտէրիմ քի ֆիքրիմ էյի անլաշլըյօր .
վիւճուտընըզն պիր գըսմընը սաիր գըսմլարընտան
գիյատէ գուվլէթլէնտիրիպ հարէքէթէ կէթիրէն էէ-
յէճէք հախօտ իչէճէյի թավսիյէ էթմէյօրոււ : Եա-
լընըզ շու գատարընը իխթար էտէրիմ քի սիզին ի-
չիւն էն միւնասիպ էէյէճէք իչէճէք էն ալա էէյէ-
ճէք , իչէճէք տիր : Էկէր իշթահընըզ պօզուդ տէ-
յիլ իսէ , էն նէֆիս վէ միւզատտի թաամտան միււմ-
քին մէրթէպէ չօգ տէֆա էէմէքտէ սիզին իչիւն հիչ
պիր մահզուր Էօզ տըր : Էկէր պիր միւլէթիւ ճանճա վէ
ճէսէտճէ տիւչարը թէտէննի էթմէք , Էանի օլ միւլէ-
թին սիմա ու էնտամընը չիրքինլէշտիրմէք , ախլազ
ու ատապընը , գուվլէ ի ազլիյէսինի գաիֆլէթմէք
վազիֆէ ի մախսուսէսի պանա թէքլիֆ ու իհայէ
էտիլմիշ օլսա իտի , իշպու մէմուրիյէթիմի հալընըզ
էէյէճէք իչէճէք վասըթմասըլա պաշա չըգարապիլիւր
իտիմ : Հիչ պիր գավմ , հալընըզ տօնուզ էթի վէ
փաթաթէս էէմէքլէ քէնտիւնին տինճլիք վէսըհէթ
ու աֆիլիյէթիւնի վէ թէրազգըփէրլէրանէ մէյլէթիւնի
մուհաֆազա էտէմէզ : Ինսան գուվլէ ի զիհնիյէ վէ
պէտէնիյէսինի էն ալա սուրէթտէ մուհաֆազա է-
տէպիլմէք իչիւն հուպուպաթ վէ լահմիյաթ , Էանի
ալա էթմէք վէ էթ էէմէլիտիր :

Իմտի էյ կէնճ տօսթլարըմ , սըրթընըզա նէ
գատար ատի էլպիսէ կիյէրսէնիզ , կիյինիզ , ամմա

միտէնիզլէ ինսաֆ վէ հազգանիյէթլէ վարընընըզ :
Էլինիզտէն կէլտիլի գատար էյի Էէյինիզ , էյի իչի-
նիզ , էյի ույուլընըզ : Էկէր մէքթէպլի իսէնիզ , Էա-
խօտ շէտիտ զիհնի իշթիզալար իլէ մէշղուլ իսէ-
նիզ , միււմքին մէրթէպէ չօգ վէ թաթլը ույգու ու-
յուլընըզ : Լաքին ույգուտան ույանտըգտան սօնրա
թէնպէլլիքտէն նաչի հաթազտան գալզմամազ տա
պիւսպիւթիւն պիր պահսը աիկէր տիր :

Չան սէսիլլէ տուա , Էախօտ վազը Էարը պու-
չուգ պրագմագ ճաիզ օլմատըը միսիլիւ , չան սէ-
սինին ույգուչա մանի օլմասը տախի ճաիզ տէյիլ
տիր : Ույգու ույուտուղընըզ գէման ճէնապը իյա-
լիզ պիզի Էէնիտէն խալզ էթմէքտէ տիր : Տօղմազ-
տան էվլէլ պիզ քէնտիմիզտէն նէ տէրէճէ պի իսա-
պէր իտիյսէք , հաթազտա ույուտըղընըզ գէման
տախի սայքի աչի տէրէճէ պի խապէրիզ : ճէնապը
Հազգ պիզի հըֆըզ ու հիւմայէ իլէ հայաթ մէնպալա-
րըմըզը թէճտիտ , պէյինլէրիմիզին աթէչիւնի իշալ վէ
թէշտիտ , վէ տիկէր պիր կիւնիւն մէշղուլիյէթլէ-
րի իչիւն պիզի թէհիյէ էթտիլի էանատէ հաթազ օ-
տասը ատէթա պիր մագտիս գատար մուգատտէս
տիր : Գահվէ ալթըտան սօնրա , վազթընըզ միւ-
սաատէ էտէրսէ , թէֆէրրիւճ էտիւնիզ . ֆագաթ սա-
պահլայըն էրքէն կէզմէյէ չըգմանըզ հէր հալտէ լա-
զըմ տէյիլ տիր : Պիր քիմսէ ույգու , թաամ վէ ազ
չօգ ըրյազէթի պէտէնիյէ իլէ լահաթլանմըզ վէ
քէսպի գուվլէթ էթմիշ իսէ , օլ քիմսէ օն սաաթ-

տա, պու շարթլարը իճրա էթմէ քսիզին օն տէօրթ սաաթ զարֆընտա կէօրէպիլտիյի իշտէն տահա չօգ իշ կէօրէ պիլիւր, վէ օ տա տահա ազ զահմէթ վէ քիւլֆէթլէ կէօրէ պիլիւր, վէն հասըլ ուչգու ճէնանըր Հազզըն ինտանլարա պախշ ու ինտան էյլէտիյի լաթիֆ վէ լէզիզ մէվհիպէլէրինտէն պիլի տիր. պիլ չօգ իտաթալըպարըն էօնիւնիւ ալըր, պէտէնի թազվիյէ էտէր. մէշղուլիյէթտէն արըզ օլան սըզլէթի թախֆիֆ վէ բէֆ վէ էօմրիւն քէտէրլէրինի թատիլ էտէր. Ռիյազէթ ի պէտէնիյէ նէ տիր. էմին օլընըզ քի զայէթ մուհիմ պիլ շէյ տիր: Սիզտէն պազըլարընըզ հաթթա եէվմի իշլէրինիզ իլէ մէշղուլ օլտըզընըզ սըրտտա պիլլէ լիյազէթ ի պէտէնիյէ իճրա էթմէքտէ վէ կիւզէլ վէ էնտամըլ վիւճուտէ վէ գուվլէթլի պազուլարա մալիք օլմազտա սընըզ: Նազը վէ նարին պէօյիւմըշ օլան պիլթազըմ կէնճլէրին իտէ պաճազարը թէլ կիպի ինճէ, օմուզարը տար, կէօքսլէրի ետասը վէ գօլարը զաիֆ օլուպ նազիք էլլի վէ էթլէրի եումշազ վէ կէվշէք օլան պէօյիւճէք չօճուզարա պէնզէրլէր քի ճա ի միւճատէլէ օլան պիլր մատտէտէ իպրազը շէճաաթ վէ ճէսարէթ էտիպ տէ քէնտի սէօլլէրինի ելուրիւտէմէզլէր: Պիլ գըզըն պէօյլէսի պիլ կէնճի նասըլ օլուպ տա սէվէպիլտիյի պէնճէ սըրր ու հիքմէթտէն մատուտ տըր: Մուխաննէս պիլ էրքէքատէթա ինտան սուրէթիւնտէ պիլ ճանվէր օլտըզընտան, պէնճէ սիւլազ ու ստապը պօզուլմամըշ օլան հիշ պիլր գըզ

էօյլէսի պիլր քիմսէյի սէվիլպ տէ անընլէ էվլէնէմէզ: Հազիզի պիլր դատըն կէնիշ օմուզարա մէրպուլթ օլան պիլր չիֆթ գուվլէթլի պազուլարը սէվէր, զիւրա հիյնի հաճէթտէ օ պազուլար քէնտիսինի հիմայէ վէ սիյանէթ վէ ինթիյաճաթ ը միւթէատտիտէ վէ մուխթէլիֆէսինի տէֆ ու թէսվիյէ էտէպիլիլըլէր: Լաքին սատէտ (մէվզուլ պահս) տէն սափըյօրու: Պէսլէյիճի թաամ իլէ պաշլանմըշ օլան իշին զայէթ մուհիմ պիլր գըամը լիյազէթ ի պէտէնիյէ վասըթասըլլէ իճրա օլուճուր: Հազմ էտիլէրէք գան վասըթասըլլէ ազպլէրէ վէ վիւճուտըն սաիլր գըամլարընա սէվզ ու թէվզի օլուճմըշ օլան պէսլէյիճի թաամ պէտէնին թէրազը վէ նէշվ ու նէմասը իչիւն էն լիւզումը շէյ տիր: Լաքին վիւճուտըն ազա վէ ալաթը պէսլէրիպ սիյանէթ օլուճմազ իչիւն քէնսիլլէրէ իզթիզա էտէն հէփ զըտայը ալտըգտան սօնրա, եալընըզ գուվլէթ, մէթանէթ վէ չէվիքիք քէսպ էթմէք իչիւն տէյիլ, հաթթա սըհէթ ու աֆիյէթլէրինի, վէ նիզամ ու ինթիզամլարընը հիւնսի մուհաֆազա էթմէքիչիւն տախի երնէ լիյազէթ վէ հարէքէթէ միւհիթաճ տըրլար: Իշթէ պու սէպէպէ մէպնի տիր քի Սլլահ չօճուզարըն տէրուճինէ, ալէտ տէվամ օյնայըպ հարէքէթ էթմէլէրի իչիւն պիլր սէվզ ի թասպիաթ գօմուշ տըր: Սըշրայըպ օյնամազ անլէրին թասպիաթլարը իզթիզանընտան տըր: Օլ գօշուշան, կիւրէշէն, գըզազ դայտըրան, տանկալա փիշթի օյնայան, հիշ պիլր եէրտէ տուրըպ տինլէնմէյէն չօ

ճուղար քեամիլէն սեւզի թապիւթլարընա թէվ-
 ֆիգան հարեքէթ էթմէքտէ տիրէր : Սէս վէ շամա-
 թալարը իլէ սիզի վիւր հիտտէթ գըլան , վիւճուտէ-
 ըյլէ եհնի պիր հարեքէթ էթմէքսիզին տիզլէրի-
 նիզ իւզէրինտէ պիր ան պիլէ տուրըպ տինլէնմէյէն
 ու ջիւլէք պիրատէրլէրինիզ թէմամէն քէնտիլէրին
 վէզաիֆ ի տինիյէի էվլէլիյէլէրինի իճրա վէ իյֆա
 էթմէքտէ տիրէր :

Գուտրէթի իլահիյէ իլէ ճէվլի հավայա աթըմըշ
 ուրարգ հարեքէթ գավանիյինէ թէվֆիգան քէնտի
 մինվէր վէ մէտարը իւզէրինտէ տէվր էտէն եհնի
 պիր սէյեարէ՝ ասլա տուրըպ տինլէնմէզ : Եալընըզ
 չոճուգ տըր ջի հաշճա պէօյիւտիւքճէ քէսպ ի աթա-
 լէթ էտիպ թէնպէլլէշիւր : Չէնսպ ը Հազգ չոճուգը
 իպթիտատէ հարեքէթ էթտիրմիշ ուուպ , մալիք օտըղը
 հէվի գուվլէ ի պէտէնիյէսինի գուլլանմայը անս էօյ-
 րէտիր : Չոճուգ իպթիտա քէմալը սատագաթլէ
 քէնտի սեւզի թապիւթիսինէ իթթիպա էտէր : Բահաթ
 տուրան չոճուգլար չօգ հաշամաղլար : Օյնայըպ հա-
 րէքէթ էթմէնին , հախօտ սէքիպ սըչրամանըն լիւ-
 գոււմ ու էհէմմիյէթի չոճուգըզ զէմանընըն կէչմէսիլլէ
 զաիլ օլամազ : Չալըշմազ օյոււն վէ էյլէնճէլէր գա-
 տար սիզէ միւֆիտ օլամազ : Գուվլէ ի պէտէնիյէ-
 նիզին մուհաֆաղասը իչիւն մոււթազամ ըրյազէթ ի
 պէտէնիյէ իճրա էթմէտիլլինիզ , հախօտ զանմէթլի
 իշ թութմատըղընըզ զէմանիյէրտէ օյնայըպ սըչրա-
 մաղա աջնի տէրէճէ միւհթամ սընըզ : Ատի օյոււնլար

չոճուգլարա նէ գատար էհէմմ վէ էլլէմ իսէ , սէյր
 ու հարեքէթ , աթա պինմէք , ճիմնասթիզ , միւշլէ
 զավլասը , ջիւրէք չէքմէք , գայըզ հարըշը , բազա ,
 թօփ օյոււնը տախի պէօյիւք ստէմլէրէ աջնի նիս-
 պէթտէ թապիլի վէ լիւգոււլը օլուպ , ինսանըն մու-
 հաֆաղա ի սըհնէթ ու աֆիլէթի վէ սատտէթ ի հալի
 իչիւն շարթը մութլազ տըր : «Անճազ հարեքէթ վէ
 ըրյազէթ ի պէտէնիյէ իլէ տիր ջի , ազալէլէրիմիզին ,
 ազամըզըն վէ սատպէլէրիմիզին գուվլէթ վէ տինճլի-
 յինի մուհաֆաղա էտէպիլիբիզ . անճազ ըրյազէթ ի
 պէտէնիյէ իլէ ճէրէյանը տէմիմիզի թանզիւմ ու թէս-
 վիյէ , վէ գանըմըզ վիւճուտիմիզին հէր թարաֆընա
 միւթէսալիյէն սեւզ ու թէվզի էտէպիլիբիզ . անճազ
 ըրյազէթ ի պէտէնիյէ սայէսինտէ գալպ ֆէրանըզընա
 վէ ֆիքը շէնլիյինէ նաիլ օլապիլիբիզ , զիրա ըրյա-
 զէթ ի պէտէնիյէ ֆիլի ի հազմը գօլալաշտըրըր , եհ-
 նիլլէն իչիլլէն նէմնէլէրի էյի հազմ էտէն պիլի տէ քէ-
 տէր վէ մահգոււնիյէթին էն միւհսսիր փանզէիլի տիր .
 անճազ ըրյազէթ ի պէտէնիյէ սայէսինտէ պէյն թա-
 զէ հայաթ վէ գուվլէթ քէսպ էտիպ քէնտիտէն
 թալէպ օլոււնան իշի քէմալը մուվաֆֆաղիյէթլէ
 իճրա էտէպիլիբի : »

Ժ

Ք Ա Յ Ս Ի Լ Ի Ի Լ Ս

Նէ՛ միւսարե՛ք սիր Օլ աճեմ քի հիմեք պուլուր , . . . զիրա անրն քեմէքքիւ ի կիւմիւս քեմէքքիւ ինճեմ վէ մահուլը խալիս արուցեան էվլա սր : Ճեվաճիր-սեմ գըյմէքի սիր , վէ հիւմէ արգու էքսիլիմ Ելլէր անա միւսալի կէլեմէգ :

Ի Մ Ս . Ս Ի Ե Լ Ի Յ Մ Ս Կ

Իւլում ու Ֆիւնուենըն թահիլ ի լիւզումընը թէֆնիւմ իչիւն մարիֆէթ ի քեանաթըն ինսան իչիւն նէ տէրէճէլէրէ գատար մուզթազի օլտըղընը թասվիր էյլէմէք քեաֆի տիր : Սալիգին հայաթ սա-չան էլի «Խնսան» նամընը վէրէրէք արգ իւզէրինէ գօտըղը մախլուզըն « Հայվան » տէտիլմիզ սաիր մախլուզաթասն միւմթազ վէ միւշէրէֆ օլմասը՝ ազլ ու զէքեասը սայէսինտէ տիր : Խնսան զէքեա վէ ֆիրասէթ ի մախսուուսէսիլէ պիլճիւմէ հայվանա-թը թահիթը իտարէսինէ ալմըշ , եէր երւզիւնիւ թէգ-եին էտիպ շէնլէնտիրմիշ տիր : Սըճնէթ զազէթասընտա պու պապտէ պէր վէճն ի աթի իտարէ ի լիսան օլունմըշ տըր : «Տիւնեատա էլեէվմ մէվճուտ օլան պիր միւ-եար սօգսան իւշ միլեօն նուֆուսըն թազրիպէն երւզտէ յնը միւթէմէտալին , սօգսանը իսէ պէտէվի

վէ եա նիւմ մէտէնի տիր : Սլէմ ի մէտէնիլէթի մէ-սուտ էտէն իւլում ու ֆիւնուեն վէ նըրֆէթ ու սէ-նաթլարտան պէնրէմէնտ օլանլար բէֆան ը հալ վէ սաատէթ ի պալ , պիպէնրէ գալանլար իսէ պիր հալ ը էսէֆիլէթիմալ իչինտէ էօմր կէչիրմէքտէ տիրլէր : Իւլում ու ֆիւնուեն վէ սէնաթլարը քէնտիլէրինէ բէնպէր վէ մուալին իթթիխազ էտէնլէր տիւնեա-նըն հանկը նօզթասընտա պուլունսալար , իւլում ու ֆիւնուեն սէմէրէսի օլան վափօր , տէմիր եօլու , թէ-լէկրաֆ վէ սաիր նազլլէ վասըթալարը իլէ սէյուա-հաթ իչլէրինի զօլայճա թէսվիլէ էթտիքտէն պաշգա , եէյէճէք , իչէճէք վէ կիլլէճէքլէրի իլէ սաիր նէր նէվ ինթիյաճլարընը իսթիհասալա տախի մուվաֆֆազ օլուր-լար : Ղայր ի միւթէմէտտին գալմ ու գապիլլէլէր ի-սէ , պիլաքս սէլէֆլէրինին միւթատը օլան սու ի ա-տաթ վէ պաթըլ էֆքեարտա տէվամ իլէ մատտի վէ մանէվի գուվլէթլէրինի թէվսի վէ թագվիլլէ էթմէ-սիլլէրինտէն , կէրէք մէսքէն ու մէվա վէ կէրէք եէյէճէք իչէճէք վէ կիւնէճէք վէ նէր տիւրիւ լէվա-զլմաթ վէ մուամէլաթճա միւլթարիպ պիր հալտէ էօմր կէչիրմէքտէ տիրլէր : Պու սէպէպտէն ինսան շան ու հայսիլէթինէ կազըշըր սուրէթտէ եաշամազ իչիւն մութլազա պիթմէղ տիւքէնմէղ իւլում ու ֆիւնուեն վէ սէնայիլին խազլինէլէրի իչինէ կիրմէյէ շալըճալը տըր :»

Փրօֆ. Հըքսլէյ իշպու խուսուսը շու աթիտէքի միսալ իլէ կիւղէլճէ իղան էյլէմիշ տիր . «Յարզ է-

տելիմ քի պիզիմ հէր պիրիմիզին հայաթ վէ մէմաթը, պախթ ու թալիի պիր կիւն օյնայաճաղը պիր սաթրանճ օյունընտա ութմասընա պաղը իտիյի քեամիլէն մուհագգազ պիր շէյ օլտա : Ագալի սաթրանճ թաշլարընըն իամէրինի վէ նէրէտէն գալաըըըլլ պ նէրէյէ գօտըըղլարընը էօյրէնմէյի պիզէ ֆերիզէ ի զիմմէթ ատտ էտէճէյիմիզի զանն էթմէճ զմիսինիզ : Քէնտի օղլունը սաթրանճ պէյտաղընը , սաթրանճ արընտան թէֆրիզ էտէմէյէճէք տէրէճէտէ ճահիլ պէօյիւտէն պիր փէտէրին իշպու ինմալընը թագպիւն էթմէճ զմիսինիզ , եախօտ անա նաղարը իսթինգար իլէ պագամ զմիսընը : Պու ճիւմլէ իլէ պէրապէր փէք սատէ վէ պէլի պիր հագիգաթ տըր քի հէփիմիզին տախի հայաթը, պախթ ու թալիի վէ բէֆան ու սաատէթ ի սաթրանճ օյունընտան նիհայէթսիզ տէրէճէտէ միւշքիլ վէ չէլփէշիք պիր օյունըն ուսուլ վէ գախտէլէրինի էյիճէ պիլմէմիզէ պաղը աըր : Իշպու օյուն զայէթ գատիմ ասըլարտան պէրու օյնանմագտա պուլունմը օլուպ , էլեէվմ տախի հէրպիլիմիզ իշպու օյունա իշթիրաք մէճպուրիյէթինտէ պուլունմագտայըզ : Սաթրանճ թանթասը տիւնեա , սաթրանճ թաշլարը տախի քեախնաթըն արազ վէ ալամաթը զահիրէ վէ աքքեամ վէ գալանիյն ի թապիիյէսի տիր : Գարըմըղտա օյնայան օյունճու կէօղլէրիմիզտէն մէսթուր օլուպ , անըն տախիմ հագգ վէ ատալէթ վէ սապր ու սէպաթլէ օյնատըղընը պիլի իսէք տէ , շուրասընը տախի փէք ալա պիլիլիզ քի օ էն ու-

Փագ պիր խաթայա , եախօտ էն ճիւզի ճէհալէթէ պիլէ ալա միւսասատէ էթմէզ . Պու օյունը էյի օյնայանլարա էն պէօյիւք միւքեաֆաթլար վէրիպ , անլէրի հէր կէօնէ նիմէթ ու պէրէքէթլէրէ միւսթէզրազ գըլար . Փէնա օյնայանլար իսէ, պիլ ախիրէ մաթ օլուրլար :»

Վէլհասըլ քիյինին սաատէթի իմ ու իրֆանը սէֆալէթի իսէ ճէշ ու նօգսանը նիսպէթինտէ տիր : «Իւլուճ ու մէարիֆ պիր չօգ ատէմլէրին սալքի պիլթիւն էօմըլէրինտէ ույուշըք հալտէ գալմը օլան գուվլէ ի միւֆէքքըրի վէ միւմէյիզէ վէ մուհաքիմէլէրինի , եանի նէնէլէրի քէմալը սընէթ վէ սիւրաթլէ թամիմ վէ թանգիմ էթմէյէ մախսուս օլան գուվլէթլէրինի ինեա վէ թէնգիպ էտէր : Կէնճլէրէ էսէրտէն միւէսիրէ իսթիալալ թարիզինի , վէ խօշլանաճագլարը վէ քէմալը սիւրաթ վէ սուհուլէթլէ անլայաճագլարը պիր նէվ մանթըգ ուսուլ ու գալախտինի թալիմ էտէր իմ ու մարիֆէթ եարը ույանմը ֆիքըլէրին պէօյիւք գուսուր վէ նագիսէսի օլան , վէ ինսանը մէխանիքի օլմայան սայ ու ամէլլէրտէն նէֆրէթ էթտիրէն թէքեասիւլ վէ աթալէթին տէֆ ու իզալէսի իշիւն պէլքի եէկեանէ չարէ վէ իլաճ տըր :

«Ճահիլ պիր քիմսէնին չամուր վէ մուրտարըղգտան պաշգա պիր շէյ կէօրմէտիլի եէքտէ ալիմ քիմսէնին կէօղլէրի զայէթ զիզըյմէթ շէյլէր կէօրիւր : Սօգագտա փայիմալը թանգիր էթտիլիմիզ չամուր ,

լիւլէճի չամուրը, գում, գուրում վէ սուտան միւ-
 րէքքէպ պիր մախլութ տըր: Իշպու մախլութտան
 գում տանէլէրի այրըլսատա, Ֆիլան պիր շէքլ ու
 հէյէթտէ տիզիլսէլէր, այնիւշչէմս տէնիլէն զիզըյ-
 մէթ թաշ մէյտանա կէլիր: Լիւլէճի չամուրը այրը-
 րըլաճազ օլսա, մէյտանա էն նէֆիս ֆազֆուրիյէ
 միւնասիպ պէյազ պիր թօփրազ կէլիր. իշպու թօփ-
 րազ տահա զիլատէ թասֆիյէ էտիլսէ, կէօք եազու-
 թա թէհաւլիւլ էտէր: Օլ մախլութըն իշինտէքի
 գուրում չըգարըլպ այրըլսատա իզթիզա էտէն թազ-
 երգէ տիւշար էտիլսէ, էլմասա թէհաւլիւլ էտէր:
 Քէզալիք սու թասֆիյէ վէ թազթիր էտիլինճէ շէպ-
 նէմ գաթրէլէրինէ տէճնէր, եախօտ կիւզէլ պիր քէվ-
 քէպ շէքլինտէ թէպէլիւլ էտէր: Ինսանըն տախ-
 րէ ի էֆքեար վէ մալիւմաթը կէնիշլէնտիքճէ, մէ-
 զիյէթ ի բուհանիյէսի տախի օ նիսպէթտէ արթար,
 վէ պու հալէ քէսպ ի վուզուֆ էթմէսի, անա սէր-
 վէթ ու սամանտան, եախօտ մէսնէտ ու իթիպարտան
 պին գաթ վիյատէ շէվզ ու նէշաթ պախշէտէր: Կէրշի
 ճահիլ իլէ ալիւ իւզէրինէ այնի շէմսլէման էտէր, վէ
 անլէրին իքիսի տախի այնի նէանէլէրի կէօրիւր
 իսէլէր տէ, հէր իքիսի պիրէր ֆարզըլ ալէմլէրտէ
 եաշարար: Պիրիսինէ ալէմ շիրազէ ի նիզամ ու ին-
 թիզամտան մահրում կէօրիւնտիլիւ հալտէ, տիկէրի
 իսէ ալէմին էն սատէ վէ լաքին ազլարա հայրէթ վէ-
 րէն աճիպ գաւմանիյն ի թապիիյէ թահթընտա իսալզ
 օլուճմըշ իտիլինի, վէ անտէ հիւքմ սիւրէն իշպու գա-

վանիյն ու նիզամաթտա տա էն պէօյիւլիւնտէն էն քիւ-
 չիւլիւնէ վարընճայա գատար ազլ ու հիքմէթ էսէր-
 լէրի միւշահատէ էտէր: Իլմ ու հիքմէթտէն մահ-
 րում օլան քիմսէ եալընըզ հալը հազըրը կէօրտիւ-
 յիւ հալտէ, էնլ ի իլմ ու իրֆան մագինին էսէրլէրի-
 նի, միւսթագպէլին սէմէրէ վէ մահսուլընը փէշինէն
 միւշահատէ էտէր: Թալիւ վէ թէրպիյէ ի ֆիք-
 րիյէտէն մահրում քիմսէլէրին աարլարտան պէրու
 թաշ երզընլարընտան վէ իսարապէզարլարտան պաշ-
 գա պիր շէյ կէօրմէտիքլէրի եէրլէրտէ թէտգիզաթը
 ֆէհնիյէ իլէ օղրաշան ալիմլէր քէմալը իս-
 թիզրապ իլէ քիւրէյի արզըմըզըն թարիս վէ
 սուրէթ ի թէշէքքիւլիւ էսէրլէրինի միւթալաա
 էտէրլէր: Իշթէ պու վէճնլէ ալէմ պիր միհնէթ-
 խանէ օլմագտան պիր տար իւս սատտէթ հալինէ թէ-
 հաւլիւլ էտէր: Էօմր տախի փէնչէ ի ճէհալէթտէն
 գուրթուլպ պիր մէվճուտիյէթ ի մանէվիյէ հալինի
 քէսպ էտէր: Վէլիասըլ մուհաթ օլտըզարը վէ կէօզ-
 լէրինէ իլիշն հէր շէյտէ, մէվատտը թապիիյէտէ,
 մահսուլաթը ֆէհնիյէտէ, ասարը շիրիյէ վէ վէգայի ի
 թարիսիյէտէ, մազի, հալը հազըր, վէ միւսթագ-
 պէլլէրինտէ պիթմէզ տիւքէսմէզ զէվզ ու լէզգէթ
 մէնպալարը պուլուրար: Իւլում ու ֆիւնուսն ինսա-
 սանըն սէրվէթ ի մալիւմաթընը թէքսիր, գուլվէ ի
 միւֆէքքիւրէ վէ մուխայիլէսինի թէվսի վէ թէզ-
 եին էտէր, գուլվէ ի միւմէյեիզէ վէ մուհաքի-
 մէսինի թագվիւ վէ թահքիւ էյլէր: Իշթիհասընը

Թատիլ վէ Թանդիմ վէ էֆքեար ու միւթալաաար-
 նը Թասնիհ ու իսլան էտէր : էյի վէ սոյրու միւ-
 Թալաա վէ մուհաքէմէ էթմէյի էոյրէտիր , վէ կէնձ-
 լէրի հէր շէյի սէպէպ ու իլլէթիհնի արայըպ տարաշ-
 տըրմադա Թէշվիդ էտէր : » Պաշ Շէմմաս Փարըար
 պու պապտէ իրատ էթտիյի նութգտա պէր վէճն ի
 աթի իտարէ ի լիսան էթմիշ տիր . « Փէք ալա մա-
 լիւմիւնիդ տիր քի իւլում ու Ֆիհունն էսէրլէրինտէ
 հալընըդ հիւսն ու լէթաֆէթ տէյիլ , անձադ խայր ու
 մէնֆաաթ վէ գուվլէթ տախի վար տըր : Իւլում ու
 մէարիֆ պիղէ պիհիսապ ալէմլէր իլէ սուրու ֆէզայը ,
 հանի կէօք գուպպէսինի , պիհիսապ մախուլաթ իլէ
 շէնլէնմիշ մաղիյի , շիմտիյէ գատար կէօզէ կէօրիւն-
 մէմէլէրի իլէ պէրապէր դայէթ նաղիք վէ բէնկեա-
 րէնկ օլան հիսապսըդ ազվիյէթլէրի այան ու պէյան
 էթտիքտէն պաշգա , պաշ մէլէք Գարբիէլ միսիլլիւ-
 ինսանլարըն բէֆան ը հալ վէ սաատէթ ի իսթիդպալ-
 լէրի իչիւն ճանտիֆէրանէ իֆաի իսըտմէթ էթմէքտէ
 պուլունմըշ տըր : Իւլում ու մէարիֆ , հախստ իլմ
 ու մարիֆէթ էրպապը ինսանլարըն զանմէթ վէ մէ-
 շագգաթլարընը թէքսիրէ տէյիլ , անձադ բէֆան
 վէ սաատէթլէրինի թէգէիտէ , սայ ու դայրէթլէ-
 րինին շիւսնի իտարէ վէ իսթիմալլինէ վէ էլէմ ու
 քէտէրլէրինին տէֆ ու իզալէսինէ խատիմ օլմուշ
 տըր : Էսքի զէմանլարտա հէրարէթտէն պէմ պէյադ
 քէսիդմիշ տէմիր փարչալարընը գայնատըպ պիրի-
 պիրլէրինէ հաիըշտըրմադ իչիւն , ինսանլար վիւ-

ճուտլէրի եարը պէլլէրինէ գատար չըպադ , վէ կէօզ-
 լէրի սայքի քէօրլէնմիշ պիր հալտէ շիտտէթլէ հա-
 նան օճաղըն էօնիւնտէ հանըպ գալրուլարադ չալը-
 ւըըպ չապալամադա մէճպուր իքէն , էլէէվմ մէարիֆ
 սայէսինտէ կէօզէ կէօրիւնմէզ էլէքթիրիդ վէ հավա
 ինսանլարըն հէրլինէ իշ կէօրմէքտէ տիր : Մէարիֆ սա-
 յէսինտէ ինսանլար զիյայ ը շէմսի գուլլանարադ ա-
 նըպպա վէ ագրապալարընըն շէքլ ու սիմալարընը
 թըպգըսը թըպգըսընա թէրսիմ էթմէյէ մուգթէտիր
 օլմագտա տըրլար : Իւլում ու Ֆիւնունն սայէսինտէ
 մաատէրլատէ չալըշան ամլէլէ մատէնին գապիլի իշ-
 թիալ , հանի չափուք աթէշ ալըր կաղլարը իչինտէ
 պիլէ քէմալ ը էմիլյէթլէ իշլէյէ պիլմէնին հօլունու
 էօյրէնմիշլէր տիր : Մէարիֆին էսէր ի իսթիրարը օլան
 միւպթիլի հիսս իլաճլար , էզճիւմլէ լօգման բուհը
 վէ գարընձա հաղը սայէսինտէ , հաղըդ ճէրրան քէն-
 տի նաղիք էլլէրի իլէ խասթանըն կէօղլուհիւն սաս-
 պէլէր իլէ սուրու օլան պէպէլինտէն պիր գըսմընը
 քէսիպ չըգարտըղը էմնատէ , խասթա պիր կէօնէ
 աղըր էլէմ հիսս էթմէմէքտէ տիր : Մէարիֆ մէզա-
 լիմ վէ թէատտիյաթ սարլարը դարֆընտա , միլիօն-
 լարձա աէֆիլ վէ պիչարէլէրին ալնլարը թէրիլլէ հա-
 վըլմըշ օլան էհրէմլէրի տէյիլ , անձադ ֆէնէր գու-
 լէլէրինի , սէֆիլնէ վէ վափօրլարը , տէմիր հօլարընը ,
 թէլէկրաֆլարը վէ ֆօնօկրաֆլարը կէօսթէրմէքտէ
 տիր : Մէարիֆ սայէսինտէ քէօրլէր կէօրիւյօր , սա-
 ղըրլար իշիտիյօրլար : Մէարիֆ սայէսինտէ էօմր ի

ինսանի ուղայօր, թէնլիքէ վէ մուխաթարալար աղա-
 ւըյօր, մէճնուհար գապթ օլուհըյօր, խասթալար շիֆա
 պուլուըյօր : Ինսան գուվվէ ի ճիտմանիյէսիլլէ պէօյիւ-
 ճէք պիր թալը պիլէ եէրինստէն գալտորամազ իքէն ,
 գուվվէ ի մանէվլիյէսի իմոտտըլէ քիւրբէ ի զէմինի
 եէտը իզթիտարընտա պիր օյուհնազ թօփու կիպի
 օյնատըյօր . տէրեասընը գարայա , գարասընը տէր-
 եայա թէպտիլ էտէյօր . զիր ի զէմինտէ նէնրլէր, իւմ-
 ման իչինտէ շէնրլէր պուլուըյօր . ճէվվ ի հալատա
 զէրրէլէր, գուրսը գամէրտէ տէրէլէր քէշֆ էտէյօր .
 տէնիդտէ եիւզէյօր . հալատա ուշուըյօր . տաղլարը
 տէվիբէյօր . եէրլէրի տիւզէլտիյօր . էպատը միււ-
 ճէրրէտէյի էօլլէյօր . զէման վէ մէքեանը թայ գը-
 ւըյօր . ուլուհիյէթէ պաշ էյիյօր . եըլտըրըմա գարշը
 գօյուըյօր - հասըլը մէարիֆ սայէսինտէ հէր շէյի եա-
 փըյօր . սիհր ու քէրամէթ կէօսիթէրլիյօր : Սիւպան
 Սլլան . մէարիֆ փնսանը տահա նիչէ պին պէտայիին
 իճատընա իրշատ էտէճէք տիր : Իշթէ պու սէպէպ-
 լէրէ պինսէն էվլատ ու անֆատըմըլտան հիչ պիրի-
 նին, զիհնի թէրպլիյէ , խայալը թէվսի ու իշալ , հէփ
 գուվվէթլէրիմիզի թէշքիլ վէ թանզիմ էտէն , Ֆիք-
 րի պէպէյիպ միւթէնէվվի վէ միւֆիտ մալիւմաթ իլէ
 տօլտուրան իւլոււմ ու մէարիֆին՝ էլթաֆը պինիհա-
 յէ վէ նիէմ ի ճէլլիլէսինտէն մահրոււմ վէ պիպէնրէ
 պիր հալտէ պէօյիւմէլէրինէ ապա միւսասատէ օլուհ-
 մամալը տըր :»

Սիւսնէյ Սմիթն իւլոււմ ու ֆիւհուհըն զէվզ ու

լէզզէթլէրինտէն պահա էթտիյի սըրատա պէր վէճնի
 աթի իտարէ ի լիսան էթմիշ տիր . « Հազիգաթը թէ-
 հարրի վէ անա քէսպ ի վուգուֆ էթմէք մուճիպ ի
 շէրէֆ ու մահգուզիլէթ տիր : Պիքր ի ինսանիյի
 իլմ ու մարիֆէթ ճէվահրի Նուրնիտարըլէ թէզէին
 էթմէք՝ մալ վէ սէրվէթ եըլմագտան էվա տըր .
 սէօյիւ իլէ պէյան օլուհան հազիգաթ զայէթ մու-
 հիմմ վէ միւսէլլէմ պիր հազիգաթ տըր : Յիլհագիգա
 ինսան իլմ ու իրֆանըն ճէլիլ թախթը էօնիւն-
 տէ տիզ չէօքմիււշ օլարագ անըն տիւրր ու կէվ-
 հէր սաչան տուտագլարընտան չըգան էֆքէտըրը ա-
 լլիյէ վէ միւթալաաթը րամիգա տէրեասընա միւս-
 թէզրագ օլտըրը սըրատա գալպինտէ նէ գատար
 պէօյիւք պիր մէմուհիյէթ վէ մահգուզիլէթ հիսա է-
 տէր : Օլ էսրարէնկիլ տագիգատա գալպ ի ինսանի
 լաթիֆ հիսսիյաթլէ տօլարագ էթրաֆընտա խաթըր-
 նիւվազ խայալէլէր տօլաշմաղա պաշլար , վէ նազա-
 րը հիքմէթի էօնիւնտէ բուհանի վէ նուրանի մէն-
 զարէլէր միււնքէշիֆ օլուր : Պինսէն ալէյն ասարը
 մաղիյէ վագըալէրի իլէ գատիմ գալմ ու գապիլէլէ-
 րին զուհուր ու ինզըրագլարընըն էսպպալը մուճիպէ-
 սինի պէյան , վէ զիյա , հէրարէթ վէ բիւզիկտարտան
 պահա էթմէք , սէմալաթ վէ զէմինտէ ինսանըն նէ
 կիպի աճաիպաթ վէ քէշֆիյաթ իճրատընա միւլէս-
 սէր օլտըրընա աշինա պուլուհնազ , իալիլ ի ճիհա-
 նըն պիր ալուճ թօփրագ իչինտէ նէ գատար հալթէթ
 էֆգա վէ էսրարէնկիլ խավվաս ճէմ էթմիշ իտիյինի

քրմեակէրին իճրա էթտիյի թա՛յլիլ քրմեէվի մուտ-
 վէնէթիլլէ անլամագ, նէ՛ մէրթէպէ ալի, նէ՛ տէրէճէ
 ճէլիլ պիր մէշղուլիյէթ տիր: Ինսան կէօք եիւղիւնէ
 նազար էտինճէ, նէ տէրէճէ ազիմ հայրէթէ միւս-
 թէղրագ օլուր: Անըն բէնկեարէնկ վէ նուրէֆշան
 գանսիլլէր — սէվապիթ վէ սէյնարաթ իլէ միւզէյեէն
 գուպպէսինի սէյր ու թէմաշա էթտիքճէ, ինսան ա-
 զիմ պիր հայրէթ վէ իսթիզրապ իշինտէ գալլը. իւմ-
 մանը էֆքեարա տալար: Կէճէնին, օլ էսրարէնկիդ
 սիւքիւն ու սիւքիւնէթի իշինտէ պէտայի ի թապիա-
 թը թէմաշա էթմէք իւզրէ ինսան քէնտի նազար ք
 տիգգաթընը քէմալ ք հիւրմէթլէ սէմայա չէվիրին-
 ճէ, աճէպտոնէլէ՛ր հիսս էտեր, խաթրընտան նէլէ՛ր
 կէլիւր կէչէր: Կէօք գուպպէսինտէ էլմաստարէլէր
 միսիլիւ փարլայան օլ զիյափաշ քիւրէլէր պիր սիհրէ
 մալիք իմիշլէր կիպի ինսանը մէսթ ու մէտոնշ է-
 տէրլէր, վէ տիտէ ի էրպապ ք թէմաշայա, քէնտի-
 լէրինէ քէմալ ք չէֆգաթլէ նազար էտէն սէմալի
 վէ նուրմանի մաթլուգաթ կէօզլէրի կիպի կէօրիւ-
 նիրլէր: Օլ նուրէֆշան կէօզլէրոէն մանզուն վէ
 միւքէտտէր գալպէր իւզէրինէ՛ կէճէնին բիւթու-
 պէթ ի բուհիէրվէրիլլէ հասըլ օլուպ չիչէքլէրի ինեա
 էտէն շէպնէմլէր միսիլիւ, թէսէլի շէպնէմլէրի է-
 նէր: Պու սըրատա քեախնաթըն սուրէթի թէքէվ-
 վիւն վէ թէշէքքիւլիւնէ տաիր, անըն խաթրընա
 պին պիր սիւալ կէլիւր: «Գուպպէ ի ասիւմանտա
 փարլայան օլ նուրանի գանսիլլէր նէ՛ տիր: Աճէպա

պիգտէն նէ՛ գատար ուզագ տըրլար: Աճէպա անլէր
 քէնտիլէրինի զապթ ու իպարէ էտէպլիլէճէք պիր գա-
 նունա թապի պուրունմայարագ պիհատա վէ պիփա-
 յան օլան կէօք գուպպէսի իշինտէ տաղընըգ վէ սաշըգ
 պիր հալտէ՛ մի պուրունլոյօրլար, եօգսա քեախնաթտա
 ձէնապ ք Հագգ թարաֆընտան վազ էտիլմիշ օլուպ
 տա նիհայէթսիլլիյին պիհուտուտ իւմմանը իշինտէ
 անլէրի քէմալը նիզամ ու ինթիզամ իւզրէ գապթ
 ու իտարէ էտէն պիր գաիտէ ի ումումիյէյէ՛ մի թա-
 պի տիրլէր: Օլ ալէմլէր իշինտէ տախի պէնիմ կիպի
 ազլի վէ ալազի, բուհանի վէ ճիսմանի սըֆէթ վէ
 խասսիյէթլէր իլէ մութթասըֆ մախլուգաթ վա՞ր մը
 տըր:» Իշթէ ինսան պու կիպի էֆքեար վէ միւլա-
 հազաթ տէրեաւընտա չալգանմագտա իքէն իւլուճ
 ու մէարիֆ անըն էլինտէն թութարագ պիր սէտա ի
 շիրին էտա իլէ անա տէր քի, «է՛յ թալիպի հագիգաթ,
 պու ալէմլէր պիգտէն օգատար ուզագ տըրլար քի
 անլէրտէն պաղըսընըն զիյասը խարիզ իւլ ատէ պիր
 սիւրաթլէ հարաքէթ, վէ մէզքիւր ալէմլէրին եա-
 րատըմալարընտան պէրու գաթ ք մէսաֆէ էթմէլէրի
 իլէ պէրապէր հէնուզ պիղէ եէթիշէմէմիշլէր տիր:
 Օլ ալէմլէր գուպպէ ի ասիւման իշինտէ օգատար
 սիւրաթլէ սէյր ու հարաքէթ էտէրլէր քի թօփլար-
 տան աթըլան կիւլլէլէրին սիւրաթը անլէրինքինէ
 նիսպէթէն հիշա հիշ մէսապէսինտէ տիր: Անլէր օլ
 տէրէճէ ազիմ, օլ մէրթէպէ ճէսիմտիրլէր քի քիւ-
 րէ ի արգ անլէրէ գըյատէն պիր զէրրէ ի մէվուճ

հիւքմիւնտէ պիլէ տէյիլ տիր :» Իշպու մայիւմաթը ալմասը իւզէրինէ , բունը ինսանինին հիսս էթտիյի զէվզ ու մանգուղիյէթի քիմ թարիֆ էտէպիլիր : Ետէպիյաթ պաղչէ ի ֆերահֆէզասընտա կէշթ ու կիւզար էտէրէք մէշահիրի շուարա վէ իւտէպանըն ասարը պերիլիւզիտէլէրի մէշգ ու միւթալասսըլէ մահզուզ վէ միւթէլէզզիզ օլմագ նէ խօշ տըր : Հիւքէմա վէ իւլէմա իլէ պերասպէր Սէպէպի Էվվէլլն , Եանի Ճէնսպը Հագգըն հաբաիզ ու տագայիգինին էարարընս վագըֆ օլմաղա չալըշմագ , ալէմտէ հէր շէյ ֆէնսա վէ զէվզ պուլմագտա , էզծիւմէ տէնիզլէր չալզանմագտա , էպէտի տաղլար թօզա , թօիրագա տէօնմէքտէ , խօշ բաիհալը վէ բէնկիւարէնկ չիշէքլէր սարարըպ սօլմագտա , նաղմէփէրտագ գուշլար թէրէնիւմտէն ֆարիզ , վէ գալպի ինսանի աթմագտան տուր օլմագտա իտիքլէրի հալտէ , թէպէտտիւլ վէ թէղայիւրտէն միւնէզզէն վէ միլիօնլարճա ալէմէրին զիմաթը իտարէսի Եէտը գուտրէթինտէ օլան Չաթը ճէլլլին վարըղընը ֆէնմ ու իտրաք էթմէք նէ գատար պաիս ի մէմուռնիյէթ , նէ տէրէճէ թէպիլիթպախը տըր : Պինսէնս ալէյն , կէնճիլքտէ ճանս ու կէօնիւլտէն թահսիլ ի մէարիֆէ չալըշըպ չապալամագ , խսպ ու բահաթըմըղը թէրքլէ անըն իչիւն ույգուսուզ կէճէլէր կէչիւրմէք , պիւթիւն կիւնլէրիմիլի անս հասը ու վագֆ էթմէք , անըն իչիւն գանլը թէրլէր տէօքմէք , պիւթիւն սերմայէ ի հայաթըմըղը անըն ուղընս սարֆ էտիպ , սաիր հէփ զէվզ

ու էյլէնճէլէրտէն վագ կէչէրէք , անըն իչիւն սօն տէրէճէ ֆագը ու զարուրէթէ թէհամմիւլ էթմէք , վէ հէր ասը ու զէմանըն էագիմի , Եանի պէօյիւքատէմլէրի միսիլիւ միհնէթ ու մէշագգաթթարա գաթլանմագ ֆիլհագըգա լայըզ վէ սէզա տըր :

« Էօմրիւնիւ իւլոււմ ու ֆիւնոււն թահսիլինէ հասը ու վագֆ էտէն քիմսէ , հատտը զաթինտէ հիշ պիր ֆէսատ ունտուրընը հաիզ օլմայան զէվզ ու թէլէզզիւզլէրէ գօյուլըր , վէ ֆէք ինթիմալ տըր քի գալպի իփրատըպ աշընտըրան , պինս ի վիւճուտը խարասպ , վէ բուհը իֆսատ էտէն հէվա ու հէվէսլէրտէն ազատէ գալըր : Անըն հէփ զէվզ ու էյլէնճէլէրի սատէ վէ մասոււմանէ օլուր : Պու ֆանի տիւնԵատա Եաշատըղը միւտտէթճէ էօյլէ պիր սատտէթէ նաիլ օլուր քի տիւշար օլաճաղը հիշ պիր իտպար ու ֆէլաքէթ անը օլ սասատէթտէն մահրոււմ էտէմէզ : Թալիպ ի իլմ օլան պիր չէօիծիւնիւն էօմրիւնիւ պիլէ , իլմ ու իրֆանտան պիպէհրէ պուլոււնան զէնկինին էօմրիւնէ պին գաթ միւրէճճահ սայարըմ , զիրա ֆիքըրին աթէշի , մէճուսիլէրին տաղլարտա տաիմա Եանար հալտէ պուլանտըրտըղարը աթէշ միսիլիւ կէճէ կիւնտիւլ Եանար , վէ ասլա սէօնտիւրիւլէմէզ : Իշթէ պու վէճնլէ տաիմա Եանմագտա օլան ֆիքըրին զըտասը Եա էֆքեար վէ միւլանագաթը լիմիյէ , Եատա հէվա ու հէվէսլէրէ մախսուս էֆքեարը ֆասիտէ տիր :

« Պինսէնս ալէյն , իւլոււմ ու մէարիֆի ճանս ու կէօ-

նիւլտէն, ֆէվզելատէ վէ գարշը գօնուլմազ պիր աշգ ու մուհապպէթլէ սէվինիզ տէմէքտէն միւրա- աըմ, զըմնէն մասուլմիյէթի, ֆազիլլէթի, ախլազ Ե համիտէյի սէվմէք լիւզուլմընը անլաթմազտան պաշ- գա պիր շէյ տէյի տիր: Մէարիֆի սէվինիզ, զիրա եկէր էշրաֆտան վէ էսհապը սերվէթտէն իսէնիզ, սիզին օ հալ ու մէվգիտէ պուլուհմաղա լայրգ օլ- աըղընըզը հէր քէսէ իթիրաֆ էթտիրէճէք տիր: Մէարիֆի սէվինիզ, զիրա եկէր ֆազիր իսէնիզ, ֆազ- րընըզը շայան Ե իհթիրամ գըլաճագ, վէ էն խօտալին քիմսէ պլիէ իշպու հազիր հալինիզի իսթիհզայա ճիւրաթ էթմէյէճէք տիր: Մէարիֆի սէվինիզ, զիրա էլէմ վէ քէտէրէ տիւշար օլաըղընըզ զէման սիզի թէսլիյէ, վէ մէմտուհ սըֆէթ վէ խասսիյէթլէր իլէ մութթասըֆ վէ միւզէյիէն գըլաճագ, վէ սիզի ապա թէրք էթմէյէճէք տիր: Իւլուլ ու մէարիֆի սէվի- նիզ, զիրա կէօղլէրինիզ էօնիւնտէ եէնի եէնի էֆ- քեար վէ թէսալվուրաթ ալէմլէրի քիւշատ, վէ սի- զի տիւննատա օղրայաճաղընըզ աֆէթ վէ պէլալէր- տէն սիյանէթ, տաիրէ ի էֆքեարընըզը թէվսի, հիւ- սիյաթընըզը թէրֆի էտէճէք, վէ ան Ե վահիտտէ տէ- րուհինիզտէ էօլիւմսիւզլիւք էմէլ ու արզուսընը ու- յանտըրաճագ աըր:

«Իմօի եկէր պիր կէնճ էօմրիւնիւ թահսիլ ի մէա- րիֆէ վագֆ էթմիշ իսէ, քէմալ Ե սէպաթ վէ մէ- թանէթլէ իլէրի վարսըն: Ֆազր ու զարուրէթին մէրարէթի, տէրա ու էլէմլէրին սիվրի տիքէնլէրի

անըն զալիպանէ թէգատտիւմիւնէ մանի օլմասըն: Իշթէ օլ կէնճ թահսիլ ի մարիֆէթէ պու վէճնլէ սայ ու զայրէթ էյլէտիյի թագաիրտէ, մէարիֆ հըֆի ու հիմայէյէ մէմուր պիր մէլէք միսիլլիւ, անը հիւս- նիյաթա, իւլվիյաթա, խայր Ե մութլագա, հազի- գաթա, հիւսնի ատապա իրշատ, վէ էֆքեար Ե իւլ- վիյէ, քէսքին գուվվէ ի միւթէխայէիլէ վէ զէվք ի սէլիմ ճէվահիր վէ էլմաստարէլէրիյէ թէզեին էտէ- ճէք տիր:

ԺԱ.

ՔԻԹԱՊԼԱՐ ՎԷ ԻՆԹԻԽԱՄԸ ՔԻԻԹԻԻ

Միւքալա քապա կէլէն Բէլալ ու մէլալնն էն միւսաիր սէվասը սըր: Հիշ պիր Բէտէ Ե միւսասը օլմասըմ քի պիր սաաթըզ միւքալա անը իզալէ էրմիւ օլմասըն:

ՄՕՆԹԷՍԳԵՐՕ

Իշպու օն տօղուզընճը ասը Ե թէրագըլաթհասը- տանալի օլաըղըմըզ նիմէթ վէ իմթիյազալար իշինտէ, եկէր էն զիյատէ մէմուսն վէ միւթէշէքթիր օլաճա- զըմըզ պիր շէյ վար իսէ, օտա քիթասալար էլէ կէ-

չիրմէք խոստուարնտաքի սուհուլէթիմիդ տիր : Քի-
թապարա գարչը միննէթտարըղըմըգտան պահա
էտէրքէն Տըրըմ Եպիսկոպոսը Բիչարոտ տը Պիւ-
րի պէրվէճհ ի աթի իտարէ ի լիսան էթմիչ տիր .
«Քիթապար պիղի ֆալագասըզ վէ տէյնէքսիդ,
թէտիպ վէ թաղիր էթմէքսիդին , հիտտէթ ու չիտ-
տէթ կէօսթէրմէքսիդին վէ պիլա իւճրէթ թալիմ
էտէն խօճալար տըր : Անլէրին հանընա վարսանըզ ,
անլէրի ուլգուտա պուլմազսընըզ . թէթէպպիւ վէ
միւթալաանըզ էսնասընտա անլէրէ սիւալլէր սօրսա-
նըզ , անլէր սիզտէն պիր շէյ քէթմ էթմէզլէր .
սէօզլէրինի հանըլչ անլասանըզ , սիզէ գարչը ասլա
կիւճէնմէզլէր . ճահիլ իտէնիդ , իւղէրինիդէ կիւլ-
մէզլէր : Քիթապար ինսանըն սէվկիւլիւ նասիհլէրի
վէ հագիգաթլը մուհիպպլէրի տիրլէր քի պիղի թէք-
տիր վէ թաճիզ էթմէտէն նաֆի նասիհաթլար վէրիր-
լէր , վէ գուսուրլարըմըզը պիղէ պէյան էտէրլէր :
Հուգուզ վէ վէզաիֆիմիդի իխթարլէ պիղի զաֆլէթ
ուլգուսընտան ուլանտըրըրլար . պիր կէօնէ ատէմի
խօշնուտիմիդի մուճիպ օլմատան հէմ պիղի էյլէն-
տիրլեր , հէմ տէ նէֆսիմիդի իսլահ իտէրլէր : Պիւնաէն
ալէյի կիւլիտէ քիթապարտան միւթէշէքքիւ պիր
քիւթիւպիսանէ հէր նէվ սէրվէթտէն էվլա տըր ,
վէ արզուլանաճագ շէյլէրին հիչ պիրիսի անընլէ
մուգայէսէ օլուսամագ : Հէր քիմ հագիգաթ , իւմ ու
հիքմէթ վէ սիրուր ու սէլամէթ թալիպի իսէ , քի-
թապարը սէվէր :» Փէթրարք քիթապար հագըն-

տա պէրվէճհ ի աթի իտարէ ի լիսան էթմիչ տիր .
«Պէնիմ էօլլէ տօսթ վէ անպապարըմ վարտըր քի
սէօզլէրինտէն , սէօհպէթլէրինտէն զայէթ մահզուզ
օլուրոււմ : Անլէր հէր սինն ու սալտան , վէ հէր
տար ու տիյարտան օլուպ , հէմ մէշվէրէթ մէճլիսլէ-
րինտէ ընյիէրվէրլիք , հէմ տէ շէվգալէրլիքլէ շէօհ-
րէթեապ , իւլոււմ ու մէարիֆտէ մալիւմաթը ֆէվգէլ-
ատէլէրի ճիհէթիլլէ թաղիմաթ վէ իհիթիւրամաթը
ֆաիգայա մագհար օլմուշլարտըր : Անլէրլէ կէօրիւ-
չիւպ գօնուշ մագիէք պօլայ տըր , զիրա անլէր տաի-
մա պէնիմ խրտմէթիմտէ պուլուստըզլարընտան իւ-
թէտիլիմ զէման անլէր լէ կէօրիւշիւր , իսթէմէտիլիմ
զէման անլէրի սալը վէրիրիմ : Անլէր պէնի ասլա
թաճիզ էթմէզլէր , վէ սօրտուղըմ հէր սիւալա տէր-
հալ ճէվապ վէրիրլէր : Անլէրտէն պազըլարը կէշմիչ
ասըլարըն վուգուաթընը հիքիայէ , պազըլարը տա-
խի թապիաթըն էսարը վէ խաֆֆիյաթընը պանա
իֆշա էտէրլէր : Պազըլարը նէ վէճհլէ եաշայաճագը-
մը , պազըլարը իսէ նէ վէճհլէ էօլէճէյիմի պանա
թալիմ էտէրլէր . պազըլարըրուհիէրվէրլիք վէ շէվգ-
ալէրլիքլէրի իլէ զալիւ վէ էնտիշլէրիմի տէֆ ու
իզալէ , գալպիմի թէհզիպ , բուհըմը թէֆրիհ էտէր-
լէր . պազըլարը տախի ֆիքրիմէ մէթանէթ վէրիպ
արզուլարըմը նէ վէճհլէ զապթ , վէ քէնտի նէֆսիմէ
նէ եօլտա քիւլլիյէն իթիմատ էտէպիլէճէյիմի պանա
թալիմ էտէրլէր : Վէլնասըլ իւլոււմ ու ֆիւսուլըն հէֆ
խազլինէլէրինի պանա քիւշատ էտէրլէր : Հէֆ պուհ-

բանը զէմանդէրտէ անլէրին իխթար ու հասիհատ-
 լարընա վէ վերտիքլէրի մալիւմաթա քէմալը էհի-
 յէթլէ իթիմատ էտէպիլիբիմ, Անլէր իֆա էթտիք-
 լէրի իշպու հէփ խըտմէթլէրէ պէտէլ, պէստէն քէն-
 տիլէրի հագիլիսանէմին քիւշիւք պիւր օտաճըլընըն
 պիւր քէօշէճիլինէ հէրլէշտիլմէքլիլիմտէն պաշգա
 պիւր շէյ իսթէմէզէր, զիւրա պու տօսթլար քէօշէ ի
 վահտէթին հուզուր ու ասայիշինի, շիւքէթ վէ ճէ-
 միլէթլէրին վէլվէլէ վէ շամաթալարընա թէրճիհ է-
 տէրլէր : »

Քիթապլարը սէվէն՝ հիշ պիւր զէմանտա սէվ-
 կիւլիւ վէ սատըզ տօսթտան, հագիլթաթլը միւսթէ-
 շարտան, միւֆէրրիհ վէ շէն բէֆիգտէն վէ միւէսսիր
 պիւր թէսէլլիճիտէն մահրոււմ գալմայաճազ ալըր Ան-
 լէր բիյաքեարլըզ վէ միւտահինլիք էթմէքսիզլին պի-
 զէ վազիֆէլէրիմիզի իլան ու իխթար էտէրլէր :
 Թէտզիզ ու միւթալաա, թէֆէքքիւր վէ միւլահազա
 իլէ հէր զէման ու մէքեանտա վէ հէր հալ ու քեար-
 տա քէնախիմիզի էլէնտիբիզ ֆէրահլանտըրըրըզ :
 Տիւննատա եաշայա կէլմիշ օլան էաղլմ վէ հիւքէ-
 մալը հուզուրըրըզ ճէլպ, վէ էն մուհիմմ վէ ճալիպ ի
 տիգգաթ մէսէլէլէրէ տախրանլէր իլէ միւպահէսէ վէ
 իսթիշարէտէ պուլոււնապիլիսէք, պոււնը քէնտիմիզ
 իշիւն նէ ազիմ պիւր շէրէֆ, նէ պէօլիւք պիւր իսթի-
 յալ ատտ էտէր իտիք : Հալ պու քի մունթազամ
 պիւր քիւթիւպիսանէմիզ օլտըրը հալտէ պիզ պիլֆիլի
 իշպու գուտրէթէ մալիք օլուրըզ : Պու սայէտէ Գը-

սէնէֆօն վէ Չէզարտան իճրա էթմիշ իտիքլէրի մու-
 հիմմ իշլէրէ տախր մալիւմաթ ալապիլիբիզ Գեմոսթե-
 նէս վէ Չիշէրօնըն հութղարընը տիւնէյէպիլիբիզ :
 Սուկրատ վէ էֆլաթոււնըն միւսահէպէթլէրինէ իշթի-
 րաք էտէպիլիբիզ : Եուքլիտ վէ Նիւթընըն պիւրհան
 վէ տիւսթուրարընը հազարը թէտզիգտէն կէշիբէ
 պիլիբիզ : Քիթապլարտա էն մուգթէտիւր զաթլարըն
 էն կիւզիտէ էֆքեար ու միւթալաալարընը էն ալա
 վէ էն վազըն սուրէթտէ իզահ օլոււմուշ պուլուրըզ :

Ճէրէմի Գօլըր տէյօր քի Քիթապլար կէնճէլ-
 լին միւրշիտի, իսթիյարլարըն մէտարը թէսէլիտի
 տիւր : Եալընըզըրըմըզտա էքսէրիյա պիզէ արըզ օ-
 լան քէլալ ու մէլալ տէֆ իլէ, պիզի քէնտի նէֆ-
 սիմիզէ պիւր պար օլմագտան խէլաա էտէր : Եէվմի
 մէշուլլիյէթլէրիմիզ, վէ էօմիւն ահալը միւթէխա-
 լիֆէսի պիզի պիթապ վէ գալպէրիմիզի տիւշարը
 իզթիւրապ էթտիյինտէ, իսթէտիյիմիզ վազթ պու ա-
 լէմ ի պալայա իլթիճա, վէ սուսամըշ բուշարըմըզ
 սէմավի շէպնէմէրիյլէ իրվա էտէպիլիբիզ : Քի-
 թապլար միւտտէթ ի հայաթըմըզտա պիւթիւն պիւ-
 թիւն վարէսթէ գալմամտըրըմը միհնէթ ու մէշագ-
 գաթլարըն մէրարէթիլի, վէ շէտախտ ի տէհրին թէ-
 սիլիլի թատիլ, ինսանա հէր հալ ու քեարընտա ա-
 րըզ օլապիլէճէք հիւզն ու քէտէրի բէֆ էտէրլէր,
 եախօտ պիւթիւն պիւթիւն բէֆ էտէմէսէլէր պիլէ,
 թախֆիֆ ու թատիլ էտէրլէր : աղաղ ու ամալը-
 մըզը թէսքին էտիպ իտպար վէ ֆէլաքէթլէրիմիզի,

վէ ինսանլարըն պէտմուռամէլէլէրինի ունուլթտըրըր-
լար : Պէրհայաթ օլանլարտան օսանտըղըմըգտա քիպը
ու զուրուրտան , վէ զարազ ու ատավէթտէն վա-
րէսթէ օլան էօլիւլէրէ միւրաճաաթ էտէպիլիլիդ :
Քիթապլար գուսուրըմըգա պագմազ , վէ խաթըր-
մանտէ օլմազ տօսթ վէ ըէֆիպլէրիմիդ տիր քի իս-
թէտիլիմիդ վազթ պիզիմ իլէ իւլֆէթ ու իւնսիլէթ
էտէրլէր , իսթէմէտիլիմիդ զէմանտա պիզէ կիւճէնմէ-
տէն կիտէրլէր : Հաթթա քէօլիւք պիր եէրտէ վէ
եա ճահիլլէրտէն միւթէչէքքիլ պիր ճէմիլլէթ իչինտէ
պուլունտազ պիլէ , զէվզ ու շէվզ ի ըէֆագաթլարը
իլէ պիզի զէվգեապ , վէ շէրէֆ ի միւլագաթլարը իլէ
միւշէրրէֆ զըլարլար : Նէվ ի պէնի պէշէրին մուճի-
տանէ Ֆիքրինին ազամէթինի , վէ կէչմիշ ասըլարըն
վէ գատիմ գավմ ու գապիլէլէրին պիլ ճիւմլէ քէչ-
ֆիլյաթ վէ միւլսթէրիաթ վէ վուզուլթընը կէօլիւ-
միւզիւն էօնիւնէ կէթիլիպ պիզէ սէյր ու թէմաշա
էթտիլիլէր : Քիթապլար օլմազաա իտի , պու կիւն
էպէտի իւլ իշթիհար Գալիլէոսուն , Նիւթընըն , կո-
պերնիկոսուն — քի ումուռ ինսանիլէթի էսրար վէ
խէֆայա ի գուտրէթտէն , Ֆիւլուզաթ ը թապիլթտան
հիասէտար էթմիւլէր տիր — զիլյայ ը շէմա գտտար
փարլազ Ֆիքրլէրի , արիւ ու ամիզ թէտգիլթլարը
նէթիճէսի օլարազ մէյտանա կէթիլիաթլէրի ասար ը
մարիֆէթին հանկիսինտէն խապէրտար օլապիլիլի ի-
տիք : Քիթապլար օլմասա իտի , ալէմ ի ինսանիլէթէ
եկնէ պու ալէմ իչինտէ պիր ճիհան ը տիկէր իլհագ

էտէն Քրիստափոր Գօլումպոս , վէ խարիզ իւլ ատէ
պիր զէքեա իլէ իւմման իչինտէ մէսթուր պիր գը-
թայը քէչֆ էտէրէք հէմնէվիլինի իլէլ էպէտ միւլսթէ-
ֆիտ վէ միւնէթտար էտէն Վասգօ—Տակամա կիպի էս-
հապը զայրէթ վէ ֆէթանէթին նամլարընը պիլէ փէք
կիւճ էօյրէնէպիլէճէք իտիք : Քիթապլար պիզտէն
Փարսախ Փարսախ ուզագտա պուլունտան ատէմլէրին
հիւնէր վէ մարիֆէթիլէրինի պիզէ իսալ վէ թալիմ ,
վէ գատիմ զէմանլարտա զուհուր էտէն մէշահիր ի
ազվամ ը կէթիլիպ պիզէ թագաթիմ էտէրլէր : Ագաս ի
զարպըն հիէմ ու ֆէվախա ի մէտէնիլէթինի միւն-
թէհա ի զարպա , միւնթէհա ի զարպըն քէմալաթ վէ
թէրագգըյաթընը ազաս ի շարգա իսալ էտէրլէր :
Քիթապլար սէֆագաթիւշ մէնպալար տըր քի էօմրիւ-
միւզիւն հէր հալ ու զէմանընտա ճէրէյան էտէրլէր ,
վէ հէր սինն ու սալտա , հաթթա հայաթտան արթըզ
էն ազ լէզզէթեապ օլտըղըմըզ իխթիլյարըզտա պիլէ
պիր չօզ զէվզ ու լէզզէթ պախշ էտէրլէր : Քիթապ-
լարըն պախշ էյլէտիքլէրի իշպու զէվզ ու լէզզէթ-
լէր սաիր էզվազ վէ լէզալիզ ի տիւննէվիլինին հիչ
պիրինէ մուզիս օլմայըպ տախմա թէճէտտիւտ վէ
թէտտաիւտ էտէրլէր : Հէր արզու էյլէտիլիմիզ զէ-
ման եանըմըգտա պուլունուրլար : Տախմա ըէֆա-
գաթ վէ միւստահէպէթլէրինտէն խօշլանտըղըմըզ զէ-
վաթըն շէրէֆ ի միւլագաթլարընա նաիլ օլմայըզ :
Խօշլանմատըղըմըզ ատէմլէրլէ ըէֆագաթ վէ միւսա-
հէպէթ էթմէքտէն իսէ , եալընըզ գալմագ էվլա տըր :

Հալպու քի պէօյլէ սըրաւարտա սաիր պիր մէշղու-
լիյէթ պուրուհմաղխէ , եալընըզըզ տախի պիզէ կի-
րան կէլիր : Ահ , իշթէ պէօյլէ հալլէրտէ միւֆիտ
քիթապլար միւթալտասը իլէ մէշղու , օլսագ , նէ
գատար միւսթէֆիտ օլուրըզ : Էլհասըլ մէքիւլաթ
ճիսմին ղըտասը օլտըզ կիպի , էյի քիթապլար տախի
ճանըն ղըտասը տըր : Անլէր գիյափաշ պիր չըրազ
կիպի պիզի թէնվիր վէ սաստէթ ու սէլամէթ թա-
րիգինէ սէվզ ու իրչատ էտէրլէր : Քիթապլար
վազթ իւմմանը իւզէրինտէ եափըլմըշ Ֆէնէր գուլ-
լէլէրի օլուպ , անլէրին սիհրի վասըթասըլլէ տիւնեա
թարիխինին պիւթիւն ալայիշ ու նիւմայիշի , էազիմ
ու էքեապիլրի ալայը վալա իլէ կէօզիւմիւզ էօնիւն-
տէն կէլիպ կէչէրլէր : Վէլ հասըլ պիր քիւթիւպիսա-
նէ գափուսուհըն ալթուն անախթարընա մալիք օ-
լան հէր քէս քէնտի քիւթիւպիսանէսինտէ թէսլիյէ
վէ թաղիյէյէ , հուզուր ու բահաթա նաիլ օլապի-
լիր : Պիր քիւթիւպիսանէ հագիգի պիր նիւզնէթ-
կեան վէ մէրքէզ ի սէֆա ու սաստէթ տիր : Տիւն-
եանըն ղաիլ վէ էնտիշէ , տէրտ ու էլէմ ֆուրթու-
նասընտան գուրթուլմագ իչիւն իլթիճա էտէճէք
պիր էմիլիյէթ լիմանը աըր : Զէնկին վէ ֆագիբ միւ-
թէսալիյէն անըն ղէվգինի չըզարա պիլիր , զիրա
ագալլի պու խուսուստա սէրվէթ ինսանա պիր բիւճ-
հանիյէթ վէրմէզ : Հիւսնի սուրէթտէ գուլլանտը-
ղըմըզ հալտէ , քիւթիւպիսանէմիզի հագիգի պիր ճէն-
նէթէ — Ստէն պաղչէսինէ — թահվիլ էտէպիլիլրիզ :

Պուրատա էն մուհիմմ թարիխլէրի , էն ճալիպի մէ-
րագ սէյեհանաթ վէ սէրկիւզէշթհամէլէրի , էն կիւզէլ
չիլրլէրի , էն շայան ը տիզգաթ հիքեայլէլէրի օգույա-
պիլիրիզ . էն մէշհուր սիյասէթչինասուար , շաիրլէր ,
ֆէյլէսօֆլար իլէ միւլագաթ էտէպիլիլրիզ , էն պէօ-
յիւք միւէլլիֆ վէ մուհարբիլլէրին արա ու էֆքեա-
ընտան միւսթէֆիտ , էն ղէքի վէ էն ազիլ զաթլա-
ըն սասըր ալիյէսինի միւթալաա իլէ միւթէլէզ-
զիզ օլապիլիլրիզ :

Լաքին հէր հալտէ իսթիֆատէ էտէճէյինիզտէն
էմին օլմագ իչիւն օգույաճաղընը քիթապլարը կիւ-
ղէլճէ ինթիխապ էթմէլիսինիզ , զիրա ինսանըն ա-
տապ ու ախլագընը իֆաստ վէ սէմթ ի սէֆահէթ ու
սէֆալէթէ սէվզ էտէճէք քիթապլար տախի վարտըր :
Լաքին պիր քիթապլըն , անը պաշտան պաշա օգու-
մագսըղըն , սիզին օգումանըզա լայըզ պիր քիթապ
օլուպ օլմատըղընը նասըլ պիլէպիլիլրիսինիզ : Պիր ֆըչը
չէրապլըն ալա նէվտէն օլուպ օլմատըղընը նէ վէճն-
լէ պիլիլր իսէնիզ , իշթէ թամմ օլ վէճնլէ : Էկէր պիր
ֆըչըտան պիր քեասէ շէրապ պօշալարըզ իչէրէք ա-
նըն պօզուզ վէ թաթսըզ օլտըղընը անլարսանըզ ,
անըն իսթէտիլիլրիզ նէվ շէրապ օլուպ օլմատըղընը ան-
լամագ իչիւն ֆըչընըն իչինտէք շէրապլըն հէփիսի-
նի իչմէնիզ իճապ էտէր մի : Լաքին քիթապլարը
ինթիխապ էթմէք իչիւն պուհտան տահա գըսա վէ
հէր քէսին իճրա էտէճէլի պիր ուսուլ վար աըր , վէ
օ տա՞ քիթապլարա՝ իլաճլարա պագտըղըմըզ նաղար-

լէ պագմագ տըր : Սաիր քիմսէլէրին օգուչարագ
 թագտիր էթմէմիշ խտիքէրի քիթապլարը ապա օ-
 գուճայընըդ : Ալէմտէ մէվճոււտ օլան միւթէնէվլի
 վէ միւխթէլիֆ քիթապլարը օգուճագ իչլին ինսա-
 նըն էօմրիւ փէք զըսա տըր , քիֆայէթ էթմէգ Պու
 սէպէպտէն տիւննա վէ ախրէթտէ ինսանըն սէլամէթ
 վէ սաստէթինի քեաֆիլ օլան նաֆի քիթապլարը
 օգուճալը տըր : էօմրիւնիւզ օլտուզճա լիւզուճը
 կէօրիւլէճէք , վէ հէր հալ ու հարէքէթլէրինիլտէ
 սիղէ նիւմուճնէ ի իմթիսալ օլաճագ վէ գանուճ իթ-
 թիխալ էտիլէպիլէճէք քիթապլարը օգուճընըդ : Շէն-
 վաթը նէֆասանիչէյի թահրիք էտէն , գալպտէ աչգ
 ալագալարընը հէյէճանա կէթիլէն սէֆիհանէ եազլը-
 մը քիթապլարը օգուճայընըդ , անլէրի սէմթիինիլզէ
 պիլէ օլրաթմայընըդ : Պուճարար ու հիճագ փէրտէ-
 սինի չաք էտէրէք հիւնն ի աոտալ ու ախագա մուղայիր
 օլան շէյլէրի պիլիէրվա պիր ճէսարէթլէ թարիֆ վէ
 թէվիֆ էտէրլէր : էտէպսիլճէ ըէսմլէր վէ թաս-
 վիրլէր իլէ ֆիքրի իֆաստ էտէրլէր : Պու միսիլիւ
 քիթապլարըն միւնտէրիճաթը օգուչանըն գուվլէ ի
 միւխայիլէսի նէ գատար սաֆ իսէ , օ գատար սու-
 հուլէթլէ նագշիէղիր օլուր : Անլէր փարլագ փար-
 ւագ չէնկէլլէր տիր քի սիլը ճէլպ էտէրէք նիհայէթ
 վարթա ի հէլաքէ տիւշիւրիւրլէր : Պու միսիլիւ շէյ-
 լէր վէլէվ քի օլտըզլարընտան տահա կիւզէլ վէ էն
 փարլագ սուրէթտէ վէ զայէթ էտիպանէ եազլը-
 մը օլտալար , եինէ անլէրի օգուչան քիմսէլէր ի-

չիւն մէնֆաաթտան զիյատէ մաղարաթը մուճիպ օ-
 լուրլար : Զիրա պու կիպի շէյլէր սուրէթ ի զայրի
 մահսուսէտէ վէ եալաշ եալաշ գալպէ թէսիր էտէ-
 ըէք թաթլը վէ անէսթէ անէսթէ թէսիր էտէն զէ-
 հիրլէր միսիլիւ բուճը հէլաք էտէրլէր : էյ կէնճլէր,
 իւմիսիզի , քէմալընըղը թէղեիա , էֆքեարընըղը թէն-
 վիր իչլին էտէպիլյաթ իսագինէլէրի իչինէ կիրմէ-
 նիլ , անլէրտէն իսթիֆատէ էթմէնիլ հագգ վէ շա-
 յանը մէտն իսէ տէ , պիր քիմսէնին՝ մուղիրը պիր
 քիթապը , պիր գաշ կիւզէլ իպարէլէրի , վէ պիր
 թագըմ փարլագ իսթիլան վէ թապիլրլէրի հավի օլ-
 տըղը սէպէպտէն սէվմէսի , պիր գաթիլին էլինի
 փարմաղարընտաքի եիւզիւքլէր իւզէրինտէ փարըլ-
 տայան էլմասփարէլէրտէն տօլայը օգշամասընտան
 հիշ ֆէրզի եօզ տըր :

Պիր կէնճ օգուտուղը քիթապլարտան էն զի-
 յատէ իսթիֆատէ էտէպիլմէք իչլին անլէրի նաճըլ
 օգուճալը տըր , սիւալընա ճէվապէն տէնիլէպիլիւր քի ,
 օ իւլում ու ֆիւնուճուճն քէնտիսինէ ճալիպ օլան
 պիր շիւպէսինի ինթիխապլէ , պու տաիրէտէ հէր նէ
 պուլուր իսէ , անը քէմալը տիգգաթ վէ ինթիմամլէ
 միւթալաա էթմէլի տիր : Պիր կէնճ պիր տէֆա պու
 կիպի պիր ինթիխապտա պուլուճըր , վէ մէղքիւր
 ինթիխապը տօղրու սուրէթտէ իճրա էտէր իսէ ,
 սաիր շէյլէր քէնտիլիքլէրինտէն նիգամընա կիրէր-
 լէր , Անըն մուլայիէն գանուճ ու գաիտէլէրէ ինթիլյաճը
 օլմայաճալը կիպի , իթթիխալ էտէճէյի գանուճլարա

նօգթասը նօգթասընա թէ վիճիգի հարէքէթ էթմէսի-
 նէ տախի լիւզում եօգ տըր : Սրա սըրա օգուտըը
 վէ միւթէնէվվի մատտէլէրտէն պահիս պուլունան
 քիթասպարտան ատէթա պիր տըր կիպի մագստիտնէ
 էլվէրիչի մալիւմաթը թօփլար , վէ էն փերաքէնտէ
 մալիւմաթը պիլէ քէնտի իշինէ կարատըր . անլէր-
 տէն իսթիֆատէ էտէր : Չօգ տէֆա գուվլէի զին-
 նիյէսինին զիյաի նուրէֆշանը էն տէրմէ չաթմա
 թաֆսիլաթը պիլէ թէնվիր ու իզահ էտէր : Պէօլէ
 պիր ինթիխասպտա պուլունմագ միւշքիլ պիր շէյ
 կէօրիւնիւր իսէ տէ , պազը տէրէճէ , հէր քէս խա-
 պէրի օլմայարագ պիր նէվ ինթիխասպտա պու-
 լունըյօր : Սարլ մուհիմմ մէսէլէ , պու կիպի պիր ին-
 թիխասպըն քէնտիտիգճէ գըյմէթ ու էնէմմիյէթիտի
 թագտիր էտիպ թէրպիյէի զիննիյէնիզ պլինասընը ա-
 նըն իւզէրինէ գուրմանըդ տըր , զիրա անը պաշգա
 պիր եօլտա գուրմանըն իմքեանը եօգ տըր : Անճագ
 խուսուսի պիր իլմի , եախօտ անըն պիր շիւպէսինի
 անտէ մէլէքէ վէ միւմարէսէ քէսպ էթմէք իւզրէ ,
 թէտղիգ ու միւթալաա էթմէքլէ տիր քի հագիգի
 պիր մէզիյէէթ վէ իզթիտարա նաիլ օլապիլիլիլի :
 Սաիր հիշ պիր շէյ , խուսուսի պիր իլմի թահսիլ էթ-
 մէք խուսուսընտաքի մուվաֆիպազըյէթիմիզ գատար
 իսթիտատ վէ գապիլիյէթիմիզի մէյտանա չըգա-
 րամագ վէ անլէրէ մալիք օլտըրմըզը պիլգէ հիսս
 էթտիրէմէզ : էկէր պիր քիմսէ կալընըզ էյ-
 ւէնմէք իչիւն օգույօր իսէ , հէր նասըլ տա օգու-

սա անըն իչիւն ֆէրգ էթմէզ , զիրա պու վէճիլէ օ-
 գումանըն նէթէճէսի ֆիքրին ճիւճէ հալտէ գալ-
 մաընտա գարար գըլար : Վէ լաքին էկէր պիր
 քիմսէ քիթասպարը թէնզիպի ազլ ու ախազը իչիւն
 միւթալաա էտէյօր իսէ , օ հալտէ օգումասընըն թարզ
 ու ուսուլը զայէթլէ էնէմմիյէթ քէսպ էտէր :
 Ուրթ տէյօր քի , «Քէնտիտիլի օգումագա ալըշտը-
 րընըզ . տէրունիտիգտէ պիր շէվզ ու արզու ույան-
 տըրմագա չալըշընըզ : Եալընըզ օգուլըպ կէչմէք
 քէֆայէթ էթմէզ : Քէմալը արիգգաթ ու իթիխա իլէ ,
 նիզամ ու ինթիզամ իւզրէ օգուլընըզ : Օգուտըրընըզ
 շէյլէրի էյի անլամագ իչիւն թէքրար պէ թէքրար
 օգուլընըզ , ֆագաթ կալընըզ անլամագ տա քէֆայէթ
 էթմէզ . անլատըզտան սօնրա արիզ ու ամիզ միւ-
 թալաա վէ մուհաքէմէ էյլէյինիզ , շայանը գապուլ
 օլանլարընը զիննիտիգէ կէրէշտիրինիզ : Իշթէ ան-
 ճագ պու եօլ իլէ մալիւմաթը միւքթէսէպէնիզ վա-
 սի , սահին վէ միւֆիտ օլապիլիլի : Սճէլէ իլէ վէ
 չապուք չապուք օգուլան ատէմ նէ օգուտըրընը
 անլայա պիլիլ , նէ տէ հըֆըրնտա թութա պիլիլ :
 Քիթասպար թատմար կիպի տիր . թատմ էյի վէ գօլայ
 հագմ էտիլմէք վէ պիլի կիւզէլ պէպէմէք իչիւն
 եալաշ եալաշ եէմէք վէ էյիճէ չիյնէմէք լազըմ
 օլտըրը կիպի , քիթասպար միւթալաաընտա տախի
 թէէննիյէ ըրայէթ լազըմ տըր : Սահին իւլ միզամ վէ
 գալի իւլ պիւնսէ օլան ատէմլէր , ալէլ ումուս
 չօգ եէյէնլէր օլմայըպ էյի հագմ էտէնլէր տիր :»

Պիր միւլէլիֆ տէմիշ տիր քի էն կիւճ շէյ տիւ-
 շիւնմէք, եանի գոււլլէի միւլֆէքըրէյի իշլէթմէք
 տիր: Ձիհնիմիդի թարիխճէ իւլուսը սաիրէճէ վէ
 սէնասթճա մալիւմաթլար իլէ վէ ալիմ ատէմլէրին
 հաքիմանէ միւթալաալարը իլէ աօլտուրա պիլիբիդ,
 լաքին էկէր զիհնիմիդէ աօլտուրադըմը մէվաստը
 լայըզը վէճՆլէ թէրթիպ էթմէյէ վէ օլ թէրթիպտէն
 սանիհնէթիճէ չըգարմաղա մուգթէտիր գոււլլէի ագ-
 վիյէմիդ եօգ իսէ, ֆիքրճէ թէրապզը էտիպ պէօ-
 յիւյէմէյիդ: Իշ կէօրմէք իշիւն էսքի վէ եհնի վասը-
 թա վէ հէրնէվ իխթարասթըն թօխուսը տիւշիւնմէք
 տիր: Եհրին տէրին մանալլէրինտէ կէօմիւլմիւշ օլան
 զիզըմէթ թաշլարըն քէնտիլիքլէրինտէն թօփրա-
 զըն էիւզիւնէ կէլիպ իսթէյնէրին էլլէրինէ կէշմէ-
 լէրինի պէքլէմէք ապէս օլտըզը կիպի, մուհիմմ հա-
 գիգաթլարը ճէհա էթմէքսիդին վէ ֆիքր եօրմապը-
 զըն պուլապիլէճէյիմիդի մէմուլ էթմէք տախի ապէս
 տիր: Պիր շէյի էյի անլամազ վէ պիլմէք իսթէր-
 սէն, անը զիհնիսին փօթասընա գօյուլ հալլ էյլէ:
 Օլ շէյին ապընը, մանիյէթիհի վէ էասսընը էօրէն:
 Պաշգալարըն էֆքեար ու իթիպատլարընը տիգզաթ-
 լէ վէզն էյլէ: Օլ էֆքեար ու իթիպատլարըն սէլիմ
 եախօտ սաղիմ օլտըզլարընը թէֆթիշ էթ: Չօզլար
 քիթապ վէ զազէթայը օգուտըզլարընտա ֆիքր իշ-
 լէթմէյէրէք պաշգալարըն էֆքեար ու իթիպատաթ ը
 պաթըլէլէրինի քէօր քէօրիւնէ գապուլ էտէրլէր: Պրա-
 գըրար քի քէնտիլէրին եհրինէ պաշգալարը տիւ-

շիւնսիւն: Ալիմ ատէմլէրին էֆքեար վէ միւթալաաթ ը
 հաքիմանէսինտէն իսթիֆատէ էտէլիմ, լաքին եա-
 ւընըզ անլէր պէօյիւք ատէմլէրին էֆքեար վէ միւ-
 թալաաթը օլտըզլարը իշիւն գապուլ էթմէյէլիմ: Օլ
 էֆքեար վէ միւթալաաթը էյի անլայըպ մուհաքէմէ
 վէ անլէրի քէնտիմիդէ մալ էտէլիմ: Վէլ հասը հէրնէ
 ֆիքր ու միւթալաա իշիտիր իսէք, վէ հէրնէ քիթապ
 օգուր իսէք, անլէր իւզէրինէ տիգզաթլէ տիւշիւ-
 նէլիմ: Անճազ պէօյլէ էյլէտիյիմիդ հալտէ տիր քի
 պաշգալարըն էֆքեարըն էֆքեարընը թէհնվիր էտէր:
 Գօլբիճ քիթապ օգուլանլարը տէօրթ սընըֆա
 թագսիմ էտէրէք տէյօր քի, «Իլք սընըֆատան օլան գա-
 րիլէր գոււմ սասթընա վէ օգուտըզլարը շէյլէր գոււմ
 պէնդէրլէր: Գոււմ մէգքիւր սասթըն պիր թարաֆըն-
 տան տիկէր թարաֆընա ազըպ կէրիտէ հիշ պիր էսէր
 պրազմազ: Իքիհնճի սընըֆա մէնսուլ գարիլէր սիւն-
 կէրէ պէնդէրլէր քի հէր շէյի մասս (չէքմէք) էտէր-
 լէր, վէ մասս էթտիքլէրի շէյլէրի պիրազ քիրլի օ-
 լարազ իտտէ էտէրլէր: Իւշիւնճիւ սընըֆատան օլան
 գարիլէր էլմասիյէ վէ միւրէպպա սիւզկէճլէրինէ պէն-
 զէրլէր քի նէմնէլէրին իսիւլասասընը կէլիբիպ ֆէ-
 նասընը վէ թօրթուսընը ալըգօրլար: Տէօրտիւնճիւ
 սընըֆա մէնսուլ օլանլար կօլգօստանըն էլմաս մա-
 տէնլէրինտէ էլմաս վէ զիզըյմէթ թաշլար թօփլայան
 էսիրլէրէ պէնդէրլէր: Մէգքիւր մատէնտէ չալըշան
 էսիրլէր գըյմէթսիդ օլան շէյլէրին հէփսինի պիր
 թարաֆա աթըպ, եալընըզ խասս էլմասլարը հըֆզ

էտէրէր: Իշթէ եալընըզ շու սօն սընըֆ գարիլէր
 հիւրմէթ ու բիայէթիմիզէ սէզալար տըրլար: հալ-
 պու քի պու սընըֆ տա էն ուֆազ սընըֆ տըր: կէնճ-
 լէր տէօրտիւնճիւ սընըֆտան պաշգա սընըֆլարա
 մէնսուպ օլմագտան ութանմալտըրլար վէ ութա-
 նըրլար:» Յրանգլին պիր կէնճէ եագմըզ օլտըզը
 մէքթուպտա շէօյլէ տէմիշ տիր: «Քիթապ օգուտը-
 զըն զէման էլինտէ պիր գալէմ պիր տէ տէֆթէր
 պուլունարն: Ճալիպի տիրգաթ վէ միւֆիտ
 կէօրտիւնն Ֆիքըլէրի մուխթաարէն մէզքիւր
 տէֆթէրէ գայտ էյլէ: Պու ուսուլ պու միսիլ-
 լիւ ֆիքըլէրի լէվնաի իսաթընտա հաքք էթմէք
 իչլուն էն ալա ուսուլ տըր: Պու եօլ իլէ խագլինէ ի
 հաֆըզէնէ ճէմ էթտիլին ճէվանիր ի հագիգաթ, էկէր
 միւֆիտ շէյլէր իսէլէր, միւսթագպէլտէ գուլանըլ-
 մագ իւլըրէ, եօզ էկէր ճալիպ ի մէրազ շէյլէր իսէ-
 լէր, ագալի միւսանագէթինի թէզեին ու իսլան
 էթմէք իւլըրէ օրատա մանֆուզ գալաճագլար տըր:
 Ալի ֆիքըլէր հագիգի սէրվէթ, ապը հայաթ մէն-
 պալարը տըրլար, տաիմա փարլայան տիւրր ու
 կէվէրլէր տիր, ախազ ու էվտաֆը սիյանէթ էտէն
 սիփէրլէր, ազըն զիյնէթ վէ ֆազիլէթլէրի, ինտա-
 նըն հագիգի վէ սատըզ բէֆիլէրի, լուհանի վէ
 նուրանի մէլէքլէր, զայէթ կիւզէլ վէ խօշ գօգու-
 լու շիչէքլէր, նաֆի վէ նէճիպ ամալ ու ասար
 թօխուժարը, ախազ ու էվտաֆը շէքլ ու սու-
 բէթէ գօյան գալըպլար տըրլար: էյի վէ պէօյիւք

առէմլէր զուհուրա կէթիրիլլէր: պիր միլլէթին էն
 գալի իսթինատկեհաշարը տըրլար: էյի պիր ֆիքը
 տիւնեայա վաաիյէթ էտիլէճէք էն պէօյիւք միրաս
 տըր:» Մէշուր պիր փրօֆէսօր տաիտի պու պապտէ
 շէօյլէ տէյօր: «Հէր նէ քիթապ օգույօր իսէն, անտէ
 պուլունան փարլագ վէ մուֆիտ ֆիքըլէրի պիր մէճ-
 մուայա գայտ էյլէ: Մէնսուպ օլտըզըն սէնաթ ու
 մէպէյէ աիտ հէր կէօնէ մալիւմաթը, հէր նէ զէման
 վէ հէր նէրէտէ պուլուր իսէն, քէսպ էթմէյէ չա-
 լըշտըզըն հալտէ, խուսուսի պիր մատտէ հագըն-
 տա տիւշիւնիւպ ամէլ էթմէքլիլինտէն նէշէթ էտէն
 ինթիզամպաիշ իգթիտարըն սայէսինտէ, մէզքիւր
 մալիւմաթը միւթէնէվիէնին նէ վէճնլէ ինթիզամա
 կիրտիյինէ սէն տէ շաշա գալըրսըն, Իշթէ պու եօլ-
 տա մոււամէլէ թալիմ վէ թէրպիյէ ի նէֆա իչլուն էն
 ալա պիր ուսուլ իսէ տէ, իշպու ուսուլըն սատէճէ
 թօփլամագտան իպարէթ օլմատըզընը անլամագը-
 զըն լազըմէտէն տիր: զիրա պու վէճնլէ օգոււմագ-
 լըզ միւթալաա վէ մուհաքէմէյէ վապէսթէ տիր:
 Միւթալաա վէ մուհաքէմէ օլմագըզըն օգոււմագըզ
 կէշիճի պիր էյլէնճէտէն պաշգա պիր շէյ տէյիւտիր:
 Միւթալաա վէ մուհաքէմէ էտէրէք օգոււմագ իչլուն
 իսէ նիզամ ու ինթիզամ լազըմ տըր: Պէն քէնտիմ
 էտէպիյաթա մախսուս պիր թէսվիտ տէֆթէրի թու-
 թուպ խալի վազթլարըմտա իշպու տէֆթէրի եագ-
 մըզ, օլտըզըմ գույուտաթը էտէպիյէյի տիկէր պիր
 տէֆթէրէ մուսթագամէն գայտ էտէրիմ: Հիսապ

տէֆթէրլէրի թաճիրլէրին նազարընտա նէ տէրէճէ հաիզի էհէմմոյէթ իսէլէր , պու միսիլլու մէճմուուար տախի էտիպլէրին նէզտինտէ այնի տէրէճէտէ հաիզի էհէմմոյէթ օլուպ , անճազ մուսթազամ սուրէթտէ թուսթոււմարը նիսպէթինտէ միւֆիտ տիրլէր : Միւվազէնէ տէֆթէրի թաճիրին հէի հիսապընը , եանի քեարընը , զարարընը պիրտէն մէյտանա չըգարտըլը միսիլլու , մէճմուուար միւսթէվլլյաթընտան իսթիֆատէ օլուսմազ իչիւն տախի պու կիպի պիր ուսուլըն իթթիխազը զարուրի տիր » : Գիթապլարտան էն զիյատէ իսթիֆատէ էթմէնին թարիզինէ տաիր Սէնն Նէգուտտ տախի պէր վէճհի աթի իտարէ ի իսան էտիլմիշ տիր . «Մալիւմաթ ալմազ իչիւն կէօրիւշիւպ գօնուշտըլըն քիմսէ իլէ նէ եօլտա մուամէլէ էտէր իսէն , օգուտըլըն քիթապ իլէ տախի այնի եօլտա մուամէլէ էթ . կանի անա սիւալլէր սօր . քիթապը օգուրքէն , օգուտըլըն շէյլէրին մանասընը անլամազա , վէ անլէրի զինինտէ եէրլէշտիրմէյէ չալը : Էկէր օգուտըլըն քիթապ սօրաըլըն սիւալլէրէ ճէվապ վէրմէզ իսէ , սաիր պիր քիթապ միւթալաա էթ . իզահաթ իչիւն պիր լուղէթ քիթապընա եախօտ պիր քիւլլիյաթը մէարիֆէ միւրաճասաթ էյլէ : Էկէր պու եօլտա միւթալաա էթտիյին քիթապ տախի սանա եէնի պիր շէյ էօյրէթմէզ , եախօտ շէվզ ու շէթարէթ , ճիսա ու զայրէթ վէրմէզ իսէ , արթըզ օլ քիթապըն սանա ճահիլ վէ պուսալա պիր քիմսէնին միւսահէպէթինտէն զիյատէ Փախաէսի եօգ

տըր : Պիրազ էվվէլ շէվզ ու շէթարէթ քէլիմէսինի գուլլանտըմ : Սէն քիթապլարը եալընըզ էմրի վազըալէր , եախօտ մահազ քէսպի մալիւմաթ իչիւն տէյիլ , անճազ վէճա ու շէվզէ կէլմէքլիյին , էֆքեար վէ թէսավլուրլարընըն թէրֆի վէ թասֆիյէսի , հիսսիյաթ վէ ինթիսասաթընըն նազիքլէշմէտի , շայանը մէտն վէ միւֆիտ պիր շէյին իճրասը խուսուսընտաքի էմէլ վէ արգուլարընըն ույանմաօր , եախօտ տիւնստաա ախազը համիտէ վէ նամուս ու իթիպար սահիպի առէմլէր սըրասընա կէչմէքլիյին իչիւն միւթալաա էտէյօրաըն : Սէն ինսանիյէթ իերվէրանէ պիր ամէլին , եախօտ ալլամ պիր զաթըն հիքեայէսինի — Սոկրատըն էօլլումիւ , եախօտ Փօլտմպսըն սէյր ու սէյեսահաթը հիքեայէլէրինի եալընըզ քէսպի մալիւմաթ իչիւն տէյիլ , անճազ հայաթ հագգընտա , վէ հէմնէվլիմիլ օլան ինսանլարա գարշը պօրճու օլտըլըմըզ վաղիթէլէրէ վէ նէճիլ մագսէտլէրէ տաիր ալի պիր ֆիքըր ու թէսավլուրըն օլմասը իչիւն օգուրսըն Սէշահիրտէն պիրինի պիւթիւն հարաքեաթ վէ սէքէնաթընա պիր նիւմուսէ ի իմթիսալ էթմէյէճէք վէ անըն մէպէքի միւսթապիմինէ կիթմէյէճէք օլտըլըն հալտէ , անլէրին թէրճէմէ ի հալլէրինի տիլլէմէքտէն , վէ անլէրտէն պուսճա գէման սօնրա տիւնեայա կէլմէքաէն նէ Փախտէ հասըլ օլուր : Օգուտըզլարընտան կէրէք նէֆսինէ վէ կէրէք պաշղաթընա պիր Փախտէ հասըլ էտէմէտիյին հալտէ , գուրու օգուտագտան նէ՞ զէվզ ալընըր : Մէշահիրին նիւմու-

նէլէրինէ իմթիսալ էթմէյէ վէ ալի մագսէտ ու մէ-
րամլարըն իճրասընա նէ գատար էր.քէն պաշար ի-
սէն , սէնին իչիւն օ գատար էյի օլուր : Տիւնետատ
պուլունան էն ալա վէ թէհզիպի ասլադա էն զիյատէ
խատիմ օլան քիթապլարը օգուտըըն հալտէ , հիչ
չիւպհէմ եօգ քի անլէրտէն զայէթլէ մահգուզ վէ միւս-
թէֆիտ օլուրըն :

ԺԲ.

Ի Ն Յ Ի Խ Ա Պ Ը Ա Յ Պ Ա Պ

Ասեմէր արասնսան souրըրը գալ-
սրմագ իսթէյէլէրին մուամէլէնի , կիւ-
նէ՛ի սիւնետան գալսրմագա չայրօան-
լարն մուամէլէսին պէնգէր , գիրա ճէ-
նապը Հագգ պիզէ souրըգսան սահա
պէօյիւք վէ սահա սէճապալսօ հիչ պի-
օէյ վէրմէսիօ սի :

ՁԻՁԷՐՕ

Ինթիխապ վէ միւթալաա ի քիւթիւպտէն պահս
էթտիյիմիզ սըրատա , ինթիխապ ը անպապա վէ ան-
լէրլէ էտիլէճէք մուամէլէյէ տաիր տախի պիր գաչ
սէօզ սէօյլէմէք ֆախտէտէն խալի օլմազ զանն էտէ-
րիմ , ֆիթապլարըն ֆէվախտ վէ մուհասսէնաթըն-
տան պահս էտէն միւլէլիֆլէրտէն էքսէրիսի , ան-

լէրի տօսթլարա թէչպիհ էթմէքլէ քէնտի միւտ-
տէալարընը էն ալա սուրէթտէ իսպաթ էսէճէքլէրի
զանն ու իթիգատընտա պուլունմըշլար տըր : Սոկ-
րատ տէյօր քի , « Ատէմլէրին հէփիսի տախի կէօնա-
կէօն նէսնէլէրէ , էզճիւմլէ աթլարա , քէօփէքլէրէ ,
սէրվէթէ , մէսնէտ ու մանարպա , նամ ու իթիպա-
րա , շան ու շէօնրէթէ , վէ սաիրէյէ նախ օլմադա
արգու.քէչ իսէլէրտէ , պէնճէ սատըզ պիր տօսթ պուն-
լարըն ճիւմլէսինէ ֆաիգ վէ միւրէճճահ տըր : » « Ա-
իւր նէսնէլէրին զըյմէթի խոսոուսընտա , » տէյօր Ձի-
չէրօ , « էքսէր քիմսէլէր հէմէֆքքեար տէյիլ իսէլէրտէ ,
տօսթլըզ խոսոուսընտա հէփ առէմլէր ախի ֆիքրէ
զահիպ տիրլէր : Ինսանյար սէրվէթ ու սամանյարը ,
տիրայէթ ու ֆէթանէթլէրի վէ սաիր վէսիլէ վէ
ֆուրսաթլար սայէսինտէ ազիմ թէսիր ու նուֆու-
զա մալիք օլտըզլարը հալտէ , ագչէ իլէ սաթըն ա-
լընա պիլէն մէվատտը սաիրէ , — աթլար , արա-
պալար , էլպիսէ ի ֆախիրէ վէ ալանի ի սիմ ու զէր
իսթիհասլընա չալըչըպտա , հայաթըն էն զըյմէթտար
վէ էն կիւզէլ զիյնէթի օլան տօսթլար էտիմէյէ
չալըչմամալարընտան տահս սէֆիհանէ պիր մու-
մէլէ օլապիլի՛ր մի : Պու ճիւմլէ իլէ պէրապէր հէր
քէս քէնտիսին գաչ քէչիսի , եախօտ գաչ դօյունու
օլտըընը իսպէր վէրէպիլիլի իստտէ , գաչ տօսթա
մալիք իտիյինի պէյան էտէմէզ : » Շուտա սահի
տիր քի պիր քէօփէք , պիր աթ ինթիխապ էթտիյի-
միզ զէման ֆէվգէլատէ պասիրէթ վէ ինթիպաթլէ

տավրանըրը . անլէրին ճինսլէրինէ թալիմ ու թէր-
 պիյէլէրինէ , խասլէթ ու խասսիյէթլէրինէ տաիր ա-
 րիզ ու ամիզ թէտղիգաթ իճրասընտա պուլունուրըզ ,
 ֆագաթ , չօզ տէֆա , պիզճէ նինայէթսիզ տէրէճէ-
 տէ հաիզ ի հէճմմիյէթ օլան տօսթլարըմըզն ինթի-
 խասը խուսուսընը սայքի պախթ ու թալիէ թէրք
 ու հէվալէ էտէրիզ : Հալպու քի պիզիմ էյի եա քէօ-
 թիւ ատէմլէր օլմամըզտա տօսթլարըմըզն փէք պէօ-
 յիւք տախլ ու թէսիրլէրի վար տըր : Սաիրլէր իլէ
 րէֆագաթ վէ մուաշէրէթտէն ախազ ու էվսաֆըմըզ
 օ գատար չօզ միւթէսսիր օլուր քի , տօսթլարըմը-
 զըն քիմլէր օլմասը խուսուսընտա պիգայտ պուլըն-
 մագ հալըմըզա էլվէրմէզ : Սնլէր քէնտի իսմլէրինի
 ալլա՝ճլարըմըզա եագարլար , ֆագաթ պունտան զի-
 յատէսինի տախի էտէրլէր — ախազ ու էվսաֆըմը-
 զը թէշքիլ վէ թասվիր էտէրլէր , եանի անլէրի պիր
 շէք ու սուրէթէ գօրլար : Ալի էվսաֆ վէ ախազ
 սահիպի գաթլար իլէ ագտ օլունան մուհագպէթ վէ
 տօսթլըզ սէրվէթ ու սամանտան , շան ու շէօհրէթ-
 տէն վէ հաթթա սըհնէթ ու աֆիյէթտէն պիլէ էֆ-
 զալ վէ էվա ատտ օլունմալը տըր , զիրա պիր քիմ-
 սէ էյի , ալիճէնապ վէ հագիգաթփէրվէր ատէմլէր
 իլէ իւլֆէթ վէ մուաշէրէթ էթմէքլէ քէնտիսի տա-
 խի պիլփիլ էյի , ալիճէնապ վէ հագիգաթփէրվէր
 օլուր : Պինաէն ալէյն , ինթիխասը ճանպայ խուսու-
 սընտա զայէթ ինթիյաթլը տավրանմալըզ , վէ պիր
 տէֆա հաքիմանէ սուրէթտէ ինթիխասը էթտիքտէն

սօնրա , անլէրի ապա թէրք ու ֆէտաէթմէմլէրիզ :
 Ինթիխասը ճանպայ խուսուսընտա ալէսսէվիյէ
 իքի միւշքիլաթա թէսատիւֆ օլունուր . էվվէլա ,
 հագիգի պիր տօսթ պուլմագ կիւճ տիր . սանիյէն ,
 էօյլէ պիր տօսթ պուլտըզտան սօնրա անը մուհա-
 ֆագա էթմէք տահա կիւճ տիր : Սէնի գուճաղա-
 մագ իւզրէ սանա իլք տէֆա գօլլարընը ուզատանլա-
 րըն տօսթլըզարը նատիրէն տէվամլը օլուր : Չօ-
 զունա տօսթլըզ կէօսթէրէն ատէմ քիմսէյէ տօսթ
 օլամագ , Տալգավուզ վէ միւրթէքիպ ատէմլէրի
 տօսթ սըրասընտա թութմա . զիրա անլէրին տօսթ-
 լըզարը քէնտի միտէ վէ իշթիհալէրի իլէ միւթէ-
 նասիպ տիր . քիմին արատաընա պինէրլէր իսէ , ա-
 նըն թիւրքիսինի չաղըրըրլար , եանի սօֆրա պա-
 շընտա սէնիյլէ պէրապէր եէյիպ իշտիքճէ , սէնին
 մէսարիֆինլէ զէվզ ու սէֆա սիւրտիւքճէ , սանա
 զայէթլէ տօսթլըզ կէօսթէրիլլէր , ամմա սօնրա հէ-
 փիսինի ունուսուրլար : Սատըզ տօսթ պուլմագ կիպի
 տիւնեատա միւշքիլ շէյ եօզ տըր : Սատըզ վէ հագիգի
 տօսթ , հէր խուսուստա պիզիմ մէնֆաթըմըզը արա-
 յան , գուսուրլարըմըզա սապր ու թէհամմիւլ վէ ան-
 լէրի սուրէթ ի խալիսանէտէ ինթար էտէն , մէշագ-
 գաթլը կիւնլէրիմիզտէ իմտատըմըզա եէթիշէն ատէմ-
 լէր տիր : Աղըզ տօսթու չօզ , ամմա ճան տօսթու
 փէք ազ տըր : Ինթիխասը ճանպայ տաիր վէ Լա-
 թիւնճէտէն միւզթէպէս օլան աթիտէքի փարչա էլ-
 մաս եաղըլարլէ եաղըլմագա շայան տըր .

«Թաթը տիւ տօսթլարը թէքսիր, վէ քելի-
մաթը թալթիֆիյէ հիւսնի ամիզիչ ու մուհնայպէթի
թէզիտա էտէր: Չօզլար իլէ սուլհ ու սէլամէթ իւզ-
րէ օլուպ խօշ կէչին, լաքին պինլէրճէ քիմսէլէր
իչինտէ կալընըզ պիր միւսթէշարըն օլսուհ: Գալ-
պին պիր էլպիսէ ի բէսմիյէյէ միւշապին օլմալը տըր
քի ճիւմլէյէ խօշ կէօրիւնսիւն, Փագաթ կալընըզ
պիրինէ մախսուս օլսուհ: Խաղինէլէրինի չօզլարը-
նա, Փագաթ եիւրէյինի կալընըզ պիրինէ աչ: էկէր
պիր քիմսէյի քէնտինէ տօսթ էտինմէք իսթէյօր ի-
սէն, իպթիտա անը թէճրիպէ էթ վէ անա հէր խու-
սուստա չափուք ինանմա, զիրա տօսթլըզ սուրէթի
կէօսթէրէնլէրին հէփիսի տօսթ օլմայըպ, չօղուիզ-
պալիէրէսթ, միւրայի, տալգալուգ տըրլար: անլէ-
լէրին տօսթլըզլարընըն տէվամը օլմայըպ մուվագ-
գաթ տըր: Սնլէր էյեսամը պէնարտա սիւրիւ իլէ կէ-
լէն վէ գըշ էնասընտա ուչուպ կիտէն գըրլանըճ
գուշարը կիպի ինսանըն վագթը իգպալինտէ տօսթ
կէօրիւնիւպ իչպու էյամը իգպալին կէչմէսիլլէ
անլէր տէ կէչիպ կիտէրլէր: Պուշարա էյի կիւն
տօսթու տէրլէր: Պիր թագըմը տա մէնֆաաթփէ-
րէսթ օլուպ, քէնտիլէրինէ Փաիտէպախշ օլտըղըն
միւստտէթճէ սէնին տօսթլըղընը արարլար: պիրիւ-
թիյաճլարը օլմատըղընը, վէ եա սէնտէն Փաիտէ-
մէնտ օլմայաճաղարընը կէօրտիւքլէրի անտէ, հայ-
վանաթը էհիլիյէսին եէմ իչիւն եանընա գօշուպ տա
տօյտուգտան սօնրա թէպախաւ էթտիքլէրի կիպի,

սէնտէն այրըլըպ արթըզ սէնի խաթրլարընա կէ-
թիրմէզլէր: Սատըզ տօսթ գալի պիր սիփէր տիր,
վէ պէօլլէ պիր տօսթ պուլմուշ ատէմ աղիւմ պիր
խաղինէ պուլմուշ տէմէք տիր: Սատըզ տօսթ էօյ-
լէ պիր մէրնէմ տիր քի, տիւնեանըն էգա ու էլէմ-
լէրինի թէսքին ու թախֆիֆ, վէ բուհուհն ինսանը
էօլիւմսիւզլիյէ հաղըրլայան թէհարէթ վէ նէղաֆէ-
թիւնի մուհաֆաղա էտէր: էսքի տօսթուհու թէրք
էթմէ, զիրա եէնիսի անա մուգիս օլմամալ. եէնի տօսթ
եէնի շէրապ կիպի տիր: էսքիյինճէ անը լէզղէթլէ
իչէրսին: Հէր քիմ գուշարա թաշ աթարոտ, ան-
լէրի իւրքիւտիւպ գաշըրըր: Տօսթուհու տախի թա-
ղիր ու թէվպիխ էտէն անընլէ պօղուշըր: զիրա
թագիր ու թէվպիխ, եախօտ քիպր ու զուրուր,
իֆշա ի էսրար, եախօտ խիյանէթ քեարանէ մուհամէ-
լէլէր տօսթլըզ բապըթա ի մուգատտէսէսինի գաթ
էտէրլէր:» Պլուտարըոս տախի պէրաքս շէօլլէ տէ-
միշ տիր: «Նաղարը տիգգաթըմըղը թագսիրաթ վէ
սու ի անվալըմըղա չէվիրտիյիմիգտէ կէօրիւրիւզ
քի պիղէ լաղըմ կէյէն տօսթ, պիղի մէտն ու սէնա
էտէն տէյիլ, անճագ գուսուր ու գապահաթլարը-
մըղը քէմալը խուլուսլէ պիղէ պէյան վէ լաղըմ կէ-
լէն իխթար ու նասիհաթլարը իթա էտէն տիր: Պիր
թագըմ տօսթլար ագչէյէ պէնգէրլէր քի գուլլան-
մագտան էվվէլ անլէրի թէճրիպէ էթմէք լաղըմ
տըր: Լաքին մէղքիւր թէճրիպէլի էթմէք իչիւն
անլէրին խըտմէթ վէ մուհավէնէթլէրինէ միւհթաճ

օլաճաղըն վազթա գատար պէքլէմէքլիյին իզթիզա
 էթմէզ:» «Հէր կիւն,» տէյօր Եպիկտատոս, «քէօ-
 փէք էնիքլէրինին պիրպիրլէրի իլէ օյնատըզլարընը
 կէօրլւրիւղ: Զանիրտէ հէր շէյ անլէրին արասընտա
 տօթլըզ հիւքմ սիւրտիւլիւնէ տէլալէթ էտէր իսէ
 տէ, օյուն վէ էյլէնձէլէրի էննասընտա էճնլէրինէ
 պիր քէմիք աթըլսա, անիտէ պիրպիրլէրինէ ատու ի
 էքպէր օլուրլար Եիւքսէք սէպէ հալլայըլ խըրլամա-
 յա վէ պիրպիրլէրինի ըսըրմազա պաշլարլար: Իշթէ
 չօզ տէֆա պիրատէրլէր, փէտէր վէ օղուլլար ա-
 րասընտա ճարի օլան տօթլըզ տախի պէօյլէ տիր: Բ
 էյտանտա միւճատէլէ էտէճէք պիր մէպլազ Եա-
 խօտ արսա օլտո՛ւ մը, տէր հալ հիսսիյաթ ը միւշ-
 ֆիզանէ վէ միւնասէպաթ ը մահրէմանէ տէֆ ու ի-
 զալէ օլունուր: Էկէր իքի քիշինին կէրչէքտէն
 տօթ օլուպ օլմատըզլարընը անլամազ իսթէյօր ի-
 սէն, անլէրին դարտա՛շ մը, Եօգսա սըրրտաշ մը օլ-
 տըզլարընը սօրմա, անճազ ֆազլիլ վէ էտիպ քիմ-
 սէլէր օլուպ օլմատըզլարընը էօյրէն, զիրա տօթ-
 լըզ անճազ իֆֆէթ, սատազաթ վէ հէր կէօնէ մէ-
 հասին ի ալլազ մէրքէզի օլան գալպլէրտէ պուլու-
 նուր:» Տօթլըզ էկէր նամուս վէ ֆազլիլէթ իւզէ-
 րինէ միւէստէս օլմագսա, ասլա հագիզի վէ փայտար
 օլամազ: Պունուն իչիւն տօթ էտինմէք իսթէտիյին
 հալտէ, անճազ ատիլ վէ սալիհ զաթլարը ինթիխաս
 էթմէյի քէնտինէ պօղուլմազ պիր դանուն իթթի-
 խազ էթմէլիտին, զիրա պունլարտան զիյատէ սա-

տըզ վէ հագիզի տօթ պուլունամազ: Էյի պիր ա-
 տէմ էն ալա պիր տօթ օլաճաղը ճիհէթլէ անը պիր
 ան էվլէլ տօթ ինթիխաս էթմէլի, վէ օ, թարիզ ի
 սէլամէթ վէ իսթիզամէթտէն սափմատըգճա, անտէն
 ասլա վազ կէչմէմէլի տիր: Օլապլիլը քի իքի տօթ-
 տան պիրի Եա էսհապը ճէրայիմտէն Եա ալէնի էր-
 պապ ը ըհալտէն պուլունատըզ զահիր օլուր, վէ
 տօթլուզընտա տէվամ էտիլիլ իսէ, անըն քէօթիւ-
 լիւլիւ տօթլարընա տա միւնթէլիլ վէ միւէստիր օ-
 լուր: Պու հալտէ տօթլուզը թէրք վէ դաթ էթմէք
 մուզթէզա ի պասիրէթ տիր: Պիր տէ պիր ատէմին
 տօթլուզը մանէն վէ մատտէթէն մուխաթարալը օ-
 լուպ տիյանէթ վէ վիճտանըմըզ անըն տէվամ վէ
 պազասընը թէճվիզ էթմէզ իսէ, պու հալտէ տախի
 ընվապըթ ը տօթանէմիզի դաթ էթմէյէ պօրճուլըզ:
 Իքի քիմանէնին Եէքտիկէրինէ էն սըզը տօթ օլմա-
 սը իչիւն ամալ ու էֆքեարճա, մէյլ ու մէշրէպճէ
 վէ սուրէթ ի մախէթճէ պիրպիրլէրինէ պէնդէր օլ-
 մալարը լազըմ կէլաիլ կիպի, պէյնլէրինտէ պիրի-
 նի տիկէրինին թէթիւմմէսի դըլաճազ ֆարզարը
 պուլունամազ տախի շարթ տըր: Պու թազըմ տօթ-
 լար Եէքտիկէրլէրինի իթմամ վէ իքմալ էտէն ընքլէր
 կիպի տիրլէր, Եանի պիրպիրլէրինտէն զայէթ ֆարզը
 օլմալարը իլէ պէրապէր, հէր իքիսի տախի զիյա շէօ-
 լէլէրինտէն հասըլ օլմագտա տըր: Անլէր Եէքտի-
 կէրիլէ էօյլէ իմթիզաճ էտէրլէրքի հէր պիրի տիկէ-
 կէրինին հուզուր վէ միւլազաթընտան միւսթէֆիտ

վէ միւթէլէզզիզ օլուր : Բէզալիք թարաֆէյն էս-
հապը մէզիյէթ վէ լիյազաթտան օլմազ իսէ , գավի
վէ սիւրէքլի տօսթլըզ բապըթասը ագտ էսիլէմէզ :
Տօսթլարտան հէր իքիսի հիւրմէթ վէ լիյայէթէ շա-
յան խասլէթ վէ խասսիլէթլէրէ մալիք օլմալը տըր-
լարքի ևէքտիկէրինտէն մահզուզ վէ միւթէլէզզիզ
օլապիլսիլէր : Տօսթլըզ իւլֆէթի ատէմի քիւլ-
ֆէթ ի թէրպիլէ վէ նէզաքէթտէն մահրուժ գըլմազ :
Պիր քիմսէյէ խուսուսի պիր հիւրմէթ վէ լիյայէթին
եօզ իսէ , եանի անա անըն խաթրընը կէօնլիւնիւ
գըրմագտան սէնի մէն էտէն պիր լիյայէթին եօզ ի-
սէ , անընլէ ագտ էթմիշ օլարըն միւնասէպաթ ը
տօսթանէնի ուզուն միւստէթ մուհաֆազա էտէ-
մէզսին : Հատտէն աշըրը սերպէսթի վէ թէքլիֆ-
սիլլիք , տօսթլըզ վէ մուհապպէթ գաիտէսինէ մու-
ղայիր տիր : Տօսթլար արասընպա ճարի օլան ճէսա-
րէթ վէ սերպէսթինին պիր հատտ ը իթիտալը օլմազ
շարթ տըր :

Հիւքէմատան պիրի «Տօսթլարըն իլէ պիր կիւն
տիւշմէն օլաճագսըն , վէ տիւշմէնլէրին իլէ տախի
պիր կիւն տօսթ օլաճագսըն կիպի մուամէլէ էթ»
տէմիշ տիր : Իշպու իխթարը հաքիմանէնին իլք
ֆըզրասը հազգընտա հէր նէ տէնլիլի իսէ տէնիլսին ,
սօն ֆըզրասը դայէթլէ մուվաֆըզ ը ազ ու հիքմէթ
օլարըն շիւպնէտէն միւսթաղնի տիր : Նիչէ քիմսէ-
լէր տօսթ գազանմագտան իսէ , տիւշմէն գազան-
մաղա տահա գիյատտէ մէյակ վէ հէվէսքեար կիպի

կէօրիւնիւյօրլար : Շուարատան պիրի «Պին տօսթա
մալիք օլանըն դայպ էտէճէք պիր տօսթու պիլէ եօզ
տըր , հալպու քի պիր տիւշմէնի օլան քիմսէ հէր
եէրտէ օլ տիւշմէնինէ բասթ կէլիր» տէմիշ տիր :

Էօլիւմ պիլէ տօսթլըզ բապըթասընը գաթ է-
տէմէզ , «Տօսթլար» , տէյօր Ձիչէրօ , «նազարընըզ-
տան դայպ օլմալարը իլէ պէրապէր , եանըմըդտա
հազըր տըրլար , ֆագր ու զարուրէթ իչինտէ պու-
լունմալարը իլէ պէրապէր զէնկին տիրլէր , զաիֆ
օլմալարը իլէ պէրապէր սըհէթ ու աֆիլէթ իւզրէ
տիրլէր , վէ տահա աճայիպի , էօլմիւշ օլմալարը իլէ
պէրապէր հալա պէրհայաթ տըրլար : Սլիճէնապ վէ
միւնէվլէր իւլ էֆքեար գէվաթըն տօսթլուզլարը՝
վուզու ը վէֆաթլարը իլէ գալի օլմազ : Սիմա ու
իմալարընը արթըզ կէօրէմէյէճէյիմիզ գէվաթըն ֆա-
զիլէթ վէ մէզիլէթլէրի մէզարըն կէօլկէսի իչին-
տէ պիլէ տահա մուհազղամ վէ մուգատտէս կէօրիւ-
նիւր : Իմտի էկէր տօսթլարընըզը , մալլարը , միւլք-
լէրի իչիւն տէյիլ , անճազ լիյազաթ վէ իսթիհազ-
լարը իչիւն ինթիխապ էտէր , վէ պու դատար պէօ-
յիւք պիր նիմէթէ նաիլ օլմաղա միւսթանազ պու-
լունուր իսէք , օ հալտէ անլէր տախմա պիլզիմլէ
պէրապէր օլաճագլար , վէ հէնկիւամ ը դայպուպէթ-
լէրինտէ վէ հաթթա վէֆաթլարընտան սօնրա պիլէ
մուգատտէս նամլարը պօղուլմազ եազըլար իլէ լէվ-
հա ի գալալիմիզ իւզէրինտէ մահքիւք վէ մահֆուզ
գալաճագ տըր :

ԺԳ.

ՄԻՒՆԱՍԷՊԱՅ ՎԷ ՎԷԶԱԻՅԻ ՊԷՇԵՐԻՅԷ

Վեգայիժի իպոթիսայի սեմա-
վաքսաֆի երթրգլար միսիլիս փար-
լարլար . շեվզ ու մուհապպեթ է-
սերլերի իսէ ինսանլարն եօլու իւ-
զէրինէ սաչըմբօ օլան չիչէրլէրէ
պէնզերլէր :

ՈՐԵՏՈՒՆԵՐԹՁ

Իչպու պապտա սիղլին ճէմիյէթ ի պէչերիյէ իլէ
օլան միւնասէպաթընըզտան պահս էտէճէյիմ : Պիր չօգ
քէսան ինսանիյէթէ օլան վէզաիֆլէրինտէն սէնէ-
լէրճէ պիխապէր հալտէ գալըրլար , վէ տիւննա-
նըն տօլապը ումուրընըն քէնտիլիյիտէն տէճն-
մէքտէ խտիյի զաննը վահիսինտէ պուլունուրլար :
Շիրքէթի պէչերիյէնին պունճա սէնէլէր էմէյիտէն
հասըլ օլան մէնաֆիինէ պիր հիսսի իֆթիխար իլէ
հիսսէմէնտ օլուրլար իսէտէ , սըրա քէնտիլէրին միլ-
լէթճէ կախօտ տէվլէթճէ վերկիլէրինի վէրմէյէ կէլ-
տիքտէ , միւքէտտէր վէ միւթէչէքքի օլարազ վէ-
րիլլէր : Էթրաֆլարընտա պիրթազըմ թէչքիլաթ վէ
թէսիտաթը խայրիյէ վէ մէտէհիյէ կէօրիւրլէր : Խաս-
թախանէ էյթամիսանէ , քիլիսէլէր , վէ սաիր մուհիմմ

հէյէթ , թէչքիլաթ , վէ թէսիտաթ՝ քէմալը մուլաֆ-
ֆազլլէթլէ իտարէ օլունմազտա իսէլէր տէ , անլէ-
րին ումուրը իտարէսինտէ պու առէմլէրին պիր կէօ-
նէ հիսսէ կա նասիպլէրի կօզ տըր , վէ օլմասընը
տախի իսթէմէզլէր : Պիւթիւն սէնէ զարֆընտա քի-
լիսէ կա ճէմաաթ ուղըրնա պիր կիւնլիւք վազթ հասը
ու վազֆ էթմէյի խաթր ու խայալլարընտան պիլէ կէ-
չիւրմէզլէր : Ինսանիյէթին ուլուվլիյէթինէ մէտար օլան
պու կիպի թէչքիլաթ վէ թէսիտաթ ուղուրընա պիր շէյ
վէրմէք խուսուսընտա հիչ տիւչիւնիւպ թաչընմազ-
լար : Սնլէրին զաննընճա ճէմաաթ քէնտիլէրի արա-
ջըպ տարամազ , պէսլէյիպ պէօյիւթմէք վազիֆէսի
իլէ միւքէլլէֆ տիր . քիլիսէտէ քէնտիլէր իչիւն գա-
նափէլէր թէտարլիք օլունմալը , մէքթէպտէ քիւ-
չիւք պիրատէր վէ հէմչերիլէրինէ ալա թալիմ ու
թէրպիյէ վէրլիմէլի , թէրպիյէ ի ֆիքրիյէլէրինէ վէ
զէվզ ու էյլէնճէլէրինէ մէտար վէ մուճիպի սուհու-
լէթ օլմազ իւզըրէ ումումի քիւթիւպիսանիլէր , վէ
զրաաթիսանիլէր թէսիս ու քիւչատ էտիլմէլի , վէ իչ-
պու թէչէպպիւսաթը մէտէնիյէնին ճիւմլէսի քէնտի-
լէրին ազիլ վէնազտի մուալէնէթլէրի օլմազսըզըն , վէ
անճազ թէնզիտ ու մուախէզլէրինէ վէ պահս ու
մէգալլէրինէ սերմայէ օլմազ իւզըրէ իճրա վէ իքմալ
օլունմալը տըր : Տօղրուսը պու հալ խօտիքէսթիլ-
լին ինսանը հայվանլըգ տէրէճէսինէ էնտիրէն նէվի
տիր : Սիզաէն պազըլարընըզ պու կիպի գուսուրա-
ընըզ պուլունստըղընըն ֆարզընտա օլմաստըղընըզ ճի-

հէթլէ , փէք օ գատար թաեիս վէ թաղսիհէ շայան տէյիւսինիզ :

Պիր քիմսէնին էվվէլ սէ էվվէլ իճրասընա պօրճ-
լու օլտըղը խուսուսարտան սիւրի պուլունսուղը տա-
իրէտէ քէնտի հիսսէսինէ տիւչէն մատտի վէ մանէվի
վաղիֆէնին իճրա վէ իֆասընա սայ ու զայրէթ էթմէք
տիր : Իշպու վաղիֆէնին իֆասընանէ գատար էրքէն
պաշարաա , քէնտիսի իչիւն օ գատար էյի օլուր : Ին-
սանլարըն տիւչար օլտըղարը պէլա վէ մուսիպէթլէ-
րին գըսմը աղամը՝ չօգ քիմսէլէրին քէնտիլէրին ինսա-
նիյէթէ պօրճլու օլտըղարը վաղիֆէլէրինի հիւանի ի-
ֆա էթմէմէլէրի երւղիւնտէն նէշէթ էթմէքտէ տիր :
Պինսպէրին հէր պիր կէնճէ տէրիմ քի մէնսուս պու-
լունսուղընը տէվլէթէ սատագաթտա պուլունսարագ
միւթէալլիզ օլտըղընը միլլէթ վէ ճէմասթա մանէն
վէ մատտէթէն՝ պօրճլու օլտըղընը վաղիֆէլէրի հիւս-
նի իֆա էտինիզ : Էկէր ֆէգաիլ ի ազլիյէ վէ քէմալթը
ախլագիյէ էսնապընտան իսէնիզ , սիղին մալլւմաթ վէ
քէմալաթընըը մէնսուս օլտըղընը ճէմասթըն թէն-
զիպի ազ ու ախլագը վէ թէգեիտի զէվգ ու սիւրու-
րը իչիւն գուլանընը : Մէգքիւր ֆէգաիլ վէ քէմա-
լաթտան պիպէհրէ պիլէ օլտանը , էն մահճուս վէ
միւթէվազը պիր ատէմ սըֆաթըլա միւքէլլէֆ օլ-
տըղընը վաղիֆէլէրինիղին հիւանի իֆասընա սայ
ու զայրէթ էտինիզ : Հիսսէնիզէ տիւչէն իշի իճ-
րա էտիպ , ատէմլէրէ սիղին ինսանիյէթփէրվէր վէ
ալլիճէնաս պատէմ օլտըղընըը կէօսթէրինիզ : Քիլի-

սէ վէ ճէմասթճա ումուրը խայրիյէ ուղորունա իւղէր-
լէրինիզէ ալմըշ օլտըղընը մէսուլիյէթլէրինիզի էյի
իճրա էթմէյէ ճիտա ու ճէնտ էտինիզ : Էկէր իշպու
վաղիֆէ վէ մէսուլիյէթլէրինիղին իֆա վէ իճրասըն-
տան գաչընըրսանը , նամէրտ սինիզ , վէ ինսանլարըն
սիղի իսթէտիքլէրի գատար թահգիր էթմէյէ հագգա-
րը վար տըր : Սիղին օլ մէպլէյինիզլէ ինսանիյէթտէն
պիպէհրէ իտիյինիզի կէօսթէրէրէք շէրէֆ ու իթի-
պարա նախիյէթ հագղընը զայպ էտէրսինիզ :

Կէնճէլէր քէնտիլէրտէն պիր թագըմընըն հիւանի
ախլագարը սայէսինտէ ասթ վէ անպապ փէյտա ի-
տիպ ճէմիյէթլէրէ զայէթ սուհուլէթլէ կիրէպիլ-
տիքլէրի հալտէ , տիկէր պիր թագըմընըն տա խօս-
պիլիքլէրի սէպէպիլլէ ինսանլարըն ճէմիյէթլէրին-
տէն խարիճտէ պրագըլըս անլէրին իւլֆէթ ու
իւնսիյէթլէրինտէն մահրում գալտըղլարընը կէօր-
միւշ օլմալը տըրլար : Պու սօնրաքի սընըֆա մէն-
սուս օլան կէնճէր « Տօսթ վէ ագրանըմը պիղիմ
գատր ու գըյմէթիմիղի պիլմէյօր » տէյէրէք էշ-
թիքեա էտէրլէր : Սիզ ասթ վէ ագրանընըղա նէ
եափմըշընը , եախօս Բասթէօր , Ֆրանսլին , եա
Նեւտոն կիպի իլմ եա ինսանիյէթէ պիր խըտմէթինիզ
օլմըշ մըտըր : Սիզ ճէմիյէթ ի պէշէրիյէնին էյիլիքլէ-
րինի , մէնաֆիլինի պիլա մուգապէլէ թէսարուֆ էթ-
մէք իսթէրսինիզ : Ալլէլ ումում ճէմիյէթ ի պէշէրիյէ
քէնտիսինին սիղէ գարշը օլան պօրճլարընը իֆա էթ-
մէյէ , սիղին քէնտիսինէ գարշը օլան պօրճլարընըը

իֆա եթմէյէ հազոր օլտըղընըգտան տահա դիյատէ հազոր տըր : Էյ վահտէթփէրէսթ վէ ճէմիյէթ ի ինսանիյէյէ տախիլ օլամատըղընըգտան նաշի մահ- գուն վէ միւքէտտէր օլան կէնճէր , ումուս ին- սանլարըն հիւրմէթ վէ ըիայէթինէ մազհար օլմագ իչիւն պիր խայր էթմիշ օլտըղընըգ խաթրընըգա կէլի՛յօր մը : Նախ օլաճաղընըգ հիւրմէթ վէ ըիա- յէթլէրէ , կէճնակէճն նիմէթ վէ իմթիյազլարա պէ- տէլ վէրէճէք պիր շէյինիլ վա՛ր մը : Պիր շէյ պի- լի՛րմիսինիլ : Իթիպարը պիր մէվգրէ կիրտիյնիլզ գէման իւզէրինիլզէ ալաճաղընըգ պօրճլարըն թէ- տիյէսի իչիւն նէ՞ չէչիտ ազչէ վէրէճէքսինիլ : Թա- պիր ի ախէրլէ , ճէմաաթըն սիզէ էթմէսինի արզու- լէտիյնիլ խըտմէթ վէ մուսվէնէթէ մուգապիլ , սիզ նէ՞ հափապիլիսինիլզ : Պու սիւալ սիզին իչիւն ղայէթ- լէ մուհիմ պիր սիւալ տըր . ճէմիյէթ ի պէչէրիյէ իչիւն նէ գատար մուհիմ պիր սիւալ իսէ , սիզին իչիւն տա- խի օ տէրէճէ վէ հաթթա տահա մուհիմ պիր սիւալ տըր : Ասըլ էհէմմմէսէլէ սիզին համինիլ պուլունան գէվաթ վէ խայրխահանտան կէօրտիւլիւնիւզ ըիայէթ վէ մուսվէնէթէ իսթիհագընըգ օլարա՞գ մը , հօգաս պի ղայրի հագգըն մը նախ օլույօրսընըգ : Թապիր ի ախէրլէ ազասը պուլունտըղընըգ ճէմաաթա պա՛ր մը , հօգաս մէտա՞ր մը սընըգ : Էկէր ինսանլարըն սատա- գալարը իլէ կէչինիլտէ նախ օլտըղընըգ լութֆ ու ինսանլարա պէտէլ թէսիսաթ ը խայրիյէյէ վէ միւ- Ֆիտէյէ պիր շէյ վէրմէյէճէք գատար նամուս ու

հայսիյէթտէն պիպէհրէ իսէնիլ , ինսանլար արա- պընտա արզուլատըղընըգ մուսվաֆիպաղիյէթէ ա- սլա նախ օլամագսընըգ : Իմտի հա սաիրլէրին էյլիք- լէրինտէն հիսաէմէնտ օլմագտան կէրի շէքիլմէլիսի- նիլ , հա տա առալէթ վէ ինսանիյէթին իճապ էթ- տիլի վէճիլէ սիզ տէ սաիրլէրինէ ազլէն վէ նագտէն մուսվէնէթտէ պուլունմալը պընըգ : Վէգափի ի միւ- թէգապիլէ իֆասընտան կէրի տուլմագ պէօլիւք հագգսըլըգ տէյի՛լ միտիր : Պու պապտէ Մէթասթալ- հօնըն «Ալէմտէ մահգա նէֆսի իչիւն հաշայան քիմ- սէ , հաշամաղա տէյիլ , սօղմագա պիլէ լայրգ տէյիլ պիր ,» հօլլու սէօլլէմիշ օլտըղը սէօղ փէք սօլլու տըր :

Պէլքի «Ճէմիյէթ ի ինսանիյէ իչիւն կիրէլիմ տէ նէ՞ էտէլիմ , իքի էլ պիր պաշ իչիւն տէյի՛լ մի . ինսանլար պիզիմ նէմիլզէ միւհթաճ տըրլար» տէյիւ սօրարսընըգ , ինսանլար արասընտա հախիլ գրյմէթ վէ էնէմիյէթ օլան հէր կէճնէ սայ ու ղայրէթինիլզ միւհթաճ տըրլար : Ճէմիյէթ ի ինսանիյէ պու խու- սուստա մըզմըգ տէյիլ տիր : Մուտմա վէ լաթի- Ֆէլէր սէօլլէյէպիլի՛րմիսինիլզ : Խօշ հիքեայէլէր սէօյ- լէյէրէք սաիրլէրի էյլէստիրէ պիլի՛րմիսինիլզ : Իճ- րաի սէյհահաթ էթմի՛շմիսինիլզ , վէ սէրիւզէչիւ- նիլի էյլէնճէլի թարգտա հիքեայէ էթմէյէ խուսուսի պիր իսթիտատ վէ գապիլիյէթինիլզ վա՛ր մը տըր : Ալլի՛մ մի սինիլզ , վէ միւֆիտ Ֆիքրէր պէյան վէ ու- մումըն միւսթէֆիտ օլաճաղը մալիւմաթլար իթաէ-

տէպիլիբրմի սինիզ : Միւսահէպէթ մէճիլիբրինտէ շէվզ ու շէթարէթլէ գօնուշա պիլիբրմիսինիզ : Թէ-
 րէննիւմ վէ թէզաննի էտէպիլիլիբրմիսինիզ : Վիսթ ,
 եախօտ իսգանպիլ , եախօտ պու նէվտէն սաիր պիր
 օյուն օյնամասընը պիլիբրմի սինիզ , վէ պիր զիյա-
 ֆէթտէ միւսահէպէթտէն օսանան քիմսէլէր իլէ
 մէզքիւր օյունլարը օյնայըպ էյլէնմէյէ բազի օլո՞ւր
 մըսընըզ , էյի կիյիսիպ պէզէնմէք իչիւն զէվզի սէ-
 լիմէ մալիքմի սինիզ : Միւսիէրէսթլէրէ եազը-
 շըզը էլպիտէ կիյմէնին նէտէն իպարէթ օլտըղընը
 կէօսթէրէպիլիբրմի սինիզ : Սիլէլէր արատընտա օյ-
 նանըլան գօմէտիա վէ թէաթրօ օյունլարընը օյնայըպ
 սաիրլէրինի էյլէնտիրէ պիլիբրմի սինիզ : Էկէր սիզ
 մալիւմաթլը քիմսէլէր օլմայըպ տա մանտար սէօզ-
 լէր սէօյլէյէմէզ իսէնիզ , պարի հիւան ի էտէպ վէ թէր-
 պիյէյէ մուվաֆըզ շագալարտա՞ տա մը պուլունամազ-
 սընըզ : Հիւան ու ճէմալ վէ ֆաղլ ու քէմալ սահիպի՞
 մի սինիզ , վէ հէր հալ ու քեարտա գատընլարա էլի-
 նիզտէն կէլէն խըտմէթ վէ մուսպէնէթլէրի իֆա է-
 տերէք ֆաիտէլի օլապիլիբրմի սինիզ : Կիւզէլ վէ ինճու
 կիպի տիշլէրինիզ վա՞ր մը տըր քի սախիլ պուլուն-
 աըղընըզ մէճիլիս ի միւսահէպէթտէ իճրա էտիլէն պիր
 զէրաֆէթ էնասընտա կիւլիւպ շագըմաղա պաշլա-
 յընճա անլէրի մաէլ իֆթիխար կէօսթէրէպիլէսինիզ :
 Էմին , սատըզ , էօղիւ սէօղիւ տօղրու վէ մէրտ րէ-
 ֆիզլէր ատտ օլունապիլիբրմի սինիզ քի սաիրլէր ի-
 լէ իսթիլաթտա պուլունաըղընըզ հալտէ հիւան ի ա-

տապ ու ախազընըզ սայէսինտէ անլէրէ ֆաիտէ-
 պախշ օլապիլէսինիզ : Վէհիսաըլ ինսանլար ինտինտէ
 զըյմէթ ու էնէմիլլէթի տէրքեար օլան պիր կէօնէ
 ֆաղլլէթ վէ մէզիյէթի հալիզմի սինիզ : Էկէր հաիզ
 օլուպ տա անը սաիրլէրին իսթիֆատէսի իչիւն գուլ-
 լանմաղա հազըր իսէնիզ , ինսանլարը ճէլպ էտէպիլիլը
 սինիզ : Վէ լաքին հիչ պիր ֆաղլլէթ վէ մէզիյէթիսիզ
 եօզ իտէ , ինսանլար սիզէ պիր շէյ էթմէք վազիֆէ-
 սիլլէ միւքէլլէֆ տէլիլ տիրլէր . անլէրտէն պիր շէյ
 ումաղա հազընըզ եօզ տըր : Խրիսթիյան ինսանի-
 յէթֆէրվլէրլէր սիզէ իլթիճակեան վէ փէնակեանլարը
 օլմատըղընտան նաշի վարթաի հէլաքէ տիւշմէք
 թէհիլքէսինտէ պուլունան պիքէս վէ պիչարէ կէնճ-
 լէր նազարըլէ պազըպ , տէսթ ի մուսպէնէթ փէյ-
 վէսթլէրինի սիզէ թէմտիտ , վէ պազու ի մտատ-
 քեարանէլէրի իլէ սիզի հիմայէ վէ սիյանէթ էտէ-
 պի զայէթ էսէֆէնկիզ վէ մուճիպի զիլլէթ վէ հա-
 դարէթ պիր հալ տըր : Պիր թագըմ կէնճլէր խայր-
 խահանէ մազսէտլէրլէ , էզ ճիւմլէ ֆուզարա վէ
 խասթէկեանը կէօզէտիպ գայըրմազ , եէթ իմլէրի հի-
 մայէ վէ սիյանէթ էթմէք , եախօտ պիքէս թալէպէ-
 լէրին ինթիյաճլարընը տէֆ ու թէսպլիյէ , եախօտ
 միւֆիտ էսէրլէր նէշը էթմէք , եախօտ սաիր խայր-
 խահանէ մազսէտլէր իճրատընտա պուլունամազ իւզ-
 րէ պազը թէշէպպիւսաթա միւսպաշէրէթ էթմիլլէր , վէ
 րէֆիզլէրինէ հիւան ի իպրէթ օլարազ անլէրի այնի-

խայր ամէլէրէ թէչվիզ էթ միչլէր տիր : Էկէր սըրասը տիւչէր տէ սիզէ օ կիպի ինսանիյէթէ միւֆիտ պիր թէչէպպիւսաթա հիտտէտար օլմագ թէքլիֆ օլուսուր իսէ , բէտտ էթմէյիպ օլ եօլ իլէ ճէմիյէթ ի խայրիյէ վէ ինսանիյէյէ տախիլ օլմաղա չալըչընըզ : Էկէր օ կօլտա մուսամէլէ էթմէքլէ պիր իչէ եարատըղընըզ կէօրիւր իսէնիզ , զաթէն քէնտիսիզ իչիւն պիր մէվզի գազանմըչընըզ տէմէք տիր : Էսնապը խայրաթտան պուլուսմաղա դայրէթ էտիսիզ : Վէրմէք ալմագտան էյի տիր : Հէր հալ ու քեարտէ , սաւիրլէրէ միւհթաճ օլմագտան , վէ սաիրլէրէ պար օլաւրազ եաշամագտան սաղընընըզ . զիրա պու հալ տիւն կատա մուվաֆիագիյէթ պուլմանըզա մանի օլուր : Նիչէ կէնճլէր պիր իչէ թէչէպպիւս էթմէյէ գաթիյէն գարար վէրմէմիչ օլտըզլարընտան , եախօտ օլ իչի իճրա էթմէք իչիւն քէնտի նէֆսլէրինէ կիւվէնէմէտիքլէրլինտէն , օյալանըպ տուրուլար , վէ պինտէն ալէյն մուվաֆիագիյէթէ նախ օլամաղլար : Պու մագուլէ կէնճլէր մուվաֆիագիյէթ պուլաճաղլարընտ էմնիյէթ իսթէրլէր , հալ պու քի էմնիյէթ մուվաֆիագիյէթ պուլմագտան հատըլ օլուր : Սըրֆ պաշգասընա կիւվէնէրէք իչէ միւպաշէրէթ էտէն քիմսէ իսէ , նախ ի մէրամ օլսա պիլէ , մէմտուն օլամաղ . չիւն քի պուլտըզ մուվաֆիագիյէթ քէնտի սայ ու դայրէթի սէմէրէսի օլմատըզընտան , սաիր իչլէրինտէ տախի պաշգասընըն մուսվէնէթի օլմագսըզըն պէր միւրատ օլաճաղընա էմնիյէթի օլամաղ , վէ քէնտի գապիլի-

յէթ ու իսթիտատլարընա կիւվէնէմէզ պիր հալէ կէլէրէք սաիրլէրին մաիյէթինէ կիրմէյէ մէճպուր օլուր : Քէնտի սայ ու դայրէթինէ կիւվէնէմէյէ ալըչմըչ կէնճլէր իսէ , իլէրտէ իչ էրպապը օլարագ մուվաֆիագիյէթ պուլուլար : Պինտէն ալէյն , տիգգաթ էտիսիզ քի , սիզ քէնտիլիյիսիզտէն , քէնտի լիյապաթ վէ մէզիյէթիսիզ սայէսինտէ , քէնտի սայ ու դայրէթիսիզլէ ինսանլար արասընտա նամ ու իթիպար քէսպ էտէսիսիզ :

Կէնճլէրտէն պազըսը պիր նէվ ֆիքը խասթալըզընա միւպթէլա տըրլար քի , պու հալ անլէրի սաւիրլէրի իլէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթտէն , իսթիլաթ վէ մուաշէրէթտէն մէն էտէր : Ումուր ու մէսալիսի թիւճճարիյէյէ օլ գատար տէրին տալարլար քի , ինսանլար իլէ հէր կէճնէ իսթիլաթ վէ մուաշէրէթտէն գանմէթ չէքիպ ճանլարը սըզըլըր : Տօսթ վէ ալիւնալարընըն խանէլէրինէ առէթա զընտանա կիրէրճէսինէ կիրէրլէր , վէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթ ճէմիյէթլէրլինտէն , տար աղաճընտան գաչընըրճասընա գաչընըլար : Պու հալ իլլէթ նէվինտէն պիր խուչտըր : Հէր տավէթ օլուստըզընըզ եէրէ տախիա կիթմէքլէ վէ իսթէքսիզլիյիսիզի թէրք ու ֆէտա էթմէքլէ պու խուլուսըզը եէնմէյէ չալըչմալըսընըզ : Եալընըզ ախլագսըզ քիմսէլէր իլէ իւլֆէթ ու իւնսիյէթտէն սաղընընըզ : Պէօյէ էյէտիյիսիզ հալտէ , զահիրտէ պուզզ ու առալէթիսիզէ միւսթահագ կիպի կէօլիւնէն քիմսէլէրին էքսէրիյա սիզլին իչիւն էն ալա

տօսթլար , վէ էն սէվկիւլու բէֆիգլէր իտիքլէրի թէ-
 պէյեիւն էտէր : Պիր աատէմ , սիզլին կիպի հէսասս վէ
 տէլի մէշրէպ քիմսէլէրէ նախօշ կէօրիւնտիւլիւ սէ-
 պէպտէն անտէն գաշընմաղա հազգընըզ կօզ տըր :
 Պիզ աատէմլէրի թանրտըգճա տահա զիյատէ համի-
 յէթլի վէ ինսանիյէթփէրվէր օլուրըզ : Մուգատտէմա
 նէֆրէթ էթտիյիմիզ քիմսէլէրի , անլէրլէ իւլֆէթ ու
 իւնսիյէթ էթմէքլէ սէվմէյէ պըշըրըզ : Մէսէլա , կա-
 զը կէշիւմէք իչիւն պիր գարիյէյէ կիտէրէք մուգատ-
 տէմա հիչ պիլիշ թանըշ օլմատըզլարը վէ պիլիշ թա-
 նըշ օլմազ գայտընտա տախի օլմատըզլարը վէ հազգ-
 լարընտա եանըշ զիւլու ու էֆքեարտա պուլունտըզ-
 լարը պիր էրքէք կախօտ գատընա թէսատիւֆ էտիպ
 տէ իւշ կիւն իխթիլաթ վէ մուաշէրէթ տէն սօնրա օլ էր-
 քէք վէ գատըն իլէ իլա ախըր իւլ էօմր ճան տօսթ ու
 օլմուշ պուլունան քիմսէլէր հիշ թանըմա՞ղմըսընըզ :
 Պու ճիւմլէ իլէ պէրապէր էկէր անլէր պիթթէսատիւֆ
 օլ էրքէք կախօտ գատըն իլէ կէօրիւշմիւշ օլմասալար
 իտի , անլէրլէ տօսթ օլմազ քէնսիլէրէ իլա ախըր իւլ
 էօմր մուշալ գապիլիւնտէն պիր շէյ կէօրիւնէճէք իտի :

Ճէնսալը Հադգ ինսանլարըն ախլազ ու թապի-
 աթլարընը զայէթ միւթէնէվվի սուրէթտէ խալզ էթ-
 միշ օլուպ կէրէք էֆքեար ու իթիգատ , կէրէք սի-
 մա ու էնտամճա սիզէ պիր կէօնէ միւշաշէպէթի օլ-
 մամասընտան նաշի ֆիլան պիր քիմսէյի ապա սէ-
 վէմէյէճէյիւնիզի , կախօտ անընլէ ապա տօսթ օլմամա-
 ւճաղընըզը պէյան էթմէքլէ սէֆիհանէ պիր սէօզ

սէօլլէմիշ օլտըգտան պաշգա , օլ քիմսէյէ պիր հազգ-
 սըղըզ տախի էթմիշ օլուրսընըզ : Շուրասընը քէօ-
 շէի խաթըրտան չըգարմամալըսընըզ քի , օ քիմսէ
 սիզտէն նէ տէրէճէ վէ նէ թարգտա Փարզըրիսէ , սիզ
 տէ անտէն այնի տէրէճէ Փարզըսընըզ , վէ սիզին
 նօզթաի նազարընըգտան պազարազ օ սիզէ նէ գա-
 տար մէնֆուր վէ մէքրուհ կէօրիւնիւր իսէ , անըն
 նօզթաի նազարընտան տախի սիզ անա այնի տէրէ-
 ճէ պէա վէ մէնֆուր կէօրիւնիւրսիւնիւլ : Պինսէն
 ալէյ , պու միւշապէհէթ վէ իթթիֆազը էֆքեար սէօ-
 զիւնիւ սէֆիհէ գըզլարա վէ վահիմէսի զալիպ խա-
 յալիէրէսթլէրէ թէրք էտիւնիզ : Իշինիզի պիլաիյի-
 նիզ կիպի իճրա էտիւնիզ , ամամ հէր քէսէ տէ սիզին
 քէնսիւնիզ իչիւն թալէպ էթտիյիւնիզ հուրրիյէթ ի
 հարէքէթի վէրինիզ : Նէ գատար չօզ աատէմլէր իլէ
 իւլֆէթ ու իւնսիյէթտէ , իխթիլաթ վէ մուաշէրէթ-
 տէ պուլունուր իսէնիզ , գուսուր ու գապահաթլա-
 րընտան նաշի անլէրլէ զավլա նիգա էթմէյէ օ գա-
 տար ազ մէյեալ վէ այնի տէրէճէտէ միւնէվվէր ֆիքը-
 լի , ալիճէնապ վէ գօնուշըզը օլուրսընըզ : Պիր ա-
 տէմին ախլազ ու թապիաթը սիզէ անլաշըմազ կէօ-
 րիւնմէպիւնտէն նաշի՝ գուսուր ու գապահաթլըն անտէ
 օլտըզը նէթիճէսի չըգարըլմազ . գուսուր ու գա-
 պահաթլըն սիզտէ օլմասը տախի այնի տէրէճէ միւն-
 թէմիլ տիր : Քէզալիք քէնսիւնիյէ մուարէֆէ փէյտա
 էթմիշ օլտուղընըզ պիր քիմսէյի սէվմէյօր իսէնիզ ,
 փէք ինթիմալ քի պու հալ ճէհալէթիւնիզտէն վէ ա-

աէմի միւսամէհանըդտան նէշէթ էթմէքտէ տիրւ շէր
 քէսլէ սըտդ ու իսթիգամէթլէ մուսամէլէ էթմէյէ, վէ
 անլէրին ախլազ ու էվսաֆընա վազըֆ օլմաղա չալըշ-
 աըղընըղ հալտէ, անլէրին սիզի թալիմ ու թէրպիլէ,
 ֆիքը ու գալպինիզի թէվիս վէ թէհզիպ վէ սիզէ էյլէք
 էթմէյէ մախսուս օլան դուլլէթլէրինին թամմ սիզ-
 տէն ֆէրզլի օլաըզլարը նօզթալարտա պուլունաըղընը
 անլարսընըղ : Գալպինիզի հէրքէս իշիւն աչըզ հալտէ
 սազլայընըղ, վէ միւքիաֆաթմանախլ օլաճաղընըղա նիշ
 չիւպնէ էթմէյինիզ : Էն խըշին վէ գապա սէօհպէթ-
 լէր ալթընտա պիր ճէվէնէր, վէ էն առի աթվարեա-
 խօտ էն դարիպ մուսամէլաթ, եախօտ էն չիրքին սի-
 մալար ալթընտա պլլէ նատիր իւլ էմսալ ֆաղիլէթ-
 լէր վէ ինսանը հայրէթտէ պրադան մէզլիէթլէր մէվ-
 ճուտ օլաըղընը կէօրիւրսիւնիւլ :

Քէզալիք սիզ իւլֆէթլի իւնսիյէթլի պիր առէմ
 օլմաաըզճա, եանի հէրքէսլէ կէօրիւշիւլ գօնուշ-
 մաաըզճա նուֆուզ սահիպի օլամաղսընըղ : Պիր պուզ
 առաար նէպաթաթտան մահրուճ օլաըղը կիպի, վահ-
 տէթ փէրէսթ վէ խօտիէսէնտ քիմոնէ տախի նուֆուզ ու
 թէսիրտէն պիպէհրէ գալըր : Պէրրազ պիր սապահտա
 Աէրայ-պուրնու իւզէրինէ պիր աթֆը նազար էտէ-
 ճէք օլուր իսէնիզ, ճէսիմ պիր վախօրըն աղամէթլի
 պիր սուրէթտէ իսթանպօլ լիմանընա կիրտիյինի,
 վէ կիրէր իքէն իքի թարաֆընտա կիւմիւշ կիպի
 պէյազ տալալար հասըլ վէ եարըպ կէչտիյի եէրլէ-
 բի միլեօնլարճա գիյտիաշ Փըրլանթըլար իլէ թէզ-

եկն էթտիյինի, վէ տահա ուֆազ սէֆինէլէրին արա-
 պընտան պիր թալըրը պիգայտանէ իլէ կէչէրէք լի-
 մանտա պուլունան եէլքէն կէմիլէրի իլէ սանտալարը
 առէթա պիր պէշիք կիպի սալլաաըղընը կէօրիւր-
 պիւնիւլ : Անըն արգասընտան ուֆազ պիր վախօրըն
 կէլտիյինի կէօրիւրսիւնիւլ քի էիւզլէրճէ էյի դէր ու
 թիմար էտիւմիշ թարալարըն մահաուլաթըյլա աղըզ-
 լարընա գասար տօլաըրըլմը եէլքէն կէմիլէրի իլէ
 պանտալարը արգասը սըրա չէքիպ կէօթիւրմէքտէ
 տիր : Իշպու ուֆազ վախօր մէզքիւր կէմի վէ սան-
 տալարա սիզին կէօղիւնիւլէ կէօրիւնմէյէն իլի վէ
 խալաթլար իլէ բասթ օլունմըլաըր : Անլէր գապա
 վէ չիրքինճէ կէօրիւնիւրլէր իսէ տէ, պէօյիւք պիր
 փայթախթըն վէ մէմլէքէթին պէօյիւք պիր գըսմը-
 նըն էրգազընը շամիլ տիրլէր : Պու կիպի կէմի վէ
 սանտալարա պաղլանարազ մէզքիւր վաքօրըն տէ-
 րէճէ ի սիւրաթըր ազալապիլիբ իսէտէ, ինթիմալ քի
 դաժուրը թիւճճարիյէնին թէրազգըսընա, էօյլէ գան-
 մէթլի իշլէրէ կիրիշմէլիպտէ քէնտիսինին աղամէթ
 վէ սիւրաթլէ հարէքէթ էթմէսինտէն պաշգա պիր
 չէյի վաղիֆէ էտիւմէյէն օլ ճէսիմ վախօրտան օն
 գաթ զիյտտէ խատիմ օլուր : Անճազ ինսանլար իլէ
 իսթիլաթտա պուլունուպ անլէրէ տօսթըրգ բասըր-
 թալէրի իլէ պաղլանմազլէ վէ անլէր արասընտա նու-
 ֆուզ ու իթիպար գազանմազլէ, անլէրէ պիր խայր
 իճրասընտա պուլունա պիլիբսինի :

Ճէմլիյէթ ի պէչէրիյէնին, այրը պաշընա եա-

չայան քիմսէտէն ալտըղը ինթիգամ հէմ հէյպէթլի հէմտէ գարուրի տիր : Վահտէթփէրէսթ վէ ճէմիյէթ ի պէշէրիյէյէ տիւկիր օլտըղը , եախօտ քէնտիսինին հէր էմէլ ու արղուսուսու եէրինէ կէթիւրմէտիյի իթիւրաղըյէ ճէմիյէթ ի պէշէրիյէյէ պիր խայր ամէլտէ պուլունմայան վահտէթփէրէսթ վէ խօտփէսէնտ քիմսէ էօլիւպ կիտինճէյէ գատար եալընըղ պաշընա օթուրմաղա մէճպուր օլաճագ տըր : Տիւնեա , եալընըղ էօմիւր կէշիւրմէքտէն խօշլանան քիմսէյի խօշ կէօրմէղ , քէնտիսինէ եանաշմայան քիմսէյի քէնտիլութփ ունիմէթլէրինէ մաղհար էթմէղ : Խոսանլարա եազըն կիտէրէք եիւրէյինիղին մուհապպէթինի կէօթէրմէտիքճէ , տիւնեա սիղէ մուհապպէթ , ըաղպէթ վէ իթիւպարէթմէղ , չիւնքի տիւնեա սիղինլէ թօգալաշմատըգճա , վէ նէ մէսլէքէ սալիք օլտըղընըղա վէ քիմլէրէ վէ նէ կիպի շէյլէրէ մէյլ ու մուհապպէթիւնիղ պուլունտըղընա քեամիլէն վազըֆ օլմատըգճա , սիղին հիշ պիր շէյլինիղէ իհալէ ի սէմի իթիւպար էթմէղ : Խոսանլարա գատար ու հայսիյէթինիղի թամըթմաղ խօթէրսէնիղ , անլէրէ եազըն կիտինիղ , անլէրէ էյլիքտէ պուլունընըղ վէ ինսանլար արատընա կիրիպ համիյէթ վէ տիրայէթինիղի կէօսթէրինիղ : Մալիք օլտըղընըղ մալիւմաթընըղըն մէնպաը եախօտ իտարէ ի ումուր տաքի իզթիտարընըղըն տէրէճէսի փէք օ գատար էհէմիյէթլի տէյիլ տիր : Քէմալաթ վէ միւքթէսէպաթ ը իլմիյէնիղի եէքտիկէրի իւզէրինէ եըղաբազ անլէրի տաղար գատար եիւքսէլտէ պլիւր-

պինիղ , Ֆադաթ էկէր հէրքէսլէ կէօրիւշիւպ գօնուշմաղ իսէնիղ , նասիպինիղի ճէմիյէթ ի պէշէրիյէ արատընտա արատըղընըղ պիլ Ֆիիլ խօպաթ էթմէղ իսէնիղ , ինսանլար ինտինտէ պիր չօճուգ գատար պիլէ իթիպար վէ հայսիյէթինիղ օլմաղ : Յիլհագիգա պիր չօճուգ թաթլը պիր իլահի օգումազլէ , եախօտ պիր պուսէ վէրմէքլէ , եախօտ իքի նազիք էլլէրինի հէրքէսին տիզլէրի իւզէրինէ գօյմազլէ , սիղին կիպի խօտպին վէ վահտէթփէրէսթ քիմսէլէրին քէնտիլէրին հէփ մալիւմաթ վէ իսթիպատլարըյէ միւզթէտիր օլտըղարընտան զիյատէ գալպլէր ճէլպ , վէ տահա զիյատէ քիմսէլէրին անվալը հայաթլարընըն ճէրէյանընը ինսանիյէթին մաթլուպ էթտիյի եօլա սէվգ էտէպլիւրլէր :

ԺԳ.

ՏԻՆԻՆ ՄԱԳՈՒԼԻՅԷԹ ՎԷ ԼԻՒՋՈՒՄԸ

Պէօլիւֆիւֆ վէ էյիլիֆ վէտաիթ սէյիլ , աննազ դայէ սիրլէր . պէօլիւֆ վէ էյիլ ասէմ խազիկնէլէր վէ սօսլարա մալիֆ սէյիլ մի սիր . — Խչ խազիկնէյէ , մուհապպէթէ , նուր իմանա , վէ սէճա ի գալպէ . Բէգալիֆ իւչ սօսթա , եանի Բէնի Գէճէնիկէ , խալիզիկնէ վէ Ագրաիլ մալիֆ սիր :

ԳՕԼԲԾ

Կէնճ տօսթլարըմ , իզհարը տիյանէթ իչիւն ըիյաքեարանէ էլֆաղ ու թապիրաթ գուլլանմագտան

նէֆրէթ էթտիյիմ ճինէթլէ, պու պէնստէ էֆ-
 քեարըմը նէ վէճնլէ իզան էտէճէյիմի թէմամէն պի-
 լէմէյորըմ: Յազաթ սիզէ տինստէն ազլա մուվա-
 Փըզ սուրէթտէ պահս էթմէք նիյէթինտէյիմ, Բէճա
 էաէրիմ քի, տին իամինի իշիտէրէք պու պէնտի-
 մի օգուճադտան Փարիզ կէլմէյիպ անը պաշտան
 պաշա օգուճասընըզ: Իշպու պէնտ սիզէ խիթապէն
 եազտըլըմ էն մուհիմ պէնտ տիր: Չամնըմճա տի-
 լազ ու թապիաթընըզ փէք ալա պիլիբիմ, Հայաթ
 սիզէ օլ դատար խօշ տըր, վէ սիզ անտէն օլ դատար
 պէօյիւք պէօյիւք խայր ու մէնֆաաթլար կէօրմէք
 էմէլինտէ սինիզ քի, տին սիզէ կէօլկէ միսիլու
 ապէս վէ վահի պիր շէյ կիպի կէօրիւհիւր: Սիզ
 տին սէօղիւնիւ մանզուճ երուլէր, տուա ճէմի-
 յէթլէրի, մէզմուր օգուճագ, թաթսըզ վազլար,
 չէքլմէզ թէնպիհ վէ թէվպիլիւէր մանասընտա տըր
 տէյիւ անլարսընըզ: Սրգատաշլարընըզն զէվզ ու
 սէֆա սիւրտիւքլէրիսի կէօրէրէք անլէրէ հէմհալ
 օլմադա տէրուճինիզտէ պիր արզու հիսս էտէրսի
 նիզ: Պէլքի տինի իաթիհազ պիլէ էտէրսինիզ: Վէ
 լաքին տինի հազգանիյէթլէ հիւքմ էթմէտիյի-
 նիզի տէրուճինիզտէ հիսս էտէրսինիզ: Տինին սի-
 զէ խայրը օլտըլընը վէ անտէն մահրում օլմագ
 հաընըզա էլէլմէյէճէյինի պիլիրսինիզ: Քէզալիք
 պինէ խաստէթէն միւհիթաճ օլաճաղընըզ պիր վազ-
 թըն կէլէճէյինի տախի հիսս էտէրսինիզ տէ, հէր
 շէյտէն էվվէ «էօմրիւն սէֆասընը սիւրմէք իյիւն»

անը ինմալ էտէրսինիզ: Տին հազգընտաքի իշպու
 Փիքըր ու զէհապընըզ, տին ու տիյանէթէ տաիր ալտը-
 զընըզ տէրսլէրին վէ իշիթտիյինիզ վազլարըն նէ-
 թիճէսի տիր: Կէօյա էօմր ի ինսանի եալանճը վէ
 վահի պիր շէյ օլուպ սիզէ օլ դատար զէվզ ու լէզ-
 զէթ վէրէն նէմնէլէրին պիւթլան վէ կիւնահտան ի-
 պարէթ իտիքլէրինի, վէ տիւնեատա էտէճէյինիզ էն
 պէօյիւք իշ, ճանլարընըզն խէլասը իշիւն չալընըպ
 չապալամագ օլուպ, էն զիյատէ սէվտիյինիզ նէս-
 նէլէրի թահգիր էթմէյէ վէ ալէլ ումուճ թահգիր
 էթտիյինիզ շէյլէրի սէվմէյէ ալընմատըզճա խէլաս
 պուճայաճաղընըզ սիզէ թալիմ էյէմիշլէր տիր:
 Պու միսիլիւ պիր թալիմին զայր ի թապիի վէ զայ-
 րի մագուլ օլտըլընը հիսս էտէրսինիզ, պէն տէ
 թամմ սիզին կիպի հիսս էտէյօրըմ: Հաքին միւսաաւ-
 տէնիզէ մաղուրէն պէնիմտին ու տիյանէթ հազգըն-
 տաքի Փիքըր ու զէհապըմը պիր միսալ իլէ իզան է-
 տէյիմ:

էն եազըն տէմիր եօլու մէվգիֆինէ կիտիպ,
 օգ կիպի աօսաօղրու վագ օլուճմըլ օլան շու իքի
 միւվագի խաթթը սէյր ու թէմաշա էտէլիմ: Իշպու
 խաթթլար կիւնէշտէ փարըլ փարըլ փարլարլար, վէ
 իլէրի վարտըզճա կէօյա եէքտիկէրի իլէ պիրլէշէ-
 րէք զայէթ ինճէ պիր խաթթ միսիլիւ պուլութլա-
 րըն իշինտէ զաիպ վէ նապէտիտ օլուրլար: Նի՛չիւն
 օլ տէմիր չրպուզար օ եօլտա վագ օլուճմըլարտըր:
 Պու պիր եօլ տըր, տէյիլ մի: Սրապանըզ օլ եօ-

լըն իւզէրինէ չէքինիզ պագալըմ իւերի կիտէր մի :
 Լաքին արապանըզըն թէքերլէքլէրինին թաղըմըզ
 օլտըղը տինկիլլէր քեաֆի տերէճէտէ ուզոն օլմա-
 սըզլարընտան մէզքիւր թէքերլէքլէր օլ խաթթլարըն
 իւզէրինտէ հարէքէթ էտէմէզլէր վէ արապա թէքէր
 մէքէր իւերի կիտէր : Խաթթըն իւզէրինտէ պիր թէ-
 քերլէքլի պիր արապա տախի երւրիւթմէյէ չալը-
 չալըմ , Ֆազաթ օ տա տէմիր չըպուզ իւզէրինտէ
 տուրմազ : Վէ լաքին օլ ճէսիմ վէ միւքէլլէֆ տէմիր
 եօլ էլպէթթէ պիր մագսէտէ մէսնի , պիր շէյ իչիւն
 եափըմըզ տըր : Շիմտի շու Ֆապրիգայա կիտէլիմ
 տէ , շու դայէթ աղըր արապայը սէյր էտէլիմ : Նէ՞
 տիր օ : — Գարա վափօրը (լօգօմօթիֆ) : Լաքին
 պուխար իլէ իշլէյէն օլ արապա նէյէ՞ հարար : Դա-
 յէթ աղըր օլտըղընտան ատի եօլտա թէքերլէքլէրինին
 թօփրաղա կէօմիւլէճէյի չիւպճէտէն միւսթաղնիտիր
 Պէլքի գարա վափօրը իլէ ատի եօլ իւզէրինտէ պիր
 եերէ կիթմէք միւմքինսիզ տիր , վէ պինապէրին ա-
 նըն իչիւն մէպալիղ ի քիւլլէյէ վէ խայը վազըթ
 սարֆ էթմիշ օլան քիմսէ անմագ տըր , տէյի տիւ-
 չիւնիւսիւնիւզ : Լաքին տուրոնուզ : Աճէպր իշպու-
 պուխար իլէ իշլէյէն արապանըն թէքերլէքլէրի կէօր-
 տիւլիւմիւզ տէմիր խաթթլարա ույլոն վէ միւնասիպ
 կէլիլլէր մի : Գարա վափօրընըն միւվէրինի էօլչ-
 տիւքտէն սօնրա տէմիր եօլու խաթթլարընա ալ-
 տէթլէ իքի խաթթը միւվաղի արապընտաքի մէսա-
 ֆէյի տախի էօլչէրիզ : Իշպու մուամէլէ միւչքիլի-

միզի հալլ էտէր : Օլ տէմիր խաթթլար տէմիր եօլու
 արապալարը վէ լօգօմօթիֆի իչիւն վէ լօգօմօթիֆ
 տախի տէմիր եօլու խաթթլարը իչիւն եափըմըզլար
 տըր : Եալընըզ պաշլարընա պիր շէյէ հարամազլար
 Հաթթա լօգօմօթիֆ պաշգա եերտէ էմին գալամագ
 էկէր տէմիր խաթթլարըն իւզէրինէ գօնուլտըգտան
 սօնրա պիր տաղիգա անտէն տըչարը չըգսա , գայա-
 լար իւզէրինէ եախօտ ըրմագլար իչինէ տիւչերէք
 փարչա փարչա օլուր , եախօտ գոււմ եախօտ չազը
 թաշլարը իչինէ կէօմիւլիւպ դախպ օլուր :

Էյ կէնճլէր , սիզ տախի պիր նէվ լօգօմօթիֆ
 սինիզ : Սիզ տախի տերոննիսիզէ գօնուլմուշ պիր
 գուվվէթին սէվգիլլէ հարէքէթ էթմէքտէ սինիզ :
 Սիզ իլէրիյէ կիթմէք իչիւն խալզ օլունմուշ սընըզ
 Տօղրուսը պիր մաքինա մագամընտա , լօգօմօթիֆէ
 դայէթ իւլ դայէ ֆաիզ սինիզ : Լօգօմօթիֆին մուճիտ
 վէ պանիսի ինսան տըր , Ֆազաթ սիզին մուճիտ վէ
 խալիգինիզ ինսանըն Խալիգի տիր : Լօգօմօթիֆ ատի
 արապալարտան նէ գատար ֆարզը իսէ , սիզ տէ
 աթտան , էօքիւզտէն , տէվէտէն օ գատար ֆարզը
 սընըզ : Սիզի եարատան , օլ գատար աճախպ պիր
 մաքինա եափըպ , անըն իչինէ գուվվէ ի մուհարրի-
 քէ վազ էթմիշ օլան Խալլազը ճիհան , իւզէրինտէ
 անըն հարէքէթ էտէճէյի պիր եօլ տախի թաեին վէ
 թահտիտ էթմէմիշմի տիր : Տիւն տախի ինսան լօ-
 գօմօթիֆինէ մախսուս պիր տէմիր եօլու նաղարըլլէ
 պագարըմ քի ազլ ու իզան եօլունտան սափարագ ,

ալթ գուժվէ ի հայվանիյնէ ուշդուն կէլէն պիր եօլ-
տա իլէրլէտիյի հալտէ , եօլտան տըշարը չըգան տէ-
միր եօլու գաթարը միսիլլիւ, եա գայալարա չարփը-
լըպ փարչա փարչա օլուր, եա տա չամուր վէ գուժի-
չինտէ կէօմիւլիւր : էկէր պու տէտիյիմէ ինանմագ-
սանը , թէճրիպէ էտինիզ : Իշթէ էօնիւնիւզտէ
գըրգ եօլ վար տըր : Հայտէ անլէրտէն պիրինի սէ-
չինիզ տէ , պագալըմ ուճու նէրէյէ վարըր : Իշթէ
մէյիանլէրին եօլու : Անը սընայըպ կէօրիւնիւզ քի
գուժվէ ի ազլիյէ վէ վիւճուտիյէնիզ նէ գատար չա-
փուզ մանվ ու գալլ օլուրլար : Իշթէ հուզուզաթը
չէճվանիյէ թարիգի . սիզ անա կիրէր կիրմէզ , օլ
պաթազըլըլար իչինտէն հարէքէթ էթմէք իչիւն
փէք աղըր օլան թէքէրլէքլէրինիզ եօլու շաշըրըպ
զաիպ օլաճագլար տըր : Իշթէ քիպը ու զուրուրն
տօլամպաճը վէ նամալիւմ թարիգի : Պու եօլուն
տախի իքի թարաֆընտա պաթազըլը մահալլէր պու-
լունուպ պիր եա տիկէր թարաֆըն չամուրլարը ի-
չինէ գայըպ տիւչէճէքսինիզ , Իշթէ ֆէլսէֆէ ի քեա-
գիպէ թարիգի : Իշպու թարիգ տախի Նուրը Սէմա-
վինին կիրէմէտիյի պիր մէմլէքէթտէն կէչմէքտէ
տիր : Հաթթա պու եօլտա պիրազ իլէրի վարմայա
մուգթէտիր օլսանըզ պիլէ , եօլու շաշըրմամագ ի-
չիւն քէօր կիպի էլլէրինիզ իլէ տէօրթ թարաֆը
լէմա էթմէյէ մէճպուր օլաճագըրնըզ , վէ սէմավի
մէվգիֆէ եթթիշմէք իչիւն ապա թէմինաթա նաիլ
օլմայաճագըրնըզ : Իշթէ Լաէտրիյուն մէզնէպի . —

իշպու թարիգ տախի թօզ վէ տիւմանլէրլէ գափլանմըչ,
վէ սաիր պիր չօզ եօլարա թազաթմ օլունմըչ օլտը-
ղընտան անլէրին լափիւրինթօսը իչինտէ չափուք եօ-
լունըզը շաշըրը սընըզ : Սիլին մաքինանըզ մէգ-
քիւր եօլարաան հիչ պիրի իւզէրինտէն հարէ-
քէթ էթմէք իւզրէ եափըլմամըչ օլաղըրնը կէօրմէ-
յօրմը սընըզ : Ազ ու իզան մաքինանըզը կէօք ալ-
թընտա քէմալը էմիլիյէթլէ իշլէյէպլիլէճէյի եէք թարի-
գին տին թարիգի օլտըղըրն հիսա էթմէյօրմըսընըզ :
Մաքինանըզը թէքէրլէքլէրինի իշպու խաթթ իւ-
զէրինտէ իպգա էթտիյինիզ միւտտէթճէ սափմաը
եախօտ տէվրիլմէսի միւմքինսիզ օլտըղըր պլլմէյօր-
մըսընըզ : Հագիգաթը հային պու մէրքէզտէ օլտըղընա
հիչ շիւպնէմ օլմատըղը ճիհէթլէ տէրիմ քի բուհլարը-
նըզ ճէնապը Հագըրն խասսէթէն սիզին ճանլարընըզ
իչիւն եափմըչ օլտըղը եօլուն իւզէրինտէ քէնալիլէ-
րին հէփ թէքէրլէքլէրինի թէտվիր վէ թահրիք է-
տէճէքլէր , վէ պիլա մանի իլէրի վարարագ էմին պիր
գարարկեանա եէթիշէքլէրի կէնիշ պիր մէյտան պու-
լաճագլար տըր : Իշպու եօլ տօղըու վէ տար պիր եօլ
իսէ տէ , մուայեէն վէ էմին վէ սէմավի շէնրէ կիտէն
եէկեանէ թարիգ տիր : Իմտի , մատամ քի Ալլահ
բուհլարընըզ եարաթմըչ վէ տինի տախի բուհլարը-
նըզըն թարիգի մագամընտա կէօսթէրմիշ տիր , էկէր
օ եօլտան իլէրի վարմայը տէր իւնտէ էթմէզ իսէնիզ,
անմագ սընըզ : Պաչգա եէրտէ մուվաֆֆագիլէթ պու-
լամագըրնըզ , վէ մաքինանըզ ֆարըլը պիր եօլ իւզէ-

ըրհնտէ իչլէյէմէզ : Պէլքի միւճատէլէճի պիր քիմսէ մագամը թարիզտէ շիմտիյէ գատար եալընըզ ախլագտան վէ գավանիյն ի ախլագիւյէյէ թապի վէ միւթիւ ոլմագ լիւզուճընտան պահս էթտիլիմի պէյան էտէճէք տիր : Վէ լաքին շիմտիյէ գատար իչպու մէսէլէտէն անճագ ումուճի պիր սուրէթատ պահս էտիպ , ախինն նէ տէրէճէ ազլէ մուվաֆրզ ոլտըղընը վէ անընլէ օլան միւճատէպէթիմիղիննէ գատար թապի պուլընտըղընը կէօսթէրմէյէ չալըչտըմ : Տիւսթուրը ամէլիմիղինն նէֆտիէրէսթլիք իտիյիննի , վէ կիւճանքեար , Ֆասիտ վէ մուճանիտ պիր թապիաթ իլէ միւթէլալիիզ պուլուճտըղըմըզ վէ մէնաֆի ի չախսիյէ վէ աղրազը նէֆտանիյէմիղին իլգաաթընա թէվֆիպէն հարէքէթ էթտիյիմիղի պիլիբրիմ : Պիլիբրիմ քի մէնուզ ոլտըղընըզ ինսան ճինսի զէլալէթէ տիւշմիւշ վէ տիւճեայա կէլէն հէր ատէմի թէնվիր էթմէք մագսէտի իլէ տիւճեայա կէլմիշ օլան Նուրը իլահիտէն օլ գատար ուզազլաշմըշ տըր քի , Ճէնապը Հագգ ազլիմ ինայէթիմտէն նաչի գավանիյն ի թապիյիէյէ իլավէթէն ճան խէլատընը շամիլ օլան պիր ուսուլ իճատ ու իհտաս էթմիշ տիր : Իչպու ուսուլ իրիսթիյանլըզ օլուպ մագսէտի պիղի ինսան ճինսիինն իլք էվվէլ եօլա չըգտըղը նօգթայա իատէ վէ իսալ էթմէք տիր : իրիսթիյանլըզ իչպու մագսէտին հուսուլիննէ մէտար օլան պիր թէրթիպ իլահի տիր :

Յիսուս Գրիստոս պիւթիւն նէվի պէչէրին մաքիմաընըն եօլտան չըգմըշ օլտըղընը , վէ Քէնտիսի

մուխաթարանըն էօնիւնիւ ալմայաճագ օլուր իսէ , անըն հէր հալտէ խարապ օլաճաղընը կէօրտիւ : Տիւճեայա կէլիպ , թէվպէ վէ իման վէ անվալիմիղի իսլան , վէ նէֆտիմիղի քէսր էթմէք վասըթասըլլէ Ալլահա նասըլ թէսլիմ օլաճաղըմըզը վէ Անա ճանսիփարանէ խըտմէթ վէ իպատէթ վէ ինսանլէրլէ հիւսնի մուճամէլէ էթմէքլէ օլ նօգթայանէ վէճնլէ ավտէթ էտէճէյիմիղի պիղէ էօյրէթտի : Պիղաթ Գրիստոս մէզքիւր եօլա կիրիպ անտէ էիւրիւմէքլէ եալընըզ օ եօլանէ վէճնլէ կիրէճէյիմիղի տէյիլ , անճագ պիր տէֆա անա կիրտիքտէն սօնրա անտէ նէ վէճնլէ էիւրիւյէճէյիմիղի տալի պիղէ կէօսթէրտի : Թապիր ի ախէրլէ օ պիղէ հագիղի պիր էօմրի ինսանի կէօսթէրտի : Օ Զաթ եօլ իւզէրինտէ պուլուճան հէփ մանիլէրի գալտըրտըգտան վէ մէզքիւր եօլա նէ վէճնլէ ավտէթ էտէպիլէճէյիմիղի , վէ անա ավտէթ էթտիքտէն սօնրա անտէ նասըլ էիւրիւյէպիլէճէյիմիղի վէ էանա ի րահտէ գազա վէ մուխաթարալարտաննէ եօլտա մուսուճ գալապիլէճէյիմիղի կէօսթէրտիքտէն , վէ պու պապտէ լիւզում կէօրտիւյիւ թէտապիրին իթթիխագ վէ իճրասը իչիւն մէմուրլար նասպ ու իրսալ էթտիքտէն սօնրա սէմայէ ուրուճ էթմիշ օլուպ իչինն նէ վէճնլէ իլէրիլէտիլիննի կէօրմէք իւզրէ շիմտի սէմատէն նագար էթմէքտէ տիր :

Էյ կէնճլէր , պէն պուճա ինանըրըմ : Պիլիբրիմ քի պու կէրչէք օլուպ Ալլան իչպու ուսուլը պիղի գուրթարմագ , վէ պիղի հայաթըն էն ալի հէտէֆի

մագսէտլէրինէ սէվզ ու իսալ էտէպիլէն հագիգի պիր
էօմրի ինսանի կէչիրէպիլմէմիզի միււմքին գըլմագ
իչիւն իճատ ու ինտաս էթմիշ տիր , վէ անճագ պու
ուսուլ սայէսինտէ գուրթուլապիլիպ հագիգի աոէմ
օլապիլիրիզ : Էյի պիլիրիմ քի իչպու տինի ճան ու
կէճուիւտէն վէ պիլ Ֆիիլ գապուլ էթմէտիքճէ ասլա
մէսուտ օլամագսընըզ : Պիլիրիմ քի ախլագ ու աթ-
վարընըզ պօզարագ , գալպլէրինիզի գաթըլաշտը-
րարագ , հէր կէճուէ բէգալէթ վէ ֆըսզ ու ֆիւճու-
րա միււթէգրագ օլարագ , Ալլահա մուհապպէթ վէ
ինսանլարա խայրխահլըզ էսերլէրի կէօսթէրմէյէրէք
սէնիյնի հայաթընըզ գայտաըզ վէ միււհաղաընըճա
կէչիրմէքլէ Յիսուս Քրիստոսա հագարէթ , վէ գուր-
թարմագ իւզրէ տիւնեայա կէլիպ ուղընա ֆէտաի
ճան էթմիշ օլտըղը ճանլարընըզա պէօյիւք հագգսըզլըզ
էթմէքտէ սինիզ : Ասըլ հագիգաթ շու տըր քի , կիւ-
նահ տիւնեատա ինսանա հիչ եագըշմայան պիր շէյ
տիր : Սիզ կիւնահ վէ խօտպինիք իչիւն տէյիլ ,
անճագ մուհապպէթ վէ իթաաթ իչիւն եարատըլմըշ
սընըզ : Էկէր տինի վէ տինին սիզի իճրասը իլէ միււ-
քէլէֆ գըլտըզը օլ մուգատտէս վազիֆէլէրի բէտտ
էթմէյի շանը ինսանիյէթէ եագըշըր պիր շէյ գանն է-
տէյօր խէնիզ , սիզին օ գանընըզ անճագ շէյթա-
նըն սիզի նէ տէրէճէ գալի սուրէթտէ եէտը զապ-
թընա կէչիրմիշ օլտըղընը , նէ գատար ալչալմըշ օլտը-
ղընըզ վէ թապիաթը հայվանիյէնիզին տէրունիինիզ-
տէ պուլուճան թուհուճըզ իւզէրինէ նէ տէրէճէլէր-

տէ հիւքմ սիւրմէքտէ իտիյինի իսպաթ ու իրտէ էտէր :
Էյ կէնճ տօսթլարըմ , հիսսիլաթը մուգատտէ-
սէ ի տինիյէնիզ նէ գատար գալի վէ սէլապէթլի օ-
լուր իսէ , գըլմէթ վէ էհէմիյէթ ի շախսիյէնիզ տէ օ
նիսպէթտէ արթար : Նէանէլէրին զէվզինի չըգարմայա ,
սէֆասընը սիւրմէյէ մախսուս օլան գուտրէթինիզ
նէ գատար արթարաս , շախսընըզըն գըլմէթ ու էհէմի-
յէթի նագարընըզտա օլ տէրէճէ թէղալու էտէր -
ինսանլարըն սաատէթինի նէ տէրէճէ թէրվիճ էտէ-
պիլիրսէնիզ , ճէմիյէթ ի պէչէրիյէ նագարընտաքի
գըլմէթ ու էհէմիյէթինիզ օ նիսպէթտէ արթար :
Տինտէն պիպէհրէ օլտըղընըզ թագտիրտէ սիզին քէն-
տի նագարընըզտա փէք ազ գըլմէթ վէ տէրէրինիզ
օլուր : Ալչագ մէրամ ու մագսէտլէրիլէ իշ կէօրէն ,
պիր իչէ պիւսպիլէթիւն խօտպինանէ էսպապը միււ-
ճիպէտէն նաչի թէչէպպիւս էտէն , գալպիւտէ Ալ-
լանը ազիմիւշչանա գարչը պիր կէճուէ հիսսիլաթը ու-
պուտիլէթ քեարանէսի պուլուճանմայան , վէ Քրիստոս
հագգընտա հիչ մէյլ ու մուհապպէթի օլմայան , ի-
րատէթինի քէմալը միննէթտարի վէ չիւքրկիւզարի
իլէ իրատէթ ի Իլահիյէյէ թապի գըլմայան , թուհը-
նըն իլէլ էպէտ սաատէթ ի էպէտիյէյէ նախ օլաճա-
ղընա նէ իման վէ նէ տէ իւմիտի օլան քիմսէ , քէն-
ղընա նագարընտա փէք օ գատար հաիզ ի գըլմէթ օլա-
տի նագարընտա փէք օ գատար հաիզ ի գըլմէթ օլա-
մագ : Պու միսիլլու պիր քիմսէ ճէմիյէթ ի պէչէրի-
յէ ինտինտէ տախի գըլմէթ ի աղիմէյի հաիզ օլամագ ,
պիր , ճէմիյէթ ի պէչէրիյէնին բէֆահիյէթ վէ սաա-

տէթի իչիւն էն զիյատէ լիւզոււմը օլան շէյլէրտէն քէնսօրսի մահրոււմ տըր : Տէմիր եօլու խաթթընտան տըշարը չըգմըշ պիր լօգօմօթիֆին խաթթըն խարիճինտէ պուլունտըղը միւտտէթճէ նէ սահիպի իչիւն նէ տէ ամմէ իչիւն պիր ֆախտէսի եօգ տըր : էն զիյատէ գըյմէթլի վէ միւլֆիտ օլմասընը իճապ էտէն շարթլար իճրա օլունմամըշար տըր : Օ՛ կէրէք սահիպլինէ կէրէք ամմէյէ ֆախտէլի վէ միւլֆիպի մէմնուներյէթ պիր սուրէթտէ գուլլանըլամազ , զիրա անը եափան ուսթատըն անըն իչլէմէսինի միւրատ էթմիշ օլտըղը մահալտէ պուլունմամագտա տըր :

Տինտէն ասըլ միւրատ նէ օլտըղընը պիր տէֆա նազարը իթիպարէ ալտըղընը հալտէ , անըն նէ տէրէճէ ազլէ մուվաֆըզ օլտըղընը կէօրիւրսիւնիւզ : Տինտէն մագսէտ բուհընըը Ալլանըն միւրատ վէ գավանիյնիսէ ույտուրմագ տըր : Ճէնապը Հազգ քեամիլ վէ միւլթէալ պիր Րուհ օլուպ բուհլարընըզ օլ Րուհտան նէյէթ էթմիշ տիր : Սիրլին բուհլարընը Անըն բուհընըն միւշապէհէթիստէ եարատըլմըջ օլուպ պիր թազըմ լսեթէղայեէր (տէյիչլիմէզ) գանուշարա թապի տիրլէր : Իշպու գանուշարը թէճավուզ էթմէքլէ բուհլարընըղը իգրար վէ իզլալ , նէչվ ու նէմալարընա միւմանաթ վէ անլէրի թահգիր էտէրսինիզ : Շանը ինսանիյէթէ լայըզ սուրէթտէ իմրարը էօմը վէ ֆէզալի ինսանիյէյի քէսպ էտէպիլմէնիզ իչիւն սիզի թէվլիտ էտէն Րուհ իլէ միւնասէպաթ վէ միւշապէհէթի հազիգիյէնիզի մուհաֆազա

վէ մէվճուտիյէթիսիզին գավանիյնի էսասիյէսինէ պրտգը տէրուն իլէ իթաաթ էթմէնիզին հէր հալտէ լազըմէտէն օլտըղընը անլամայօրմը սընըզ : Ճիսմանի մէսուտիյէթ վէ մահզուզիյէթիսիզ իչիւն Ալլան սիզէ կէօնէ կէօն իշթիհալար պախշ ու իհասան պուլուրմըջ օլտըղընտան , գուլլանմազլէ անլէրին զէվզլինի չըգարմազա հազընըզ վար իսէ տէ , անլէրին սէֆասընը էօյլէ պիր սուրէթտէ սիւրմէլիսինիզ քի անլէր սիզլին բուհանիճէ նէչվ ու նէմա պուլուպ քէմալէ էրմէնիզէ մանի օլմասընլար : Քէզալիք Ճէնապը Հազգ սիզէ հըրս ու հէվէսլէր տախի իհասան էթմիշ տիր , քի անլէր վիւճուաընըզն սաիր հէր հանկի գըսմը գատար մուգատտէս իսլէր տէ , ազլ ու իղանընըզն քեամիլէն գապթ ու իտարէսի թահթընտա օլմալը տըրլար : Չէմինի նիմէթ ու պէրէքէթլէրին զէվզլինի չըգարատընըզ տէյիւ սիզէ արզուլար տախի վէրիլմիշ տիր : Տէրուհինիզէ մէտն ու սէնա վէ շան ու շէրէֆէ պիր մէյլ ու մուհապլէթ վէ զէվզ ու սէֆալարտան մահզուզ օլմազա մախսուս պիր խասսիյէթ վէ գուրթէթի սամէտանիյէսինին էսէրլէրինի զէվզ ու էյլէնճէնիզ իչիւն գուլլանմաջա պիր իգթիտար գօմուշ տըր : Սէֆասընը սիւրմէնիզ իչիւն սիզէ քէնսի ասարը եէտ ի գուտրէթիսի պախշ ու իհասան պուլուրմըջ իսէ տէ , անլէրի՛ վահնապը ազիմիւլշանըն , ալի իսթիտասա վէ գապիլիյէթիսիզլին թէրագըզը իչիւն սիզէ պախշ ու իհասան պուլուրմըջ օլտըղը նիմէթ վէ պէրէքէթլէր մագա

մընտա թէլագգը էյլէտիյնիդ թագտիրտէ , թէմէթ-
 թիւ էտէպիլիւր սինիդ : Ալլահա իպատէթ վէ շէրիա-
 թընա թէվֆիդի հարէքէթ էթմիշ օլապիլէսինիդ տէ-
 յիւ Դին Նաճիւս վաղ կէշէճէյնիդ հիշ Կէր հաթէթի Ղէվէ
 Կէր Կէր Կէր : Շէրիաթա իթաաթ էթմէք-
 սիդին բուհլարընըզըն սըհէթ ու աֆիյէթի պէր քէ-
 մալ օլամաղ , վէ անճազ սաղլամ պիր բուհ նէսնէ-
 լէրին թապիի լէզզէթ վէ գօգուսընը ալըպ զէվ
 գինի չըգարապիլիւր : Աճէպա էնֆիյէ շէքմէքտէն
 պօգուլմուշ օլան պիր պուրուհ կիւլիւն լաթիֆ վէ
 խօշ գօգուսընը ալապիլի՞րմի : Պիայնիհի զէվզ ու
 սէֆալարա էօմրիւն եէկեանէ վէ սալի մագսէտի
 նազարըյլէ պաղան պիր քիմսէ հաթթա հուզուզա-
 թը նէֆասանիյէտէն պիլէ պիր թաթ ալապիլի՞րմի :
 Իմտի ինսանըն տինսիզ օլտըզը հալտէ , կէրշէքտէն
 էօմրիւն սէֆասընը սիւրէպիլէճէյնի զանն էթմէք
 ապէս պիր շէյ տիր :

Սիզի սէվտիյիմտէն , վէ ումուրը տինիյէյէ էհէմ-
 միյէթ վէրիւմէտիյի հալտէ էվլէլքի իլիթար ու նա-
 սիհաթլարըմտան սիղճէ սայքի պիր ֆաիտէ հասըլ օլա-
 մայաճաղընա փէք ալա վագըֆ օլտըզըմտան , իշպու-
 խուսուսա խասսէթէն էհէմիյէթ վէրտիմ : Զաթէն
 մէսէլէյի սիզինլէ պէրապէր արիզ ու ամիզ թէֆ-
 թիշ էտիպ սիզէ խասսէթէն րէճա վէ նիյազ էտէ-
 րիմ քի հէմ պիր վաճիպէի զիմմէթ , հէմտէ պիր
 էմրի պասիրէթ մագամընտա նազարը տիգգաթընը-
 զը ումուրը տինիյէյէ շէվրէսինիզ : Վաճիպէի զիմ-

մէթ նէ օլտըզընա զաթէն վագըֆ իտիյինիզտէն օլ
 պապտէ թաթվիլի քէլամէ հաճէթ եօգ տըր : Շիմ-
 տիտէն նազարը տիգգաթընըզը ումուրը տինիյէ-
 յէ շէվրիմէնիզին պիր էմրի պասիրէթ օլտըզը պահ-
 սընըն իգահընա կէլինճէ շու գատարընը զիքը էթ-
 մէք քեաֆի տիր քի , պիր գաշ սէնէտէն թի-
 ճարէթ իշլէրինին իշինէ տիւշմիւշ օլաճագսընըզ :
 Պաղըլարընըզ պու կիպի իշլէրին իշինէ զաթէն կիրմիշ
 սինիզ , Պու հալտէ եաշընըզը ալտըգճա , հիսսիյաթը-
 նըզ սէրթլէշիր : Օլ իշլէրտէ մաիշէթ վէ միւլահազա
 խուսուսընտա էօյլէ ուսուլ վէ ատէթլէր էտինիրսի-
 նիզ քի անլէր սիզին թապիաթը սանիյէնիզ օլուր :
 Սիզէ իճրաի թէսիր վէ սիզի զապթ էտէճէք տօսթ ,
 խըսըմ ու ագրապա վէ հալ ու քէյֆիյէթլէրլէ մուհաթ
 պուլուհաճաղընըզտան , տինսիզ եաշատըզընըզ միւտ-
 տէթճէ բուհանիճէ հալինիզ պօգուլուպ , տիյանէթ-
 քեարանէ պիր էօմր գապուլ վէ իմրար էթմէնիզ զայ-
 րի միւմքին պիր շէյ հիւքմիւնէ կիրէր : Էկէր շանը
 ինսանիյէթէ եաղըշըր սուրէթտէ կաշայարագ տտէմ
 օլմայը արգուլայօր իսէնիզ , շիմտիտէն պաշլամա-
 նըզ իճապ էտէր : Էօյլէ պիր էօմր կէշիւմէյէ շիմ-
 տիտէն պաշլամագ նիսպէթէն սիզին իշիւն տահա
 նէ գատար գօլայ տըր :

Պուրատա խասսէթէն սիզէ խիթապէն օլան իխ-
 թար ու նասիհաթլարըմա արթըզ խիթամ վէրիրիմ :
 Պուրայա գատար սիզէ հէր նէ սէօյլէտիմ իսէ սըտօզը
 տէրուհ իլէ վէ ճան ու կէճիւլտէն սէօյլէտիմ : Պիր

վազրթ սօնրա երես կէօրիւշիւրիւզ : Պու տիւնեա-
տա պիզտէն հիշ պիրիմիզ չօզ եաշամայաճագ իսէք
տէ , հէփիմիզ վազիֆէի միւքէլլէֆէմիզի մէրտանէ
իճրա էտիպ տէ , Սլլանա վէ քէնտի հէֆսիմիզէ
սատըզ գալըր իսէք , պիր մէլէքիւթ ի ազիմէտէ
ճէմ օլաճաղըզ վէ անըն թախթընտա տինիմիզին
Միւէսսիսինն ճալիս օլմուշ իտիյինի կէօրէճէյիզ :
Օլ պէրրագ կիւնիւն պիր ալթոււն սաաթընտա սէ-
մալի պիր պայըրըն իւզէրինտէ օթուրտըղըմըզ եա-
խօտ կէզտիյիմիզ սըրտատա , իսէլտա պուլմուշ հատտ-
սըզ հիսապըզ քիմսէլէրտէն միւրէքքէպ գալապալը-
ղը , եախօտ ուշմագտա օլան պիր մէլէյին կէօլկէսինի
պիւուր կիպի պէրրագ հայաթ ըրմաղընտա սէյր էտէր
իքէն , հէր հալտէ սիզինլէ իշպու մուհարրէրաթըմա
տաիր կէօրիւշիւպ գօնուշաճաղըմ : Իշպու մուհար-
րէրաթըմը օգուճանըզտան տօլայը մէմնոււն վէ միւ-
թէշէքքիր օլուպ օլմատըղընըզը անլամագ իւզրէ ,
քէմալը տիգգաթլէ սիմալարընըզա պազաճաղըմ , վէ
անլէրին սիզին իսլահը անվալընըզա վէ տահա ալի
պիր թէրագգըյա թէշվիզ օլունմանըզա , վէ ինսա-
նիյէթքեարանէ վէ տինտարանէ պիր էօմր կէշիրմէ-
նիզէ մէտար օլմուշ իտիյինի անլայաճագ օլուր ի-
սէմ , էլլէրինիզի սըզըպ ֆէվգէլատէ մէսէրրէթիմ-
տէն նաշի էշքրիզի թէէսսիւր օլաճաղըմ :

ՃԷՆԱՊԸ ՇԱԳԳԸՆ ՎԱՐԼԸՂԸ

Օլանլար ժէյգեապը ինիպան ասարը
գուսէրքէն,
ալըրլար հիստէի իպէրքէսուսաի բա-
պիաքսան :
ՄԱՀՄՈՒՏ ԷՔՐԷՄ

Էյ բուհը մէտուշ , տալմը օլտըղըն իսապը
կիրանը զաֆլէթտէն արթըզ պիտար օլ . սէնի ինա-
թա էտէն շու թէմաշակեանը փիւրշիւքիուհէ աթֆը
նազարը տիգգաթ էլլէ . քէնտինի վէ սաիր մախու-
զաթը մէշմուլը նիկեանը իպթիսար էթ . սաըլլէրինի
սուրէթի թէքէվլիւնլէրինի , շէլլէրինի , ֆէվախտի-
նի պաշգա պաշգա նազարը թէհայեիւրէ ալ . ասարը
րահմէթի իլահիյէյէ նազըր օլան հէր գալպի մէշու-
նը հայրէթ ու իճագ էտէն շու րէվապըթը մալա-
նիհայէի քեախնաթա պազ : Պաղէն կէօք եիւզիւ-
նէնազար էտէրիմ . անըն օ էլվանը միւշաշաա վէ միւ-
թէնէվլիէսինի , ալէմէ նէշր էտէն օ քէվքէպլէրի ,
փէրթէվի մուհաթ օլտըղըմ էշեսայը պանա այան է-
տէն օ շէմսի թապանը թէմաշա էթտիքճէ , մէֆ-
թոււն վէ միւթէհայեիւր օլարագ պու շէլլէր քիմիւն
էսէրի օլտըղընը քէնտի քէնտիմէ շու սուրէթլէ
սիւալէ պաշլարըմ :

Պու գուպպէի ֆասիհէի սէմավաթը քի՞մ ինչա էյլէտի . . . : Հատու իհաստէ կէլմէյէն օ դանաւորիլ օրայա քի՞մ թալիզ էթտի . . . : Շաշալարընը օ տէրէճէ ուզազ մէսաֆէլէրտէն պիզէ գատար իսալ էտէն օ քէվքէպլէր հանկի սանիին էսէրի տիր . . . : Անլէրէ օ գատար ինթիզամ թանթընտա սէյր ու հարէքէթի քի՞մ թալիմ էթտի . . . : Կիւնէչի թէնվիլրի ալէմէ , իֆազէի արզա մէմուր էտէն քի՞մ տիր . . . : Է՛յ երւճէ տաղլար , սիզի պէօյլէ թարը էսասը իւսթիււար էտէն , սէրինիզի պուլութլարա գատար իւա էյլէյէն քի՞մ տիր . . . : Սիզի օ սէպզ ու խուրրէմ օրմանլարլէ օ մէյվէտար ազաճլարլէ , օ պին տիւրլիւ նաֆի նէպաթաթլէ , օլ ընկին էզհարը միւթէնէվիէ իլէ թէզկին էտէն քի՞մ տիր . . . : Շէվանըզընըզ գարլէ , պուզլէ սէթր էտէն , արզը իրվա վէ ինեա էտիճի օլ մէնպալէրի , հէր թարաֆա Ֆէյզ ու պէրէքէթ վէ հայաթ պախշ էտիճի օ նէնրլէրի սինէնիզտէ նէպան վէ ճէրէյան էթտիրէն քի՞մ տիր . . . : Է՛յ կիւզէլ չիչէքլէր , պու զիյնէթի , պու արայիշի սիզէ քի՞մ պախշ էյլէտի . . . : Սիզին պու լէթաֆէթի տիլֆէրիպլինիզի հուսուլէ կէթիլրէն պիր ալուճ թօփրագ պիր գաշ տամլա սուտա՞ն իպարէթմի տիր . . . : Թէֆրիհի մէշամ էտէն օ ըէվայիհի թայիպէյի նէրէտէն պուլտընըզ . . . : Թէզբինի էնզար էտէն օ էլվանը կէօնա կէօնի սիզէ քի՞մ իհասն էյլէտի . . . : Է՛յ թօփրագլարը , սուլարը շէնլէնտիրէն մախուգաթ , խըզաթընըզա , հայաթը-

նըզա , թապլյաթընըզա , սուրէթի թէյայիւշիւնիզէ մուվաֆըզ օլան վէ գուվլէի իտրաքը պէշէրի տիւչարը հայրէթ ու իսթիզրապ էտէն օ պին տիւրլիւ խավլասա վէ հավլասը աճիպէնիզ քի՞մին աթիյէսի տիր . . . : Ագու իտրաքը քէմքէշթէ էտէն պու զարապի տիւշիւնտիւքտէն սօնրա պիր արալըզ քէնտիմի թէխաթթուրլէ սէրֆիրազը մախուգաթ օլան նէվի պէշէրին խըզաթ վէ մանիյէթիսի թէէմիւլէ պաշարըմ : Պու սըրատա տախի մուհայրի ուզուլ պիրնիճէ խավարըզ Ֆէվճ Ֆէվճ փիշի նազարը իպրէթիմէ կէլիլը վէ կէօնլիւմիւ միւթէնտիր էյլէր : Սիւպհան Ալլահ . . . : Պիր ալուճ թօփրագ օ տէրէճէ մուճաթազամ պիր վիւճուտա նա՞սըլ միւնգալիպ օլտու . . . : նա՞սըլ օլույօր քի օ վիւճուտան պիր ուզվ քէնտիսինի մուհիթ օլան էշեայը կէօրիւյօր . . . : պիր տիկէրի էթրաֆընտա հուսուլէ կէլէն էավաթը իշիտիյօր , պիր իւշիւնճիսի հավայը թաթիլը էտէն ըէվայիհի թայիպէտէն միւսթէֆիտ օլույօր : Էֆքեաըմըզ հէմնէվիմիզ արասընտա թէմամը իլէ աղաջըպ ախլաթմազ գապիլիյէթի կիրանգըյմէթիսի պիզէ քի՞մ իհասն էթտի . . . : Հէլէ էն պէօյիւք պիր նիմէթ օլան ֆիքըր վէ նազարը քի քեաֆֆէյի էշեայը միզանը տիրգաթա վուրմայա , արալարընտաքի ըէվապըթ վէ միւնասէպաթը թէհարրիյէ վէ պու սուրէթլէ եէնիտէն եէնիյէ պիր չօզ մախուգաթ վէ Ֆէվախտ իսթիհասալինէ վէնասըլ պէշէրիյէթիմիզի իսպաթէ մէտար տըր , նէրէտէն պուլտըզ : Է՛յ Րապպ

իւլ էրպապ օլան Չաթը իլահի : Հագայիզի նագապի-
լի խորաք օլան պունճա մէասիր ի խարիգայը թէէմ-
միւլ էտիպ տէ պունլար պիւթիւն սէնին էսէրը սուն
ու գուարէթին օլտըղընը նա՞սըլ ֆէնմ էթմէյիմ . . . :
Յլ էշեա իչինտէ սէնին հիքմէթինի , ատալէթինի
քի մախլուգաթըն վէ խուսուսիլլէ նէվի պէշէ-
րին մէսուտիլէթինէ սէպէպ վէ ալէթ տիր , նա՞-
սըլ միւշանէտէ էթմէյիմ . . . : Էվվէթ , Ալլահըմ , պու-
քեախնաթ վէ անտէ օլան ասարը հայաթ վէ հարա-
քեաթ վէ սէքէնաթ էղէլտէն բահմէթրիզ ի սիւտուր
օլան ֆէրմանը գուարէթպէյանը «Քիւն ֆէեէթլուն»
ընլէ ճիւվէնիւմայը վիւճուտ ու շիւհուտ օլտու . . . :

Էյ վարլըր վար էսէն վար . Եօզ Եօզ , սա-
նա Եօզ սէմէք նէ՛ սիււվար .
Տեր հէր շէյին լիսանը հէր կեան . Ալլահ ,
Ալլահ , Ալլահ , Ալլահ :

ԺԵ

ՊԱԳԱԻ ԲՈՒՂ , ԵԱԽՕՏ ԱԽՐԷԹ

Պագա ի բուսա ինանըլմասըրը
հայսէ , հիչ շիւպհէ Եօզ ֆի շին
պիր այագ իւզէրհնէ տուան պիր
պիմա քէմէրի , Եախօս պիր ուչ-
բուսա նիհայէթիէզիր օլան պիր
ֆէօրիւ կիպի շիր :

ՄԱԳՍ ՄԻՈՒԼԷԹ

Պու հայաթը պի սէպաթ իչինտէ տախմա օղ-
րայրպ կէչիրմէքտէ օլտըղըմըզ էլէմ վէ պէլիլէլէր
վէ միհնէթ ու հէվէսլէր , տիւննատա հայվանը զայ-
րի նաթըգ տէրէճէսինտէ պիլլէ պախթիյար օլամա-
յան նէվի պէնի պէշէր իչիւն պիր հայաթը տիկէր
օլտըղընը իսպաթ էտէր : Էկէր մահիյեթ ի ինսա-
նիյէտէ մէվճուտ օլան հէր պիր խասսա ազրպէթ
ճէսէալէրիմիզ իլէ պէրապէր մահվ վէ պի նիշան օ-
լուպ տա ինսան իչիւն պու հայաթտան սօնրա ար-
թըզ հիչ պիր շէյ իւմիա ու ինթիզարընտա պու-
լուճմազ իճապ էթմէյէճէք , վէ վաթանը ասլիմիզ
պու տիւննայա վէ նիհայէթ մազհարիլէթիմիզի նէֆ-
սիմիզէ վատ ու թէմին էտէպիլէճէյիմիզ էն պէօ-
յիւք սաստէթին նէյլ ու միւշանէտէօր տախի Եինէ

պուրայա միւնհասըր պուլոււնաճագ իսէ , եա նէ-
տէն անա պիր տիւրլիւ նաիլ օլամայօրըզ : Էկէր
տիւնեռայա կէլմէմիզ խայալի վէ դիհիի պիր թագըմ
թէլէզգիւզէր իչիւն իսէ , եա նէտէն օլ թէ-
լէզգիւզէր կէճուլիւմիւզէ զընապախչ օլմատըզ-
տան պաչգա , գալպլէրիմիզի տախմա քէլալ ու մէ-
լալ իլէ մալամալ էտէյօր : Էկէր նէվ ի պէշէր հայ-
վանիլէթին մաֆէվգիւնտէ պիր մէզիլէթէ մալիք տէ-
լի իսէ , եա նի՛չիւն հավլաս վէ ապատանի լէզգէթ
ու իոթիրոհաթընա մուզարէնէթ հալիւտէ պիլէ
հայվանաթ ք սախրէ կիպի էլէմ ու քէտերսիզ , վէ
քէլալ ու մէլալսըզ իմրարը էյամ էտէմէյօրըզ : Է-
կէր ինսանըն նախիլէթ վէ վիւսուլընը իւմիտ էլլէ-
յէճէյի սաատէթ մուվագգաթ պիր լէզգէթ ու լա-
հաթտան իպարէթ օլաճագ իսէ , եա նի՛չիւն անա
տախի տիւնեռանըն հիչ պիր թալաֆընտա նախ օ-
լամայօրուզ : Նէտէն իզթիզա էտէյօր քի սէրվէթ
ու զընա ինսանլարը պիր գաթ տանա կիրիֆթարը
բէնճ ու անա էտէյօր : Նէտէն իճապ էտէյօր քի
գայտ ք ար ու հիճապ անլէրի կիրիֆթարը թէապ ի
պիսապ էտէյօր : Նէտէն միւնպախա օլույօր քի
թահսիլ ի իւլոււմ ու ֆիւնոււն անլէրին չիւպէլէրինի
տէֆ վէ միւշքիլլէրինի հալլ էթմէք շէօյլէ տուր-
սըն , պիւթիւն պիւթիւն թէշվիշ ու թախախչի էզ-
հանլարընա պախ օլույօր : Հաճիլի շէյ իոթիլզամ
էտէյօր քի շան ու շէճրէթ սէվտասը պիշարէլէրի
ազապ ու էլէմլէրէ տիւշար էտէյօր : Հասըլը , նէ

հիքմէթին էսէրի օլույօր քի պիւթիւն պու շէյլէր
էնհա ի պիլինթիհա ի պէշէր ի տօտուրմազա քեա-
ֆի օլամամալլէ ինսան նէվպէնէվ պիր թագըմ ար-
զուլէրլէ պիզար վէ շուրիտէ էֆքեար օլմագտան
պաչ ալամայօր : Մախլուզաթ ք սախրէ Սալիզին
քէնտիլէրէ թախսիա ու թախին էթտիլի անվալ ու
մանայտէն խօշնոււտ աըլար տէյիւ կէօրիւնիւյօր :
Ախթէրանը սախլաման պիր մէրքէզ ի գատիմ վէ եա
պիր մահրէք ի միւսթագիմտէ սաքլին վէ եա մոււն-
թագամէն տախր օլոււզ թէնվիրտազը զէմինի ախէր
օլմագ իչիւն սալա թէպախիլի մէքեան էթմէզ : Արզը
բէքին իւլ էրքեան տախի հարաքէաթ ք մախսուսէ-
մինի գանոււն ք գատիմտէն այըրմամագտա քէվա-
քիպ ի սախլամալլէ սիյեան օլոււզ պիր հայզը վալա ի
ախէր թուլթմագ իչիւն եէրինտէն դըմըլտամազ :
Պիլ ճիւմլէ հայվանաթ ք մէնուսէ վէ դայրի մէնու-
սէ տազ վէ սահրալարտա կէզիպ տօլաշմագտա օլոււզ
շէնր վէ գատապալարտա վէ պիր թագըմ ալի վէ
միւքէլլէֆ պլինալար իչինտէ կէճուլէկէճու նիմէթլէ-
րին լէզգէթլէրինէ մագհար օլան նէվ ի պէշէրին հալ
ու մէվգըրինէ սալա զըպլթէքէշ օլմագ : Գուշլար
էվճ ի հավատա մէսէրլէթլէ ուշարագ սահէ ի զէմինտէ
քէնտիլէրինտէն տանա պախթիյար պիր մախլոււզ օլ-
տըզընը թէտալվուր պիլէ էթմէզլէր , եանի ճիւմլէսի
շու տիւնեռտա զէվգեապ ք լէզգէթքեամ վէ մու-
գապրինի անտէն մագամ տըր : Անճագ ինսան տըր քի
հէր հալտէ մէհոււր ք ըրանթ ու հուզուր օլուր . ինչ

սան տըր քի տէրեա ի եէս ու էմէլին միյանէ ի կիրտապ ը իզթիրապընտա պուլունուր , մահգուն օլուր , միւքէտտէր օլուր , վէլհասըլ շու ճիհան ը ֆանիտէ սէպաթ վէ տէվամ իւզրէ բապթ ը գալպ էտէճէք հիչ պիր շէյ պուլամազ : (Պօսիւէ) :

Բուհըմըզըն էպէտիյէթինի մուսատտըզ պիր իքինճի պիւրհան վար իսէ , օ տա վիճտան տըր , ինսան էվվէլ էմրտէ մահքէմէ ի գալպիյէսի հուզուրընտա քէնտի քէնտինի մուհաքէմէ էթտիքտէն սօնրա , վէրէճէյի գարար իլամընը Հաքիմ ի Մութլազ հազրէթլէրինին թաստիգ ի ալիսինէ արզ էտէր : Էկէր այպ ու խաթա թէրքիպ ի ինսանինին նէթիճէ ի թապիիյէսի իսէ , միւճրիմանէ վասըթա իլէ միւսթանսէլ էյամ ը սաատէթի թէչվիշ էտէն պու ազիմ տէհչէթ նէտէն կէլիյօր : Նէտամէթ նի՛չիւն օլ գատար մէխուֆ տըր քի , ինսանը ֆագր ու գարուրէթէ , վէ ֆագլիլէթին ահքեամ ը շէտիտէսինէ պօյուն էյմէքլիլի , դայր ի մէչրու սուրէթտէ էմվալ ու էչեա ճէմինէ թէրճիհ էթտիրիյօր : Գապիւն շիքեաւրընը փէնչէ ի գահր ու շիտտէթինտէ փարէ փարէ էթտիքտէն սօնրա , բահաթ ույգուլայ վարըր , ինսան իսէ պիր ֆիլի ի գաթլը իրթիքեապ էթտիյի վազթ ույանըզ գալըր , խալի եերլէր արար , վահտէթ ու ինզիվա տա քէնտիսինի գօրգուտըր . մէզարիսթանա իլթիճա էտէր իսէ տէ , մէզարլար տա քէնտիսինէ տէհչէթ վէրիւր : Պագըը տաիմա միւթէհարրիք վէ միւզթարիպ տիր , էթրաֆընա աթֆը

նիկեան էթմէյէ գօրգար , տիվարլարա իհալէ ի նազար էթմէքտէն ինթիրազ էտէր , չիւնքի նազարընա էրիշէն հէր նօզթատա ճիւտայէթինի խաթթ ը ճէլլի իլէ թարիֆ վէ թահրիւր էթմիշլէր գանն էտէր : Հայաթը քէնտիսինէ իշքէնճէ վէրմէք իչիւն քէսպ ի սաֆվէթ էտէր , կէճէլէյին պիր թագըմ գօրգունճ շէօլէլէր կէօրիւր , հէր կէգտիյի եէրտէ մուգաթէյէ գօրգուսը ալըր , քէնտի էլի իլէ հազըրլատըրը թաամլարտան տիմաղընա զէնր շէշնիսի կէլիր , գուլաղը դայէթլէ նազիլըլէշէրէք հէր քէսին սիւքիւթտէն պաշգա պիր շէյ իշիտէմէտիյի եերլէրտէ կիւքիւթիւլէր իչիտիր , վէ տօսթուըր գուճագլար՝քէն , էլպիսէսինին ալթընտա պիր խանչէր սագլանմը օլտըրընը գանն էտէր :

Էյ վիճտան , աճէպա ղօլ ը պէ եապանի մի պին : Քէնտի քէնտիմէ շու սիւալը իրաա էտէյօրըմ . Էվրօիատա պուլունուրընը հալտէ , հիչ քիմէնին խապէրի օլմայաճաղընը պիլէրէք , Չինտէ պիր աւտէմ էօլտիւրմէյի , վէ օլ առէմին ագար ու էմլաքընըն քէնտինէ ինթիգալ էթմէսինի արգու էյէսէն , պէօյէ պիր արգույը ֆիլլի իճրայէ տէյլ , զիհնէն թասմիմէ պիլէ բիգա կէօսթէրթրմիսին , Ֆագր ու զարուրէթիմին տէրէճէ ինիհայէտէ օլտըրընը թէսավվուրլէ պէրապէր պու արգուընը իւզէրինէ Չինլիշինի ֆիւճճէթէն վէ պիլա զամէթ վէֆաթ էտէճէ՝ ջինի , վէ քէնտիսինին հիչ պիր վարիսի օլմաուրըր Կիպի , էմլաքընըն տալի Չին հիւքիւմէթինէ ֆաի-

տէմէնա օլմայաճաղընը ֆարզ էթսէմ , վէ քէնտի-
 պինին իլէլ ու էմրազ երևքիւ ալթընտա էղիլմէք-
 տէ օլտըզը ճիհէթլէ էօլիւմիւն քէնտիտի իչիւն այնիֆ
 նիմէթ իտիյնի թէսավվուր վէ թէխայիւլ էթսէմ ,
 պու պօշ թէվիլաթըմա գարչը նակէհանի պիր սէ-
 անըն պէօյլէ պիր ֆարզիյաթըն ֆիքը ու թէսավ-
 վուրը ալէյինտէ պիլէ օ դատար շիտաէթլի շիտ-
 տէթլի պաղըրարընը իշիտիյօրըմ քի , վիճտանըն
 հաղիղի օլտըզընա շիւպհէ էթմէքիք իհիթիմալը գալ-
 մայօր : (Շաթօպրիյան) :

Էկէր բուհըն պագաաը իչիւն չէրիբին զալէպէ-
 սինտէն վէ սալիհին մազլումիյէթ վէ մազտուրիյէ-
 թիւտէն պաշգա պիր տէլիլ վէ պիւրհան օլմաոա ի-
 տի , հալընըզ պու տէլիլ պիլէ բուհըն պագաաընա
 տաիր օլան հէփ շէքը ու շիւպհէլէրիմի տէֆ ու ի-
 զալէյէ քեաֆի օլուր իտի , զիրա քեաֆիաթըն ու-
 մումի ահէնի ու ինթիզամը իչինտէ պէօյլէ պիր
 ինթիզամաղըզ կէօրէրէք անը հալլ ու ֆապլ էթ-
 մէյէ չալըրը , վէ տէր իտիմ քի . «Եթէր քի ատիլ
 պիր Սլլահ վար տըր վէ մազլում վէ մազտուրլար
 իչիւն հէր շէյ մէզարտա խիթամ պուլմայըզ անլէ-
 րին հագըր իհգազ օլունաճագ տըր : » (Ժան Ժազ Բու-
 սօ) : Մէզարըն պիզտէ հասրլ էթտիյի օլ գուվլէթ-
 լի թէսիր աճէպ նէտէն նէշէթ էտէյօր : Պիր գաշ
 հապպէ թօզ թօփրաղըն պիղիմ հիւրմէթ վէ լիայէ-
 թիմիղէ շայան օլմաաընտան մը , Հիշ ապա . պիգ
 ապա ու էճտատըմըզըն քիւլիւնէ հալընըզ շու սէ-

պէպէ մէպնի , հանի խաֆի պիր սէտանըն գուլագ-
 լարըմըզա անլէրտէ պուլընան հէր շէյին մանլ ու
 ու զալլ օլմամըշ իտիյնի ֆըսըլտամասընա մէպնի
 հիւրմէթ ու լիայէթ էտէրիզ : Քիւրէ ի արզըն ճէ-
 մի ի ազվամը արատընտա ճէնագէ ալայը բէսմ ու
 այլիլէրինին մուգատաէս աոտ ու իթիպար օլուն-
 մալարը իշթէ պունտան նէշէթ էթմէքտէ տիր Մէ-
 զար ուլգուսընըն էպէտի ուլգու , վէ մէվլթին պիր
 թէպտիլի սուրէթտէն պաշգա պիր շէյ օլմատըզընա
 հէր քէս փէք ալա վազըֆ տըր : (Շաթօպրիյան) :
 Գաֆէստէքի գուշուն նէ սէպէպտէն չըրիւնըպ
 աուրտուղընը պանա սէօյլէր իտէն , պէնտէ սանա
 ճանըն զէմինի նէսնէլէրտէն նէ սէպէպէ մէպնի պը-
 գըպ օտանտըզընը պէյան էտէրիմ : Գուշ գանապա-
 րա մալիք տիր , գանատլար տախի հավալանըպ հա-
 վատա քէմալը հուրրիյէթլէ ուշմագ իչիւն ետիլլ-
 մըշլար տըր : Ծան էօլիւմիւլդ տիր , խարնուպ եէյէ-
 րէք եաշայամազ . Պիր թագըմ իլլէրի իճրա վէ իք-
 մալ էթմէք իւզրէ իալզ օլընմըշ իտիլիմի հիսս է-
 տէյօրըմ , Եալընըզ պիր թագըմ իլլէրին իճրաաընա
 պաշլայըզ տա անլէրի հարը պուշուպ պրագմագ .
 էօմրիւ պիւսպիւթիւն պօշունա կէչիրմէք տէմէք
 տիր : Խալիզ թաալա հալրէթլէրի պանա քէմալի-
 յէթի միրաա վէրմիշ տիր , վէ մատամ քի իշպու հա-
 յաթ ը միւսթէարտա ինրաղը քէմալ էթմէյէ ֆուր-
 սաթըմ օլմայօր , անա նախ օլմագ իչիւն էպէտի
 հայաթա մալիք օլմագլըզըմ իզթիզա էտէր : (Պիւ-

չրփ օթթըր) : Ալլան հիշ պիր շէյի պիւա մագսէա
 խալզ էթմէմիշ տիր : ձէնապը Հագգ ինսանա հէր
 նէ գուվլէթ ու իգթիտար պախշ էթմիշ իսէ ,
 պիր մագսէտէ մէպնի վէրմիշ տիր : Իմտի մատամ
 քի Ալլան ինսանա իլէլ էպէա թէրագգը էտէպիլէ-
 ճէք իսթիտատ վէ գապիլիյէթլէր ինսան պուշուր-
 մուշ տրր , օլ իսթիտատ ու գապիլիյէթլէրին իլէլ
 էպէա թէրագգը էթմէլէրինի միւրատ պուշուրմը
 տրր : Ստէմ գուվլէ ի սամիէյէ մալիք տիր , խա-
 րիճտէ անըն իչիւն սէաա վար տրր : Գուվլէ ի պա-
 սարա մալիք տիր անըն իչիւն խարիճտէ նուր վէ
 վէ զլյա վար տրր . ինսանտա սուսուզըգ հիսսի
 վար , խարիճտէ անը իգնա էտէճէք սու վար տրր .
 ինսան հիւսն ու ճէմալտան մանգուզ վէ միւթէլէզ-
 դիզ օլմագ գուվլէթինէ մալիք տիր . խարիճտէ օ
 գուվլէթի իգնա էտէճէք կիւզէլ նէմնէլէր վար
 տրր : Բուճ ը ինսանի էպէտի հայաթա նախ օլմազա
 իշթիյագ շէքմէքտէ տիր , տէմէք քի անըն օլ ար-
 գու վէ իշթիյագընը իգնա էտէճէք պիր էպէտի հա-
 յաթ վար տրր : Նասըլ քի պիր ազաճ տալը եափ-
 րագ վէ չիչէքլէրինին ընէքլէնիպ նէշվ ու նէմա
 պուլմասը իչիւն , թապիաթը նէպաթիյէսի իգթի-
 գասընճա , զլյա ի շէմսէ տօղրու ուզանըր , վէ նա-
 սըլ քի փուսուլա իպրէսի քիւրրէ ի արզըն գուվ-
 վէ ի մըգնաթըսիյէսի սէվգի իլէ տաիմա գուլթպա
 միւթէվէճճիճ օլուր , էօլլէ տախի կէօրիւնմէգ օլան
 Զաթը ձէլիլին սէվգ ու թէսիրինտէն նաչի բուճ ք

ինսանի ալէմ ի զայպ իչիւն օլան արզու վէ իշթի-
 յագլէ սուզան օլուր : — Բուճարըմըզըն զայնթ
 սատէ վէ էասսի պիր շէքլ ի եէկեանէսի վար տրր ,
 վէ օլ շէքլ տախի ֆիքր տիր , զիրա սաիր հիշ պիր
 վէճնլէ բուճ ը ինսանիյի ֆէրգ ու թէմնիզ էթմէ-
 միզ միւմքին տէյիլ տիր : Յիքր իլէ մատտէ արա-
 սընտա պէօյիւք ֆէրգ վար տրր : Յիքր հայաթըմը-
 զըն տահա ալի զըսմընա ախ օլուպ , պէլին եա-
 խօտ ազալէ տէյիլ տիր : Յիքր ու միւլանազատա
 մատտէյին խասսիլիյէթլէրի պուլուճմատըզընտան
 թուլ վէ արզ վէ սըզլէթ վէ ընէքտէն արի օլուպ
 զայլի գապիլի ինգըսամ տրր : Պէտէնիմիզի թէշքիլ
 էտէն մատտէ պուճտան քիւլիյէն ֆարգը տրր :
 Մուճապպէթ գալպտէն սիւտուր էտէր տէմէքտէն
 միւրատըմը՝ մուճապպէթին պիր վէճնլէ թանրիք
 օլուճմըզ գան տամլատը եախօտ տիթրէմէքտէ օլան
 պիր աղալէ թէլի օլտըղընը իմա էթմէք օլմալըպ ,
 անճագ անըն ճանտան աքս էտէն պիր շէօլէ ի զլյա
 իտիյինի անլաթմագ տրր : Պու խուսուս ֆիքր ու
 միւլանազա հագգընտա տախի սահիճ տիր , Պէրաքս
 ճէսէտիմիզին վէ սաիր պիր չօգ ճիսմլէրին միւթէ-
 նէվլի շէքլլէրի օլուպ , իշպու շէքլլէրտէն հէր պի-
 րի միւրէքքէպ , գապիլի ինգըսամ , մայիլի գէվալ
 վէ ֆանի տիր : — Պիզաթ ալէմի թապիաթ բուճուճը-
 զըն պագասընա տաիր պիլէ թէմնաթ վէրիր , Պու
 սուլուճըն պիլէ նէրէտէն կէլտիյինի պիլմէգ իսէմ
 տէ , կէօրիւյօրըմ քի հայաթ ը ուրէվլիյէ հիսսի ին-

սանըն րուհուհետ մէքքիուզ տըր : Քեաֆֆէ ի մի-
 լէլ վէ ազվամըն իթթիֆազը արա ու էֆքեարը իլէ,
 պիզ րուհուհըզըն պագասընա ինանըրըզ : Պագա ի
 րուհա տալր օլան իշպու էֆքեար ու իթիգատ
 տիւնեհատա տախմա մէվճուտ վէ հիւքմֆէրմա օլա-
 կէլմիշ օլուպ , ճամի ի ուլում ու քէմալաթ օլան
 դաթլարաա տանա զիյատէ լէվազ վէ շաշաա իլէ
 զիյափաշ օլուր :

ԺԶ

Թ Է Ս Ի Բ

Կէօֆ գուպպէսի պիր քաա տուսա
 պիլէ ախսիէզիր օլուր :

ՆԱԹԱՆԱՅԻՆ ԷՕԹՕՐՆ

Քեախնաթա պիր աթֆ ր նաղար էթտիյիմիզտէ
 կէօրիւրիւզ քի , պէօճէքտէն պաշ մէլէլէ , գոււմ
 հապպէսինտէն տազ վէ քիւրէ ի արգա , շէպնէմ
 գաթրէսինտէն պահր ր մուհիթէ , եաղմուր դաթրէ-
 սինտէն գալս ր գուղահա , ըրմազ եա տէնիզ եալը-
 սընտաքի չազըլ թաշընտան լէվէ ի սէմատա լէման-
 էտէն աֆիթապ ր ճիհանթապա , սահրա չիչէքլէրի
 արասընտա լաթիֆ լաթիֆ էսէն պատ ր սէպատան :

օգիանօսըն՝ թապիաթըն ահէնկի ումուսիսինէ գաթը-
 լան հէյպէթի կիւմպիւրտէյիլէրինէ վարընճայա գա-
 տար քեախնաթաա պուլունան էշեանըն քեաֆֆէսի
 եէքտիկէրինէ մէրպութ ալըր : Ճիհանտա մէվճուտ էշ-
 եանըն ճիւմէսինին եէքտիկէրինէ մէրպութ օլուրգ-
 լարը շէօյլէ տուրսըն , հատիսէ վէ վազըալէր տախի
 պիրի պիրլէրի իլէ իրթիպաթտա պուլունարգարըն-
 տան , հիշ պիր հատիսէ եա վազըա սաիրլէրինի
 միւթէէսիր գըլմագսըզըն կէլիպ կէշէմէզ , շէր
 վազըա , էվվէլճէ գուհուրա կէլմիշ օլան պիր հա-
 տիսէտէն հէշէթ էթմիշ իտիյի կիպի , հաիզ պու-
 լունտըզը էվսաֆ ու խալվաստան պազըսընը միւ-
 թէպզըպէն գուհուր էտէճէք հատիսէլէրէ իլնագ
 էթմէք գուվվէթինէ մալիք օլմաշլէ , քէնտիսինտէ
 եախօս սէլէֆլէրինտէ պուլունան մէնֆաաթ եա մա-
 զարրաթը օլ վազըալէրէ տախի կէշիւրիւր : Իշթէ պու-
 վէճիլէ թէք պիր վազըանըն թէսիրի ասրլարճա
 միւտտէթ աշվամ էտէք , վէ եէնի եէնի շէքլ ու
 սուրէթլէրէ կիրէրէք եինէ զահիր օլուր : Ինսանըն
 պու տիւնեհատա իճրա էթտիյի հէր պիր ամէլ ու-
 ճու էպէտիյէթէ գատար ուղայաճազ օլան պիր զէն-
 ճիրին պաշլանկըճը տըր :

Պիզ պու տիւնեհատա մուխթէլիֆ վէ միւ-
 թէատաթա թարզ ու թարիզլէր իլէ , եանի այ-
 նի ախլէսին , ախի ճէմաաթըն , ախի միլլէ-
 թին վէ ախի քիլիսէնին ազասը սըֆէթիլլէ եէք-
 տիկէրիմիզէ մէրպութ օլուրըմըզտան , հէր պիր

մուսամէլէմիդ սահրլէրինն հէր հալտէ թէսիր էտէր :
 Ինսան սէօյլէտիյի հէր սէօզիւն , իճրա էթտիյի հէր
 ամէլին արգասընտան պիր նէթիճէլէր սիւսիլէսի չէ-
 քիպ կէթիրմէքտէ օլտըղը տիւշիւնճէսիյլէ տիւշարը
 տէհչէթ օլսա , տօղրուսը եէրի վար տըր : Հիչ պիր
 Ֆիիլ ու ամէլիմիդ հօգ տըր քի , ախաղ ու աթվա-
 րըմըղը պաղը տէրէճէ շէքլ ու սուրէթէ գօմասըն ,
 վէ թէսիրինի էթրաֆըմըղտա պուլոււնան քիմսէլէր
 իւղէրինտէ կէօսթէրմէսին : Էյի պիր Ֆիքր հաամէ-
 լիմիզին միւսմիր օլտըղարընը կէօրիւնճէյէ գատար
 եաշայամասագ պիլէ , անլէրին հէր հալտէ սէմէրէտար
 օլտաճաղարընա հիչ շիւպճէմիդ օլմասըն : Վիւճուտըմըղ
 եախօտ մէմուրիյէթ եա մէշղըւլիյէթիմիդ նէ գատար
 էհէմմիյէթսիլ տէ օլսա , հիւսն եախօտ սու ի իպրէ-
 թիմիզին թէսիրի հէր հալտէ կէօրիւլէճէք տիր :

Ճիլհագիգա , ինսան պու տիւնհատա պիլէ պիր
 նէվ հայաթը էպէտիյէյէ նախլ օլուճօր : Ճիհանտա հիչ
 պիր Ֆէրտ հալընըղ պաշընա տուրմայըպ հէյէթ ի
 իճթիմայիյէ ի պէշէրիյէնին էճղա ի միւթէմմիմէսին-
 տէն պիրի տիր , վէ քէնտինին կէօնէ կէօն թաւր ու
 հարէքէթլէրիլէ , ինսանլարըն իսայր հախօտ շէրրի-
 նի մուվագգաթէն , եախօտ միւլէպպէտէն եա ար-
 թըրմագտա , եա տա էքսիլթմէքտէ տիր : Հալը հա-
 զըրըն քէօքիւ մագիտէ օլտըղը , վէ ապա ու էճտա-
 տըմըղըն սիրէթ վէ իպրէթլէրինին թէսիրաթը հալա
 իւղէրիմիզտէ այան վէ նիւմայան օլտըղը միսիլիւ ,
 պիզ տախի ումուր վէ մէսալիհի եէվմիյէմիզլէ էվ-

լատ ու էնսալըմըղըն անվալը հայաթ վէ թարզը
 մաիշէթլէրինի թախին վէ թէրթիպ էթմէքտէիյի Ին-
 սան ճէմի ի ասարը սալիֆէնին սայ ու զայրէթի ,
 թէրպիյէ վէ թիմարըյէ եէթիշմիշ պիր մէյվէ տիր :
 Նէսլ ի հազըր ամալ ու էֆքեար ճէրէյանը մըզնա-
 թըսիյէսի վասըթասըյէ էն գատիմ զէմանը մագիլի
 էն պախտ զէմանը միւսթագպլէր րապթ էթմէքտէ
 տիր : Պիր ատէմին գաւլ ու ամէլլէրի հիչ պիր վէճն-
 լէ պիւս պիւթիւն մահվ ու գախլ օլմագ : Անըն
 վիւճուտը հաւայա վէ թօղա թօիրաղա միւնգա-
 լիպ վէ հէպա օլա պիլիլի իսէ տէ , էյի հախօտ
 քէօթիւ գաւլ ու ամէլի ալէտ տէվամ սէմէրէ հա-
 սըլ էթախի ճիհէթլէ , անըն հիւսն հախօտ սու ի թէ-
 սիրի ճէմի ի էնսալը աթիյէ իւղէրինտէ գահիր վէ
 այան օլուր : Մր. Պապպէյճ տէյօր քի , « Իւղէրին-
 տէ էյի հախօտ Ֆէնա էսէրլէր պուլոււնան հէր զէր-
 րէ իւլէմա վէ հիւքէմանըն քէնտիսինէ վէրմիշ օլ-
 տըղը հարէքէթլէ միւթէհարրիք տիր : Հաթթա հա-
 վա պիլէ զայէթ պէօյիւք պիր քիթապա պէնզեր .
 անըն սահիֆէլէրինտէ պէն ի պէշէրին աղընտան
 չըգան սէօզլէրին քեաֆֆէսի , եանի իֆա օլուսմա-
 մըշ նէզրլէր , իճրա օլուսմամըշ վատ ու անտար ,
 լաեթլէղայէր վէ ճէլի հարֆլարլէ հազըմըշար
 տըր : Էկէր թէնէֆֆիւս էթտիյիմիզ հալա սէօյլէ-
 տիյիմիզ սէօզլէր իլէ պէյան էթտիյիմիզ Ֆիքրլէրին
 շահիա ի ատիլի վէ միւլէրրիս ի պինագիրի իսէ ,
 արզ , հալա վէ տէրեա տախի էֆալ ու ամալըմըղըն

էպէտի շահտըրի տիրուէր : Էսպապը թապիլիյէտէն նաչի , եախօտ ինսանլար մարիֆէթի իլէ հուսուլէ կէլէն հրզ ու հարէքէթ էպէտէն մա՛նլ ու զա՛նլ օլմազ : Գատիրի Մութլագ հազրէթլէրի գաթիլ է էվլէլին , եանի Կայէնին աճընա անըն ճիւրմ ու ճիւնայէթինի կէօսթէրէն պօզուլմազ պիր ալամէթ վազ էլլէտիյի կիպի , հէր պիր միւճրիմ վէ ճանխին տախի իրթիքեապ էթմիշ օլտըզը ճինայէթի իզրար ու իթիրաֆա մէճպուր օլմասը իչիւն անըն սրմա ու իմասընա պիր թազըմ ալամէթլէր վազ էլլէմիշ տիր , զիրա անըն Փանի ճէօէտինին հէր պիր զէրրէսի , մահալճա վէ նէվճէ նէ կիպի թէպէտուլաթա օլրար իսէ օլրասըն , ճինայէթի իրթիքեապ էթմիշ իտիյի զէմանտաքի հարաքէթինի մուհաֆազա էթմէքտէ տիր : » Ծօն Գըմինիկ տախի պու պապտէ շէօյլէ տէյօր . « Հէփի ամէլլէրիմիզ պիւթիւն ճիհանըն սէյրճի օլտըզը պիր թէմաշախեհա ինթիզալ էտէրլէր , վէ սէօզլէրիմիզ իլէլ էպէտ տէվամ էտէճէք աքսը սէտաղարա միւնգալիպ օլուրլար : Հալ ու հարէքէթիմիզլէ սաիր ատէմլէրէ ալէտ տէվամ իճրա ի թէսիր էթմէքտէյիզ : Պիթարաֆ գալմամըզ եախօտ տուրմամըզ միւմքին տէյիլ տիր : Եաշատըզըմըզ միւտտէթճէ ամիլ վէ միւհասիր օլուրըզ , վէ հաթթա էօլտիւքտէն սօնրա պիլէ եինէ սէօյլէրիզ : Պիւթիւն ճիհան իլէլ էպէտ սէյր էտէն , իլէլ էպէտ տիրլէյէն պիր ճիւմհուրը ազիմ , վէ պիւթիւն քեսիլինաթ պէնի պէշէրին ազվալ ու էֆալընը , ամազ

ու էֆքեարընը իլէլ էպէտ գայտ էտէն պիր Փօնօկտարը : » Իշթէ պու վէճնլէ իճրա էթտիյիմիզ հէր պիր ամէլ , սէօյլէտիյիմիզ հէր սէօզ , էվլէթ , հաթթա կէօրտիւյիւմիւզ հէր պիր ամէլ , իշիթտիյիմիզ հէր սէօզ պիլէ էօյլէ թէսիրաթ հասըլ էտէրլէր քի , եալընըզ պիզիմ հայաթը միւսթազպէլէմիզ իւզէրինէ տէյիլ , հաթթա պիւթիւն պէնի պէշէր իւզէրինէ իճրա ի թէսիր էտէր : Պու սէպէպլէրէ պինտէն , սէօզ վէ ամէլլէրիմիզտէն տօլայը զայէթ պէօյիւք մէսուլիյէթ թահթընտա պուլընըյօրըզ , Հիչ պիր քիմսէ « Պէն գարընտաշըմըն մուհաֆըզըմըլմ , վէ իսթէտիյիմ կիպի հարէքէթ էթմէյէ հուրր տէյիլ լմիլիմ , » ալէյէմէզ . զիրա գօլէրա եա սաիր պուլաշըզ պիր իլլէթտէն թութուլմըշ պիր քիմսէնին եանընա վարան հէքիմ , եա սաիր պիր զաթ փաքլէնիպ թէմիզլէնմէտէն պաշգալարըն եանընա վարըրա , միւհազաթա սէզալար օլտըզը կիպի , հէր քէս տախի քէնտինին ախազ ու ատաթը մուզիրքսինտէն տօլայը այնի տէրէճէտէ շայանը ճէզա տըր : Էյ տօսթում , էկէր մէզմում ախազ սահիպի իսէն , սէն քէնտի իւզէրինտէ գօլէրայա թութուլմըշ պիր ատէմին թաշտըզընտան տահա միւհլիք օլան իլլէթ թօխուլարը թաշըմագտայըն : Պիւնտէն ալէյն , սէն քէնտին էյի օլմազա վէ սաիրլէրէ հիւան ի թէսիր էթմէյէ չալը : »

Ինսանլար եէքաիկէրլէրինէ իքի եօլ իլէ , եանի եա տօզրուտան , եա տա տօլայըտան , եա իապէրլէրի օլարազ , եա տա օլմայարազ իճրա ի թէ

սիր էթմէքտէ տիրուէր . Պիզ պագըըմըզլէ , կիւլիւմ-
սէմէմիզլէ , սահրուէրէ վէճն ի միւշարէքէթ կէօս-
թէրմէմիզլէ , շէն վէ միւֆէրրիհ , եախօտ մահգուն
վէ մազմում թապ ու միզածըմըզլէ պէն ի պէշէրէ
իճրա ի թէսիր էյլէտիյիմիզ միսիլիւ , իրատ էթտի-
յիմիզ նութզար , իճրա էթտիյիմիզ միւպահաստ վէ
միւճատէլէլէր վէ գալէմէ ալտըղըմըզ ըիսալէ վէ քի-
թապար իլէ տախի անլէրէ իճրա ի թէսիր էթմէք-
տէյիզ , իճրա ի նուֆուզ ու թէսիրէ մախսուս օլան
իշպու ալէթ վէ վասըթալար իչինտէ պէնճէ էն միւ-
էսիրի քիթապար տըր : Պիր ատէմ քէնտինին-
թավը ու հարէքէթի , գավլ ու ֆիհիլի վասըթասը
իլէ օն ատէմէ իճրա ի թէսիր էտէր իսէ , եազաղը
եա թէրճէմէ էթտիյի քիթապ իլէ պինլէրճէ , օն
պինլէրճէ , վէ հաթթա միլիօնլարճա քիմաէլէրէ իճ-
րա ի նուֆուզ էտէր : Միւտտէամըղը իսպաթ իչին-
ժան ժագ Բուսօնըն Եմիչոս նամ էտէրի իլէ Հէնրի
Ուօրտ Պիչըրըն հէմիլէտի Հարրիյէթ Սթօլըն Ադ-
քաւր Թոպլնասի Տնալը նամ էտէրինի զիքը էթ-
մէք քեաֆի տիր : Պունլարտան պիրինին Յրան-
աստա , տիկէրինին իսէ Միւճ . Ամէրիգատա նէ գա-
տար պէօյիւք թէսիր հասըլ էյլէմիշ օլտըղը զան-
նըմճա գարիյունը քիրամըմըզլէն էքսէրիսինէ բանա
մալիւմ աիր : « Եախշի քիչի եարէնինտէն պէլլի
օլուր » տէրլէր : Պունտան անլաշըլըր քի , պիր ա-
տէմ տիկէր պիր ատէմին ֆէզալի եա նէգախիսնտէն
միւթէէսսիր օլմագըղըն ուզուն միւտտէթ անընլա

կէօրիւշիւպ դօնուշամազ : Քիթապար տախի պիր
նէվ տօսթ օլտըղլարընտան , պիր քիմաէ անլէրտէն
թէսիրաթը մուսթէլիֆէ ալմագըղըն ուզուն միւտ-
տէթ անլէրի մէշգ ու միւթալաա էտէմէզ , « Թօմ-
սընըն ասարընը օզուտըղըմտա , » տէյօր Կօտուլին ,
« պէն տէ թօմսըն օլուրըմ , Միլտոնըն ասարընը օ-
գուտըղըմտա . պէն տէ Միլտոն օլուրըմ : Պէն ատէ-
թա պուգալէմուն (պիր նէվ քէրթէնքէլէ) միսիլիւ
իւզէրինտէ տուրաղըմ մատտէլէրին բէնկէրինէ
կիրէրիմ : » Պագը ատէմլէր խանէլէրինտէ էօյլէ քի-
թապար պուլունսըրըլար վէ օզուրար , քի էկէր
քիւթիւպ իւ մէզքիւրէ պիրտէն պիրէ թէճէսսիւմ վէ
թէճէսսիւտ էտիպտէ ինսան հէյէթինէ կիրսէլէր ,
հիշ շիւպհէ ևօգ քի անլէրին քէնտի խանէլէրինտէ
գալմալարընա ասլա միւսասատէ էթմէյիպ պիր ան
էվվէլ անլէրի թարտ ու թէպիտէ չալըշըլար :

Էլ եէվմ էվրօիատա ֆանշիյաթ վէ ճինայա-
թըն չօգալմասընըն էսպապը մուճիպէսինտէն պիրի
վէ պէլքի պիրինճիտի շէրէֆ ու հայսիյէթի մանվ ,
վէ ախազ ու ատապը իխալ էտիճի նէշըլյաթը
պի էտէպանէ վէ ըէղիլանէ օլտըղը հէր թարաֆտա
թաստիզ վէ թէսլիւմ օլունուպ , պագը մէմալիքտէ
անլէրին մէնի զըմնընտա թէտապիր ի գէճըլէ իթ-
թիխազ օլունմըլ իսէ տէ , ֆէնալըղըն էօնիւ սը-
նամամըլ , վէ միւրուրը գէմանլէ պու կիպի նէշ-
րիյաթըն մուճիպ օլտըղը թէսիրաթը մուզիրրէ
թէվաի ի տաիրէ ի սիրայէթ էթմէքտէ պուլունսըլ

տըր : Պու միսիլիւ նէշրիյաթտա էն զիյատէ աշգ
 ու մուհապպէթտէն պահս օլունուր : էն զիյատէ պի
 էտէպանէ վէ ըէզիլանէ թալը ու հարէքէթլէր ուս-
 թալըզ վէ մէհարէթ ատտ ու իթիպար օլունուր :
 Գապիհ վէ մուզիրը ատէթլէր քիպարըզ վէ նէզա-
 քէթ սայլըր : Սէֆահաթ , ֆահշիյաթ վէ Փըսզ ու
 Ֆիւճուր օ գատար աշըգ սուրէթտէ թարիֆ ու թէվ-
 սիֆ , օ գատար ճալիպ ըէնքլէրլէ թէրսիմ վէ թաս-
 վիր օլունուրլար քի , կէնճլէր շէօյլէ տուրսըն ,
 սինն ի քէմայէ էրմիշ օլանլարըն պիլէ գալպլէրի
 ալթ իւսթ օլուպ , հիսսիյաթ ը շէնվանիյէլէրի թահ-
 րիք օլունուր : Լաքին պազըլարըն իտտիադընճա , էօյ-
 ընսի էսէրլէր նէշր էտէն միւհլիֆլէր քէնսի էսէր-
 լէրինի էսհապ ը ընզալիլին տիւշարը միւճազաթ , է-
 տէպ վէ ֆազլիլէթ էրպապընըն իսէ նսիլ ի միւքեա-
 ֆաթ օլտըզլարընը կէօսթէրմէք մազսէտիլլէ գալէ-
 մէ ալմըշար տըր : Փէք էյի ամմա օգույանլարըն
 գըսմ ը ազամը , աճէպա մէզքիւր միւճազաթ վէ
 միւքեաֆաթլարը նազար ը իթիպարէ ալըրլա՞ր մը :
 Անլէրին ֆիքըրլէրի տահա զիյատէ տիկէր շէյ-
 լէրէ ճէլպ օլունումաղա՞ր մը : Միւհլիֆին հըպպ ը
 թէհարէթ վէ ֆազլիլէթէ թէշվիլզ էթմէք իսթէտիյի
 գալպլէր , քէնսիլէրինի ֆահշիյաթ վէ Փըսզ ու
 Ֆիւճուրա սէվզ էտէն օլ էֆքեար ը սագիմէ ազըն-
 թըընա մուգավէմէթ վէ դալէպէ էտէպիլլէճէքլէ՞ր
 մի տիր : Գարիյուն ը քիրամըմըզա մալիւմ տիր քի ,
 պիր հէքիմ գօլէրայա թութուլմուշ պիր քիմսէնին

եանընա վարտըղը զէման նէ՞ գատար թէտպիրլի
 տալրանըր : Խասթանըն եանընա պիր քիմսէնին
 կէլմէսինէ միւհաատէ էթմէլ , վէ էթտիլի զէման-
 տա տախի իլլէթին անա պուլաշարազ թէվսի ի
 տախիէ ի սիրայէթ էթմէմէօսի իչիւն զայէթ միւհս-
 սիր թէտապիր ի ինթիյաթիյէ իթթիլիսազ էտէր : Ախ-
 լազի հէքիմ , եանի միւհլիֆ վէ մուհարիւր տախի
 ճէմիյէթ ի պէշէրիյէնին ախլազի էմրազ ու իլէլ ի
 միւհլիքէսինէ եազըշտըղը վէ անլէրտէն պահս էթ-
 տիլի զէման պէօյլէ մուամէլէ էթմէլի տէյլ՝լ մի տիր :
 զիրա շիրքէթ ի պէշէրիյէնին իսասթալըզլարը , սու ի
 հալլէրի , ալէլ իսուսուս ախլազսըլըզլարը տախի
 գօլէրա իլլէթի գատար , վէ հաթթա անտէն զիյա-
 տէ սարի վէ պուլաշգան տըրլար : Պիզ էքսէրիյա
 ախլազսըզ վէ քէօթիւ պիր ատէմին սաիրլէրէ իճրա
 էլլէտիլի թէսիրաթ ը մուզիրթէտէն սօլայը պի հազ-
 գըն էսէֆ էտէրիզ , չիւն քի անըն միզաճ ու մէշ-
 ըէպի , ուսուլ վէ մէպտէլէրի ատէթա գօլէրա թօ-
 իսումլարը կիպի սաիրլէրէ սիրայէթ էտէր : Փագաթ
 մուզիրը պիր քիթապտան սօլայը պին գաթ զիյա-
 տէ միւթէէսսիֆ օլսազ եէրի վար տըր , զիրա անըն
 սէպէպիլլէ պինլէրճէ կէնճլէրին ախլազ ու ատապ-
 լարը պօզուլմագտա , ուսուլ վէ մէպտէլէրինին , ա-
 մալ ու էֆքեարլարընըն պինասը թա էսասընտան
 սարսըլմագտա տըր : Ֆասըզ պիր ատէմին էօրնէյի-
 նին մազարրաթը ինթիմալ քի էթրաֆընտաքի ա-
 տէմլէր իւզէրլնտէ կէօրիւլէն սու ի թէսիրաթը իլէ

թաւերն վէ թահախտ օլունապիլիբի իսէ տէ , պիր մէմ-
 ւէքէթին հէր թարաֆընա նէշը օլունաճագ , վէ
 նէսլտէն նէսլէ պագի գալաճագ ֆէնա պիր քիթապ-
 տան նէշէթ էտէճէք մազարրաթըն տէրէճէսինի քիմ
 հիսապ վէ թաւերն էտէպիլիբ : Լաքին էշի քիթապ-
 ւարտան իսթիհասլ օլունաճագ ֆէվախա վէ մուհաս-
 սէնաթ տախի աջի տէրէճէտէ ազիմ տիր : Յազիլ
 պիր զաթըն թէրճէմէ ի հալինի շամիլ օլան պիր քի-
 թապ էն զիյգըյմէթ թօխոււար իլէ տօլու տըր :
 Միտոն պու կիպի պիր քիթապ հագընտա «Ազիլ
 վէ ֆագիլ պիր քիմսէնին գանընըն էն գըյմէթտար
 վէ էն փաք գըսմը տըր քի մոււթալանմըլ օլարագ
 հայաթ ը սանիյէյէ նաիլ օլմագ իւզրէ մանֆուզ տըր» ,
 տէյօր : Պինաէն ալէյհ , կիւզլտէ քիթապար օգու-
 մաղա վէ անլէրտէ զիքը օլունան տիւսթուրլարա
 կէօրէ հարէքէթ էթմէյէ չալըլմալըլը :

Կ Է Ն Ճ Լ Ի Ք Ա Լ Է Մ Ի

Ինսանլար սապահլայըն աչըլան վէ ախշամա-
 յըն տէօքիւլուպ այագլար ալթընտա էզիլէն չիչէք-
 լէր կիպի ֆէնա պուլուրլար , Հայաթը ինսանի չա-
 փուք ագան պիր ըրմազըն տալդալարը կիպի ագըպ
 կիտէր : Զէմանըն սէյր ի մուխրիպանէսինէ հիչ պիր
 գուզլէ ի միւճպիրէ մանի օլամագ : Զէման ուչար ,

սապիթ կէօրիւնէն շէյլէրին հէփիսինի տախի առէ-
 թա պիր օլունաճագ թօփու կիպի տիւչարը ինգըլապ
 էտէր :

Էվլատարըմ , սէվկիւլու էվլատարըմ , Իւմիտ
 վէ արգու վէ կէօնէկէօն հէվէսլէր իլէ միւթէլէզզիզ
 օլմագտա պուլունտըղընըզ կէնճիլք ալանընա պիր
 իմանը նագար էթտիյինիզ հալտէ , կէօրիւրսինիզ քի
 հէման աչըլմասընը միւթէազգըպ գուրույան պիր
 չիչէք գատար տա իսթիատաը կօզտըր : Թապիա-
 թընըղըն հիսս պիլէ էտէմէքսիզին ազ պիր զէման
 իչինտէ պիւթիւն պիւթիւն տէյիշտիյինի կէօրէճէք-
 սինիզ : Կէնճիլիյինիզտէ սիզէ կար վէ գաֆատար օ-
 լան սըհէթ ու աֆիյէթ , գուտրէթ , գուզլէթ , մէ-
 սէրրէթ վէ մէմուռնիյէթ գալպէ սէֆա պախշ էտէն
 պիր ըիւյա կիպի գալպլէրինիզտէ անճագ պիր խա-
 թըրէ ի թէէսսիւր պրագարագ մանվ ու զաիլ օլուպ
 կիտէճէք տիր : Նէվ ի պէնի պէշէրի հարէքէթ ու
 իզթիտարտան մահրոււմ պրագան փիր իսթիյարըզ
 եիւզլէրինիզի պուրուշտըրաճագ , պէլլէրինիզի պիւ-
 քէճէք , ազանըղըն գուզլէթ ու միքնէթինի իզալէ
 էտէճէք , գալպլէրինիզտէ մէնպա ը մէսէրրէթի պի-
 լէ գուրուտաճագ տըր : Հալ ը հազըրտան նէֆրէթ
 էթտիրէճէք , իսթիպալտէն տախի մէյուս վէ իխա-
 ֆէ էտէճէք տիր : Հիսսիյաթ ը գալպիյէնիզ գաիլ օ-
 լանագ վէ անճագ ալամ ու էքտար ը քէվիլիյէ պա-
 գի գալաճագ տըր : Իչպու փիրլիք ալէմի սիզէ ու-
 գագ կէօրիւնիւյօր : Էյվան , կաճըզ : Սիզ ալտա-

նըյօրսընըզ. օ թէգարրիււ կտէյօր . իշթէ սիզէ հազ-
լաչմագ իչիւն անէլէ կտէյօր :

Մուհագղագ պիլինիզ քի պու գատար անէլէ իլէ
կէլէն օ իխթիյարլըզ վէ դաիֆլիք դէման ը սիզտէն
ուզագ տէյիլ տիր : Ահ . . . հալ ը հաղըր սիզտէն
տաիմի սուրէթտէ ուզագլաչմագտա , պու միւպա-
հասէյէ հասր էտիլէն դէման տաիսի , - հայըֆ պա-
տէմա կէրի տէօնմէմէք իւզրէ մանվ օլտու , ուչ-
տո՛ւ : էօյլէ իսէ հալ ը հաղըրա կիւվէնմէյինիզ, ան-
ճագ իսթիզպալ ը հաղար ը իթինայա ալարագ ֆաղի-
լէթ մէրքէզինտէն հիչ պիր վազթտա գըլ փայը
սափմայընըզ : Գալպինիզտէ ախլագ ը համիտէ մու-
հապպէթ , առալէթ ճայկիր օլտուն , քի ալէմի պա-
գատա պիր մէվզը ի միւնթէրէմ թութասընըզ :

ՖԻՆԱՆՍ

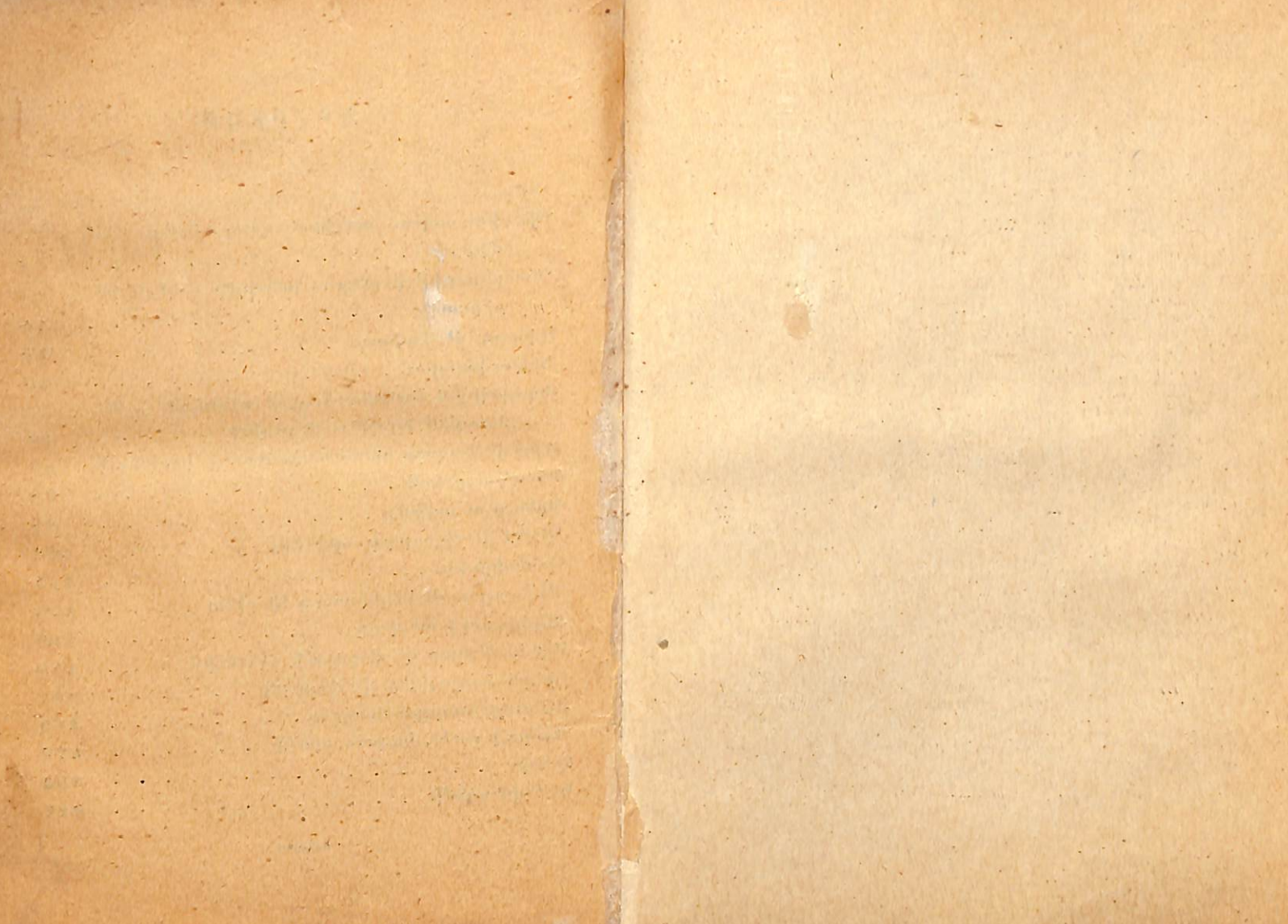

Ֆ Ի Շ Ր Ի Ս Թ

Պիւ իւէ օտրու սուրէթէ պաւլամանըն էիւմ. միյէրի	1
Գասըկար իլէ իւլճէք ու իւնսիյէք — գէվճէ ին- րիխապը	14
Ս.յալագ վէ էալագ	29
Ֆէնա խույար	39
Ֆագիրիլիյին մաւհասուհար վէ ճէվաիսի. — Սէ- նաարըն իըսմէք վէ քէսիի	49
Մալ վէ նագըն հիւսն էախօս սու ի իսիմալի Իսարէ ի գէման	58
Սըհէք ու աճիյէք	79
Սէմէվ վէ շիյագէք ի պէտէնիյէ	95
Թաւսիլի իլմ	104
Գիքապար վէ ինքիխապ ը քիքիւպ	114
Ինքիխապ ը տապապ	129
Միւնասէպար վէ վէգաիճ ի պէտէիյէ	148
Տիւնին մագուլիյէք վէ լիւգուսը	158
Ճէնապը Հագըրն վարլըր	173
Պագա ի բաւ , էախօս ախրէք	189
Թէսիբ	193
Կէննիլի ալէմի	202
	212

— 214 —

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0542128

